

MALAYSIA

**PENYATA RASMI PARLIMEN
DEWAN RAKYAT**

**PARLIMEN KEEMPAT BELAS
PENGKAL PERTAMA
MESYUARAT KEDUA**

K A N D U N G A N

JAWAPAN-JAWAPAN MENTERI BAGI PERTANYAAN-PERTANYAAN

(Halaman 1)

JAWAPAN-JAWAPAN LISAN BAGI PERTANYAAN-PERTANYAAN

(Halaman 7)

USUL-USUL:

Waktu Mesyuarat dan Urusan Dibebaskan Daripada
Peraturan Mesyuarat

(Halaman 25)

Kajian Separuh Penggal Rancangan Malaysia Kesebelas

(Halaman 25)

AHLI-AHLI DEWAN RAKYAT

1. Yang Berhormat Tuan Yang di-Pertua, Dato' Mohamad Ariff bin Md Yusof
2. “ Timbalan Yang di-Pertua, Dato' Mohd Rashid Hasnon [Batu Pahat] – PKR
3. “ Timbalan Yang di-Pertua, Tuan Nga Kor Ming [Teluk Intan] – DAP

MENTERI

1. Yang Amat Berhormat Perdana Menteri Tun Dr. Mahathir bin Mohamad [Langkawi] – PPBM
2. “ Timbalan Perdana Menteri dan Menteri Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat, Dato' Seri Dr. Wan Azizah Wan Ismail, D.P.P.N. [Pandan] – PKR
3. Yang Berhormat Menteri Dalam Negeri, Tan Sri Dato' Haji Muhyiddin bin Mohd Yassin, P.S.M., S.P.M.P., S.P.M.J., S.M.J., P.I.S., B.S.I., S.H.M.S., S.P.S.A., S.P.M.P., S.U.N.S., S.P.D.K., D.P., P.N.B.S. [Pagoh] – PPBM
4. “ Menteri Kewangan, Tuan Lim Guan Eng [Bagan] – DAP
5. “ Menteri Pertahanan, Tuan Mohamad bin Sabu [Kota Raja] – AMANAH
6. “ Menteri Pendidikan, Dr. Maszlee bin Malik [Simpang Renggam] – PPBM
7. “ Menteri Pembangunan Luar Bandar, Datuk Seri Rina binti Mohd Harun, D.G.S.M. [Titiwangsa] – PPBM
8. “ Menteri Hal Ehwal Ekonomi, Dato' Seri Mohamed Azmin bin Ali, S.P.M.S, D.S.M.S. [Gombak] – PKR
9. “ Menteri Perumahan dan Kerajaan Tempatan, Puan Zuraida binti Kamaruddin [Ampang] – PKR
10. “ Menteri Pengangkutan, Tuan Loke Siew Fook [Seremban] – DAP
11. “ Menteri Komunikasi dan Multimedia, Tuan Gobind Singh Deo [Puchong] – DAP
12. “ Menteri Tenaga Manusia, Tuan M. Kulasegaran [Ipoh Barat] – DAP
13. “ Menteri Pertanian dan Industri Asas Tani, Datuk Haji Salahuddin bin Ayub, D.S.P.N. [Pulai] – AMANAH
14. “ Menteri Kesihatan, Datuk Seri Dr. Haji Dzulkefly bin Ahmad, D.G.S.M. [Kuala Selangor] – AMANAH
15. “ Menteri Belia dan Sukan, Tuan Syed Saddiq bin Syed Abdul Rahman [Muar] – PPBM
16. “ Menteri Pembangunan Usahawan, Datuk Seri Mohd Redzuan Yusof, D.G.S.M. [Alor Gajah] – PPBM
17. “ Menteri Air, Tanah dan Sumber Asli, Dr. Xavier Jayakumar [Kuala Langat] – PKR
18. “ Menteri Perdagangan Dalam Negeri dan Hal Ehwal Pengguna, Datuk Seri Saifuddin Nasution bin Ismail, D.G.S.M. [Kulim Bandar Baharu] – PKR
19. “ Menteri Kerja Raya, Tuan Baru Bian [Selangau] – PKR
20. “ Menteri Luar Negeri, Dato' Saifuddin Abdullah [Indera Mahkota] – PKR
21. “ Menteri Industri Utama, Puan Teresa Kok Suh Sim [Seputeh] – DAP
22. “ Menteri Tenaga, Sains, Teknologi, Alam Sekitar dan Perubahan Iklim, Puan Yeo Bee Yin [Bakri] – DAP

23. Yang Berhormat Menteri Di Jabatan Perdana Menteri, Datuk Seri Dr Mujahid Yusof Rawa, D.G.S.M. [Parit Buntar] – AMANAH
24. “ Menteri Wilayah, Tuan Khalid bin Abd Samad [Shah Alam] – AMANAH
25. “ Menteri Di Jabatan Perdana Menteri, Datuk Liew Vui Keong [Batu Sapi] - WARISAN
26. “ Menteri Perdagangan Antarabangsa dan Industri, Tuan Ignatius Dorell Leiking @ Darell Leiking [Penampang] – WARISAN
27. “ Menteri Pelancongan, Seni dan Budaya, Tuan Mohamaddin bin Ketapi [Silam] – WARISAN
28. “ Menteri Di Jabatan Perdana Menteri, Tuan Waytha Moorthy a/l Ponnusamy – *Senator*

TIMBALAN MENTERI

1. Yang Berhormat Timbalan Menteri Wilayah, Datuk Dr. Shahrudin bin Md Salleh [Sri Gading] – PPBM
2. “ Timbalan Menteri Di Jabatan Perdana Menteri, Dr. Md Farid bin Md Rafik [Tanjong Piai] – PPBM
3. “ Timbalan Menteri Kewangan, Dato' Haji Amiruddin bin Hamzah [Kubang Pasu] – PPBM
4. “ Timbalan Menteri Komunikasi dan Multimedia, Tuan Eddin Syazlee Shith [Kuala Pilah] – PPBM
5. “ Timbalan Menteri Industri Utama, Tuan Shamsul Iskandar @ Yusre bin Mohd Akin [Hang Tuah Jaya] – PKR
6. “ Timbalan Menteri Pertanian dan Industri Asas Tani, Tuan Sim Tze Tzin [Bayan Baru] – PKR
7. “ Timbalan Menteri Pembangunan Luar Bandar, Tuan Sivarasa Rasiah [Sungai Buloh] – PKR
8. “ Timbalan Menteri Di Jabatan Perdana Menteri, Puan Fuziah binti Salleh [Kuantan] – PKR
9. “ Timbalan Menteri Kesihatan, Dr. Lee Boon Chye [Gopeng] – PKR
10. “ Timbalan Menteri Pelancongan, Seni dan Budaya, Tuan Muhammad Bakhtiar bin Wan Chik [Balik Pulau] – PKR
11. “ Timbalan Menteri Perdagangan Dalam Negeri dan Hal Ehwal Pengguna, Tuan Chong Chieng Jen [Stampin] – DAP
12. “ Timbalan Menteri Air, Tanah dan Sumber Asli, Tengku Zulpuri Shah bin Raja Puji [Raub] – DAP
13. “ Timbalan Menteri Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat, Puan Hannah Yeoh [Segambut] – DAP
14. “ Timbalan Menteri Pendidikan, Puan Teo Nie Ching [Kulai] – DAP
15. “ Timbalan Menteri Belia dan Sukan, Tuan Sim Chee Keong [Bukit Mertajam] – DAP
16. “ Timbalan Menteri Perdagangan Antarabangsa dan Industri, Dr. Ong Kian Ming [Bangi] – DAP
17. “ Timbalan Menteri Tenaga Manusia, Dato' Mahfuz bin Haji Omar, D.S.D.K. [Pokok Sena] – AMANAH
18. “ Timbalan Menteri Kerja Raya, Tuan Haji Mohd. Anuar Mohd. Tahir [Temerloh] – AMANAH

19. Yang Berhormat Timbalan Menteri Pembangunan Usahawan, Dr. Mohd. Hatta bin Md. Ramli [Lumut] – AMANAH
20. “ Timbalan Menteri Di Jabatan Perdana Menteri, Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang] – AMANAH
21. “ Timbalan Menteri Pengangkutan, Dato’ Kamarudin Jaffar, D.S.N.S., B.C.M. [Bandar Tun Razak] – PKR
22. “ Timbalan Menteri Dalam Negeri, Dato’ Mohd Azis bin Jamman [Sepanggar] – WARISAN
23. “ Timbalan Menteri Tenaga, Sains, Teknologi, Alam Sekitar dan Perubahan Iklim, Puan Isnaraissah Munirah binti Majilis @ Fakharudy [Kota Belud] – WARISAN
24. “ Timbalan Menteri Luar Negeri, Dato’ Haji Marzuki bin Yahya – *Senator*
25. “ Timbalan Menteri Hal Ehwal Ekonomi, Dr. Mohd Radzi bin Md Jidin – *Senator*
26. “ Timbalan Menteri Pertahanan, Tuan Liew Chin Tong – *Senator*
27. “ Timbalan Menteri Perumahan dan Kerajaan Tempatan, Dato’ Raja Kamarul Bahrin Shah bin Raja Ahmad - *Senator*

AHLI-AHLI (PH)

1. Yang Berhormat Dato’ Abdullah Sani bin Abdul Hamid, D.S.P.N. [Kapar] – PKR
2. “ Tuan Ahmad Fahmi bin Mohamed Fadzil [Lembah Pantai] – PKR
3. “ Tuan Ahmad Faizal bin Azumu [Tambun] – PPBM
4. “ Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir [Johor Bahru] – PKR
5. “ Tuan Ali anak Biju [Saratok] – PKR
6. “ Puan Alice Lau Kiong Yieng [Lanang] – DAP
7. “ Dato’ Seri Anwar Ibrahim [Port Dickson] – PKR
8. “ Tuan Awang Husaini bin Sahari [Putatan] – PKR
9. “ Dr. Azman bin Ismail [Kuala Kedah] - PKR
10. “ Tuan Cha Kee Chin [Rasah] – DAP
11. “ Tuan Chan Foong Hin [Kota Kinabalu] – DAP
12. “ Tuan Chan Ming Kai [Alor Setar] - PKR
13. “ Tuan Chang Lih Kang [Tanjong Malim] – PKR
14. “ Tuan Charles Anthony Santiago [Klang] – DAP
15. “ Tuan Chow Kon Yeow [Tanjong] – DAP
16. “ Puan Christina Liew Chin Jin [Tawau] – PKR
17. “ Tuan Fong Kui Lun [Bukit Bintang] – DAP
18. “ Dr. Hasan bin Bahrom [Tampin] – AMANAH
19. “ Ustaz Haji Hasanuddin bin Mohd Yunus [Hulu Langat] – AMANAH
20. “ Tuan Hassan bin Abdul Karim [Pasir Gudang] – PKR
21. “ Dato’ Johari bin Abdul, D.S.D.K. [Sungai Petani] – PKR
22. “ Tuan Jonathan bin Yasin [Ranau] – PKR
23. “ Tuan Jugah a/k Muyang @ Tambat [Lubok Antu] – PKR
24. “ Tuan Karupaiya Mutusami [Padang Serai] – PKR

-
25. Yang Berhormat Puan Kasthuriraani a/p Patto [Batu Kawan] – DAP
 26. “ Dr. Kelvin Yii Lee Wuen [Bandar Kuching] – DAP
 27. “ Tuan Kesavan a/l Subramaniam [Sungai Siput] – PKR
 28. “ Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka] – DAP
 29. “ Puan June Leow Hsiad Hui [Hulu Selangor] – PKR
 30. “ Tuan Larry Soon @ Larry Sng Wei Shien [Julau] – PKR
 31. “ Tuan Lim Kit Siang [Iskandar Puteri] – DAP
 32. “ Tuan Lim Lip Eng [Kepong] – DAP
 33. “ Dato’ Mansor bin Othman, D.M.P.N. [Nibong Tebal] – PKR
 34. “ Puan Maria Chin binti Abdullah [Petaling Jaya] – PKR
 35. “ Dr. Michael Teo Yu Keng [Miri] – PKR
 36. “ Tuan Mordi anak Bimol [Mas Gading] – DAP
 37. “ Dato’ Seri Haji Mukhriz Tun Dr. Mahathir [Jerlun] – PPBM
 38. “ Tuan Muslimin bin Yahaya [Sungai Besar] – PPBM
 39. “ Puan Hajah Natrah Ismail [Sekijang] – PKR
 40. “ Dato’ Ngeh Koo Ham, D.P.M.P. [Beruas] – DAP
 41. “ Tuan Nik Nazmi bin Nik Ahmad [Setiawangsa] – PKR
 42. “ Tuan Noor Amin bin Ahmad [Kangar] – PKR
 43. “ Puan Noorita binti Sual [Tenom] – DAP
 44. “ Puan Nor Azrina binti Surip [Merbok] – PKR
 45. “ Puan Nurul Izzah binti Anwar [Permatang Pauh] – PKR
 46. “ Tuan Oscar Ling Chai Yew [Sibu] – DAP
 47. “ Tuan Pang Hok Liong [Labis] – DAP
 48. “ Tuan P. Prabakaran [Batu] – PKR
 49. “ Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor] – DAP
 50. “ Puan Rusnah binti Aluai [Tangga Batu] – PKR
 51. “ Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong] – DAP
 52. “ Dato’ Seri Dr. Santhara [Segamat] – PKR
 53. “ Tuan Sivakumar Varatharaju Naidu [Batu Gajah] – DAP
 54. “ Tuan Steven Choong Shiau Yoon [Tebrau] – PKR
 55. “ Tuan Su Keong Siong [Kampar] – DAP
 56. “ Tuan Syed Ibrahim bin Syed Noh [Ledang] – PKR
 57. “ Tuan Tan Kok Wai [Cheras] – DAP
 58. “ Datin Paduka Dr. Tan Yee Kew [Wangsa Maju] – PKR
 59. “ Tuan Teh Kok Lim [Taiping] – DAP
 60. “ Tuan Tony Pua Kiam Wee [Damansara] – DAP
 61. “ Tuan William Leong Jee Keen [Selayang] – PKR
 62. “ Tuan Willie anak Mongin [Puncak Borneo] – PKR
 63. “ Tuan Wong Chen [Subang] – PKR
 64. “ Tuan Wong Hon Wai [Bukit Bendera] – DAP

65. Yang Berhormat Tuan Wong Kah Woh [Ipoh Timur] – DAP
66. “ Tuan Wong Ling Biu [Sarikei] – DAP
67. “ Puan Wong Shu Qi [Kluang] – DAP
68. “ Tuan Wong Tack [Bentong] – DAP
69. “ Tuan Wong Tien Fatt @ Wong Nyuk Foh [Sandakan] – DAP

AHLI-AHLI (BN)

1. Yang Berhormat Datuk Seri Panglima Abdul Azeez bin Abdul Rahim, P.J.N., D.I.M.P., J.P., S.P.D.K., S.J.M.K., S.S.A.P, D.H.M.S, D.C.S.M., P.J. [Baling] – UMNO
2. “ Datuk Dr. Haji Abd. Latiff bin Ahmad, D.M.S.M, S.S.A.P, P.J.N., D.P.M.K. [Mersing] – UMNO
3. “ Datuk Abd Rahim bin Bakri, D.M.S.M., A.S.D.K. [Kudat] – UMNO
4. “ Dato’ Haji Abdul Rahman bin Mohamad, D.I.M.P., S.M.P., A.M.P. [Lipis] – UMNO
5. “ Datuk Seri Dr. Adham bin Baba [Tenggaru] – UMNO
6. “ Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah, D.C.S.M., D.M.S.M., K.M.N., P.J.K., D.G.S.M., S.S.A.P. [Jasin] – UMNO
7. “ Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Maslan, D.M.S.M., P.J.K. [Pontian] – UMNO
8. “ Datuk Ahmad Jazlan bin Yaakub, P.J.N., K.M.N. [Machang] – UMNO
9. “ Dato’ Haji Ahmad Nazlan bin Idris, D.I.M.P., [Jerantut] – UMNO
10. “ Dato’ Seri Dr. Ahmad Zahid bin Hamidi, S.S.A.P., D.P.M.P., D.M.S.M., A.M.P., P.P.T., P.J.K., J.P., S.P.M.P., S.J.M.K., S.P.S.N., S.P.D.K., D.U.N.M., P.N.B.S., D.P.M.K., [Bagan Datuk] – UMNO
11. “ Dato’ Sri Anifah bin Aman, S.S.A.P., D.I.M.P., P.G.D.K., A.S.D.K., J.P., S.P.D.K. [Kimanis] – UMNO
12. “ Tan Sri Datuk Seri Panglima Haji Annuar bin Haji Musa, P.S.M., S.P.D.K., D.G.S.M., S.I.M.P. [Keteroh] – UMNO
13. “ Dato’ Sri Azalina Othman Said, D.P.M.K., S.P.M.P., D.P.M.S., D.G.M.K., P.G.D.K. [Pengerang] – UMNO
14. “ Dato’ Hajah Azizah binti Mohd Dun, D.I.M.P., P.G.D.K. [Beaufort] – UMNO
15. “ Dato’ Sri Bung Moktar bin Radin, P.G.D.K., A.S.D.K., A.D.K., S.S.A.P. [Kinabatangan] – UMNO
16. “ Datuk Halimah binti Mohamed Sadique, P.J.N., P.I.S. D.C.S.M. [Kota Tinggi] – UMNO
17. “ Dato’ Seri Hamzah bin Zainudin, S.P.M.P., D.P.M.P., D.P.T.J., K.M.N., A.M.P., P.P.T., J.P. [Larut] – UMNO
18. “ Dato’ Sri Hasan bin Arifin, D.S.A.P., S.S.A.P. [Rompin] – UMNO
19. “ Dato’ Hasbullah bin Osman, D.P.M.P., A.M.P., J.P. [Gerik] – UMNO
20. “ Dato’ Seri Hishammuddin Tun Hussein, S.P.M.P, S.S.A.P, S.I.M.P., D.P.M.J., D.S.A.P., P.N.B.S., D.G.S.M., S.P.D.K. [Sembrong] – UMNO
21. “ Dato’ Seri Haji Idris bin Jusoh, S.S.M.Z., D.P.M.T., P.J.K. [Besut] - UMNO
22. “ Dato’ Sri Ikmal Hisham bin Abdul Aziz, D.I.M.P, S.S.A.P. [Tanah Merah] – UMNO
23. “ Dato’ Sri Dr. Haji Ismail bin Haji Abd Muttalib, S.A.P., A.A.P., A.M.P., P.K.C., D.I.M.P., D.S.A.P., S.S.A.P. [Maran] – UMNO

24. Yang Berhormat Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Haji Mohamed Said, D.I.M.P., S.M.P., K.M.N., S.S.A.P. [Kuala Krau] – UMNO
25. “ Dato' Sri Ismail Sabri bin Yaakob, S.S.A.P., D.I.M.P., D.M.S.M., A.D.K. [Bera] – UMNO
26. “ Dato' Jalaluddin bin Alias [Jelebu] – UMNO
27. “ Brig. Jen. Khairy Jamaluddin Abu Bakar [Rembau] - UMNO
28. “ Datuk Seri M. Saravanan, D.M.S.M., P.M.W., A.M.N. [Tapah] – MIC
29. “ Dato' Seri Mahdzir bin Khalid, S.H.M.S., S.S.D.K., D.P.M.P., J.P., B.K.M. [Padang Terap] – UMNO
30. “ Datin Mastura binti Mohd Yazid [Kuala Kangsar] – UMNO
31. “ Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz, S.S.A.P, S.P.M.P., D.M.S.M., A.M.P., B.K.T., D.J.M.K., [Padang Rengas] – UMNO
32. “ Dato' Haji Mohd Fasiah bin Mohd Fakeh, P.J.K., K.M.N. [Sabak Bernam] - UMNO
33. “ Dato' Mohd Nizar bin Haji Zakaria [Parit] – UMNO
34. “ Tuan Mohd Shahar bin Abdullah [Paya Besar] – UMNO
35. “ Dato' Sri Mohd Najib bin Tun Abd Razak, S.P.D.K., S.S.A.P., S.S.S.J., S.I.M.P., D.P.M.S., D.S.A.P., P.N.B.S., D.K., S.P.M.K., S.P.M.S., D.M.K., S.P.S.A., S.P.N.S., D.U.P.N., D.U.N.M, D.P. [Pekan] – UMNO
36. “ Dato' Sri Mustapa bin Mohamed, S.J.M.K., S.S.A.P., S.I.M.P., D.P.M.S. [Jeli] – UMNO
37. “ Tan Sri Haji Noh bin Haji Omar, P.S.M, D.P.M.S., D.M.S.M., K.M.N., A.S.A., P.J.K., J.P. [Tanjong Karang] – UMNO
38. “ Dato' Dr. Noraini Ahmad, D.S.A.P., D.M.S.M. [Parit Sulong] – UMNO
39. “ Dato' Sri Reezal Merican bin Naina Merican, D.I.M.P., S.S.A.P. [Kepala Batas] – UMNO
40. “ Datuk Seri Dr. Ronald Kiandee, S.M.W., P.G.D.K., A.S.D.K. [Beluran] – UMNO
41. “ Dato' Rosol bin Wahid [Hulu Terengganu] – UMNO
42. “ Datuk Rozman bin Isli, K.M.W, P.P.N [Labuan] – UMNO
43. “ Dato' Haji Salim Sharif [Jempol] – UMNO
44. “ Tuan Yamani Hafez bin Musa [Sipitang] - UMNO
45. “ Datuk Haji Shabudin Yahaya, P.J.K. [Tasek Gelugor] – UMNO
46. “ Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim, S.P.M.P., S.S.A.P., A.M.P [Arau] - UMNO
47. “ Dato' Dr. Shamsul Anuar bin Nasarah, D.P.M.P., S.M.S., P.P.N., P.P.T. [Lenggong] - UMNO
48. “ Dato' Sivarraajh Chandran [Cameron Highlands] - MIC
49. “ Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman, D.P.M.P., D.M.S.M., K.M.N., A.M.P., J.P. [Pasir Salak] – UMNO
50. “ Datuk Seri Tengku Adnan bin Tengku Mansor, S.S.A.P., D.G.S.M., S.I.M.P., S.J.M.K., D.M.S.M., P.J.N., D.S.D.K., D.S.A.P., K.M.N., D.I.M.P. [Putrajaya] – UMNO
51. “ Tengku Razaleigh Hamzah, D.K., S.P.M.K., P.S.M., S.S.A.P., S.P.M.S. [Gua Musang] – UMNO
52. “ Datuk Seri Ir. Dr. Wee Ka Siong, D.M.S.M., D.G.S.M. [Ayer Hitam] – MCA

53. Yang Berhormat Datuk Zakaria bin Mohd. Edris @ Tubau [Libaran] – UMNO
54. “ Datuk Zahidi bin Zainul Abidin, D.M.S.M., S.M.P. [Padang Besar] – UMNO

AHLI-AHLI (PAS)

1. Yang Berhormat Dato' Seri Haji Abdul Hadi Awang, S.S.M.T. [Marang]
2. “ Tuan Abdul Latiff bin Abdul Rahman [Kuala Krai]
3. “ Tuan Haji Ahmad Amzad bin Mohamed @ Hashim [Kuala Terengganu]
4. “ Tuan Ahmad Fadhli bin Shaari [Pasar Mas]
5. “ Ustaz Haji Ahmad Marzuk bin Shaary [Pengkalan Chepa]
6. “ Tuan Ahmad Tarmizi bin Sulaiman [Sik]
7. “ Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]
8. “ Dato' Haji Che Abdullah bin Mat Nawi [Tumpat]
9. “ Tuan Che Alias bin Hamid [Kemaman]
10. “ Dato' Dr. Mohd Khairuddin bin Aman Razali, D.M.P., D.I.M.P. [Kuala Nerus]
11. “ Tuan Nik Mohamad Abduh bin Nik Abdul Aziz [Bachok]
12. “ Dr. Nik Muhammad Zawawi bin Haji Salleh [Pasar Puteh]
13. “ Tuan Sabri bin Azit [Jerai]
14. “ Tuan Shaharizukirmain bin Abd Kadir [Setiu]
15. “ Puan Hajah Siti Zailah binti Mohd Yusoff [Rantau Panjang]
16. “ Dato' Takiyuddin bin Hassan, D.J.M.K., J.P. [Kota Bharu]
17. “ Dato' Tuan Ibrahim bin Tuan Man [Kubang Kerian]
18. “ Tuan Haji Wan Hassan bin Mohd Ramli [Dungun]

AHLI-AHLI (PBB)

1. Yang Berhormat Tuan Haji Ahmad Johnie bin Zawawi [Igan]
2. “ Datuk Alexander Nanta Linggi, D.P.M.P., D.M.S.M., A.M.P., P.P.T., P.J.K., J.P., P.B.S., A.B.S. [Kapit]
3. “ Dato' Sri Haji Fadillah bin Yusof, P.G.B.K., A.B.S., S.S.A.P., D.G.S.M. [Petra Jaya]
4. “ Dato Hajjah Hanifah Hajar Taib [Mukah]
5. “ Tuan Haji Hasbi bin Haji Habibollah [Limbang]
6. “ Dato' Henry Sum Agong, P.B.S., P.S.B.S. [Lawas]
7. “ Tuan Lukanisman bin Awang Sauni [Sibuti]
8. “ Dato' Sri Hajah Nancy Shukri, K.M.N., P.G.B.K., S.S.A.P. [Batang Sadong]
9. “ Tuan Robert Lawson Chuah [Betong]
10. “ Dato' Sri Hajah Rohani binti Abdul Karim, P.G.B.K., P.B.S., P.P.B., S.S.A.P. [Batang Lupar]
11. “ Puan Rubiah binti Wang [Kota Samarahan]
12. “ Datuk Seri Wan Junaidi bin Tuanku Jaafar, P.J.N., P.B.S., J.B.S., J.S.M., P.N.B.S. [Santubong]
13. “ Tuan Yusuf bin Abd Wahab [Tanjong Manis]

AHLI-AHLI (BEBAS)

1. Yang Berhormat Datuk Wira Mas Ermieyati binti Samsudin, D.S.M., B.C.M., A.N.S., P.J.K., P.B.B., D.M.S.M., D.C.S.M., [Masjid Tanah]
2. “ Dato’ Dr. Noor Azmi bin Ghazali, D.P.M.P. [Bagan Serai]
3. “ Dato’ Syed Abu Hussin bin Hafiz Syed Abdul Fasal [Bukit Gantang]

AHLI-AHLI (PRS)

1. Yang Berhormat Datuk Aaron Ago Dagang, P.J.N. [Kanowit]
2. “ Dato’ Masir anak Kujat, P.P.B., D.I.M.P., J.M.N. [Sri Aman]
3. “ Datuk Ugak anak Kumbong, P.J.N. [Hulu Rajang]

AHLI-AHLI (WARISAN)

1. Yang Berhormat Tuan Haji Ahmad bin Hassan [Papar]
2. “ Tuan Ma’mun bin Sulaiman [Kalabakan]
3. “ Datuk Seri Mohd Shafie bin Haji Apdal, P.G.D.K., D.S.A.P., D.M.S.M., J.P., S.P.M.P., S.P.D.K., P.G.D.K. [Semporna]

AHLI-AHLI (PDP)

1. Yang Berhormat Tuan Anyi Ngau [Baram]
2. “ Dato’ Seri Tiong King Sing, S.S.S.A., D.S.S.A., J.P., P.J.N. [Bintulu]

AHLI-AHLI (PBS)

1. Yang Berhormat Datuk Seri Panglima Dr. Maximus Johnity Ongkili, P.G.D.K., A.S.D.K., J.P., S.P.D.K., D.G.S.M., [Kota Marudu]

AHLI-AHLI (PBRs)

1. Yang Berhormat Tuan Arthur Joseph Kurup [Pensiangan]

AHLI-AHLI (UPKO)

1. Yang Berhormat Datuk Seri Panglima Madius Tangau, J.S.M., P.G.D.K., J.P., A.D.K., S.P.D.K. [Tuaran]

AHLI-AHLI (SUPP)

1. Yang Berhormat Dato’ Sri Richard Riot anak Jaem, P.J.N., J.B.S., K.M.N., S.S.A.P. [Serian] – SUPP

AHLI-AHLI (STAR)

1. Yang Berhormat Datuk Dr. Jeffrey G. Kitingan [Keningau]

DEWAN RAKYAT**Ketua Pentadbir Parlimen**

Datuk Awang Alik bin Jeman

Setiausaha Dewan Rakyat

Datuk Roosme binti Hamzah

Setiausaha Bahagian (Pengurusan Dewan)

Amisyahrizan bin Amir Khan

PETUGAS-PETUGAS**CAWANGAN PENYATA RASMI (HANSARD)**

Azhari bin Hamzah

Monarita binti Mohd Hassan

Rosna binti Bujairomi

Alzian binti Baharudin

Halijah binti Mat Sin @ Mt Zain

Muhammad Qhidir bin Mat Isa

Siti Norlina binti Ahmad

Noraidah binti Manaf

Nor Hamizah binti Haji Hassan

Nor Liyana binti Ahmad

Sharifah Nor Asilah binti Syed Basir

Nik Nor Ashikin binti Nik Hassan

Hafilah binti Hamid

Siti Norhazarina binti Ali

Nor Faraliza binti Murad @ Nordin Alli

Sherliza Maya binti Talkah

Tengku Sofia Dora binti Tengku Mohamad

Nor Effazimmah binti Maliki

Nur Annisa binti Hamid

Sharifah Nazurah binti Wan Sahdi

Herdawati binti Mohd Amir Abbu

Hasnah Sakinah binti Mohd Hashim

Nor Sakinah binti Samat

Nurammarah binti Md Isa

Mohd Salleh bin Ak Atoh

Azmir bin Mohd Salleh

Mohd. Izwan bin Mohd. Esa

Nor Kamsiah binti Asmad

Siti Zubaidah binti Karim

Aifarina binti Azaman

Noorfazilah binti Talib

Farah Asyraf binti Khairul Anuar

Julia binti Mohd. Johari

Syahila binti Ab Mohd Khalid

Ismalinda binti Ismail

Hazliana binti Yahaya

Amir Arshad bin Ab Samad

Nik Nor Nazrin binti Nik Ab Rahman

Hizamihatim Maggisa bin Juara

Muhammad Firdaus bin Ahmad

MALAYSIA
DEWAN RAKYAT
PARLIMEN KEEMPAT BELAS
PENGGAL PERTAMA
MESYUARAT KEDUA

Selasa, 23 Oktober 2018

Mesyuarat dimulakan pada pukul 10.00 pagi

DOA

*[Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Nga Kor Ming)
mempengerusikan Mesyuarat]*

JAWAPAN-JAWAPAN MENTERI BAGI PERTANYAAN-PERTANYAAN

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Ahli-ahli Yang Berhormat, pada pagi yang penuh berkat ini, izinkan saya hadiahkan satu pantun kepada semua sebagai mukadimah.

Mulia anak sempurna akhlak,

Mulia tua sempurna agama,

Mulia bangsa berbudi bahasa,

Mulia Majlis tertib atur cara.

Di bawah Peraturan Mesyuarat 24A, silakan Yang Berhormat Kota Melaka kemukakan soalan dalam masa satu minit ikut peraturan mesyuarat. Sila.

1. Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka] minta Perdana Menteri menyatakan adakah benar bahawa kerajaan akan menubuhkan sebuah tribunal bagi menyiasat dakwaan salah laku oleh Suruhanjaya Pilihan Raya (SPR) terutamanya ketika menguruskan Pilihan Raya Umum Ke-14 yang lalu dan untuk tujuan pemecatan seperti yang diperuntukkan dalam Perkara 114(3) dan 125(3) Perlembagaan Persekutuan.

Menteri di Jabatan Perdana Menteri [Datuk Liew Vui Keong]: Terima kasih kepada Tuan Yang di-Pertua. Selamat pagi dan juga kepada Yang Berhormat Kota Melaka, terima kasih atas soalan ini.

Untuk makluman Ahli Yang Berhormat, makluman mengenai penubuhan tribunal bagi menyiasat dakwaan salah laku oleh Suruhanjaya Pilihan Raya (SPR) hanya diketahui melalui kenyataan akhbar dan juga media massa yang berkaitan pada 17 Oktober tahun ini. Walau bagaimanapun, sehingga kini masih tiada sebarang keterlibatan SPR mengenai perkara tersebut.

Pada 15 Oktober 2018 tahun ini, Tuan Yang di-Pertua, Timbalan Pengerusi SPR dan juga empat orang anggota SPR memendekkan tempoh perkhidmatan mereka berkuat kuasa pada 1 Januari 2019 selaras dengan Perkara 114 Perlembagaan Persekutuan. Pemendekan tempoh perkhidmatan tersebut tidak termasuk seorang anggota SPR iaitu Yang Berbahagia Dato' Bala Singam a/l Karupiah yang masih meneruskan perkhidmatan beliau. Surat bagi memohon perkenan Yang di-Pertuan Agong telah pun dikemukakan kepada Istana Negara. Di samping itu, pemakluman mengenai perkara tersebut juga telah dibuat oleh SPR melalui kenyataan media pada tarikh yang sama pada 18 Oktober 2018.

Berdasarkan kepada peruntukan fasal (3) Perkara 125 Perlembagaan Persekutuan, Yang di-Pertuan Agong boleh melantik suatu tribunal untuk menilai mana-mana anggota SPR yang patut dipecat berdasarkan representasi oleh Perdana Menteri atas alasan tidak berdaya oleh sebab kelemahan tubuh ataupun akal atau apa-apa sebab lain untuk menunaikan fungsi jawatankuasa dengan sepatutnya. Dalam hal ini, keanggotaan tribunal diperuntukkan di bawah fasal (4) Perkara 125 Perlembagaan Persekutuan.

Buat masa ini, Tuan Yang di-Pertua, berdasarkan perkembangan terkini mengenai peletakan jawatan anggota-anggota SPR, maka isu berhubung dengan penubuhan tribunal adalah tidak berbangkit lagi. Sekian, terima kasih.

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Soalan tambahan saya. Sungguhpun lima orang ahli SPR telah menyatakan bahawa mereka akan meletakkan jawatan, ini tidak menyelesaikan isu utama iaitu mengenai penyiasatan dan akauntabiliti terhadap pelbagai penipuan, manipulasi dan masalah yang berlaku semasa PRU ke-14 dan sebelumnya. Contohnya persempadanan semula, daftar pemilih ada pengundi hantu, undi pos dan Borang 14.

Maka pada pendapat saya— saya ingin tanya kepada kerajaan— jika tidak ada penubuhan tribunal, bolehkan kerajaan tubuhkan satu RCI untuk siasat masalah semasa PRU ke-14 supaya kesalahan boleh diambil tindakan? Jika bukan tribunal dan RCI, apakah langkah yang akan diambil oleh kerajaan untuk menyiasat dan memastikan perkara-perkara yang tidak harus berlaku dalam pilihan raya tidak akan berulang lagi?

Tuan Yang di-Pertua, sebelum Yang Berhormat Menteri menjawab soalan, saya ingin memaklumkan kepada Dewan yang mulia ini dan juga Tuan Yang di-Pertua dan juga Ahli-ahli Yang Berhormat yang ada dalam Dewan ini bahawa hari ini bersama-sama dengan kita di dalam Dewan yang mulia ini adalah para guru dan pelajar daripada Program Pendidikan Khas Integrasi (Masalah Pendengaran) daripada Sekolah Menengah Kebangsaan Ismail Petra daripada Kota Bharu, Kelantan. *[Tepuk]* Kita ucapkan tahniah kepada para guru dan pelajar yang telah melawat Dewan yang mulia ini pada hari ini dan saya mengalu-alukan kehadiran mereka dan diharapkan lawatan ini memberi manfaat kepada mereka dan tetamu yang hadir pada hari ini. Sekian, terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Ya, selamat datang. Sila Yang Berhormat Menteri di Jabatan Perdana Menteri menjawab. Tempoh masa dua minit 30 saat.

Datuk Liew Vui Keong: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Selamat datang kepada guru-guru dan juga murid-murid. Mereka hanya faham dengan *sign language*, Tuan Yang di-Pertua.

Seperti Yang Berhormat sedia maklum, dengan pelantikan jawatan pengerusi yang baharu dalam SPR dan juga dengan pemendekan ahli-ahli anggota dalam SPR ini yang akan berkuat kuasa pada 1 Januari tahun depan, maka kita dapat faham bahawa SPR pada masa ini sedang menjalankan satu proses pembaharuan di mana satu era yang baru akan dipimpin oleh Yang Berbahagia Tuan Azhar Azizan @ Harun yang merupakan Pengerusi SPR yang baharu ini.

■1010

Saya yakin bahawa beliau akan menambah baik lagi proses SPR dan juga memberi idea-idea untuk *reform* SPR dan juga menyelesaikan masalah-masalah yang terdahulu. Mengenai isu-isu yang telah pun dibangkit oleh Yang Berhormat Kota Melaka mengenai persempadanan dan juga Borang 14, pengundi hantu dan semua ini telah pun dibincangkan dan juga di *debate* di Dewan yang mulia ini. Sebahagian isu mengenai Borang 14 ini telah pun menjadi alasan dalam petisyen *election* yang telah pun dimasukkan dalam mahkamah baru-baru ini.

Mahkamah telah pun membuat keputusan mengenai salah laku pilihan raya tersebut. Saya difahamkan kebanyakan *election* dan petisyen telah pun didengar dan ada juga yang telah pun ditolak dan isu-isu itu telah pun dibangkit dalam mahkamah. Oleh yang demikian, saya yakin bahawa isu yang telah pun terlibat dengan salah laku ini dapat dikendalikan oleh pengerusi yang baru kita ini dalam SPR dan juga anggota baru yang akan dilantik nanti. Mengenai mengadakan satu penubuhan Asia ini, saya rasa buat setakat ini belum lagi sampai masanya untuk mengendali isu yang telah pun dikendalikan oleh pihak mahkamah dan juga nanti pada pengerusi yang baru itu. Sekian, terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Sila Yang Berhormat Ketereh untuk mengemukakan soalan tambahan kedua, tempoh masa 30 saat.

Tan Sri Datuk Seri Panglima Haji Annuar bin Haji Musa [Ketereh]: Yang Berhormat Menteri, adakah Yang Berhormat Menteri boleh beri jaminan pelantikan pengerusi yang baru ini yang merupakan aktivis politik berbanding dengan pengerusi yang lama yang terdiri daripada pegawai tadbir kerajaan? Adakah ini akan menjamin bahawasanya SPR di masa akan datang dapat berfungsi dengan lebih baik, memandangkan penjawat itu mempunyai rekod sebagai aktivis kelompok politik yang tertentu?

Maka, kita dapat faham bahawa SPR pada masa ini sedang menjalankan satu proses pembaharuan. Di mana, satu era yang baru akan dipimpin oleh Tuan Azhar Harun yang merupakan Pengerusi SPR yang baru ini.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Sila Yang Berhormat Menteri di Jabatan Perdana Menteri menjawab soalan.

Datuk Liew Vui Keong]: Terima kasih Yang Berhormat Ketereh...

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Tempoh masa dua minit 2 minit 30 saat.

Datuk Liew Vui Keong: ...Atas soalan ini. Seperti Yang Berhormat sedia maklum, pelantikan ini telah pun diterima dan di perkenan oleh Tuanku selepas nasihat daripada Perdana Menteri. Pelantikan tersebut telah pun diterima dengan baik oleh pihak kerajaan dan saya rasa beliau walaupun sebagai seorang aktivis, saya rasa dia akan dapat menjalankan tugas-tugasnya secara profesional. Secara untuk memastikan bahawa dalam Malaysia yang baharu ini, kita dapat mereformasi SPR ini kepada satu tahap yang lebih baik, yang lebih hemah dan lebih bertanggungjawab untuk memastikan isu-isu terdahulu terutamanya masalah-masalah yang telah pun dibangkit oleh Yang Berhormat Kota Melaka tadi tidak akan wujud lagi.

Saya juga rasa ramai anggota kerajaan dan juga Ahli-ahli Dewan Rakyat ini akan memberi sokongan yang penuh kepada Tuan Azhar bin Azizan Harun ini untuk menerajui SPR. Itu sahaja, terima kasih.

2. Tuan Chan Foong Hin [Kota Kinabalu] minta Menteri Perdagangan Antarabangsa dan Industri menyatakan hasil lawatan misi perdagangan kementerian ke luar negara seperti Jepun dan Korea baru-baru ini dan apakah rancangan lawatan misi perdagangan kelak?

Menteri Perdagangan Antarabangsa dan Industri [Tuan Ignatius Dorell Leiking @ Darell Leiking]: Selamat pagi Tuan Yang di-Pertua. Terima kasih kepada *tobinai* saya Yang Berhormat Tuan Chan Foong Hin daripada Kota Kinabalu atas soalan ini.

Tuan Yang di-Pertua, Kementerian Perdagangan Antarabangsa dan Industri telah mengadakan misi galakan perdagangan dan pelaburan ke Jepun dan Republik Korea pada 14 Oktober hingga 21 Oktober tahun ini. Misi galakan ini melibatkan 91 perwakilan daripada MITI, syarikat-syarikat di Malaysia termasuk Sabah dan Sarawak, Lembaga Pembangunan Pelaburan Malaysia (MIDA), Perbadanan Pembangunan Perdagangan Luar Malaysia (MATRADE) dan juga Ahli-ahli EXCO daripada Johor, Terengganu, Melaka dan Pulau Pinang. Kerajaan negeri dan agensi pelaburan yang lain juga terlibat dalam misi galakan pelaburan ini.

Tuan Yang di-Pertua, kaedah 3S iaitu *search*, *seek* dan *secure* dengan izin, telah diguna pakai dalam misi galakan ini. Misi galakan ini juga telah berjaya menarik potensi pelaburan berjumlah RM2.13 bilion daripada Jepun terutamanya dalam industri petrokimia, logistik, peralatan perubatan, elektrik dan elektronik, perkakas rumah dan perabot. Dalam masa ini juga, di mana adanya *business-to-business meetings* antara syarikat-syarikat yang bersama dengan kita dalam misi pelaburan. Adanya potensi sebanyak RM33 juta telah di *secured at least between* dengan izin B2B antara syarikat Malaysia dan syarikat di Osaka dan Tokyo, RM33 juta.

Untuk misi galakan ke *Republic of Korea*, pelaburan berpotensi yang dijana adalah RM711.4 juta tertumpu kepada sektor bahan kimia, elektrik dan elektronik serta perkakas

rumah. Dalam masa yang sama juga MATRADE dan juga *business-to-business matching* telah mendapat potensi *business* sebanyak anggaran RM1 bilion di Korea. Misi galakan perdagangan dan pelaburan ini akan diteruskan pada tahun 2019 dan akan berfokus kepada rakan dagang utama dan rakan strategik Malaysia berdasarkan sektor fokus. Ini termasuk dan khususnya ASEAN, Amerika Syarikat, China, Kesatuan Eropah, India, Afrika Selatan, Arab Saudi dan UAE atau *United Arab Emirates*. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Terima kasih Yang Berhormat Menteri. Sila tingkatkan usaha menarik pelaburan asing. Sila Yang Berhormat Kota Kinabalu untuk kemukakan soalan tambahan pertama. Masa 30 saat.

Tuan Chan Foong Hin [Kota Kinabalu]: Ya, terima kasih kepada Yang Berhormat Menteri atas jawapan yang begitu komprehensif. Soalan tambahan saya, selain meningkatkan pelaburan, apakah usaha untuk menyeimbangkan pelaburan di antara wilayah supaya tidak tertumpu di Semenanjung sahaja dan supaya Sabah dan Sarawak tidak dipinggirkan? Terima kasih.

Tuan Ignatius Dorell Leiking @ Darell Leiking: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Soalan yang baik Yang Berhormat Tuan Chan Foong Hin daripada Kota Kinabalu, Ahli Parlimen Kota Kinabalu. Antara tiga wilayah ini, Sabah, Sarawak dan juga Semenanjung Malaysia, kita telah buat program di mana kita selaraskan dengan seimbang potensi-potensi pelaburan yang akan dibawa oleh Kerajaan Pakatan Harapan kepada tiga wilayah ini. Khususnya di Sabah, kita ada satu syarikat yang ada potensi besar untuk melabur ke Sabah kerana mereka dapat Sabah ini adalah suatu tempat yang mungkin membawa kos mereka dalam *transportation*.

However, dengan izin Tuan Yang di-Pertua, kita mesti berunding juga dengan SESB untuk mendapat *the best tariff rate* untuk pelaburan ini di Sabah. *At the same time* di Sarawak pun ada beberapa pelabur yang akan datang dan telah memberi minat yang mendalam kepada Sarawak *and we will work with the state government of Sarawak to ensure that it will happen*. Di bahagian *west* Malaysia, banyak *potential investors* yang telah membuat komitmen. Dalam misi kita yang baru ini, beberapa syarikat yang akan melabur ke Semenanjung Malaysia telah memfokuskan di *area* berkenaan dengan petrokimia dan juga *area* elektrik dan elektronik khususnya juga dalam perubatan.

This is quite interesting, dengan izin Tuan Yang di-Pertua, sebab kebanyakan syarikat yang melabur ke Malaysia kali ini adalah syarikat yang besar di dunia. *I cannot name the names but there is one which is the second largest forming agent, forming producer in the world*. Ada juga *the top – I think one or two of the world* yang produce the stents mechanism for the heart.

■1020

So, mereka ingin buat Malaysia sebagai *hub for production and delivery to South East Asia*. *At the same time* Tuan Yang di-Pertua, Sabah, Sarawak dan juga Semenanjung Malaysia akan jadi tumpuan utama kita dan kita di MITI akan membahagikan *all this potential investments fairly to all the states*.

Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong]: Terima kasih banyak Tuan Yang di-Pertua. Selain daripada apa Yang Berhormat tadi nyatakan mengenai misi perdagangan ke Jepun dan juga Korea, apakah input terutamanya mengenai industri halal yang telah diperbincangkan oleh pihak kementerian dengan kedua-dua negara ini? Sejauh manakah pihak kementerian menilai masa depan industri makanan halal ini untuk boleh terus dikembangkan kedua-dua negara ini. Terima kasih.

Tuan Ignatius Dorell Leiking @ Darell Leiking: Terima kasih Yang Berhormat Parit Sulong. Lama kita tidak berbincang. Okey, industri halal adalah industri yang sangat penting bagi kita di Malaysia. Dalam perbincangan yang kita telah ada dengan Korea, termasuk juga dengan Jepun, ini adalah suatu tumpuan yang mereka sendiri minta daripada Malaysia. Orang Jepun ataupun peniaga-peniaga di Jepun telah meminta pihak MIDA dan juga MATRADE, khususnya juga di MITI untuk meningkatkan *the digital commerce* berkenaan dengan halal *industry*.

Mereka juga telah memberi satu *interest* kepada Malaysia, di mana mereka ingin dapatkan *certification* daripada Malaysia berkenaan dengan *halal products*. *So, it has gone beyond* Tuan Yang di-Pertua dan juga Yang Berhormat Parit Sulong, *from just food, we have gone to cosmetics, which the Koreans and Japanese are very interested with*, dengan izin,

dan mereka— saya minta maaf, cakap *English* tadi sedikit. Oleh sebab *I know* kita punya *investors di Japan* dan Korea sedang menonton juga, dengan hasil pelaburan, misi yang kita ada baru-baru ini. *They are very interested to know* bagaimanakah kita akan meningkatkan industri halal.

I think Malaysia is the best place to certify all the halal products of the world. I believe that JAKIM dan juga MDEC dan beberapa agensi sedang bekerjasama untuk menubuhkan the digital economy in Malaysia where we can sell products di atas certified halal dari Malaysia kepada seluruh dunia. At the same time, companies dan syarikat-syarikat daripada Jepun dan Korea telah meminta laluan daripada kita untuk menubuhkan business-to-business di sini dan manufacture-kan barang-barang mereka supaya they can use our halal industry as certification that will sell to the rest of the world.

The potential market is huge. I have always promoted ini. Dalam perbincangan kita dengan beberapa buah syarikat di China pada *official trip* Perdana Menteri yang lalu, beberapa bulan lalu, *several companies have gotten clear intention to work with us on the halal industry.* Okey, terima kasih.

3. Tuan Karupaiya Mutusami [Padang Serai] minta Menteri Pendidikan menyatakan apakah usaha Kerajaan Pakatan Harapan untuk membantu kanak-kanak kurang upaya yang semakin bertambah di kawasan Parlimen Padang Serai. Sehingga hari ini hanya di SMK Padang Serai, SMK Lunas dan SMK Taman Selasih mempunyai kelas pendidikan khas dengan kemudahan serba kekurangan. Apakah usaha kementerian untuk membina sebuah sekolah khas untuk anak-anak kurang upaya daripada Darjah 1 hingga ke peringkat sekolah menengah.

Menteri Pendidikan [Dr. Maszlee bin Malik]: Tuan Yang di-Pertua, terima kasih. Izinkan saya mengalu-alukan kedatangan anak-anak berkeperluan khas dahulu yang hadir bersama kita dalam bahasa isyarat kepada mereka. *[Mengalu-alukan dalam bahasa isyarat]* Untuk makluman Ahli Yang Berhormat Padang Serai, perkara yang dibangkitkan semasa sesi MQT seharusnya memberikan penekanan terhadap aspek dasar. Walau bagaimanapun, untuk kali ini saya akan menjawab berkaitan Murid Berkeperluan Khas atau MBK di kawasan Padang Serai terlebih dahulu.

Dalam konteks Parlimen Padang Serai, data pada 31 Julai 2018 menunjukkan jumlah MBK adalah seramai 896 orang. Jumlah ini melibatkan 471 orang MBK sekolah rendah dan 425 orang Murid Berkeperluan Khas di sekolah menengah. Terdapat 15 buah sekolah rendah dan 11 buah sekolah menengah yang menawarkan Program Pendidikan Khas Integrasi (PPKI) iaitu di mana kelas khas diadakan di dalam sekolah biasa serta 59 buah sekolah rendah dan 27 buah sekolah menengah menawarkan Program Pendidikan Inklusif (PPI) iaitu pelajar-pelajar berkeperluan khas juga turut serta di dalam kelas biasa, di dalam sekolah biasa.

Seramai 130 orang MBK sekolah rendah dan 101 orang MBK sekolah menengah mengikuti PPI sepenuh masa di sekolah harian di Padang Serai. Dari segi keperluan dan perluasan penempatan MBK, KPM merancang untuk membuka dua buah PPKI baharu di Padang Serai iaitu di SMK Sungai Karang dan juga SMK Dato Lela Pahlawan.

Dasar Pendidikan Khas Kementerian Pendidikan Malaysia adalah untuk memberikan peluang kepada pelajar-pelajar berkeperluan khas atau MBK mendapat akses pendidikan yang sesuai dan relevan dengan kebolehan masing-masing supaya mereka dapat berdikari dan menjalani hidup yang berkualiti. Pendidikan bagi MBK dilaksanakan di sekolah pendidikan khas, Program Pendidikan Khas Integrasi (PPKI), Program Pendidikan Inklusif (PPI) dan yang terkini, sekolah menengah pendidikan khas vokasional. KPM memberikan fokus kepada pendidikan inklusif, di mana MBK belajar bersama-sama murid arus perdana dalam satu kelas yang sama selaras dengan penekanan terhadap aspek kasih sayang, dengan izin, *love*, kegembiraan, dengan izin, *happiness* dan saling menghormati, dengan izin, *mutual respect*.

KPM juga menyasarkan 75 peratus MBK di seluruh negara untuk mengikuti PPI bersama dengan pelajar-pelajar arus perdana pada tahun 2023 iaitu dua tahun lebih awal daripada sasaran *blueprint* 2013–2025. Dasar Zero Reject Policy MBK juga akan dilaksanakan secara berperingkat mulai tahun 2019. Maksudnya, semua kita akan masuk ke

dalam sekolah biasa. Sehingga kini, terdapat peningkatan bilangan MBK yang berdaftar di sekolah setelah KPM melaksanakan program *outreach* ke kawasan luar bandar dan usaha ini akan diteruskan.

KPM di era baharu ini juga meneroka kerjasama dengan organisasi lain seperti organisasi antarabangsa, sektor swasta, organisasi bukan kerajaan dan agensi kerajaan bagi meningkatkan lagi sokongan dan peluang kepada Murid Berkeperluan Khas. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Karupaiya Mutusami [Padang Serai]: Terima kasih Yang Berhormat Menteri yang beri jawapan dan juga Yang Berhormat Menteri yang rajin dan sentiasa berusaha untuk meningkatkan pelajar. Di samping itu juga, di sekolah-sekolah menyeluruh di kawasan Padang Serai didapati banyak tandas-tandas sekurang-kurangnya 60 peratus dalam keadaan cacat juga. Saya minta Yang Berhormat Menteri uruskan dengan segera sebab rungutan daripada ibu bapa mengatakan anak-anak tidak gunakan tandas di sekolah. Balik ke rumah baru gunakan tandas. Tolong jawab.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Tandas hanya kotor sahaja, bukan cacat. Sila Yang Berhormat Menteri Pendidikan untuk menjawab. Tempoh masa dua minit 30 saat.

Dr. Maszlee bin Malik: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Kepada Yang Berhormat Padang Serai, sila kirimkan laporan tersebut kepada pejabat saya. Kita akan ambil tindakan segera. *[Tepuk]*

Puan Hajah Siti Zailah binti Mohd Yusoff [Rantau Panjang]: Soalan tambahan Yang Berhormat Rantau Panjang. Ya kedapatan di kalangan ibu bapa yang kurang kesedaran dan kurang yakin terhadap kebolehan anak-anak mereka yang istimewa ini. Jadi, apa program yang telah dibuat oleh pihak kerajaan untuk memberi kesedaran dan galakan kepada ibu bapa yang mempunyai anak-anak istimewa ini supaya menghantar mereka kepada sekolah-sekolah di arus perdana hari ini. Minta penjelasan.

Dr. Maszlee bin Malik: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Seperti mana saya sebutkan tadi, KPM di era baharu ini giat menjalankan program *outreach* ke kawasan luar bandar. Ini akan diteruskan untuk memberi kesedaran kepada ibu bapa tentang perlunya menghantar anak mereka ke sekolah berkeperluan khas.

■1030

Begitu juga *early intervention* ataupun intervensi awal seperti mana yang pernah diminta oleh Yang Berhormat Rembau, juga sedang dilakukan kini supaya anak-anak di peringkat prasekolah lagi diadakan *screening*. Itu yang kita lakukan tetapi izinkan saya sebelum menutup dengan memberikan satu pantun kepada anak-anak berkeperluan khas ini.

*Berhijrah rumpun ke Pulau Tenggara,
Beranak-pinak melata di bumi,
Biar apa pun perkembangan negara,
Anak-anak OKU sentiasa di hati kami.*

[Tepuk]

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Ya. Semua anak-anak ini adalah anak-anak kita. Mereka adalah anak-anak Malaysia.

Ahli-ahli Yang Berhormat, sekarang tamatlah sesi untuk Waktu Pertanyaan-pertanyaan Menteri pada hari ini. Terima kasih kepada semua Ahli Yang Berhormat yang telah memberikan kerjasama.

[Sesi Waktu Pertanyaan-pertanyaan Menteri tamat]

JAWAPAN-JAWAPAN LISAN BAGI PERTANYAAN-PERTANYAAN

1. Puan Alice Lau Kiong Yieng [Lanang] minta Menteri Perumahan dan Kerajaan Tempatan menyatakan:

- (a) kenapa hanya satu syarikat iaitu iSCADA NET Sdn. Bhd. sahaja dilantik untuk mengendalikan pemasangan Sistem Pengawasan Kebakaran Automatik (SPKA); dan
- (b) sama ada kementerian dapat mengkaji dan menetapkan harga pemasangan yang berpatutan supaya syarikat berkenaan tidak mengenakan bayaran yang terlalu tinggi dan amat membebankan rakyat.

Menteri Perumahan dan Kerajaan Tempatan [Puan Zuraida binti Kamaruddin]: *Bismillahir Rahmanir Rahim. Alhamdulillah.* Terima kasih Yang Berhormat Lanang kerana mengajukan soalan mengenai Sistem Pengawasan Kebakaran Automatik. Yang Berhormat Lanang menanyakan bahawa kenapa hanya satu syarikat sahaja dilantik iaitu iSCADA NET Sdn. Bhd. untuk mengendalikan pemasangan Sistem Pengawasan Kebakaran Automatik?

Saya difahamkan sebelum iSCADA ini dilantik, ada dua syarikat *concessionaire* yang telah dilantik secara rundingan terus, *direct negotiation* iaitu syarikat Master PyroServe Sdn. Bhd. dan juga syarikat ABL tetapi kontrak-kontrak mereka telah berakhir pada 2014. Jadi apabila 2014, mereka mengadakan tender yang baharu, dia tidak dilantik secara rundingan terus. Dia dibuat secara tender terbuka. Jadi iSCADA ini telah mengemukakan tender yang terbaik dan telah dipilih untuk menjadi *supplier* untuk sistem kebakaran ini.

Untuk soalan kedua yang mengatakan tentang fi, semenjak 24 tahun kita telah melaksanakan fi yang sebanyak pemasangan RM2,530 termasuk RM30 duit setem perjanjian dan fi SPKA tiap-tiap bulan untuk penyelenggaraan adalah RM150 dan fi telco setiap bulan adalah RM70. Saya rasa fi-fi ini dah terlaksana selama 24 tahun. Jadi tidak ada keperluan, belum lagi ada keperluan untuk kita melihatkan balik atau untuk *review* dan semak balik fi-fi yang telah dikenakan. Terima kasih.

Puan Alice Lau Kiong Yieng [Lanang]: Terima kasih Yang Berhormat Menteri di atas jawapan yang diberi. Untuk makluman, saya menerima banyak aduan bahawa sistem SPKA ini dengan izin, *is not up to international standard* dan harga pemasangan sangat tinggi iaitu RM6,000 hingga RM10,000 dan bukan dua ribu lebih yang dikatakan oleh Yang Berhormat Menteri tadi.

Jadi saya ingin tanya, apakah kelebihan sistem SPKA berbanding dengan sistem CMS sehingga perlunya semua premis yang ditetapkan untuk membayar satu amaun yang tinggi untuk menggantikan sistem CMS ini kepada sistem SPKA? Adakah satu *concession agreement* telah dibuat oleh kerajaan dengan iSCADA NET Sdn. Bhd.? Juga sama ada kerajaan dapat membenarkan premis yang sistem CMS yang masih berfungsi baik untuk terus menggunakan sistem CMS supaya rakyat tidak perlulah menanggung bayaran yang tinggi setiap kali Jabatan Bomba melantik syarikat penyedia baharu untuk sistem baharu. Terima kasih.

Puan Zuraida binti Kamaruddin: Terima kasih, Yang Berhormat Lanang. Setahu saya, sistem SPKA ini adalah sistem yang terkini tetapi kalau Yang Berhormat Lanang mengatakan bahawa CMS lebih berkualiti internasional, saya akan semak balik sistem CMS ini yang telah dilaksanakan sebelum ini. Saya akan *make a comparison, insya-Allah* ya. Dengan izin, Tuan Yang di-Pertua.

Jadi untuk tentang fi ini, disebut RM6,000 yang saya dapat laporan adalah RM2,530. Ini juga saya akan semak, saya akan semak sama ada betul ke mereka—berapakah fi yang dia caj. Saya akan semak *insya-Allah* untuk memastikan bahawa sekiranya ada perkara yang berlaku, dia tidak berlaku dan dia mengikut terma janji yang telah ditandatangani dengan pihak Bomba KPKT. Jadi itulah yang saya harap.

Jadi sistem SPKA ini adalah sistem untuk mengesan kebakaran. Jadi SPKA ini bila bunyi *alarm* sahaja, dia akan pergi ke *centralized station* dekat *supplier*, iSCADA. iSCADA

akan *filter whether the alarm is a*, dengan izin *alarm* itu adalah *alarm* yang *genuine* atau tidak dan lepas dia *filter*, baru dia pergi kepada *alert system*. So, *this is* sistem SPKA. Terima kasih.

Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Haji Mohamed Said [Kuala Krau]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, terima kasih Yang Berhormat Menteri. Saya ingin tahu Yang Berhormat Menteri, sistem SPKA ini berapa kali kah setahun dia disemak supaya sistem ini dalam keadaan boleh berfungsi di setiap premis-premis yang terutamanya mempunyai ramai penghuni seperti hospital, sekolah dan sebagainya? Adakah pihak kementerian kali ini bercadang untuk melantik lebih ramai lagi operator-operator selain daripada syarikat yang telah dilantik seperti iSCADA? Juga berapakah jumlah laporan palsu yang mana telah didakwa di mahkamah akibat daripada sistem ini dapat berfungsi? Terima kasih.

Puan Zuraida binti Kamaruddin: Terima kasih, Yang Berhormat Kuala Krau. Saya maklum kontrak iSCADA ini berakhir pada 2020. Jadi saya juga berpandangan bahawa walaupun ada tender terbuka tetapi seolah-olah monopoli, monopoli seluruh negara. Jadi saya akan melihatkan perkara ini agar tidak dimonopoli agar boleh kita buat peringkat-peringkat mengikut *state*. Kita boleh mengeluarkan lebih banyak tender agar lebih ramai lagi boleh berkecimpung dalam *business* ini.

Jadi untuk laporan, yang saya dapat di sini adalah sistem SPKA ini dia *installed*, dimulakan pada 2015 so sampai September 2018 ini kita ada sebanyak 130,991 *alarms* yang telah diterima melalui SPKA dan ditapis oleh bilik kawalan iSCADA. Daripada angka tersebut, hanya sebanyak 2,954 *genuine alarms* dan disalurkan kepada pusat gerakan operasi bomba. Ini di mana 86 kes sahaja adalah kebakaran sebenar. Jadi saya lihat *detection system* dia ini nampaknya berkesan tetapi walau bagaimanapun saya ambil kira pandangan Yang Berhormat Lanang untuk semak dan kaji semula apa-apa perkara yang harus diperbaiki. Mekanisme ini kita akan tingkatkan lagi. *Insya-Allah*. Terima kasih.

2. Dato' Seri Dr. Ahmad Zahid bin Hamidi [Bagan Datuk] minta Perdana Menteri menyatakan pendirian kerajaan terhadap isu lesbian, *gay*, biseksual, *transgender* (LGBT) dan *Queer* dan apakah usaha yang telah diambil oleh pihak kerajaan untuk membendung gejala songsang dan tidak bermoral ini.

Menteri di Jabatan Perdana Menteri [Datuk Seri Dr Mujahid Yusof Rawa]: Terima kasih, Tuan Yang di-Pertua. Sebelum itu izinkan saya untuk juga berbalas pantun kerana saya tengok Speaker bermula dengan pantun. Semua Ahli Parlimen pun nak berpantun.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Silakan. Orang berbudi, kita berbahasa.

Datuk Seri Dr Mujahid Yusof Rawa: Terima kasih.

Wajah Speaker berseri-seri,

Senyum lebar putih gigi,

Beberapa kali jawapan diberi,

Demi Yang Berhormat Bagan Datuk diulang lagi.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Hebat, hebat.

Datuk Seri Dr Mujahid Yusof Rawa: Isu yang dibangkitkan oleh Yang Berhormat Bagan Datuk itu telah pun dijawab beberapa kali cuma ada beberapa perkembangan baharu yang ingin dikongsi bersama iaitu pada 21 September 2018, kerajaan melalui Yang Amat Berhormat Perdana Menteri telah pun menegaskan bahawa amalan LGBT tidak akan diterima sama sekali di negara ini. Beliau beralaskan konsep kekeluargaan kekal sebagai pasangan lelaki dan wanita yang berkahwin adalah merupakan asas kepada terbinanya sebuah keluarga yang bahagia.

Ditambah dengan kenyataan yang tegas oleh Yang Amat Berhormat Perdana Menteri, aspek perundangan seperti Kanun Keseksan seksyen 377A serta Enakmen Jenayah Syariah Negeri termasuklah seksyen 25, 26, 28 dalam Akta Kesalahan Jenayah Syariah Wilayah Persekutuan, semuanya menyatakan bahawa amalan dan perbuatan itu adalah dianggap sebagai jenayah dan kerana itu kesemua komuniti ini masih tertakluk

dengan undang-undang yang tidak membenarkan amalannya di Malaysia. Jelas ya Yang Berhormat Bagan Datuk ya?

■1040

Akan tetapi pada waktu yang sama, kita menyedari bahawa ada isu-isu sosial yang berlaku di sebalik komuniti ini dan saya boleh bagi satu contoh bahawa kajian menunjukkan golongan 'T' yang di hujung itu, LGB 'T', *transgender* khususnya banyak di kalangan mereka yang dianggarkan hampir 80 peratus terlibat dalam kancah industri seks dan ini adalah sesuatu yang amat menyedihkan. Dalam hal ini, Jabatan Kemajuan Islam Malaysia sebagai agensi agama Islam peringkat persekutuan telah mengambil beberapa inisiatif. Antaranya ialah program *outreach* di mana kita telah melakukan berbagai program yang kita namakan sebagai program rawatan dan pemulihan Ilaq Wa Syifa' dan mereka datang secara sukarela. Yang Berhormat Pasir Salak dengar baik-baik ya. Datang secara sukarela melalui Program Mukhayyam yang telah dilaksanakan sejak 2011 dengan kerjasama Jabatan Agama Islam Negeri dan pertubuhan bukan kerajaan.

Kedua, Majlis Agama Islam Selangor telah menunjukkan contoh yang baik apabila mereka meletakkan salah satu daripada asnaf yang layak mendapat zakat iaitu *wafirriqab* yakni golongan yang terbelenggu dengan budaya songsang ini, mereka diberi perhatian untuk dipulihkan melalui mana-mana institusi, pusat, NGO Islam dan individu yang dibenarkan oleh undang-undang berfungsi melaksanakan tugas membebaskan, menguruskan, melindungi, merawat dan memulihkan kelompok ini melalui asnaf *ar-Riqab*. Maka Kerajaan Negeri Selangor telah mendahului kerajaan negeri yang lain dalam menangani isu LGBT ini secara positif.

Pada waktu yang sama Tuan Yang di-Pertua, pendekatan yang dilakukan dalam menangani fenomena ini ialah program pendidikan dan kesedaran yang dianjurkan oleh JAKIM, di mana kita menyasarkan masyarakat awam termasuk pelajar universiti swasta, kaunselor, sekolah, ibu bapa dan sukarelawan untuk menghadiri seminar yang dianjurkan bagi memahamkan masyarakat aspek-aspek psikososial, psikologikal, psikospiritual dan kesihatan agar peserta mendapat maklumat dan kemahiran yang tepat bagi memahami isu dan menghindari perlakuan LGBT.

Alhamdulillah, esok kita ada di Melaka dan pada 29 kita akan adakan di Pulau Pinang dan sebelumnya kita telah adakan di Terengganu. Saya sendiri hadir untuk membuat ucapata bagi kita mempunyai sikap yang proaktif untuk menangani masalah ini. Akhirnya sebagai rujukan kepada soalan yang diajukan oleh Yang Berhormat Bagan Datuk sahabat saya, kita juga telah menerbitkan *e-book* Panduan Hijrah Diri bagi mereka yang mengalami permasalahan ini boleh dimuat turun di *Google Playstore*, buku hadis sahih berkenaan perlakuan LGBT serta risalah memahami LGBT daripada perspektif seorang Muslim. Sekian, terima kasih.

Dato' Seri Dr. Ahmad Zahid bin Hamidi [Bagan Datuk]: Terima kasih, Tuan Yang di-Pertua. Mengikut data yang dikeluarkan oleh *International LGBT Intersect Association* melalui laporan *State-Sponsored Homophobia* pada April tahun ini, didapati bahawa 74 negara secara rasmi telah menolak LGBT ini dan kita lihat situasi di Malaysia turut mengkhawatirkan di mana kita tahu kejadian di Palu baru-baru ini apabila ada gempa bumi dan tsunami dikhabarkan bahawa terdapat lebih daripada 1,000 di kalangan mereka yang terlibat dalam aktiviti yang berkenaan. Akibatnya seluruh kawasan itu diranapkan. Ini adalah hukuman Allah.

Soalan saya, dalam usaha JAKIM untuk melaksanakan Program Mukhayyam, kita dapati bahawa sehingga pertengahan tahun lepas, seramai 1,195 orang telah menyertai program ini. Apakah langkah-langkah yang akan dilakukan oleh kerajaan yang ada sekarang ini khususnya JAKIM kerana ianya bukan hanya melibatkan jabatan agama ataupun Majlis Agama Islam Negeri-negeri tetapi ianya harus diselaraskan di peringkat pusat kerana ianya adalah merupakan satu masalah yang agak besar di peringkat negara dan saya ingin juga mengetahui sejauh manakah keberkesanan Program Mukhayyam ini supaya keberkesanannya dapat mengelakkan daripada hukuman Allah kepada rakyat Malaysia keseluruhannya, termasuk mereka yang menolak LGBT ini.

Datuk Seri Dr Mujahid Yusof Rawa: Terima kasih, Yang Berhormat Bagan Datuk. Saya kira yang di antara 74 negara yang menolak itu salah satunya ialah negara kita yang jelas sikap diambil oleh dasar kerajaan terhadap isu ini. Cuma berbezanya kita ialah mungkin cara pendekatan kita kerana kita faham bahawa segala sesuatu yang berlaku itu di dalam

negara kita mesti kita tangani sebagai kerajaan yang mengamalkan konsep *rahmatan lil alamin*, hendak menyelamatkan mereka yang melakukan kesalahan-kesalahan, apatah lagi jika dia bercanggah dengan syariat.

Kedua Tuan Yang di-Pertua, dari sudut soalan yang ditanya tentang program yang diadakan. Saya ada data dia di sini. Sebahagiannya saya akan kongsi dengan Yang Berhormat Bagan Datuk iaitu sejak dari tahun 2011 seramai 1,450 peserta telah mengambil bahagian dan saya sebut tadi mereka mengambil bahagian atas sikap sukarela, bukan kita paksa dan kita tahu bahawa kelompok ini sukar untuk kita kenali mereka dan bukan semuanya bersedia untuk mengikuti program ini.

Jadi, kalau saya boleh kongsi di sini, kita ada beberapa kategori kalau golongan yang kita sebut sebagai 'mak nyah' ada 910 peserta dari Negeri Sembilan, Pahang, Kedah, Pulau Pinang, Johor dan Terengganu. Itu bermakna kita di Kerajaan *Federal* telah bekerjasama dengan kerajaan negeri untuk mendapati peserta-peserta dari negeri-negeri ini termasuk Perak, Sarawak dan juga Kelantan. Golongan *gay* tidak ramai. Ada 10, Selangor, Melaka, Johor, Kedah, Sabah, Pulau Pinang seramai 365. Maksud saya kekerapan program itu, 10 kali program. *Lesbian* lima kali program melibatkan 175 peserta, Selangor, Wilayah Persekutuan dan Kuala Lumpur mengambil kira semua itu kita ada lebih kurang 1,450 dan *alhamdulillah* dalam program tersebut, ada di kalangan mereka yang terdiri daripada berbagai-bagai kelompok dari segi kesan dia, Yang Berhormat Bagan Datuk.

Pertama ialah yang mengubah penampilan kembali kepada fitrah asal. *Alhamdulillah* mereka kembali balik asal. Ada kelompok yang masih berpenampilan berbeza dengan dia punya jantina asal tapi dalam proses meninggalkan perlakuan yang dilarang agama. Maknanya kita kena beza, kadang kali dia ada kecenderungan tapi dia tidak melakukan jenayah itu. Itu kita kena letak perbezaan di situ. Jadi kelompok ini dia masih berpenampilan berbeza tapi dia sudah dapat kawal diri dia. Ada yang sedang bermujahadah, dia berusaha supaya dalam menangani dia punya kecenderungan dia itu dan dia berusaha meninggalkan perbuatan tersebut. Untuk rekod juga, terdapat tiga orang bekas yang kita kata 'mak nyah' ini telah dihantar untuk menunaikan umrah tahun 2012 hingga 2016. Ada sebahagian mereka yang pergi ke umrah.

Respons para peserta mengakui mereka dapat mengingati semula asas agama seperti solat, fardu ain, mereka menginsafi tanggungjawab mereka terhadap Allah dan lain-lain, membetulkan salah faham golongan agama dan masyarakat yang selama ini dianggap bersifat menghukum terhadap golongan yang melakukan kesalahan serta kita telah berjaya membina keyakinan diri mereka.

■1050

Jadi kalau Yang Berhormat Bagan Datuk bertanya, itulah setakat ini respons daripada peserta-peserta yang telah menghadiri program yang telah kita adakan. Doakan dengan sokongan Yang Berhormat Bagan Datuk dan rakan-rakan sebelah sana juga isu seperti ini dapat ditangani bersama. Sekian, terima kasih.

Tuan Nik Nazmi bin Nik Ahmad [Setiawangsa]: Terima kasih Yang Berhormat Timbalan Speaker. Yang Berhormat Setiawangsa hendak bertanya kepada Yang Berhormat Menteri daripada segi kaedah agamalah. Apakah atau bagaimana kita hendak hukum bala atau *istidraj* dan sebagainya berlaku sebab mungkin kadang-kadang kita mudah untuk keluar kenyataan-kenyataan yang menghukum ini tanpa ada asas atau landasan yang betul. Apa pandangan Yang Berhormat Menteri?

Datuk Seri Dr Mujahid Yusof Rawa: Tuan Yang di-Pertua, soalan ini berkaitan dengan kenyataan yang telah dibuat oleh Yang Berhormat Bagan Datuk tadi tentang isu yang berlaku di Palu. Sebagai seorang Muslim, sudah tentu ya Yang Berhormat Setiawangsa segala sesuatu, (*Membaca sepotong ayat Al-Quran*) itu ayat Allah berfirman, "*Tidak ada sesuatu bala yang menimpa melainkan dengan izin Allah dan kepada Allah lah orang-orang yang beriman bertawakal*". Itu jelas bahawa semuanya datang daripada Allah.

Kalau kita mengkaji ayat-ayat Al-Quran tentang kisah kaum-kaum yang terdahulu yang dihancurkan kerana amalan mereka dan mungkin di sini dirujuk kepada kaum Luth. Perbuatan mereka itu terlalu terserlah, dengan kata lain mereka tidak segan silu melakukannya secara *open* dan kerana itulah maka diturunkan bala. Adapun dalam keadaan kita hari ini, isu LGBT walaupun ia merupakan satu permasalahan tetapi masih di bawah kawalan.

Saya tidak rasa kita terlalu mudah untuk menghukum bala itu hanya dengan membuat satu-satu contoh lalu kita kata akan timpa bala, yang perlu kita buat dan bincang ialah bagaimana menanganinya sebagai tanggungjawab kita menjaga supaya perkara mungkar tidak berleluasa. Sekian, terima kasih.

3. Puan Noorita binti Sual [Tenom] minta Menteri Pendidikan menyatakan keberkesanan projek 1BestariNet terutama di kawasan pedalaman Sabah dan setakat mana penggunaan projek 1BestariNet yang dilengkapi perkhidmatan internet jalur lebar berkelajuan tinggi Yes 4G dapat membantu mengurangkan beban kerja guru di sekolah.

Menteri Pendidikan [Dr. Maszlee bin Malik]: Tuan Speaker, bagi memastikan kejayaan pelaksanaan Pengajaran dan Pembelajaran (PdP) berbantuan teknologi maklumat dan komunikasi ICT yang menjadi salah satu pemangkin konsep pembelajaran abad ke-21, kerajaan telah membekalkan perkhidmatan capaian internet di 1,294 buah sekolah di negeri Sabah. Daripada jumlah itu, 95.7 peratus iaitu 1,239 sekolah telah dibekalkan dengan perkhidmatan 1BestariNet manakala 54 buah sekolah lain pula iaitu 4.2 peratus telah dibekalkan dengan capaian internet daripada pembekal perkhidmatan ISP yang lain. Manakala daripada segi teknologi pula 704 iaitu 54.5 peratus sekolah menerima perkhidmatan jalur lebar berkelajuan tinggi 4G.

Kemudahan capaian internet ini dapat membantu meningkatkan keberkesanan pelaksanaan PdP di dalam dan di luar bilik darjah. Pembangunan sumber pendidikan, pengurusan akademik dan kurikulum dan juga urusan pentadbiran sekolah harian seperti menyalurkan maklumat kepada jabatan melalui aplikasi Kementerian Pendidikan Malaysia.

Tuan Yang di-Pertua, bagi meningkatkan pelaksanaan PdP berbantuan teknologi, guru juga dibekalkan dengan pelan data bagi memudahkan capaian *internet* menerusi telefon pintar tanpa perlu menggunakan talian internet sekolah. Selain itu, guru di kawasan luar bandar dan pedalaman juga boleh menggunakan *F.R.O.G appliance* ataupun FROG. Melalui perisian ini, platform VLE boleh diakses oleh guru dan murid untuk tujuan PdP secara *offline*.

Walau bagaimanapun, KPM sentiasa cakna dengan rungutan dan aduan dari para guru berkaitan pelaksanaan F.R.O.G dan juga kualiti 1BestariNet terutamanya aduan-aduan yang dibawa melalui NUTP. Oleh yang demikian, KPM juga sedang melaksanakan kajian keberkesanan perkhidmatan 1BestariNet dan mencadangkan penambahbaikan pembekalan perkhidmatan pada fasa yang seterusnya.

Selain itu, KPM juga sedang membangunkan aplikasi pintar melalui pendekatan *mobile* secara dalaman bagi memudahkan guru melaksanakan PdP berbantuan teknologi. KPM juga akan bekerjasama dengan Kementerian Komunikasi dan Multimedia Malaysia, Yang Berhormat Gobind untuk meningkatkan kelajuan internet secara efisien dengan kos minimum terutamanya di kawasan pedalaman.

KPM juga telah mewujudkan *single sign on* bagi memudahkan pengisian dan pengemaskinian data oleh guru. KPM akan terus mengadakan beberapa siri mesyuarat bersama NUTP bagi mendalami isu-isu yang berbangkit seterusnya mencadangkan penambahbaikan dalam pengurusan dan pentadbiran sekolah. Sekian, terima kasih.

Puan Noorita binti Sual [Tenom]: Terima kasih atas jawapan yang diberikan oleh Yang Berhormat Menteri. Saya telah mendengar banyak perancangan yang telah diadakan cuma saya ingin mengajukan aduan-aduan yang saya terima daripada guru-guru bahawa projek ini banyak mengalami masalah dari segi kelajuan internet, masalah kekurangan komputer yang dibekalkan oleh pihak kerajaan serta perisian yang terdapat pada telefon bimbit untuk program ini dikatakan tidak lengkap berbanding dengan menggunakan komputer.

Jadi apakah perancangan-perancangan kementerian pada masa akan datang dan juga adakah kementerian bercadang untuk menggunakan kaedah lain sekiranya kaedah yang sedia ada ini tidak dapat menyelesaikan masalah-masalah yang seperti saya sebutkan tadi.

Dr. Maszlee bin Malik: Terima kasih, Yang Berhormat yang bertanya Yang Berhormat Tenom. Seperti mana yang telah saya sebutkan tadi KPM sentiasa cakna dan

sentiasa peduli dengan rungutan dan aduan yang dikemukakan oleh para guru terutamanya melalui NUTP dan dari semasa ke semasa kita menjalankan usaha penambahbaikan.

Seperti mana telah saya sebutkan tadi juga, kita sedang melaksanakan kajian yang bermula pada September yang lepas terhadap keberkesanan dan kualiti perkhidmatan yang disediakan dan kita akan cuba untuk mencari satu solusi yang lebih menyeluruh inklusif bagi para guru memudahkan hidup mereka penggunaan aplikasi yang *user-friendly*, dengan izin agar penggunaan teknologi ini akan memudahkan usaha PdP dan kehidupan guru dan tidak menjadi beban kepada mereka. Terima kasih.

Dato' Sri Dr. Hj Ismail bin Hj Abd Muttalib [Maran]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, terima kasih Yang Berhormat Menteri. Sebelum saya kemukakan soalan tambahan saya hendak mengalu-alukan kehadiran guru dan pelajar-pelajar di Kolej Islam Sultan Alam Shah, Klang dan juga Sekolah Menengah Kebangsaan Agama daripada negeri Pahang. *[Tepuk]*

Tuan Yang di-Pertua, kemajuan dalam dunia siber termasuklah pelaksanaan program 1BestariNet di sekolah-sekolah ini memang memberikan kesan yang positif kepada pelajar-pelajar dan juga sekolah. Saya ingin tahu Yang Berhormat Menteri, setakat ini berapakah jumlah sekolah yang memerlukan kenaikan taraf 1BestariNet ini bagi menentukan program ini benar-benar mencapai matlamatnya dan berapakah jangkaan kos yang terlibat dan juga mungkin merupakan soalan tambahan kepada Yang Berhormat Tenom sebentar tadi. Terima kasih.

Dr. Maszlee bin Malik: Setakat ini capaian internet melalui 1BestariNet pada fasa 2 ialah sebanyak 10,173 sekolah di mana jumlah sekolah yang menerima capaian 4G adalah 8,185 namun seperti mana yang telah saya sebutkan tadi kita dalam proses untuk mengkaji semula dan penambahbaikan dan kita memungut semua aduan daripada sekolah-sekolah yang sedia ada dan apabila telah selesai pungutan tersebut kita akan berikan angka yang lengkap mengenai kualiti yang dihadapi oleh sekolah-sekolah berkenaan. Terima kasih, Yang Berhormat Maran.

4. Datin Mastura binti Mohd Yazid [Kuala Kangsar] minta Menteri Perumahan dan Kerajaan Tempatan menyatakan adakah kementerian sudah mengenal pasti apakah faktor-faktor dan punca utama kejadian kanak-kanak jatuh bangunan dan apakah tindakan drastik kementerian bagi menangani masalah ini.

Menteri Perumahan dan Kerajaan Tempatan [Puan Zuraida binti Kamaruddin]: *Alhamdulillah.* Terima kasih Yang Berhormat Kuala Kangsar di atas soalan yang menyatakan adakah kementerian sudah mengenal pasti apakah faktor-faktor dan punca utama kejadian kanak-kanak jatuh bangunan dan apakah tindakan drastik kementerian bagi menangani masalah ini.

Setakat ini memang kita ada beberapa kejadian di mana anak-anak jatuh daripada rumah bertingkat tetapi saya hendak mengambil contoh apakah sewaktu saya menjadi Menteri, kejadian yang terjadi adalah di Damansara, yang mana anak berumur 4 tahun telah jatuh daripada tingkat 7 atau tingkat 8.

■1100

Jadi dari situ saya dapati bahawa perkara yang dihadapi oleh mereka yang duduk di rumah-rumah PPR ini adalah masalah perkara kemiskinan. Jadi walaupun struktur rumah itu diikuti segala spesifikasi undang-undang kecil bangunan, tentang jeriji, tentang balkoni dan sebagainya. Akan tetapi saya dapati kes yang terjadi di Damansara itu adalah kes, *the root problem*, punca masalah itu adalah masalah kemiskinan yang mana ibu bapa dengan pendapatan yang rendah tidak mampu untuk menggaji pembantu untuk jaga anak atau menghantar anak mereka ke tempat-tempat penjagaan.

Jadi oleh itu KPKT telah memang dalam pembentukan Dasar Komuniti Negara. Satu daripada aspeknya adalah mendaya komuniti. So mendaya komuniti ini adalah juga satu program yang kita hendak melihatkan bahawa kerana ketidakmampuan mereka, maka ia tidak mampu untuk membelanja untuk penjagaan anak-anak dan membiarkan anak-anak mereka dijaga oleh kakak-kakak sendiri yang juga adalah anak-anak. Mereka *still are very young members of the family* dengan izin. So, jadi dengan itu kita telah membuat satu

program mendayakan komuniti yang mana kita telah membentuk Sekretariat Muafakat Komuniti. Dalam situ ada program “*Anak ku, Anak mu*” yang mana kita menggalakkan sukarelawan ibu-ibu suri rumah untuk menjadi sukarelawan membantu dan mengawas anak-anak bila ibu-ibu keluar rumah *on short-term basis*, dalam jangka masa pendek. Maksudnya hendak pergi ke klinik, hendak pergi pasar sekejap dalam dua, tiga jam. So, kita buat satu unit, satu kumpulan yang mana mereka akan bergilir-gilir untuk menjaga anak-anak jiran-jiran mereka yang memerlukannya. Itu langkah yang kita lakukan dan kita sudah buat program ini di Lembah Subang dua, dan juga di PPR Beringin. Kita juga akan mengadakan program ini di Sentul dan juga di PPR Kota Bharu, *insya-Allah*.

Datin Mastura binti Mohd Yazid [Kuala Kangsar] : Terima kasih Yang Berhormat Menteri. Keselamatan ya Yang Berhormat Menteri. Tuan punya penghuni dan tetamu di setiap premis bukan hanya soal keperluan. Ia adalah persoalan hak asasi seseorang warga. Penjelasan Yang Berhormat Menteri tadi saya terima. Akan tetapi dalam masa yang sama Yang Berhormat Menteri, saya mohon nyatakan sama ada spesifikasi sekuriti pembinaan bangunan ini akan menjadi antara ciri-ciri utama reka bentuk yang memerlukan kos khas sebagai pra syarat setiap pemaju yang mendapat kontrak membina rumah-rumah ini dan juga diberi tanggungjawab kepada pemaju, penyelenggaraan rutin untuk jangka masa tertentu demi memastikan kekemasan fasiliti-fasiliti sekuriti bangunan. Terima kasih.

Puan Zuraida binti Kamaruddin [Ampang] : Yang Berhormat Kuala Kangsar, itu satu perkara. Mengikut Undang-undang Kecil Bangunan, semua spesifikasi yang sepatutnya dibuat sudah ada. Akan tetapi saya setuju penguatkuasaan dan juga penyeliaan yang berkala harus dilaksanakan agar bangunan-bangunan ini sentiasa selamat dan sentiasa tidak dicurigai. Dari segi fizikal, *insya-Allah* kita boleh perketatkan dan juga penguatkuasaannya kita akan memperkemas.

Saya rasa yang menyelubung masyarakat PPR atau B40 adalah isunya tentang kemampuan mereka untuk menjaga anak-anak itu dari segi menghantar mereka kepada penjaga-penjaga ataupun *employ* pembantu-pembantu di rumah. Jadi saya ingat isu komuniti, *social awareness*, kesedaran sosial dan sebagainya untuk bantu antara satu sama lain dan gotong-royong semangat kejiranan itu harus ditingkatkan. Saya tahu tidak mudah untuk mengendalikan program-program sebegini. Akan tetapi KPKT bertekad untuk memulakannya dari sekarang agar ada kesedaran komuniti yang tinggi agar komuniti itu sendiri berdaya mampu untuk menjaga keselamatan penghuni-penghuni di kawasan itu.

Tuan Fong Kui Lun [Bukit Bintang] : Tuan Yang di-Pertua, soalan tambahan. Adakah Yang Berhormat sedar bahawa kerajaan benar men-*direct*-kan pemasangan jaring di blok-blok kediaman tinggi untuk mengelakkan kes jatuh bangunan. Saya ingin tahu apakah hasil kajian yang dibuat. Minta penjelasan. Terima kasih.

Puan Zuraida binti Kamaruddin [Ampang] : Saya hendak rujuk Yang Berhormat Bukit Bintang kepada UUBL iaitu Undang-undang Kecil Bangunan. *By-law*, peruntukan itu says *that*, setiap balkoni mesti ada *railing yang* tidak kurang daripada 1 meter tingginya. Itu sudah ada spesifikasi. Jadi dari segi struktur dan sebagainya, spesifikasi sudah ada. Saya tidak tahu sama ada kita perlu, sekurang-kurangnya satu meter *that means* dalam tiga kaki ke bawah. *It shouldn't be less than that*, tidak boleh kurang dari satu kaki. Jadi saya kira mungkin kita kena lihat balik, sama ada perlu ke kita buat lebih tinggi ke. Jadi saya pun tidak mahu kita punya rumah ini jadi macam penjara sampai tinggi dan sebagainya. Kita tidak dapat satu perasaan yang kita ini bebas. Walau bagaimanapun kita akan selidik dan lihat bagaimana sama ada perhubungan struktur ini harus diperkemas balik, disemak balik dan ditukarkan spesifikasinya. Jadi itu *Insya-Allah* kita akan lakukan.

6. Datuk Seri Dr. Adham bin Baba [Tenggara] minta Menteri Pembangunan Usahawan menyatakan berapakah program *Start-up Business Enterprise* yang telah dan akan dilaksanakan dalam membantu usahawan-usahawan baru di bawah Kerajaan baharu.

Timbalan Menteri Pembangunan Usahawan [Dr. Mohd. Hatta bin Md. Ramli] : Terima kasih Tuan Yang di-Pertua Dewan. Terima kasih Tenggara atas soalan yang dikemukakan kepada kementerian. Untuk makluman ahli Yang Berhormat, Kementerian Pembangunan Usahawan atau MAD ringkasnya merupakan satu kementerian baru yang ditubuhkan semula dan bertanggung jawab dalam menggubal Dasar Pembangunan

Usahawan MPKS yang eksklusif dan berdaya saing. Justeru, pelaksanaan polisi keusahawanan negara akan lebih holistik dan komprehensif memandangkan beberapa agensi yang relevan seperti SME Corp kini diletakkan di bawah kementerian dengan tujuan memantapkan lagi usaha melonjakkan penyertaan PKS dalam ekosistem rantai nilai, *value chain*. Antaranya melalui penyelarasan tabung atau dana keusahawanan PKS dan aktiviti-aktiviti pembalakan dan pembudayaan keusahawanan PKS secara berpusat.

Untuk makluman Ahli Yang Berhormat juga, kementerian telah menubuhkan pusat sehenti keusahawanan satu bentuk *one stop centre* yang telah dilancarkan pada 15 Oktober yang lalu dan berpangkalan ataupun secara fizikalnya berada di bangunan SME Corp di Sentral sana. Kementerian berusaha melalui ini untuk memperlengkapkan PKS dengan maklumat dan informasi terkini keusahawanan dari peringkat setaraf sehingga peringkat global meliputi pelbagai bidang keusahawanan. Jadi, kita menggalakkan usahawan untuk menggunakan seluasnya Pusat Sehenti ataupun PSK ini.

Tuan Yang di-Pertua, berdasarkan kepada pelaburan dalam Pelan Tindakan Bersepadu PKS (SEMAIPA) pada tahun 2018, sejumlah 151 Program Pembangunan Keusahawanan dan PKS telah dilaksanakan oleh pelbagai kementerian. Bukan oleh kementerian baru kita sahaja tetapi 15 buah kementerian. Setiap agensi-agensinya melibatkan dana bernilai 12.89 bilion ringgit yang memberi manfaat pada 613,576 PKS. Darpada jumlah ini mengikut soalan Yang Berhormat tadi, 37 program pembangunan adalah untuk membantu setaraf ataupun PKS yang baru bermula dengan jumlah dana bernilai 1.71 bilion ringgit. Antara yang *notable* ialah Skim Pembiayaan oleh Credit Guarantee Corporation (CGC), Program Tunas Usahawan Belia (TUBE) oleh SME Corp dan contoh yang lainnya Pembangunan Usahawan oleh Majlis Amanah (MARA).

Untuk penjelasan sedikit TUBE menggalakkan generasi muda menceburi bidang perniagaan. Melalui program ini, belia bumiputera yang berminat dalam menjalankan perniagaan akan dipersiapkan dengan latihan berbentuk fizikal, didedahkan dengan maklumat asas berkenaan perniagaan. Ini kita pimpin betul-betul, *hand holding* sungguh dalam tempoh setahun anak-anak muda yang baru berminat dan terlibat dengan perniagaan.

■1110

Sejak dilaksanakan pada tahun 2014, Program TUBE telah disertai oleh 4,422 belia dengan 99 peratus daripadanya iaitu seramai 4,396 telah mendaftar dengan SSM dan memulakan operasi perniagaan. Sehingga kini, perniagaan yang dijalankan telah mencatatkan jualan terkumpul berjumlah RM88.13 juta dan mewujudkan 6,679 jumlah pekerjaan baharu termasuklah untuk peserta TUBE itu sendiri.

Contoh yang kedua yang ingin saya bawa. Terdapat juga inisiatif lain yang dilaksanakan untuk membantu usahawan baharu seperti yang digariskan dalam Pelan Induk PKS iaitu Program Berimpak Tinggi 1 – Integrasi Pendaftaran dan Pelesenan Perniagaan— ini asas untuk anak muda kita terlibat dengan perniagaan— yang bertujuan untuk mempermudah urusan menjalankan perniagaan dengan mewujudkan satu gerbang tunggal bagi pendaftaran dan pelesenan perniagaan yang sedang dilaksanakan secara berperingkat bersama-sama dengan MAMPU. Di bawah projek ini, portal *MalaysiaBiz* menyediakan maklumat mengenai tatacara untuk mendaftarkan perniagaan dan senarai pelesenan bagi memudahkan rujukan kepada individu. Itu dua contoh ya. Ada lain tapi saya ringkaskan.

Sebagai panduan kepada usahawan yang baru memulakan perniagaan dan perusahaan mikro untuk mengendalikan perniagaan dengan cekap dan berkesan, Kit Panduan Bagi Perniagaan Permulaan telah diterbitkan. Ia dalam *hard copy* ada, dalam kita punya portal pun kita boleh *download* untuk mendapatkan panduan untuk memulakan perniagaan. Ini diterbitkan oleh SME Corp. Antara panduan yang dikongsi termasuk cara untuk mendaftarkan perniagaan, kaedah pemasaran yang berkesan dan bagaimana menguruskan kewangan. Begitu *detailed* cubaan kita untuk membantu usahawan-usahawan baharu.

Tuan Yang di-Pertua, bagi merancakkan lagi penglibatan golongan B40 dalam bidang perniagaan, MED akan memperbanyakkan lagi program-program berpakej seumpama ini yang merangkumi penyediaan latihan kepada usahawan sama ada untuk usahawan baharu, usahawan sedia ada atau usahawan berjaya yang mahu meningkatkan lagi *level* penglibatan mereka serta penyediaan bantuan premis dan pembiayaan perniagaan kepada golongan usahawan agar mereka terus berdaya maju, berdaya saing dan berdaya tahan.

Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Terima kasih Yang Berhormat Timbalan Menteri. Soalan pendek tapi jawapan panjang. Saya jemput Yang Berhormat Tenggara untuk kemukakan soalan tambahan.

Datuk Seri Dr. Adham bin Baba [Tenggara]: Terima kasih Yang Berhormat Menteri atas jawapan. *Start-up business* bukanlah suatu yang luar biasa sekarang. Malahan, kita dapati kini ia menjadi trend. Sama ada masyarakat tahu atau memahami, ia tidak sama, Yang Berhormat, seperti perniagaan tradisi, dengan izin, *traditional business*. Contoh *start-up* yang saya nak sebut di sini ialah seperti Uber, *Xiaomi* dan *Google*.

Jadi untuk itu, saya nak tanya kepada pihak kementerian Yang Berhormat, adakah pihak kementerian merangka kolaborasi atau kerjasama antara syarikat negara kita bersama pelabur dalam atau luar negara, bersama institusi inovasi modal insan seperti pensyarah, mahasiswa, usahawan *start-up* dan lain-lain pihak di luar dan dalam negara dalam mewujudkan satu ekosistem *start-up* yang jelas dan mempunyai dasar yang boleh digariskan seperti kawal selia, bimbingan dan yang paling penting *crowdfunding* dan akhirnya mewujudkan syarikat bertahap *unicorn*, iaitu RM1 bilion ke ataslah, dan juga *Silicon Valley Malaysia*? Terima kasih.

Dr. Mohd. Hatta bin Md. Ramli: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, terima kasih Yang Berhormat Tenggara.

Memang *start-up* ini pun banyak-banyak jenis juga. Ada yang bermula dengan ringgit-ringgit, ada yang bermula dengan juta-juta, ada yang bilion-bilion— Uber contohnya. Ertinya kategori mereka ini, walau namanya *start-up*, berbeza ya. Memang dalam perancangan kementerian, kita membincangkan dan cuba untuk mewujudkan kerjasama dan juga hubungan seperti yang telah dibangkitkan oleh Yang Berhormat Tenggara tadi.

Memang kita juga berhasrat untuk melahirkan syarikat-syarikat *unicorn* kita tetapi dalam konteks pembangunan usahawan tradisional tadi ini, ia tidak boleh dilupakan sehingga mereka terbiar. Jadi dalam konteks kementerian, walaupun apa yang dibangkitkan Yang Berhormat Tenggara itu memang sebahagian daripada usaha kita berhubung dengan syarikat-syarikat besar ataupun *unicorn* luar negara dan juga yang dalam negara, tetapi kita tidak boleh sama sekali melupakan mikro, IKS yang baru nak diwujudkan.

Ertinya benda ini akan berjalan serentak. Semoga kita boleh mencapai satu daripada hasrat kerajaan kita untuk mewujudkan sebilangan usahawan dan juga penyediaan jumlah pekerjaan mengikut apa yang kita hasratkan dalam janji-janji kita dalam pilihan raya. Jadi apa Yang Berhormat Tenggara sebutkan tadi itu memang dalam pertimbangan kementerian.

Dato' Seri Dr. Santhara [Segamat]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Soalan saya kepada Yang Berhormat Timbalan Menteri adalah bagaimana dengan usahawan-usahawan yang ingin terlibat dalam industri tunda kereta ataupun *tow truck*? Ini kerana baru-baru ini saya difahamkan bahawa mereka yang nak masuk industri ini kalau nak buka persatuan pun tidak boleh, dan saya dapat tahu bahawa mereka ini tidak ada peluang untuk mendapatkan bantuan modal, pelesenan dan juga sebagainya.

Justeru itu, soalan saya ialah apakah rancangan oleh kementerian untuk menolong khususnya dalam industri *tow truck* untuk *start-up business* di Malaysia?

Dr. Mohd. Hatta bin Md. Ramli: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Terima kasih Yang Berhormat Segamat atas soalan yang spesifik kepada industri *tow truck*. Ini besarlah ini.

Kementerian akan meneliti cadangan untuk mempermudah segala bentuk perniagaan. Peranan kementerian MED ini adalah untuk *facilitate*, mudah cara usaha untuk menjalankan perniagaan, *to make business easy in this country*, dengan izin. Jadi apa yang dicadangkan tadi akan diteliti oleh kementerian sama ada kita boleh memberikan jalan yang sama kepada industri yang disebutkan oleh Yang Berhormat Segamat. Terima kasih.

7. **Tuan Oscar Ling Chai Yew [Sibu]** minta Menteri Pembangunan Luar Bandar menyatakan bagaimanakah peruntukan untuk bekalan elektrik dan air disalurkan ke kerajaan negeri, adakah melalui agensi seperti JBALB dan SESCO. Apakah peruntukan tetap tahunan yang disalurkan untuk tujuan tersebut. Di luar bandar Sibu, masih ada banyak kampung lagi yang tidak dapat menikmati bekalan air atau elektrik.

Timbalan Menteri Pembangunan Luar Bandar [Tuan Sivarasa Rasiah]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Untuk makluman Yang Berhormat Sibu, bagi Bekalan Air Luar Bandar (BALB) sepanjang tempoh RMKe-11 untuk tahun 2016 hingga 2018, sebanyak RM405.74 juta telah diperuntukkan bagi pelaksanaan 38 projek BALB di negeri Sarawak. Manakala bagi projek Bekalan Elektrik Luar Bandar sepanjang tempoh yang sama, sebanyak RM1.18 bilion telah diperuntukkan bagi pelaksanaan projek di negeri Sarawak.

Bermula pada tahun 2016, terdapat lapan projek BALB di negeri Sarawak di dalam peringkat pelaksanaan dan keseluruhan projek tersebut akan siap secara berperingkat sehingga April 2020.

Untuk makluman Yang Berhormat juga, semua projek BALB kementerian ini adalah dilaksanakan oleh pihak kementerian sendiri di mana pihak Jabatan Bekalan Air Luar Bandar Sarawak dilantik sebagai pegawai penguasa atau *Superintending Officer* (SO), dengan izin. Semua projek yang telah siap akan diserahkan kepada pihak JBALB untuk tujuan operasi dan penyelenggaraan.

Bagi BELB pula, peruntukan bagi pelaksanaan projek tidak disalurkan terus kepada SESCO. Kementerian akan melaksanakan sendiri projek BELB tersebut. Walau bagaimanapun, setiap projek yang dilaksanakan oleh kontraktor yang dilantik adalah mengikut kepada garis panduan dan spesifikasi yang ditetapkan oleh SESCO dan setiap projek yang telah siap akan diserahkan kepada SESCO bagi tujuan operasi dan selenggaraan. Ini untuk Sarawak secara keseluruhan.

Saya sekarang tertumpu kepada Sibu. Dari segi pelaksanaan projek di Sibu bagi projek Bekalan Air Luar Bandar (BALB), terdapat dua projek iaitu projek naik taraf Loji Air Sekau, Selangau, bahagian Sibu yang dianggarkan bernilai RM81 juta yang akan memberi manfaat kepada 604 buah rumah. Status projek pada masa ini adalah di peringkat reka bentuk dan makmal pengurusan nilai akan dilaksanakan pada 12 hingga 16 November 2018.

■1120

Projek yang kedua adalah Projek Bekalan Air Luar Bandar Zon 7 Sibu yang bernilai sebanyak RM7.5 juta yang akan memberi manfaat kepada 248 buah rumah. Status projek ini adalah sedia untuk di tender dan dijangka dilaksanakan pada awal bulan November 2018. Kerja-kerja pembinaan dijangka dapat bermula pada bulan Mac 2019. Manakala pada bekalan elektrik luar bandar sebanyak enam projek melibatkan 213 buah rumah dengan kos sebanyak RM3.5 juta, dijangka akan siap sepenuhnya April 2020.

Selain daripada itu, berdasarkan kepada maklumat yang diterima oleh Kementerian Utiliti Sarawak (KUS), Kementerian Pembangunan Luar Bandar mengakui masih terdapat kampung-kampung di luar Bandar Sibu yang belum mendapat bekalan elektrik. Kementerian menyasarkan keseluruhan penduduk di luar bandar negeri Sarawak termasuk di kawasan Parlimen Sibu akan mendapat bekalan elektrik 24 jam menjelang tahun 2025 tertakluk kepada peruntukan yang disalurkan bagi pelaksanaan projek-projek BALB.

Untuk makluman Yang Berhormat juga, kementerian ini sentiasa komited bagi memastikan infrastruktur asas kepada masyarakat luar bandar dapat diperluaskan semaksimum mungkin. Walau bagaimanapun pelaksanaannya adalah tertakluk kepada senarai keutamaan negeri dan juga kedudukan kewangan semasa negara. Sekian, terima kasih.

Tuan Oscar Ling Chai Yew [Sibu]: Terima kasih kementerian yang berusaha untuk menambah baik bekalan air dan bekalan *electricity* di kawasan Sibu. Ada beberapa soalan saya hendak tanya tentang kawasan Sibu, Kampung Punan besar dan kecil dan kampung yang di sepanjang Pantai Igan masih dalam keadaan kekurangan bekalan air.

Jadi, saya difahamkan di Kampung Rasau, Batang Igan sebenarnya ada satu loji air tetapi loji air itu tidak berfungsi dengan sepenuhnya. Air yang dikeluarkan oleh loji Rasau itu sangat kotor dan tidak dapat diminum oleh penduduk di sana. Saya difahamkan bahawa

kementerian sebenarnya ada perancangan untuk menaik taraf loji air itu dan menyambung paip air dari loji itu ke kawasan sekeliling di Kampung Rasau itu. Saya rasa itu adalah rancangan yang baik tetapi sampai sekarang belum ada peruntukan untuk melaksanakan projek itu. Saya meminta kementerian mempertimbangkan projek ini supaya dilaksanakan dengan cepat.

Satu lagi saya hendak tanya ialah tentang *Rural Electrification Scheme* (RES), saya sudah *submit* beberapa, agak banyak *application* kepada kementerian sejak awal tahun ini tetapi sampai sekarang belum ada apa-apa berita dari kementerian. Di Sarawak, elektrik adalah di bawah kuasa *Sarawak Energy* (SESCO), masalahnya adalah kos untuk sambung elektrik ke rumah adalah agak mahal di Sarawak. Itu adalah masalah di Sarawak.

Saya pun diberitahu *Chief Minister* atau Ketua Menteri Sarawak pun ada mengumumkan bahawa Kerajaan Sarawak mungkin akan menanggung kos sambungan di Sarawak tetapi sampai sekarang pun belum ada tengok apa-apa usaha yang dijalankan oleh Kerajaan Negeri Sarawak. Jadi, ini merupakan satu masalah yang besar walaupun sesetengah kampung di Sibu ada grid elektrik tetapi hendak sambungkan elektrik ke rumah, finya agak mahal, beribu-ribu ringgit mesti dibayar untuk menyambungkan ke dalam rumah. Walaupun tiang elektrik hanya 20 kaki di depan rumah sahaja, hendak sambung ke dalam rumah RM4,000 fi sambungan.

Jadi, itulah yang merupakan satu beban untuk rakyat di Sarawak. Saya harap kementerian boleh mengeluarkan satu— bagaimana untuk mengatasi masalah ini. RES itu bilakah boleh diluluskan *application* itu, RES?

Tuan Sivarasa Rasiah: Terima kasih Yang Berhormat Sibu atas beberapa soalan-soalan tambahan itu. Berkaitan dengan projek *specific* yang disebut tadi, saya ingin beritahu bahawa saya difahamkan projek itu dah siap dan diserahkan kepada Jabatan Bekalan Air Luar Bandar Sarawak tetapi naik taraf loji yang disebutkan tadi bukan dalam senarai keutamaan negeri yang diterima oleh kementerian dan dalam senarai untuk projek-projek RMKe-11.

Jadi, saya terima dengan baik pandangan Yang Berhormat bahawa projek itu perlu, naik taraf loji itu dan saya ingin menjemput Yang Berhormat Sibu membuat cadangan kepada negeri ya, berkaitan dengan itu. Pihak kementerian akan— terpulang kepada senarai yang dihantar daripada kerajaan negeri, akan sedia mempertimbangkan cadangan itu.

Dari segi *Rural Electrification Scheme* (RES) dengan izin Tuan Yang di-Pertua, memang betul kos sambungan itu memang tinggi. Itu tidak dapat dinafikan. Kos untuk memajukan *grid electric* dari peringkat ke peringkat memang mahal dan memerlukan *capex* yang tinggi tetapi memang itu akan dibuat secara berperingkat-peringkat lah atau dengan izin secara *progressively*.

Kos sambungan dan status Yang Berhormat Sibu telah sebutkan juga, Yang Berhormat telah membuat beberapa permohonan ya. Saya ingin cadangkan kepada Yang Berhormat, sila beritahu saya secara bertulis apakah permohonan-permohonan itu dan kita akan rujuk balik kepada kerajaan negeri untuk status itu.

Datuk Alexander Nanta Linggi [Kapit]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Ya, berkenaan dengan bekalan elektrik luar bandar. Terdahulu, apabila program untuk hendak melaksanakan menyambung bekalan elektrik daripada grid itu projek KKLW dulu, KPLB sekarang, sampai ke tiang yang terakhir. Dari tiang itu *the last mile to connect* kepada rumah atau pun rumah-rumah panjang atau pun rumah-rumah adalah kosnya ditanggung oleh SEB atau Sarawak Energy Berhad atau pun pihak Sarawak.

Akan tetapi ada cadangan di akhir-akhir penggal yang lepas untuk KKLW, masa itu KKLW, untuk juga menanggung kos *the last mile* itu. Adakah perancangan itu sekarang, akan diguna pakai atau pun dilaksanakan sebab peruntukan itu seperti mana yang disebut oleh Yang Berhormat Sibu tadi agak tinggi, betul ya. Jadi, itu jadi beban kepada pengguna. Jadi, soalan saya, adakah cadangan itu dulu akan sekarang dilaksanakan? Sekian, terima kasih.

Tuan Sivarasa Rasiah: Terima kasih Yang Berhormat atas soalan tambahan itu. Fahaman saya ialah kos untuk sambung seperti mana Yang Berhormat sebut kepada rumah, *the last connection* itu dengan izin. Itu ditanggung oleh Sarawak Energy Berhad dan cadangan Yang Berhormat sebut tadi untuk kos itu dikongsi atau ditanggung oleh kementerian di peringkat Kerajaan Pusat, bagi saya dan saya boleh sebut di sini, ini boleh dibincangkan tetapi belum ada apa-apa keputusan. Kita akan bangkitkan ini dengan kerajaan

negeri. Ini cadangan dulu lah, peringkat dulu ada cadangan seperti Yang Berhormat sebut. Akan tetapi kalau cadangan itu ada kita akan siasat, kita akan *verify* sama ada cadangan itu ada.

Kalau ada, kita akan bangkitkan ini dengan kerajaan negeri untuk bincang dan macam mana kos untuk menyambung di peringkat terakhir kepada rumah-rumah ini boleh diselesaikan sebaik-baiknya.

8. Dato' Haji Abdul Rahman bin Mohamad [Lipis] minta Menteri Kesihatan menyatakan impak positif penjenamaan semula Klinik 1Malaysia (K1M) dan kriteria yang ditetapkan bagi memastikan Klinik 1Malaysia yang diperkenalkan oleh Kerajaan Barisan Nasional terus memberikan perkhidmatan kepada rakyat.

Menteri Kesihatan [Datuk Seri Dr. Haji Dzulkefly bin Ahmad]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua dan terima kasih Yang Berhormat Lipis. Tuan Yang di-Pertua, saya pohon untuk menjawab pertanyaan ini secara bersekali dengan tiga pertanyaan yang lain, Yang Berhormat Kota Tinggi bertarikh 13 November, Yang Berhormat Sarikei 15 November dan juga Yang Berhormat Kuala Krai 19 November.

Tuan Yang di-Pertua, tujuan asal penubuhan Klinik 1Malaysia (K1M) adalah untuk menyediakan perkhidmatan rawatan ringan kepada masyarakat, terutamanya di kawasan dengan penduduk yang padat serta berpendapatan rendah. Untuk pengetahuan Ahli-ahli Yang Berhormat, ada beberapa peratus daripada K1M ini punya doktor dan ada yang tidak, sepertiga saya kira punya doktor ketika dilaksanakan. Kementerian akan melaksanakan Pelan Reformasi Perkhidmatan K1M bertujuan untuk memberi nilai tambah kepada perkhidmatan sedia ada selain menyusun keperluan dan pengurusan sumber.

Pelan reformasi ini mempunyai tiga komponen utama. Pertama, menambah nilai K1M kepada klinik komuniti, istilah yang kita gunakan hari ini bukan sahaja *rebranding* tetapi punya ciri-ciri yang saya terangkan nanti iaitu:

- (i) menambah nilai dengan fokus perkhidmatan yang disediakan adalah menjurus kepada rawatan pesakit luar, *outpatient*. Fokus kepada rawatan dan kawalan penyakit tidak berjangkit (NCDs) ataupun *chronic diseases*, dengan izin, serta kecemasan asas;
- (ii) penempatan pegawai perubatan— ini penting, berbeza dengan Klinik 1Malaysia. Kita tetapkan penempatan pegawai perubatan dan pegawai farmasi di fasiliti terpilih secara berperingkat;
- (iii) naik taraf fasiliti yang sesuai kepada klinik kesihatan, kita naikan taraf Klinik 1M itu, ada yang punya kesesuaian ciri-cirinya, kita naikan kepada klinik kesihatan taraf tujuh dan paling tidaknya; dan
- (iv) penamatan perkhidmatan fasiliti yang tidak kos efektif, ada 24 di sana yang akan saya terangkan kemudian.

Daripada 347 buah Klinik 1Malaysia semasa, sejumlah 293 akan di jenama semula sebagai klinik komuniti. Istilah yang kita gunakan hari ini adalah memberikan namanya klinik komuniti dengan reformasi dan penambahbaikan itu. Ia bukan sekadar perubahan jenama sahaja tetapi dengan ciri-cirinya. 20 buah akan dinaiktarafkan kepada klinik kesihatan, bukan sahaja berubah kepada Klinik 1Malaysia tetapi ada yang kita angkat dan kita tambah baik hingga ia menjadi klinik kesihatan jenis tujuh. Manakala 34 yang lain setelah kita semak dan kita kaji, bakal ditutup secara berperingkat.

Reformasi Klinik 1Malaysia kepada klinik komuniti ini bakal menambah baik mutu penjagaan kesihatan kepada golongan sasaran dengan menambah fungsinya kepada rawatan pesakit luar, khususnya dalam menangani masalah penyakit tidak berjangkit, dengan izin, *non-communicable diseases* (NCDs) yang menjadi cabaran kini, seumpama diabetes dan hipertensi ataupun darah tinggi. Sekali gus, ia membezakan fungsi antara klinik komuniti dan klinik desa. Jadi, berbeza klinik komuniti dan klinik desa, berbeza yang mempunyai fokus perkhidmatan kesihatan ibu dan anak. So, klinik desa itu fokusnya adalah *maternal and child* ataupun ibu dan anak.

Melalui pelan reformasi ini juga, fasiliti K1M ini yang sedang menyediakan perkhidmatan kesihatan ibu dan anak akan dinaiktarafkan secara berperingkat kepada klinik kesihatan, di mana Klinik 1Malaysia itu punya kesihatan ataupun klinik ibu dan anak ini kita naik taraf secara berperingkat kepada klinik kesihatan. Dengan langkah tersebut, proses evolusi perkhidmatan daripada klinik komuniti dan klinik desa kepada klinik kesihatan akan menjadi lebih jelas dan lebih mantap, *insya-Allah*.

Tuan Yang di-Pertua, merujuk kepada Yang Berhormat Sarikei yang bertanya sama ada kerajaan berniat untuk menempatkan doktor atau pegawai perubatan di Klinik 1M Sungai Tulai, Bintangor melalui Pelan Reformasi Klinik Komuniti. Kementerian akan menempatkan pegawai perubatan dan pegawai farmasi di kesemua 293 buah klinik komuniti secara berperingkat, termasuklah yang ditanya Yang Berhormat Sarikei di Sungai Tulai, Bintangor. Itu jawapan secara lebih khusus.

Tuan Yang di-Pertua, bagi menjawab pertanyaan Yang Berhormat Kuala Krai, sehingga kini terdapat sebanyak – untuk pengetahuan Yang Berhormat Kuala Krai yang bertanya tentang soalan klinik desa. Sehingga kini, terdapat sebanyak 1,792 klinik desa ataupun KD di seluruh negara. Pihak KKM yang sentiasa prihatin dalam meningkatkan kualiti perkhidmatan, termasuk perkhidmatan di KD atau klinik desa ini yang pada masa ini hanya memberi perkhidmatan kesihatan untuk ibu dan kanak-kanak serta rawatan ringan mempunyai perancangan di mana KD akan dinaiktarafkan kepada klinik kesihatan yang akan memberikan perkhidmatan komprehensif iaitu perkhidmatan pesakit luar, kecemasan dan kesihatan ibu dan anak. Tiga aspek itu, tiga ciri itu.

Pelaksanaan naik taraf KD ke KK akan dilaksanakan melalui sama ada pembinaan klinik kesihatan baru bagi infrastruktur yang uzur atau penambahan bangunan bagi perkhidmatan pesakit luar dan kecemasan. Sejak 2011, sebanyak 122 KD (klinik desa) telah dinaiktarafkan kepada KK. Walau bagaimanapun naik taraf KD kepada KK akan dilaksanakan mengikut keutamaan dan juga tertakluk kepada keupayaan kewangan. Sekian dulu.

Dato' Haji Abdul Rahman bin Mohamad [Lipis]: Terima kasih Yang Berhormat Tuan Yang di-Pertua. Soalan tambahan saya, saya merakamkan ucapan tahniahlah kepada Kementerian Kesihatan kerana hendak meng^ugradekan klinik-klinik 1Malaysia ini. Walaupun penjenamaan semula dari segi nama, itu soal lain, kita pentingkan soal rakyat, rakyat yang lebih diutamakan.

Jadi, saya melihat perkara ini dalam keadaan suasana ekonomi yang kelapa sawit harganya rendah, getah harganya rendah. Jadi, saya sedar bahawa Yang Berhormat Menteri ada menyebut sebentar tadi ada beberapa Klinik 1Malaysia ini akan ditutup. Saya tidak tahu di mana akan ditutup tetapi tolong jangan tutup di Lipis sebab saya selalu makan di sebelah Klinik 1Malaysia ini, memang pelanggannya ramai. Jadi, sebab apa saya kaitkan dari segi ekonomi sebentar tadi? Kalau kita hendak pergi kah, contoh hendak pergi ke klinik swasta dah pasti RM50–RM60 mesti dikenakan bayaran, saya rasalah sebab saya selalu pergi klinik swasta RM50-RM60 mesti kena bayar.

Jadi persoalan saya, berapakah kos akan menaik taraf kepada satu klinik yang mungkin difikirkan menambah baik sebagai yang dikatakan oleh Yang Berhormat Menteri sebentar tadi. Juga kalau boleh nyatakan di manakah Klinik 1Malaysia ini yang akan ditutup. Kalau tidak boleh jawab tidak apa, kita jawab secara bertulis sebab mungkin dalam rangkaian klinik manakah yang hendak ditutup itu.

Datuk Seri Dr. Haji Dzulkefly bin Ahmad: Terima kasih Yang Berhormat Tuan Yang di-Pertua dan terima kasih Yang Berhormat Lipis yang saya yakin juga prihatin kepada rakyat yang diberikan perkhidmatan untuk melunaskan tanggungjawab kita masing-masing dengan amanah yang diberikan, yang dimandatkan. Untuk pengetahuan Yang Berhormat Lipis, paling tidaknya saya boleh menyebutkan antara klinik yang bakal ditutup tidak termasuk klinik di Lipis. Walaupun ada, saya punya senarai yang lengkap ya.

Dato' Haji Abdul Rahman bin Mohamad [Lipis]: Terima kasih Menteri.

Datuk Seri Dr. Hj Dzulkefly bin Ahmad: Itu bukannya satu *favour* tetapi adalah mengikut ukuran dan mengikut keperluan, mengikut pertimbangan yang wajar, punya kriteria yang mana ada yang terpaksa kita tutup, ada yang kita tambah baik dan ada yang seperti mana saya sebutkan tadi diangkat bersekalikan dengan klinik ibu dan anak sebagai klinik kesihatan.

Yang Berhormat Lipis jangan khuatir, kita akan terus memberikan yang terbaik untuk perkhidmatan kepada rakyat, *insya-Allah*. Adapun dari sudut *core* dan teknikal itu, kita punya beberapa perhitungan dan mungkin saya boleh jawab secara bertulis. Terima kasih.

Dato' Tuan Ibrahim bin Tuan Man [Kubang Kerian]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Saya ingin mendapat maklumat, daripada 346 Klinik 1Malaysia yang telah pun beri khidmat kepada lebih pada 1.8 juta penduduk, saya fikir ini satu pencapaian yang sangat baik bagi membantu, khususnya pesakit-pesakit di luar bandar.

■1140

Isu utama kegagalan ataupun kelemahan yang berlaku kepada Klinik 1Malaysia ialah kekurangan doktor yang sebahagian besar aduan daripada pesakit ialah mereka hanya mendapat ubat-ubatan seperti Panadol, ubat sapu kerana tidak ada doktor yang khusus. Saya ingin bertanya dan penjelasan daripada Menteri, dari sudut menaikkan taraf klinik komuniti yang disebutkan tadi, apakah ia juga melibatkan penempatan doktor ataupun ada *regular doctor* yang akan pergi ke klinik tersebut? Mohon penjelasan.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Yang Berhormat Menteri, sila.

Datuk Seri Dr. Haji Dzulkefly bin Ahmad: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Terima kasih, Yang Berhormat Kubang Kerian. Ya, seperti yang telah saya tegaskan, antara perkara dan ciri penting dalam reformasi penambahbaikan ini, adalah membezakan Klinik 1Malaysia itu yang sepertiga sahaja dulu yang akan mempunyai doktor, tetapi dalam klinik komuniti ini, akan menjadi satu yang penting untuk kita letakkan penempatan pegawai perubatan dan juga pegawai farmasi di fasiliti-fasiliti kita. Ini kita akan lakukan sebagai satu komitmen untuk menambah baik dari sudut *delivery* ataupun tumpuan untuk memberikan *primary healthcare* ya, dengan izin.

Ini pastinya akan membezakan klinik komuniti daripada Klinik 1Malaysia. Adapun klinik kesihatan itu, kita ada di dalam klinik kesihatan ini ada tujuh peringkat. Klinik yang tinggi sekali ialah klinik jenis pertama dan klinik ketujuh. Ada daripada Klinik 1Malaysia itu bersekali dengan klinik ibu dan anak itu akan kita angkat bukan kepada klinik komuniti tetapi terus pergi ke klinik kesihatan jenis ketujuh. Klinik kesihatan jenis tujuh ini, di samping rawatan pesakit luar dan kecemasan, kedua, farmasi, seperti di klinik komuniti punya juga. Klinik kesihatan ketujuh itu ada makmal (*mini lab*), di mana kita berikan apa yang diistilahkan sebagai *point of care* ataupun kita boleh buat diagnosis yang mudah seperti ujian air kencing dan ujian sampel darah.

Jadi, ini adalah lebih sikit daripada klinik komuniti kita. Juga begitu, kalau klinik jenis keempat, kita ada x-ray dan kalau tidak klinik jenis kelima, yang tidak mempunyai *imaging* ataupun perkhidmatan x-ray. Terima kasih, Tuan Yang di-Pertua.

9. **Tuan P. Prabakaran [Batu]** minta Menteri Belia dan Sukan menyatakan:

- (a) adakah Parlimen Belia akan diteruskan oleh pihak Kerajaan Pakatan Harapan; dan
- (b) sejauh manakah peranan ahli-ahli parlimen belia Malaysia dalam memberi nilai tambah kepada pentadbiran negara sejak penubuhannya.

Timbalan Menteri Belia dan Sukan [Tuan Sim Chee Keong]: Terima kasih, Tuan Yang di-Pertua dan juga Yang Berhormat Batu atas soalan tadi. Untuk makluman Ahli Yang Berhormat Batu, Kementerian akan terus melaksanakan program Parlimen Belia Malaysia walaupun dengan penambahbaikan dari segi dalaman bagi memastikan segala objektif dan dengan izin, *outcome* tercapai dengan jayanya.

Antara penambahbaikan yang kita akan laksanakan mulai kitar Parlimen sesi hadapan ialah untuk menurunkan had umur mengundi Ahli Parlimen Belia, daripada 18 tahun sehingga 30 tahun kepada yang baru iaitu 15 tahun sehingga 25 tahun. Penurunan umur ini adalah bagi memupuk kesedaran belia terhadap kewajipan mengundi yang bakal dilaksanakan pada umur 18 tahun nanti dan untuk memberikan ruang pentas penglibatan belia dalam arena membuat keputusan ini kepada golongan belia yang lebih muda dan lebih luas.

Untuk makluman Ahli Yang Berhormat Batu juga, pelaksanaan Parlimen Belia Malaysia yang telah bermula sejak tahun 2014 sehingga kini, sudah melibatkan penyertaan seramai 271 orang anak muda yang mewakili belia-belia daripada pelbagai negeri. Idea Ahli Parlimen Belia Malaysia sebenarnya adalah sebagai memberikan peluang kepada anak muda untuk berperanan sebagai wakil belia di setiap negeri untuk menyuarakan pandangan serta idea mereka kepada kerajaan. Ia secara tidak langsung, membawa suara para belia ke dalam proses pembentukan dasar oleh pihak kerajaan. Ahli Parlimen Belia Malaysia juga berperanan sebagai kumpulan pendesak dalam memastikan proses semak dan imbang terhadap sebarang dasar berkaitan belia yang akan diperkenalkan oleh kerajaan.

Untuk makluman Ahli Yang Berhormat Batu, daripada tempoh sejak tahun 2014 ini, sebanyak 52 jumlah usul telah dibahaskan oleh Ahli Parlimen Belia. Daripada jumlah 52 usul tersebut, 51 usul telah diluluskan semasa persidangan Parlimen Belia. Kesemua 51 usul tersebut telah pun dibentangkan di Mesyuarat Jemaah Menteri dan telah mendapat perhatian Kabinet. Antara usul-usul yang telah dilaksanakan oleh pihak kerajaan termasuklah, seperti penubuhan Dewan Belia ASEAN dengan izin, ASEAN Youth Hall yang telah dibentangkan di Mesyuarat Menteri-menteri Belia dan Sukan ASEAN, di Siem Reap, Cambodia pada tahun 2015 dan telah dimasukkan ke dalam ASEAN Work Plan 2018-2020.

Selain itu, contoh kedua yang saya boleh berikan di sini adalah pelaksanaan Pendidikan Kesihatan Reproduksi dan Sosial (PEERS) kepada kanak-kanak seawal usia 7 tahun yang juga telah diambil tindakan oleh kerajaan melalui kerjasama Kementerian Pendidikan Malaysia, Kementerian Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat dan telah dilaksanakan kepada pelajar taska, tadika dan Tahun 1 bermula pada 1 Januari 2018.

Untuk makluman Ahli Yang Berhormat Batu juga, satu usul berkenaan pemerkasaan sukan elektronik (*e-sport*) bagi generasi muda yang mana telah diambil tindakan oleh KBS selepas usul dibentangkan oleh Parlimen Belia ialah dengan mewujudkan satu unit sukan elektronik (*e-sport*) melalui Majlis Sukan Negara. Ia menyasarkan penyertaan pada Kejohanan Sukan Asia 2022 yang bakal mempertandingkan sukan elektronik tersebut buat julung kalinya.

Selain itu, usul Pelaksanaan Inisiatif Pembangunan Pelan Pengurusan Bencana Peringkat Komuniti juga telah dilaksanakan oleh pihak kerajaan melalui kerjasama Agensi Pengurusan Bencana Negara (NADMA) yang telah dirasmikan pada tahun 2015 di Parlimen Kemaman. Program tersebut merupakan antara program kesedaran bencana di peringkat akar umbi. Setakat ini, saya juga dengan sukacita ingin memaklumkan kepada Dewan yang mulia ini bahawa, Parlimen Belia Malaysia juga telah berjaya melahirkan pemimpin-pemimpin muda dalam proses meremajakan pentadbiran kerajaan dan juga arena politik di negara kita.

Ini dapat dilihat melalui dua orang Ahli Parlimen Belia Malaysia yang telah dipilih menjadi wakil rakyat iaitu Yang Berhormat Encik Allan Siden Gramong, ADUN daripada Machan, Sarawak dan juga Yang Berhormat Encik Mohd Firdaus bin Ahmad, ADUN daripada Kuah, Kedah. Sekian sahaja jawapan saya. Terima kasih.

Tuan P. Prabakaran [Batu]: Terima kasih, Tuan Yang di-Pertua. Terima kasih, Yang Berhormat Timbalan Menteri di atas jawapan. Saya setuju bahawa Ahli Parlimen Belia ini perlu dilibatkan secara langsung dalam membantu kerajaan, membuat dan menentukan dasar-dasar kerajaan. Hal ini kerana orang muda haruslah diberikan peranan yang penting dalam menentukan hala tuju negara. Soalan saya, berapakah kos yang telah dibelanjakan oleh pihak kerajaan sejak penubuhannya untuk pengurusan Parlimen Belia dan berapakah elaun yang diberikan kepada setiap Ahli-ahli Parlimen Belia sebelum ini? Terima kasih.

Tuan Sim Chee Keong: Terima kasih kepada Ahli Parlimen Batu. Seperti yang dimaklumkan atau diperingatkan oleh Tuan Yang di-Pertua merupakan Ahli Parlimen termuda pada sesi ini, syabas diucapkan kepada Yang Berhormat Batu.

Tuan P. Prabakaran [Batu]: Terima kasih.

Tuan Sim Chee Keong: Bagi soalan tentang bajet, saya tidak ada jawapan yang tersedia di sini dan saya akan berikan jawapan tersebut dalam bentuk bertulis kepada Yang Berhormat Batu. Minta izin daripada Tuan Yang di-Pertua ya, terima kasih.

Tuan Mohd Shahar bin Abdullah [Paya Besar]: Paya Besar. Terima kasih, Tuan Yang di-Pertua. Yang Berhormat Timbalan Menteri, saya memuji pihak kementerian kerana ingin meneruskan Parlimen Belia kerana Parlimen Belia ini merupakan satu inisiatif yang amat baik. Cumanya, jawapan Timbalan Menteri dalam persidangan yang lepas menyatakan

bahawasanya Parlimen Belia sedang dilakukan proses audit. Maknanya, melihat audit dari segi kebolehpayaan untuk sama ada diteruskan atau tidak.

■1150

Akan tetapi saya hanya lihat daripada jawapan Yang Berhormat Timbalan Menteri tadi hanya menyatakan berkaitan dengan had umur sahaja diturunkan. Saya ingin mencadangkan supaya juga dilihat kembali bilangan Ahli-ahli Parlimen Belia. Kalau dahulu kita pilih 120 orang, mungkin kita boleh gandakan menjadi 240 orang. Dengan mengambil nisbah dahulu kita mengambil kira setiap 100 ribu orang belia kita mengambil seorang perwakilan. Mungkin kita boleh kecilkan supaya lebih ramai perwakilan.

Saya juga ingin mencadangkan supaya tempoh had mentadbir Ahli Parlimen Belia satu penggal daripada dua tahun kepada tiga tahun. Ini kerana saya yakin menjadi Ahli Parlimen Belia bukan mudah untuk mereka berupaya untuk turun dengan kekangan kewangan dengan kekangan tugas-tugas yang lain dan saya kira beberapa cadangan ini harus dimasukkan supaya pemilihan untuk sidang akan datang mengambil kira pandangan ini. Terima kasih Yang Berhormat Timbalan Menteri.

Tuan Sim Chee Keong: Terima kasih Yang Berhormat daripada Paya Besar tersebut yang saya juga kira sebagai antara Ahli Parlimen muda dalam penggal ini. Walaupun kenyataan tersebut sebenarnya bukan soalan tetapi lebih kepada cadangan saya ingin tambah bahawa antara proses yang sedang dijalankan adalah seperti yang telah dimaklumkan di dalam sesi yang lepas ataupun mesyuarat yang lepas iaitu kita di peringkat kementerian tengah bekerjasama Universiti Kebangsaan Malaysia bagi membuat satu audit dan memberikan cadangan penambahbaikan tetapi antara cadangan penambahbaikan yang telah dipersetujui adalah untuk menurunkan had umur tersebut.

Ada beberapa lagi cadangan penambahbaikan seperti kita ingin mengukuh atau meneliti semula proses pemilihan supaya pemilihan adalah lebih telus dan lebih *accountable* untuk membolehkan perwakilan Ahli Parlimen Belia itu betul-betul mewakili suara anak muda tersebut. Keduaanya, antara cadangan penambahbaikan yang sedang dikaji juga tentang pemberian kuasa sebenar kepada Ahli Parlimen Belia dan kita hendak lihat Ahli Parlimen Belia itu ataupun Parlimen Belia tersebut bukan sebagai Parlimen olok-olok yang dengan izin, *second degree to the real Parliament here*. Akan tetapi kita hendak lihat Parlimen Belia itu sebagai satu pentas yang sebenar-benarnya memberikan kuasa membuat keputusan kepada anak muda.

Jadi itu antara perkara yang tengah dibincangkan dan dikaji dengan kerjasama bersama dengan Universiti Kebangsaan Malaysia. Kepada cadangan Yang Berhormat Paya Besar tersebut iaitu menambah bilangan Ahli Parlimen Belia dan juga melanjutkan tempoh mereka saya akan membawa cadangan tersebut ke dalam proses kajian dengan UKM dan kita akan mempertimbangkan dengan serius cadangan Yang Berhormat Paya Besar yang saya kira cadangan yang bernas. Terima kasih.

10. Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong] minta Menteri Pembangunan Wanita, Keluarga Dan Masyarakat menyatakan apakah dasar baru yang akan dilaksanakan Kementerian dalam mendepani cabaran Malaysia sebagai negara tua menjelang 2030 khususnya dari aspek pendidikan dan keperluan asas.

Timbalan Menteri Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat [Puan Hannah Yeoh]: Tuan Yang di-Pertua, berdasarkan kepada data unjuran penduduk oleh Jabatan Perangkaan Malaysia, negara kita akan mencapai status negara tua pada tahun 2030 dengan jumlah warga emas seramai 5.8 juta orang atau 15.3 peratus daripada jumlah penduduk. Mengikut data yang kita ada mengikut negeri pula peratusan warga emas yang tertinggi dijumpai negeri pertama di Pulau Pinang iaitu seramai 20.2 peratus, diikuti dengan Melaka dan Perak 18.4 peratus dan Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur 17.2 peratus. Manakala negeri yang mempunyai populasi warga emas tertinggi adalah Selangor dengan jumlah populasinya 7,620,000 penduduk yang kedua adalah negeri Sabah dengan jumlah 4,688,000 diikuti dengan negeri ketiga Johor 4,411,000.

Tuan Yang di-Pertua, bagi persiapan ke arah menghadapi negara mencapai status negara tua, kerajaan telah mengambil langkah awal dengan menggubal dasar tua sejak tahun

1995. Dasar tersebut telah disemak semula dan dipinda pada tahun 2011 selaras dengan perubahan demografi, keperluan semasa dan cabaran masa hadapan. Di samping itu, dasar dan Pelan Tindakan Warga Emas Negara juga telah digubal dan dilaksanakan bagi tempoh 10 tahun iaitu dari tahun 2011 sehingga tahun 2020.

Pada masa ini, kementerian tiada perancangan untuk meminda dasar sedia ada atau mewujudkan dasar baharu untuk warga emas memandangkan falsafah, nilai dan prinsip dasar masih relevan dan adalah diadaptasi daripada prinsip antarabangsa Persatuan Bangsa-bangsa Bersatu dan *Madrid International Plan of Action on Ageing*. Walau bagaimanapun, kementerian sedang dalam proses menyemak semula pelan tindakan ini untuk tahun 2018 ke 2030 bagi menambah baik perancangan program, aktiviti serta pelaporan dan pemantauan pelan tindakan ini.

Sementara itu, kementerian juga sedang meneliti cadangan untuk mewujudkan satu akta khusus untuk warga emas bagi melindungi kebajikan dan hak asasi golongan tersebut. Ada satu akta yang telah diluluskan baru-baru ini Akta Kemudahan dan Perkhidmatan Jagaan Kesihatan Warga Emas Swasta 2018 yang akan dikendalikan oleh Kementerian Kesihatan Malaysia.

Tuan Yang di-Pertua, saya ada lagi data kajian yang telah kita lakukan berdasarkan kepada kajian kemudahan dan perkhidmatan untuk memenuhi keperluan warga emas menjelang tahun 2030 yang telah dilaksanakan oleh UPM. Lebih daripada 80 peratus responden warga emas mengharapkan mereka dijaga oleh anak mereka dan diikuti oleh pasangan mereka. Selain itu, hampir 78 peratus tidak ingin berpindah dari tempat kediaman semasa mereka. Penemuan ini menunjukkan warga emas lebih cenderung untuk menua di tempat semasa atau dengan izin, *ageing in place*.

Oleh sebab itu, segala pelan dan program kerajaan kita harus mengunjur terhadap keperluan ataupun hasrat kebanyakan ataupun majoriti warga emas ini. Yang Berhormat Parit Sulong bertanya spesifik mengenai pendidikan, inisiatif untuk menggalakkan pembelajaran sepanjang hayat dalam kalangan warga emas dilaksanakan melalui *University of the Third Age* (U3A) oleh Institut Penyelidikan Penuaan Malaysia, Universiti Putra Malaysia dan pertubuhan bukan kerajaan.

Selain itu, institusi pendidikan tinggi contohnya Universiti Sains Malaysia dan Open University Malaysia juga menyediakan infrastruktur untuk mesra warga emas, memberikan diskaun antara 50 peratus sehingga 75 peratus dari yuran pengajian kepada warga emas yang kurang mampu bagi menggalakkan pembelajaran sepanjang hayat. Data yang saya ada juga menunjukkan bahawa setakat ini tahun 2017 kita mempunyai 295 orang warga emas yang sedang belajar di universiti awam di Malaysia. Mengikut pecahan, PhD 179 orang, Sarjana 52 orang, Sarjana Muda 42 orang, Diploma 20 orang dan Profesional 2 orang. Jadi usia ini tidak mengekang seseorang daripada terus mendapatkan pendidikan.

Bagi menampung keperluan asas seperti yang ditanya oleh Yang Berhormat Parit Sulong, JKM memberikan Bantuan Orang Tua sebanyak RM350 sebulan seorang dan kita tidak ada perancangan untuk *review* kerana bayaran bulanan ini telah pun dinaikkan bermula Januari 2018 tahun ini peningkatan RM50. Setakat ini, 136 ribu warga emas menerima Bantuan Orang Tua ini dan memakan bajet Jabatan Kebajikan Malaysia sebanyak RM268 juta.

Untuk skim baharu yang kita ada adalah skim i-Suri yang bertujuan menggalakkan simpanan hari tua dan pada masa yang sama Kementerian Sumber Manusia juga sedang melaksanakan kajian mengenai penggajian dan guna tenaga warga emas di Malaysia bagi meningkatkan peluang pekerjaan warga emas. Jadi apabila Kementerian Sumber Manusia telah melaksanakan kajian tersebut kita boleh duduk bersama kementerian yang lain untuk melihat dan membantu warga emas yang hendak bekerja semula untuk balik kepada *work force* yang sedia ada. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong]: Terima kasih Yang Berhormat Timbalan Menteri. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. saya juga hendak ucapan terima kasih kepada Yang Berhormat Timbalan Menteri kerana dalam jawapan tadi telah memperakui apa yang telah dibuat dan telah dilaksanakan di bawah Kerajaan Barisan Nasional sebelum ini dan termasuklah juga i-Suri yang dijenamakan semula. Jadi susulan daripada itu.

■1200

Soalan tambahan saya pula adalah daripada jawapan Yang Berhormat Timbalan Menteri tadi, sejauh manakah kajian-kajian yang telah dilaksanakan ini dapat membantu meningkatkan kadar kesuburan dan jangka hayat penduduk, sekali gus melengahkan potensi negara menjadi negara tua dalam masa terdekat. Apakah, disebutkan tadi mengenai sedikit sebanyak sistem sokongan, tetapi apakah perancangan yang akan dibuat lebih daripada jawapan Yang Berhormat Menteri tadi mengenai peningkatan sistem sokongan dan juga penjagaan warga emas di Malaysia. Terutamanya dalam memupuk kesedaran daripada anak-anak, terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Yang Berhormat Timbalan Menteri silakan, padat dan ringkas.

Puan Hannah Yeoh: Terima kasih Yang Berhormat Parit Sulong. Jawapan saya tadi telah merangkumi semua program sokongan yang kita berikan dan apa yang dikatakan oleh Yang Berhormat Parit Sulong betul, ada program yang telah dilaksanakan oleh Kerajaan Barisan Nasional yang dahulu. Akan tetapi ingin saya untuk mengambil platform ini juga untuk memperkenalkan juga program-program yang dilaksanakan oleh Kerajaan Negeri Pakatan Harapan selama ini. Seperti contohnya di negeri Selangor, populasi warga emas mereka kurang daripada 20 peratus, tetapi mereka telah melaksanakan Skim Mesra Usia Emas, Bas Selangorku yang kebanyakannya adalah warga emas yang menaiki bas tersebut – *transport* dan Skim Peduli Sihat yang cukup popular dengan warga emas. Di negeri Pulau Pinang pula, mereka mempunyai Skim Penghargaan Warga Emas yang diberikan kepada setiap orang warga emas setiap tahun. Mereka dapat RM100 dan saya difahamkan telah pun dinaikkan kepada RM130.

Jadi saya rasa, tanggungjawab menjaga warga emas ini, saya jemput Kerajaan Negeri bersama dengan Kerajaan Persekutuan di mana mereka boleh membantu, mereka harus membantu bersama kerana warga emas ini telah menyumbang banyak usaha dan tenaga mereka untuk membina Malaysia.

Bagi sokongan lebih yang kita boleh lakukan mengenai isu *fertility* dengan warga emas yang telah ditanya oleh Yang Berhormat Parit Sulong. Tahun ini sehingga Julai 2018, sebanyak 11 program telah pun dilaksanakan. Program Intergenerasi Warga Emas dan Warga Belia untuk mereka bergaul bersama dan menggalakkan belia untuk menjaga warga emas. Kebanyakan wanita dan keluarga muda yang ingin terus bekerja dan mempunyai lebih anak, kerisauan mereka adalah penjagaan anak mereka, siapa yang akan membantu menjaga anak? Jadi saya rasa jikalau kita boleh wujudkan sistem sokongan seperti yang ada di Singapura di mana warga emas dan anak mereka tinggal berdekatan dan mereka mempunyai Skim Diskaun untuk *housing*. Jika warga emas itu menjaga cucu mereka, kerajaan menggalakkan dan memberikan lebih banyak sokongan kepada mereka.

Jadi kementerian ini komited dan akan terus bekerjasama dengan Kementerian Perumahan dan Kerajaan Tempatan untuk mengkaji dan melihat bagaimana kita boleh wujudkan satu *network*, satu *support structure* untuk yang tua dan juga yang muda. Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Baiklah Ahli-ahli Yang Berhormat, pertanyaan-pertanyaan bagi Jawab Lisan telah tamat. Yang Berhormat Menteri ada usul?

[Sesi untuk Pertanyaan-pertanyaan bagi Jawab Lisan tamat]

USUL

WAKTU MESYUARAT DAN URUSAN DIBEBASKAN DARIPADA PERATURAN MESYUARAT

12.03 tgh.

Timbalan Menteri di Jabatan Perdana Menteri [Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin]: Tuan Yang di-Pertua, saya mohon mencadangkan:

“Bahawa mengikut Peraturan Mesyuarat 12(1), Majlis Mesyuarat pada hari ini tidak akan ditangguhkan sehingga pukul 8.30 malam. Selepas itu Majlis Mesyuarat akan ditangguhkan sehingga jam 10 pagi, hari Rabu 23 Oktober 2018”.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Ada yang menyokong?

Timbalan Menteri Kesihatan [Dr. Lee Boon Chye]: Saya mohon menyokong.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Ahli-ahli Yang Berhormat, sekarang saya kemukakan masalah kepada Majlis untuk diputuskan. Masalahnya ialah usul seperti yang dikemukakan tadi hendaklah disetujui.

[Usul dikemukakan bagi diputuskan; dan disetujui]

USUL

KAJIAN SEPARUH PENGGAL RANCANGAN MALAYSIA KESEBELAS

Aturan Urusan Mesyuarat dibacakan bagi menyambung semula perbahasan yang ditangguhkan atas masalah:

“Bahawa Dewan ini,

menyedari akan cabaran untuk mengekalkan kestabilan ekonomi dan mencapai pertumbuhan yang mampan dengan mengambil kira perubahan trend ekonomi global, kedudukan kewangan Kerajaan serta pencapaian dua tahun pertama, 2016-2017 Rancangan Malaysia Kesebelas;

merestui usaha Kerajaan baharu pimpinan Pakatan Harapan untuk menambah baik dan memperkukuh agenda pembangunan negara berasaskan prinsip pertumbuhan dengan ekuiti ke arah mencapai status negara maju dan inklusif selaras dengan aspirasi Wawasan 2020;

meluluskan Kajian Separuh Penggal Rancangan Malaysia Kesebelas bagi tempoh 2018-2020 yang memberi keutamaan dan penekanan baharu ke atas dasar, strategi dan inisiatif sedia ada serta memperkukuh tadbir urus bagi mencapai pertumbuhan sosioekonomi yang lebih inklusif dan mampan ke arah meningkatkan kesejahteraan rakyat menurut Kertas Perintah CMD.22 Tahun 2018; dan

bahawa dalam meluluskan Kajian Separuh Penggal Rancangan Malaysia Kesebelas, Dewan yang mulia ini menyeru seluruh rakyat Malaysia berganding bahu untuk memastikan pertumbuhan ekonomi negara kekal mampan serta pengagihan kekayaan dibuat secara telus, adil dan saksama.” **[22 Oktober 2018]**

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Sekarang saya jemput– minta Yang Berhormat Sibu untuk berucap.

12.04 tgh.

Tuan Oscar Ling Chai Yew [Sibu]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Sebelum saya memulakan perbahasan saya, saya ingin mengalu-alukan kedatangan murid-murid daripada Sekolah Menengah Kebangsaan Seri Garing, Rawang. *[Tepuk]*

Dengan sukacitanya saya berdiri di Dewan yang mulia ini untuk berbahas dalam Kajian Separuh Penggal Rancangan Malaysia Kesebelas. Saya ingin mengucapkan terima kasih kepada Kerajaan Pakatan Harapan, kerana berusaha dalam reformasi institusi yang telah dinanti-nantikan oleh rakyat.

Reformasi institusi yang baik amat diperlukan dan dialu-alukan dalam Malaysia Baharu. Saya juga optimistik tentang masa hadapan Malaysia agar lebih baik kerana reformasi institusi dan ekonomi telah diutamakan oleh Kerajaan Pakatan Harapan.

Tuan Yang di-Pertua, saya ingin mengambil kesempatan ini untuk menyampaikan bahawa, reformasi institusi yang dicadangkan dalam Manifesto Pakatan Harapan juga termasuk revolusi kuasa, terutamanya kuasa dalam pendidikan dan kesihatan harus dikembalikan kepada Kerajaan Negeri Sarawak. Reformasi juga meliputi reformasi percukaian di mana 50 peratus kutipan cukai dan 20 peratus royalti minyak haruslah dipulangkan kepada Kerajaan Negeri Sarawak.

Saya memahami bahawa cadangan ini tidak dapat dilaksanakan pada masa sekarang. Ini kerana Pakatan Harapan belum lagi menjadi Kerajaan Negeri Sarawak. Namun saya harap agar ianya dikaji dan dimasukkan di dalam Roadmap Rancangan Malaysia supaya ia akan dilaksanakan apabila Pakatan Harapan menjadi Kerajaan Negeri Sarawak.

Datuk Ugak anak Kumbong [Hulu Rajang]: Jangan mimpilah.

Tuan Oscar Ling Chai Yew [Sibu]: Tidak mimpi. Ini akan menjadi realiti. Tuan Yang di-Pertua, saya ingin menarik perhatian tentang kes-kes rasuah yang berleluasa di Sarawak. Rumah yang besar, kereta yang mewah dan kekayaan yang melampau telah menjadi satu stereotaip bagi ahli-ahli politik di Sarawak. Ahli-ahli politik yang terlibat dalam kes rasuah masih tidak diambil tindakan yang sepatutnya. Saya telah membuat satu laporan kepada SPRM Sibu, akan tetapi mengikut maklumat yang saya dapat, semua kes rasuah harus mendapat kelulusan dari peringkat atasan, kemudian baru kes boleh dijalankan atau disiasat.

Apabila diumumkan oleh Yang Amat Berhormat Perdana Menteri, Tun Dr. Mahathir Mohamad bahawa SPRM akan melaporkan kepada Parlimen, saya mencadangkan supaya reformasi terhadap SPRM amatlah diperlukan supaya semua kes yang dilaporkan di peringkat tempatan akan dijalankan seperti yang dilaporkan. Tidak perlu mengikut mendapat kelulusan daripada peringkat atasan. Selain daripada itu, SPRM juga harus diperkasakan melalui pemberian kuasa pendakwaan dan bukan sahaja kuasa menyiasat sahaja.

Tuan Yang di-Pertua, selain daripada itu, reformasi pilihan raya juga haruslah diutamakan. Saya juga mencadangkan supaya mempercepatkan reformasi pilihan raya. Pilihan Raya Malaysia mempunyai banyak masalah seperti senarai pemilih yang tidak bersih, kes-kes membeli undi dan persempadanan yang tidak adil.

Selepas 9 Mei, pilihan raya pertama yang akan diadakan di bawah Kerajaan Pakatan Harapan ialah Pilihan Raya Negeri Sarawak yang mungkin akan diadakan dalam dua atau tiga tahun yang akan datang, ini tidak mengira pilihan raya kecil. Pilihan raya Negeri Sarawak selalu dianggap tidak adil, tidak bersih dan tidak bebas. Walaupun gabungan GPS menyatakan mereka pro PH, tetapi apa yang berlaku di Sarawak sekarang ialah semua pemimpin komuniti adalah tidak dibenarkan untuk menyertai semua aktiviti-aktiviti yang bukan dianjurkan oleh Kerajaan Persekutuan.

Maksudnya, menyertai aktiviti yang dianjurkan oleh Kerajaan Persekutuan amatlah tidak dibenarkan oleh Kerajaan Negeri supaya pemimpin komuniti boleh menyertai aktiviti yang dianjurkan oleh Kerajaan Persekutuan. Sila.

Datuk Alexander Nanta Linggi [Kapit]: Tadi Yang Berhormat Sibu menyatakan tidak adil Kerajaan Sarawak tidak mengizinkan pemimpin di peringkat akar umbi— *community leaders*, ketua masyarakat tidak dibenarkan bersama pemimpin Pakatan Harapan. Jadi ...

■1210

Tuan Oscar Ling Chai Yew [Sibu]: Menyertai aktiviti yang dianjurkan oleh Kerajaan Persekutuan.

Datuk Alexander Nanta Linggi [Kapit]: Akan tetapi sedar atau tidak Yang Berhormat Sibu dari sejak awal selepas pilihan raya, Kerajaan Persekutuan Pakatan Harapan melalui pelbagai agensi kerajaan khususnya Jabatan Penerangan juga diarahkan tidak bersama aktiviti Ahli Undangan Negeri ataupun di peringkat untuk Ahli-ahli Wakil Rakyat GPS. Jadi, siapa yang memulakan yang sedemikian ini? Tentulah Pakatan Harapan memulakan.

Tuan Oscar Ling Chai Yew [Sibu]: Tidak ada arahan yang bertulis, tidak macam seperti yang sekarang dipaparkan dalam surat akhbar.

Datuk Alexander Nanta Linggi [Kapit]: Memang ada...

Tuan Oscar Ling Chai Yew [Sibu]: Kerajaan Negeri Sarawak sudah memberi arahan bertulis...

Datuk Alexander Nanta Linggi [Kapit]: Sebab difahamkan.

Tuan Oscar Ling Chai Yew [Sibu]: ...yang *clear* kepada media-media untuk menyatakan bahawa semua pemimpin komuniti tidak boleh menyertai aktiviti yang dianjurkan oleh Kerajaan Persekutuan.

Datuk Aaron Ago Dagang [Kanowit]: Yang Berhormat Sibu, Yang Berhormat Sibu.

Tuan Oscar Ling Chai Yew [Sibu]: Saya tidak beri, tidak beri.

Datuk Aaron Ago Dagang [Kanowit]: Tidak berikah?

Tuan Oscar Ling Chai Yew [Sibu]: Tidak, tidak.

Datuk Aaron Ago Dagang [Kanowit]: Ini semua ada arahanlah. *Information Department*, semua ada arahan daripada kementerian.

Tuan Oscar Ling Chai Yew [Sibu]: Alasan Tuan Yang di-Pertua...

Datuk Aaron Ago Dagang [Kanowit]: Semua ada arahan.

Tuan Oscar Ling Chai Yew [Sibu]: Saya tidak beri peluang.

[Timbalan Yang di-Pertua (Dato' Mohd Rashid Hasnon) mempengerusikan Mesyuarat]

Datuk Aaron Ago Dagang [Kanowit]: Tidak apa, saya mahu.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Minta Yang Berhormat Kanowit – tidak diberi peluang, duduk.

Tuan Oscar Ling Chai Yew [Sibu]: Duduk, duduk, duduk. Alasan yang diberikan oleh Kerajaan Negeri Sarawak ialah semua *allowance* kepada pemimpin komuniti adalah dibayar oleh kerajaan negeri. Jadi mereka harus mendengar apa-apa yang disuruh oleh kerajaan negeri. Saya rasa ini termasuk apabila pilihan raya yang akan datang, pemimpin komuniti juga akan diarahkan supaya memberi undi kepada Kerajaan GPS. Ini amatlah tidak adil dari segi demokrasi.

Tambahan lagi, semua pemimpin Pakatan Harapan tidak dibenarkan untuk menggunakan fasiliti negeri seperti balai raya atau dewan yang dibina atas duit GPS atau duit rakyat?

Beberapa Ahli: [Bangun]

Datuk Alexander Nanta Linggi [Kapit]: Itu sudah melampau. Cukuplah, cukuplah, cukuplah.

Tuan Oscar Ling Chai Yew [Sibu]: Duduk.

Datuk Alexander Nanta Linggi [Kapit]: Itu sudah melampau.

Dato' Sri Richard Riot anak Jaem [Serian]: *[Bangun]*

Tuan Oscar Ling Chai Yew [Sibu]: Dan bercanggah dengan sistem demokrasi yang sekian kita amalkan.

Seorang Ahli: Duduklah.

Tuan Oscar Ling Chai Yew [Sibu]: Duit yang diamanahkan oleh rakyat kepada Kerajaan GPS telah digunakan sebagai senjata untuk menekan suara rakyat.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Serian, ini *floor* daripada Yang Berhormat Sibu. Minta *floor* daripada dia.

Dato' Dr. Shamsul Anuar bin Nasarah [Lenggong]: *[Bangun]*

Seorang Ahli: Kalau baik bagilah laluan.

Dato' Sri Richard Riot anak Jaem [Serian]: Serian.

Tuan Oscar Ling Chai Yew [Sibu]: Tidak, tidak. Tidak beri peluang.

Dato' Dr. Shamsul Anuar bin Nasarah [Lenggong]: Yang Berhormat Sibu, Yang Berhormat Sibu. Yang Berhormat Sibu, bagi Lenggong.

Tuan Oscar Ling Chai Yew [Sibu]: Tidak, tidak, tidak.

Dato' Dr. Shamsul Anuar bin Nasarah [Lenggong]: Lenggong, Yang Berhormat Sibu.

Tuan Oscar Ling Chai Yew [Sibu]: Duduklah, duduklah. Duduk, biar saya habiskan.

Datuk Alexander Nanta Linggi [Kapit]: Tuan Yang di-Pertua, ini Yang Berhormat Sibu yang beranikah?

Dato' Sri Richard Riot anak Jaem [Serian]: *No, no* Tuan Yang di-Pertua. Saya ingin memperbetulkan keadaan.

Tuan Oscar Ling Chai Yew [Sibu]: Tuan Yang di-Pertua, saya ingin membangkitkan...

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Serian, kena minta *floor* daripada Yang Berhormat Sibu. Yang Berhormat Sibu, boleh?

Datuk Alexander Nanta Linggi [Kapit]: Yang Berhormat Sibu buat tuduhan, Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Oscar Ling Chai Yew [Sibu]: Saya tidak beri peluang.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Sibu tidak beri.

Datuk Alexander Nanta Linggi [Kapit]: Kita ada fakta Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Oscar Ling Chai Yew [Sibu]: Nanti mereka ada peluang untuk berbahas.

Datuk Alexander Nanta Linggi [Kapit]: Memang ada peluang tetapi sekarang *you* bagi...

Tuan Oscar Ling Chai Yew [Sibu]: Sekarang tidak beri.

Seorang Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Tuan Oscar Ling Chai Yew [Sibu]: Tuan Yang di-Pertua, pembangunan ekonomi di Sarawak telah mengalami cabaran yang besar kebelakangan ini. Liputan pembangunan yang tidak seimbang mengakibatkan jurang pembangunan antara satu tempat dengan satu tempat yang lain adalah sangat besar. Bandar Sibu contohnya telah dipinggirkan dalam

pembangunan ekonomi arus perdana di Sarawak. Kekurangan pembangunan di Sibu telah mengakibatkan banyak graduan universiti tidak rela balik ke Sibu.

Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong]: Yang Berhormat Sibu, Yang Berhormat Sibu.

Tuan Oscar Ling Chai Yew [Sibu]: Tidak, tidak.

Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong]: Bolehlah. Kan kakak, kan?

Tuan Oscar Ling Chai Yew [Sibu]: Tidak, tidak. Tidak beri, tidak beri.

Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong]: Kakaklah, ya Yang Berhormat Sibu?

Tuan Oscar Ling Chai Yew [Sibu]: Duduklah, nanti ada peluang untuk membahar.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Parit Sulong ada peluang untuk bahar.

Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong]: Kakak pun hendak marahkah? Bagilah peluang.

Tuan Oscar Ling Chai Yew [Sibu]: Nanti, nanti.

Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong]: Bukan kakak, adik, adik.

Dato' Dr. Shamsul Anuar bin Nasarah [Lenggong]: Perempuan pun takutkah? Perempuan itu perempuan.

Tuan Oscar Ling Chai Yew [Sibu]: Biar saya habiskan perbahar saya. Terima kasih. Salah satu masalah yang semakin serius di Sibu ialah kekurangan peluang pekerjaan yang berkualiti, yang mengakibatkan situasi graduan...

Dato' Sri Richard Riot anak Jaem [Serian]: Tuan Yang di-Pertua, minta izin daripada Yang Berhormat Sibu. Yang Berhormat Sibu, kasihanlah Serian dekat, kita kawan.

Tuan Oscar Ling Chai Yew [Sibu]: Tidak, tidak. Tidak beri.

Dato' Sri Richard Riot anak Jaem [Serian]: *No, no.* Nasiblah kita kawan.

Tuan Oscar Ling Chai Yew [Sibu]: Duduklah, duduklah. Nantilah. Biar saya habiskan perbahar saya.

Dato' Sri Richard Riot anak Jaem [Serian]: Jangan tuduh sahaja sebab Tuan Yang di-Pertua...

Datuk Ugak anak Kumbong [Hulu Rajang]: Yang Berhormat Serian, Yang Berhormat Sibu dia orang tua, *senior*. Bagilah peluang.

Dato' Sri Richard Riot anak Jaem [Serian]: Saya orang *senior*, kasihan.

Tuan Oscar Ling Chai Yew [Sibu]: Nanti ada peluang, nanti ada peluang.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Serian.

Datuk Alexander Nanta Linggi [Kapit]: Tuan Yang di-Pertua, dia buat tuduhan. Jadi kita hendak buat penjelasan.

Dato' Sri Richard Riot anak Jaem [Serian]: Saya hendak memperbetulkan.

Datuk Alexander Nanta Linggi [Kapit]: Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Sibu buat tuduhan.

Tuan Oscar Ling Chai Yew [Sibu]: Apabila sampai peluang atau giliran kamu untuk bahar.

Datuk Alexander Nanta Linggi [Kapit]: Tidak, buat masa sekarang sebab Yang Berhormat Sibu buat tuduhan. Kita hendak buat penjelasan

Dato' Sri Richard Riot anak Jaem [Serian]: Yang Berhormat Sibu, Yang Berhormat Sibu...

Tuan Oscar Ling Chai Yew [Sibu]: Saya habiskan isu yang penting ini.

Dato' Sri Richard Riot anak Jaem [Serian]: Saya harus membuat pembetulan.

Datuk Alexander Nanta Linggi [Kapit]: Yang Berhormat Sibü ini...

Tuan Oscar Ling Chai Yew [Sibü]: *Thank you, thank you.* Sila duduk, sila duduk. Nanti ada peluang.

Datuk Alexander Nanta Linggi [Kapit]: *You* berani buat tuduhan.

Tuan Oscar Ling Chai Yew [Sibü]: Jangan takut, jangan takut.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Saya minta– Yang Berhormat Sibü tunggu sekejap. Saya minta dalam Peraturan Mesyuarat 37 kepada Yang Berhormat Serian, Yang Berhormat Kanowit dan Yang Berhormat Kapit, “*Seseorang ahli tidak boleh mengganggu ahli yang sedang berucap*”. Tunggu nanti...

Datuk Alexander Nanta Linggi [Kapit]: Tuan Yang di-Pertua, kita bangun, kita minta izin, tetapi dia tidak beri laluan.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Minta izin tetapi dia tidak beri. Nanti kita beri peluang Yang Berhormat Kanowit untuk bercakap. Sila beri peluang Yang Berhormat Sibü dahulu.

Tuan Oscar Ling Chai Yew [Sibü]: Okey, terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Salah satu keutamaan yang dibentangkan dalam Kajian Separuh Penggal Rancangan Malaysia Kesebelas ialah memperkasakan modal insan. Jadi saya ingin tahu, apakah pelan spesifikasi untuk membangunkan Sibü bagi mengatasi situasi *brain drain* yang dialami oleh bandar Sibü. Saya mencadangkan bahawa Sibü dengan lokasi yang strategiknya di sentral Sarawak adalah berpotensi dalam industri pertanian moden dan ekopelancongan. Sibü juga berpotensi sebagai hab pendidikan bagi sentral Sarawak. Saya harap cadangan-cadangan ini akan diambil perhatian oleh pihak kementerian dan pihak kerajaan.

Tuan Yang di-Pertua, pembangunan ekonomi di luar bandar harus diutamakan oleh Kerajaan Pakatan Harapan sebagai langkah untuk memperkayakan penduduk di luar bandar. Penghijrahan dari luar bandar ke bandar atau *urban-rural migration* sedang berlaku dan menjadi satu isu yang serius dan harus diambil perhatian oleh kerajaan. Supaya mereka yang berhijrah ini dari luar bandar ke bandar tidak dipinggirkan terutamanya golongan muda yang berhasrat untuk mencari peluang pekerjaan dan kualiti kehidupan yang lebih.

Satu contoh yang baru-baru ini berlaku di Sibü ialah ada kes 24 buah keluarga yang berasal dari luar bandar seperti kawasan Julau dan Kanowit yang berhijrah ke Sibü. Akan tetapi sebab kekurangan rumah mampu milik atau tempat sewaan yang lebih murah, mereka akhirnya terpaksa mendirikan rumah setinggan di kawasan tapak pelupusan sampah. Ini kerana semakin ramai yang datang ke Sibü, peluang pekerjaan juga terhad di Sibü. Mereka terpaksa mengutip bahan-bahan di tapak pelupusan sampah yang boleh dijual untuk dikitar semula. Apa yang sedih lagi ialah kebanyakan anak mereka yang sepatutnya dihantar ke sekolah tetapi tidak bersekolah. Ia telah menjadi satu masalah sosial yang harus diberi perhatian yang seharusnya.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Sibü, ada permintaan hendak mencelah.

Tuan Oscar Ling Chai Yew [Sibü]: Adakah berkaitan dengan isu ini?

Datuk Alexander Nanta Linggi [Kapit]: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Tuan Oscar Ling Chai Yew [Sibü]: Bagi pencerahan, okey, okey.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Bagi sedikit sahaja.

Datuk Alexander Nanta Linggi [Kapit]: Yang Berhormat Sibü, di mana-mana juga memang ada setinggan, okey? Di Sibü memang satu bandar yang membangun, di mana semua kemudahan itu memang menarik. Mereka yang berhijrah ke bandar bukan apa, mereka juga ingin duduk di seluruh tempat yang selesa, yang baik tempatnya dan dapat mencari kerja. Kerajaan Negeri Sarawak, apakah Yang Berhormat Sibü tidak sedar, Sibü Jaya satu tempat yang besar perumahan dibangunkan sejak beberapa tahun, lebih 10 tahun sudah. Sekarang pun kerajaan masih membangunkan kawasan itu sebab kawasan itu memang luas, untuk memberi peluang perumahan dan sebagainya.

Jadi, bukan kerajaan negeri ataupun Kerajaan Barisan Nasional terdahulu tidak mepedulikan. Memang ini program yang berterusan. Okeylah kalau ada kes-kes yang

belum mendapat peluang untuk mendapat rumah di tempat macam Sibu Jaya, itu adalah tanggungjawab kita. Bersama untuk kita memastikan mereka mendapat peluang...

Tuan Oscar Ling Chai Yew [Sibu]: Okey, saya sudah beri peluang.

Datuk Alexander Nanta Linggi [Kapit]: Jangan kata tidak ada.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Kapit...

Datuk Alexander Nanta Linggi [Kapit]: Pernah ke Yang Berhormat Sibu pergi ke Sibu Jaya?

Tuan Oscar Ling Chai Yew [Sibu]: Saya tidak cakap tidak ada, saya tidak cakap tidak ada.

Datuk Alexander Nanta Linggi [Kapit]: Cakap tidak pernah pergi. Yang Berhormat Sibu tidak pernah pergi.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Minta Yang Berhormat Kapit – terima kasih Yang Berhormat Kapit.

Datuk Alexander Nanta Linggi [Kapit]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Sila Yang Berhormat Sibu teruskan.

Tuan Oscar Ling Chai Yew [Sibu]: Saya ingin maklumkan kepada Yang Berhormat Kapit bahawa rumah mampu milik atau flat-flat yang dibina oleh pihak kerajaan negeri itu semua sudah penuh. Jadi, tidak cukup lagi. Jadi, diharapkan Kerajaan Negeri Sarawak boleh bina lebih banyak rumah flat yang mampu milik untuk mereka yang datang berhijrah dari luar bandar ke bandar.

■1220

Biar saya teruskan. Penekanan kepada pembangunan luar bandar seperti melaksanakan rancangan aktiviti ekonomi spesifik di kawasan tertentu amatlah penting untuk mengelakkan penghijrahan penduduk luar bandar ke bandar. Ini kerana penghijrahan ke bandar tidak semestinya menjamin peluang pekerjaan dan kehidupan yang lebih baik. Kalau tidak ada perancangan oleh kerajaan, akhirnya populasi luar bandar akan semakin kurang dan masalah sosial di kawasan bandar akan semakin meningkat.

Dalam Kajian Separuh Penggal Rancangan Malaysia Kesebelas yang dibentangkan oleh Perdana Menteri di Dewan Rakyat, salah satu keutamaan adalah merapatkan jurang pembangunan antara bandar dan luar bandar. Jadi, apakah langkah yang akan diambil oleh kerajaan untuk membantu pembangunan di luar bandar terutamanya di kawasan *central Sarawak*?

Sebenarnya, industri sago amatlah berpotensi di kawasan berhampiran Mukah dan haruslah dibangunkan dengan cara yang lebih moden. Apakah rancangan yang akan dilaksanakan oleh kerajaan untuk membantu pembangunan industri sago ini? Contohnya, di kawasan Punan kecil dan Punan besar di Sibu juga merupakan tempat pengeluaran sago tetapi masih kekurangan pembangunan infrastruktur seperti jalan dan bekalan air, juga rancangan spesifik oleh kerajaan. Akibatnya, pembangunan industri sago di situ terjejas, tidak dapat bertumbuh.

Tuan Yang di-Pertua, selain itu, berdasarkan Laporan Ketua Audit Negara Siri 1/2017, Projek Bekalan Air Tanjong Manis telah gagal membekalkan air paip kepada SCORE *project* di Tanjong Manis terutamanya Hab Halal Tanjong Manis. Rancangan SCORE di Tanjong Manis juga dianggap gagal kerana gagal untuk menarik pelabur asing untuk menubuhkan kilang di situ. Ia juga gagal daripada segi membekalkan peluang pekerjaan yang sepatutnya.

Dengan ini, kerajaan diseru supaya mengkaji kemungkinan untuk pelan alternatif untuk menarik FDI dan juga menggalakkan penyertaan usahawan tempatan terutamanya perusahaan kecil dan sederhana di kawasan SCORE Tanjong Manis.

Tuan Yang di-Pertua, saya akan teruskan kepada isu kesihatan. Poliklinik Jalan Oya, Sibu ditubuhkan pada tahun 1991. Ia hanya mampu menampung kira-kira 250 sehingga 300 pesakit sehari. Atas faktor peningkatan penduduk Bandar Sibu, jumlah pesakit meningkat

lebih daripada dua kali ganda iaitu kira-kira 750 pesakit dalam satu hari sekarang. Poliklinik Jalan Oya menerima purata 660 pesakit luar sehari iaitu lebih daripada dua kali ganda.

Dengan ini, Sibu amat memerlukan sebuah poliklinik baharu untuk mengurangkan kesesakan. Saya dimaklumkan bahawa satu tapak sudah dikenal pasti oleh Kementerian Kesihatan tetapi tapak itu adalah milik Kementerian Pendidikan. Jadi sekarang ia masih dalam perundingan antara dua kementerian. Saya amat harap masalah tapak ini boleh diselesaikan dengan cepat supaya satu poliklinik baharu boleh dibina untuk memanfaatkan penduduk di Sibu.

Sibu juga memerlukan satu pusat kanser untuk meningkatkan kemudahan kesihatan di Sibu bagi memanfaatkan pesakit kanser di kawasan *central Sarawak*. Dalam pengetahuan saya, ada sekumpulan orang yang baik hati bersedia untuk menderma mesin radioterapi bagi mewujudkan satu pusat kanser di Hospital Umum Sibu. Cadangan tersebut telah dihantar kepada Menteri Kesihatan. Saya ingin bertanya kepada Kementerian Kesihatan, apakah hasil pertimbangan cadangan tersebut? Atau kementerian mempunyai rancangan tersendiri untuk menubuhkan pusat kanser di Hospital Umum Sibu?

Sekarang saya ingin menyentuh tentang bangunan sekolah di Sarawak. Tuan Yang di-Pertua, baru-baru ini saya berpeluang untuk melawat satu sekolah yang amat baharu daripada segi reka bentuknya iaitu SMK Sungai Merah. SMK Sungai Merah merupakan satu sekolah yang besar tetapi sekarang menghadapi masalah kos penyelenggaraan yang tinggi. Satu impresi kepada saya apabila saya melawat ke sekolah itu ialah sekolah itu adalah terlampau besar dan *overdesign*, bukan sahaja melibatkan kos pembinaan yang tinggi tetapi banyak ruang yang dibina dalam bangunan tersebut adalah tidak usah dan adalah pembaziran juga. Sebagai contoh, tiga blok bangunan sekolah, setiap tingkat ada *skybridge* untuk menghubungkan setiap bangunan, *structure dome* dan sebagainya.

Saya rasa sekolah kita haruslah *economical* daripada segi *design*nya. *Design* sekolah harus menimbangkan butir seperti kos penyelenggaraannya. Banyak sekolah sekarang tidak mendapat peruntukan penyelenggaraan yang sepatutnya dan mereka hanya membiarkan kerosakan bangunan sekolah tersebut dan ia mungkin membahayakan kepada murid. Saya harap Kementerian Pendidikan mengkaji semula reka bentuk bangunan sekolah. Kalau boleh jimat daripada kos pembinaan sekolah itu, maka kementerian atau kerajaan boleh membina lebih banyak sekolah untuk memanfaatkan rakyat Malaysia.

Tuan Yang di-Pertua, sekarang saya ingin pergi ke perjudian siber dan loteri haram. Isu perjudian siber semakin hari semakin serius terutamanya dengan kecanggihan teknologi hari ini. Pada masa dahulu, penjudi perlu menggunakan komputer untuk perjudian siber tetapi sekarang kebanyakan kaki judi mengubah taktiknya untuk berjudi secara atas talian melalui telefon bimbit atau alat-alat teknologi dan menggunakan aplikasi yang tertentu. Pihak *enforcement* menghadapi cabaran dalam mengesan aktiviti perjudian siber yang menggunakan modul operasi atas talian kerana kaki judi boleh berjudi di mana-mana tempat melalui telefon bimbit dan gajet teknologi. Mereka juga licik menyembunyikan kegiatan jenayah tersebut dengan tidak beroperasi di premis tetap, sebaliknya membekalkan perkhidmatan isian semula yang dijual melalui orang tengah.

Selain itu, loteri haram juga merupakan satu isu yang semakin serius. Walaupun pihak kerajaan dan pihak polis melakukan banyak serbuan untuk menghapuskan loteri haram, tetapi sistem yang digunakan oleh pengusaha judi loteri haram sekarang semakin canggih seperti yang diterangkan di atas. Jadi saya minta Menteri Dalam Negeri menyatakan apakah tindakan dan langkah yang berkesan dan berefisien yang akan diambil untuk menghalang isu perjudian siber dan loteri haram ini?

Tuan Yang di-Pertua, sekarang saya ingin menyentuh tentang sungai-sungai di Sibu di Sarawak juga. Sungai-sungai di Sibu menghadapi pencemaran yang semakin serius seperti Sungai Rajang, Sibu yang dahulunya bersih tetapi sekarang sudah jadi 'teh tarik'. Ia disebabkan oleh pembalakan yang tidak dikawal dan juga penanaman kelapa sawit yang semakin banyak. Jadi apakah inisiatif yang akan diambil untuk menyelesaikan masalah ini? Saya juga ingin kementerian menyatakan jumlah sungai yang tercemar di Sarawak dan sungai yang belum tercemar.

Tuan Yang di-Pertua, Sungai Seduan di Sibu yang perlu menampung 70 peratus aliran air parit Sibu, ia amat memerlukan penggalian tetap dan memastikan ia berfungsi dengan sewajarnya. Walau bagaimanapun, Sungai Seduan tidak mempunyai tebing sungai atau *river bank reserve* yang mencukupi untuk mesin penggali atau *excavator* untuk

menjalankan usaha penggalian. Dalam situasi ini, biasanya penggali *amphibious* boleh digunakan. Adakah kerajaan mempunyai rancangan sedemikian? Kerap kali apabila saya mencadangkan sesuatu kepada JPS atau TID, selalunya saya diberi jawapan bahawa kekurangan dana. Saya harap dalam kerajaan baharu, satu perancangan yang teliti supaya menambah baik pengaliran Sungai Seduan boleh dijalankan supaya banjir kilat yang selalu berlaku akan diatasi.

Akhir sekali, Tuan Yang di-Pertua, saya ingin mencadangkan supaya Sibul dimajukan sebagai satu bandar pintar, *smart city*, dengan memasang CCTV di seluruh bandar Sibul.

■1230

Ia juga merupakan satu langkah untuk mencegah jenayah. Pelaburan ini juga akan membawa nilai yang positif seperti mengurangkan *personel* polis. Jika berjaya, Sibul boleh menjadi satu model bandar pintar bagi bandar-bandar lain di Malaysia. Saya rasa kementerian atau kerajaan boleh menjadikan Sibul sebagai satu tempat untuk menjalankan eksperimen pemasangan CCTV untuk pembasmian jenayah ini. Jadi saya harap cadangan ini boleh dipertimbangkan oleh Kerajaan Persekutuan. Itulah sahaja, sekian terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Terima kasih Yang Berhormat Sibul. Sekarang saya ingin menjemput Yang Berhormat Pekan, 30 minit.

12.30 tgh.

Dato' Sri Mohd Najib bin Tun Abdul Razak [Pekan]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Saya bangun untuk mengambil bahagian dalam perbahasan Kajian Separuh Penggal Rancangan Malaysia Kesebelas. Saya akan mula dengan membuat satu kenyataan yang sebagai Ahli pembangkang, saya tidak patut membuat kenyataan ini tetapi saya hendak buat dan saya hendak menyatakan bahawa pada prinsipnya, saya boleh menerima dokumen Kajian Separuh Penggal Rancangan Malaysia Kesebelas ini.

Saya menerima dengan beberapa syarat ataupun *qualification*. Mengapa saya kata saya boleh menerima dokumen ini? Antaranya, hasrat bagi pihak diri saya sendiri dan saya kira rakan-rakan dalam Barisan Nasional jua bahawa kita patut menjadi pembangkang yang membina dan konstruktif. Kalau sekiranya sesuatu cadangan Kerajaan PH itu baik maka kita akan sokong dan sebaliknya kalau kita fikir ia tidak patut, tidak sesuai, ada kelemahan, boleh mendatangkan mudarat kepada negara, kepada rakyat maka kita akan tentang dan apabila kita tentang, kita akan memberikan cadangan yang lebih membina dan konstruktif kepada rakyat.

Inilah peranan pembangkang hari ini supaya kita tidak akan dituduh sebagai pembangkang yang menghentam semberono, sesuka hati tetapi kita akan mengambil sikap yang penuh dengan tanggungjawab untuk kebaikan rakyat dan negara. Saya hendak sebut di sini antara sebab mengapa saya boleh menyokong dokumen ini dengan bersyarat. Pertama, bahagian pertama dalam dokumen ini, prestasi tahun 2016-2017. Apa dokumen ini sebut? Bahawa kadar pertumbuhan negara tahun 2016 mencapai 4.2 peratus, pada 2017 sebanyak 5.9 peratus. [Tepuk] Ini disahkan oleh dokumen ini.

Seperkara lagi Tuan Yang di-Pertua, saya hendak sebut di sini bahawa ramai tidak tahu bahawa dalam tempoh enam tahun kebelakangan ini yakni 2011 hingga 2017, kadar pertumbuhan Malaysia mengatasi ekonomi empat *tiger economy* di Asia ini. [Tepuk]

Tuan Nik Nazmi bin Nik Ahmad [Setiawangsa]: Minta laluan.

Dato' Sri Mohd Najib bin Tun Abdul Razak [Pekan]: Ini, tidak, saya hendak habis ya.

Beberapa Ahli: [Berucap tanpa menggunakan pembesar suara]

Dato' Sri Mohd Najib bin Tun Abdul Razak [Pekan]: Minta maaf sebab masa suntuk, saya banyak hendak cakap. Yakni lebih tinggi daripada Korea, lebih tinggi daripada Taiwan, lebih tinggi daripada Singapura, lebih tinggi daripada Hong Kong. Kalau sekiranya ada pihak yang kata, memomokkan bahawa kita ini berada di ambang negara mufli, bankrap, rakyat susah, ia dinafikan dengan fakta, hakikat sebenarnya. Kesusahan rakyat hari ini ataupun yang dikatakan tidak lah macam tahun 1985, kemelesetan 85, krisis kewangan

Asia 1978 dan apa yang mereka harap hendak membela rakyat, menghapuskan GST, harga barang akan turun! Tidak menjadi kenyataan sama sekali.

Jadi Tuan Yang di-Pertua, perkara kedua yang saya hendak sebut di sini bahawa saya boleh menerima dokumen ini dengan bersyarat bahawa apabila saya tengok dokumen ini, Enam Tonggak Kajian Separuh Penggal, Rancangan Malaysia Kesebelas, semuanya ini telah diusahakan oleh Kerajaan Barisan Nasional. *[Tepuk]* Akan tetapi tidak kesampaian sebab *it is a work in progress*. Ia tidak akan sampai kepada penamatnya dalam masa yang singkat, ia memerlukan masa tetapi ini semua inisiatif-inisiatif telah pun dimulakan oleh Kerajaan Barisan Nasional.

Jadi dokumen ini Tuan Yang di-Pertua, kesinambungan. Dengan izin, *it is not new but a continuation of what BN Government had done*. Termasuk juga urus tadbir sebab saya masih ingat lagi tahun 2010-2011, kerajaan mencadangkan sistem dana politik yang telus tetapi ditolak oleh pembangkang, ditolak. Masa itu kita hendak simpankan dalam rekod yang sistematik supaya tidak ada rasuah, tidak ada penyelewengan kuasa dan sebagainya tetapi telah ditolak. Jadi hari ini ada cadangan baharu pula. Kita hendak tengok apa cadangan baharu ini tetapi prinsipnya telah dimulakan oleh Kerajaan Barisan Nasional tetapi telah ditolak oleh pembangkang pada masa itu, baik.

Laporan ini juga mengesahkan Tuan Yang di-Pertua, ini telah disebut oleh rakan-rakan saya bahawa nisbah hutang kepada KDNK menyusut kepada 50.8 peratus. Menyusut bukan naik, menyusut atau RM686 bilion pada akhir 2017. Tidak ada angka RM1 trilion, Tuan Yang di-Pertua. Dalam dokumen ini tidak ada angka RM1 trilion, tidak ada. *[Dewan riuh]* Tidak ada dalam dokumen PH rasmi bentang dalam Parlimen angka hutang RM1 trilion. Tidak ada, baik.

Caj pembayaran hutang juga dinyatakan pada 12.6 peratus bagi tahun 2017 juga adalah di bawah paras 15 peratus ditentukan kerajaan, lebih rendah daripada 25 hingga 3 peratus yang dicatatkan ketika tahun 1980-an dan awal 90-an. Maknanya pembayaran hutang kita memang berkurangan, memang menguncup di bawah Kerajaan Barisan Nasional.

Tuan Yang di-Pertua, saya juga hendak sebut di sini bahawa Kajian Separuh Penggal Rancangan Malaysia Kesebelas ini turut menyatakan terdapat beberapa perubahan dalam sasaran kerajaan iaitu pertumbuhan pelaburan awam swasta yang perlahan, pertumbuhan ekonomi yang menyusut, kadar pengangguran yang lebih tinggi dan sasaran defisit yang lebih tinggi sehingga tahun 2020. Ini berbeza dengan sewaktu Kerajaan BN, kita menasaskan bukan *balanced budget* tetapi mungkin tinggi sedikit daripada *balanced budget, 0.6 percent*, 0.6 peratus daripada KDNK. Sekarang ini dikatakan lebih tinggi jadi saya hendak minta disahkan.

Jika pertumbuhan ekonomi yang direncanakan lebih rendah dan defisit meningkat bagaimana agaknya kerajaan akan mengurangkan hutang rasmi kerajaan? Ini kerana defisit yang tinggi bermakna kerajaan akan membuat lebih banyak pinjaman. Lebih banyak pinjaman bermakna hutang akan bertambah. Oleh itu, saya hendak tanya hutang rasmi kerajaan, jumlah berbanding dengan KDNK menjelang tahun 2020, apa dia angka terbaru rasmi yang boleh dinyatakan kepada rakyat?

Tuan Yang di-Pertua, kebelakangan ini ada beberapa pengumuman yang dibuat oleh pemimpin-pemimpin, Menteri-menteri PH yang kerajaan bercadang untuk menjual aset-aset negara seperti aset-aset PNB, Khazanah, FELDA, FELCRA dan sebagainya.

■1240

Saya suka menyebutnya bahawa di bawah Kerajaan Barisan Nasional, aset-aset ini telah melambung naik. Nilai aset bersih BNM, tidak termasuk rizab mata wang asing, Khazanah dan Petronas, dengan hanya melihat pada tiga aset milik penuh kerajaan ini, meningkat dari RM313 bilion pada tahun 2008 kepada RM684 bilion pada tahun 2017. Petronas sendiri melaporkan kini memiliki RM147 bilion wang tunai pada akhir Mac 2018.

Saya ambil maklum bahawa ada cadangan untuk meminta badan-badan ini membayar dividen lebih tinggi. Bererti bahawa Kerajaan Barisan Nasional telah meninggalkan aset yang tinggi untuk dibelanjakan oleh Kerajaan Pakatan Harapan. Bukan itu sahaja, dana GLC yang mewakili simpanan rakyat juga meningkat. Aset bersih 'KSWP' meningkat dari RM341 bilion pada tahun 2008 kepada RM814 bilion pada masa ini. KWSP. Sorry, KSWP silap. KWSP. Tersasul, Tuan Yang di-Pertua. Nak laju.

Dana seperti PNB, Tabung Haji dan KWAP menunjukkan gandaan ataupun peningkatan tiga kali ganda bagi saiz aset bersih mereka untuk tempoh yang sama. Dihitung bersama, aset tujuh entiti iaitu BNM, Khazanah, Petronas, KWSP, Tabung Haji, PNB dan KWAP sahaja akan menunjukkan jumlah aset telah meningkat daripada RM847.8 bilion kepada hampir RM2 trilion atau angka tepat RM1,992.3 bilion. Ini dia *track record* kita mentadbir aset-aset negara, Tuan Yang di-Pertua. [Tepuk]

Saya juga ingin memberi sedikit pandangan bahawa kerajaan mengumumkan bajet tahun depan akan bergantung kepada harga minyak mentah *brand* yang ditetapkan pada USD70, padahal bajet yang dibuat oleh Barisan Nasional untuk tahun ini USD52 setong. Saya nak beri sedikit ingatan bahawa harga minyak ini terlalu *volatile*, Tuan Yang di-Pertua. Tidak ada sesiapa boleh andaikan. Ia akan kekal USD70 kah, ia akan turun kah tetapi kerana ini tertakluk kepada faktor-faktor geopolitik yang tidak siapa pun dapat andaikan.

Jadi, dengan keadaan yang agak rapuh ini, maka kita tidak seharusnya menetapkan bajet kita pada angka USD70 setong. Kalau sekiranya harga minyak dunia jatuh, kita akan terperangkap, Tuan Yang di-Pertua. Jadi, inilah saya nak beritahu sesuatu yang membimbangkan saya nanti kalau sekiranya kita tetapkan harga minyak yang bergantung kepada faktor-faktor geopolitik, misalnya embargo Iran, misalnya sikap OPAC yang diketuai oleh Arab Saudi dan faktor-faktor yang lain.

Tentang soal eksport minyak kelapa sawit, ini saya nampak satu yang agak pelik, Tuan Yang di-Pertua. Pada empat bulan tahun ini, eksport minyak kelapa sawit lebih tinggi daripada empat bulan yang sama pada tahun 2017 tetapi selepas masuk bulan kelima ke atas, ia lebih rendah daripada bulan yang sama tahun sudah. Ini serius, Tuan Yang di-Pertua. Ini kerana 650,000 orang pekebun kecil, kalau kita masukkan anak-anak mereka, isteri mereka, jumlah yang besar merana sekarang ini. Merana.

Saya masuk Rancangan FELDA, suram, Tuan Yang di-Pertua. Suram. Tidak meriah. Tidak meriah. Terkesan dengan harga minyak sawit yang telah jatuh dengan begitu ketara. Akan tetapi yang peliknya eksport Indonesia bertambah. Eksport Malaysia berkurangan, menguncup. Kenapa? Ini yang patut kita tanya. Kenapa? Apakah langkah yang boleh dibuat oleh Kerajaan Pakatan Harapan dalam hal ini. Ini serius, Tuan Yang di-Pertua. Ini bukan main-main. 650,000 orang kali lima, lebih tiga juta rakyat menderita. Ini tidak termasuk getah lagi. Ini soal sawit sahaja, Tuan Yang di-Pertua.

Seperkara lagi yang saya nak sebut sekarang ini ialah menyebut dengan ECRL ini. Menteri Kewangan yang saya dok bahas *online* setiap hari itu. [Ketawa] *Trolling* tiap-tiap hari. *Trolling* tiap-tiap hari. Dia kata kalau batal ECRL, kita akan dapat kembali RM10 bilion dari pembatalan projek ini. Akan tetapi kesemua pembayaran itu telah dibuat oleh EXIM Bank kepada CCCC. Jadi, kalau kita batalkan, ikut pada amalannya, EXIM Bank dapat balik duit. Jadi, saya nak tanya macam mana kita boleh dapat RM10 bilion balik? [Ketawa] Macam mana itu? Jadi, saya agak bingung sedikitlah dalam hal ini. Mungkin akan dapat pencerahan dalam sikit masa lagi.

Kedua, saya nak sebut tentang ECRL menelan belanja RM55 bilion yang dikatakan melampau dan mendakwa kos sebenarnya adalah RM30 bilion. Saya nak tahu kajian mana RM30 bilion itu? Tahun berapa? Mungkin 15 tahun dahulu. Tidak tahu bila tetapi jangan kita sebut angka sahaja. Kita mesti ada asas. Apa asas kita? Kita rasa RM55 bilion. Tidak adalah kita kata RM81 bilion. RM55 bilion. Itu kalau kita nak buat *double tracking*. Kita belum buat keputusan lagi, Tuan Yang di-Pertua. Kita masih kaji. Akan tetapi janganlah fokus kepada soal hutang. Kita juga mesti ambil kira pendapatan. Kita mesti ambil kira juga pertumbuhan ekonomi, kita mesti juga *externalities*, Tuan Yang di-Pertua.

Tahu tidak? Saya nak beritahu di sini bahawa Kerajaan Barisan Nasional telah tetapkan bahawa di setiap stesen ECRL itu kita akan buat *joint venture* dengan kerajaan negeri, termasuk Kerajaan Negeri Kelantan, Kerajaan Negeri Terengganu dan Kerajaan Negeri Pahang supaya setiap stesen itu, berhampiran itu ada *industrial site*. Ada kawasan perumahan dan sebagainya. Ini semua adalah *externalities*, Tuan Yang di-Pertua, yang tidak diambil kira. Ini semua akan beri pendapatan kepada kerajaan-kerajaan negeri. Ini mesti diambil kira. Kalau apa-apa keputusan pun tentang soal ECRL, mestilah dibuat secara menyeluruh. Bukan sahaja kos pinjaman, walhal pinjaman itu 20 tahun, Tuan Yang di-Pertua. Ada moratorium selama tujuh tahun.

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: [Bangun]

Dato' Sri Mohd Najib bin Tun Abd Razak [Pekan]: Kadar faedah yang paling rendah di dunia. Lebih rendah daripada kalau kita pinjam daripada KWSP. Lebih rendah.

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Yang Berhormat Pekan.

Dato' Sri Mohd Najib bin Tun Abd Razak [Pekan]: KWSP sebanyak 5.5 peratus.

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Yang Berhormat Pekan, minta laluan.

Dato' Sri Mohd Najib bin Tun Abd Razak [Pekan]: Ini 3.2 peratus.

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Yang Berhormat Pekan, minta laluan. Sikit. Sikit sahaja.

Dato' Sri Mohd Najib bin Tun Abd Razak [Pekan]: Yang Berhormat Pendang?

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Ya.

Dato' Sri Mohd Najib bin Tun Abd Razak [Pekan]: Okeylah. Banyak perkara saya nak cakap. Tidak apalah.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Sebelas minit sahaja lagi.

Dato' Sri Mohd Najib bin Tun Abd Razak [Pekan]: Saya sambung ini. Kalau ada masa ya. Ini kerana saya takut tidak ada masa. Soalnya sekarang ini Tuan Yang di-Pertua, peningkatan eksport minyak sawit kita pada negara China sudah berkurangan, sudah habis. Kita tengok sekarang ini pelancong China. Kita tahu 35 peratus menyusut tetapi yang anechnya Thailand, Indonesia, Vietnam, Cambodia semua naik bilangan pelancong dari China. Kenapa Malaysia pula menyusut sebanyak 35 peratus dan nilainya RM13 bilion, Tuan Yang di-Pertua? RM13 bilion. Kurang pelancong. Soalnya mengapa? Ini yang patut kita tanya. Baik, Tuan Yang di-Pertua.

■1250

Saya juga berharap bahawa dalam isu 1MDB ini kita jangan terperangkap dalam soal politik. Soalnya kita hendak pastikan setiap ringgit itu dapat kembali kepada negara Malaysia. Ini pokoknya. Jadi kita sebab itulah antaranya saya telah usahakan *settlement agreement* dengan pihak Abu Dhabi, saya telefon pada Putera Mahkota Abu Dhabi untuk kita buat satu penyelesaian kerana saya hendak jaga hubungan diplomatik antara UAE dan Malaysia.

Kita buat *agreement* pada tahun 2015. Dalam *agreement* itu Abu Dhabi, kita menerima USD1 bilion dari IPIC. Selepas itu dia setuju untuk membayar balik USD3.5 bilion itu kepada kita dan inilah yang dia kata penukaran aset dengan hutang dan kita akan dapat balik kesemuanya USD6 bilion. Ini merupakan penyelesaian kita. Jadi saya harap kepada Kerajaan PH, teruskan perkara ini sebab kita hendak dapatkan balik duit kita dan mereka kena *interview* orang di sana juga Tuan Yang di-Pertua.

Kalau mereka ini sudah tipu, kalau mereka sudah kaut duit, tidak kira siapa, kita kena tuntutan daripada mereka. Jangan lepaskan mereka. Ini pendirian kita. Saya hendak usahakan ini selepas pilihan raya. Memang, sebab itu kita buat *settlement agreement*. Dia wajib bayar pada kita. Kita ada tempoh hingga tahun 2020. Jadi saya minta PH bentangkan *settlement agreement* ini pada pengetahuan umum. Biar orang tahu apa sebenarnya. Tidak ada apa yang kita hendak lindung.

Jadi Tuan Yang di-Pertua, projek TRX ini semua, Menteri Kewangan kata boleh menguntungkan dan sebagainya. Jadi janganlah kita pula menghancurkan aset 1MDB kalau kita boleh dapat keuntungan. Daripada dapat keuntungan, kita pula buat sesuatu, rugi. Jadi kita sebab ada *land lease development* di sana, syarikat Australia yang terkemuka, ada juga HSBC dan syarikat lain yang menjadi pelabur di TRX.

Begitu juga Bandar Malaysia. Kita tetapkan terminal *high-speed rail* di Bandar Malaysia supaya nilai Bandar Malaysia meningkat. Jadi bila nilai Bandar Malaysia asetnya meningkat, kita boleh bayar hutang 1MDB. Saya berharap jangan dipolitikkan soal ini. Kita hendak supaya setiap ringgit duit rakyat itu mesti kembali kepada rakyat Malaysia. Ini kita tetapkan. Jadi saya harap itulah yang dilakukan. Saya tidak hendak sebut perkara lain. Cuma di sini saya hendak lahirkan agak pelik sebab bila saya terima RM2 bilion, saya telah didakwa. Bila saya pulang balik RM2 bilion pun, saya telah didakwa. Ini agak pelik. Orang pulang balik duit pun kena dakwa Tuan Yang di-Pertua. Jadi tidak apalah, itu bab soal saya nanti. Saya

berharap ianya dapat kita uruskan dengan baik. Saya mahu supaya setiap yang kita belanjakan itu *insya-Allah* atau duit 1MDB itu kita akan dapat balik.

Tuan Yang di-Pertua, saya menutup lah ucapan saya. Oh! Ya, Yang Berhormat Pendang. Okey, boleh, boleh.

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Terima kasih Yang Berhormat Pekan kerana bagi peluang saya untuk bersama dalam ucapan Kajian Separuh Penggal. Saya hendak tanya, untuk sebagai sebuah negara, kita hendak merangsang ekonomi negara. Yang Berhormat Pekan untuk makluman, kita perlu membelanja terutamanya bila kerajaan terdahulu membuat keputusan untuk *high-speed rail* dan juga ECRL dan ini satu keputusan yang boleh merangsang ekonomi negara, akan bergerak segala pergerakan ekonomi termasuk rakyat. Kalau sebagai contoh tentulah kita akan menggunakan besi, simen bila *high-speed rail* ini dijalankan. Jadi ini akan berlaku *economic cycle* kepada seluruh negara, menjadi *catalyst* ataupun pemangkin untuk kita menggerakkan ekonomi rakyat.

Jadi, ketika ini kerajaan sekarang selepas PRU yang ke 14 ini telah membuat keputusan untuk membatalkan projek mega ini, *high-speed rail* dan juga ECRL, okeylah. Akan tetapi dalam masa yang sama sekarang ini kita dapati untuk meneruskan jambatan bengkok yang mega juga peruntukan. Dekat mana kita pun tidak fahamlah kedudukan yang kerajaan Pakatan Harapan hendak menjimatkan wang di samping itu ambil balik pandangan yang dianjurkan oleh Perdana Menteri yang keempat dulu, orang yang muka sama, perangai sama, umur saja berbeza. [Dewan ketawa] Jadi itu. Itu yang pertama.

Kedua, saya hendak dapat pandangan daripada Yang Berhormat Pekan, berkenaan dengan kenyataan yang dibuat oleh Menteri Kewangan kelmarin. Dia sebagai seorang Menteri Kewangan, dia sudah ada rekod, boleh panggil pegawai-pegawai daripada Kementerian Kewangan menyediakan peruntukan kepada seluruh negeri-negeri iaitu geran per kapita *allocation* yang telah kita tetapkan dalam bajet kepada seluruh negeri-negeri dalam *Federal institution* ini.

Saya hendak tanya Yang Berhormat Pekan, berapa kali kah selama 28 tahun ini Kerajaan Negeri Kelantan yang tidak cukup duit hendak bayar gaji, minta dekat Yang Berhormat Pekan sebab dia *quote* dia dapat daripada Yang Berhormat Pekan sebagai Perdana Menteri pada ketika itu dan juga Menteri Kewangan. Sedangkan dia sekarang Menteri Kewangan yang boleh akses segala maklumat, dapat maklumat daripada pegawai-pegawai di mana duit yang Kerajaan Negeri Kelantan tidak cukup duit bayar gaji, berapa kali, sila bentangkan. Tak kan tiap-tiap bulan tidak cukup duit kot.

Jadi, saya minta Yang Berhormat Pekan tolong jelaskan berapa kali zaman Yang Berhormat Pekan sebagai Menteri Kewangan, Kerajaan Negeri Kelantan meminta duit untuk bayar gaji kepada kakitangan tidak termasuk *allocation grant* yang telah diputuskan, itu lain. Itu semua negeri dapat, tapi untuk bayar gaji, silakan.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Minta Yang Berhormat Pekan, ya.

Dato' Sri Mohd. Najib bin Tun Abdul Razak [Pekan]: Terima kasih Yang Berhormat Pendang. Pertamanya saya hendak nyatakan, saya tidak suka pada yang bengkok, saya suka yang lurus. Jadi kalau hendak buat jambatan pun, sebaik-baiknya jambatan lurus sebenarnya. Kalau yang bengkok sambung dengan *causeway* yang sedia ada, memang tidak masuk akal. Kita belanja banyak tetapi kesesakan tidak dapat kita atasi.

Oleh sebab itulah zaman Tun Abdullah Badawi telah dibatalkan projek ini sebab Singapura tidak setuju. Saya cuba waktu saya Perdana Menteri, saya cuba cakap, meyakinkan Singapura untuk mansuhkan *causeway*. Sebab saya kata *causeway* ini sudah tidak menarik dari segi estetikanya, sesak, tidak cukup dia punya kapasiti. Akan tetapi Singapura tidak mahu, dia hendak kekalkan. Jadi kita tidak dapat teruskan cadangan itu sebab cadangan saya hendak buat jambatan lurus sebab jambatan lurus itu lebih menjimatkan perbelanjaan dan ianya boleh kita reka bentuk secara estetikanya yang agak indah. Jadi itu bab jambatan bengkok. Saya hendak terangkan, bukan saya menentang tetapi saya fikir ada cara kaedah yang lebih sesuai menjimatkan kewangan rakyat.

Tentang projek-projek ECRL, *high-speed rail* ini semua kita tahu. Macam ECRL ini ya, kita sebut dalam dokumen ini hendak mengimbangi negeri-negeri Pantai Timur tentang pembangunan wilayah ini supaya lebih seimbang. Akan tetapi dokumennya tidak sebut apa caranya, bagaimana hendak dilakukan perkara ini. Kita boleh sebut objektif tetapi sebarang

objektif ini mesti disokong dengan projek, program dan dasar. Ini yang saya kata saya sokong tetapi bersyarat.

Tuan Hassan bin Abdul Karim [Pasir Gudang]: Minta laluan.

Dato' Sri Mohd. Najib bin Tun Abdul Razak [Pekan]: Saya hendak habis, hendak dekat habis. Sekejap ya. Poin ini. Hendak habis sudah.

Tuan Hassan bin Abdul Karim [Pasir Gudang]: Ringkas saja Yang Berhormat.

Dato' Sri Mohd. Najib bin Tun Abdul Razak [Pekan]: Sekejap. Saya hendak habiskan ini.

Tuan Hassan bin Abdul Karim [Pasir Gudang]: Sekejap saja.

Dato' Sri Mohd. Najib bin Tun Abdul Razak [Pekan]: Saya hendak bagi laluan, saya hendak habiskan ini.

Tuan Hassan bin Abdul Karim [Pasir Gudang]: Boleh jawab 4.30 kah?

Dato' Sri Mohd. Najib bin Tun Abdul Razak [Pekan]: Poin ini penting. Jangan tegur saya, jangan kacau saya. Sebab kalau kita sebut dalam dokumen ini ya, kita hendak mengimbangi pembangunan wilayah, tetapi kita tidak sebut bagaimana. Begitu juga hendak mengimbangi Sabah Sarawak, tetapi tidak disebut apa dia cara mana. Walhal jasa Kerajaan Barisan Nasional pada Sarawak dan Sabah cukup banyak, termasuklah Pan Borneo *Highway* tanpa tol. Satu perkara lagi sebut tentang tol ini Tuan Yang di-Pertua, tidak ada ulasan tentang manifesto PH sama sekali...

Tuan Ma'mun bin Sulaiman [Kalabakan]: Mana ada jasa di Sabah.

Dato' Sri Mohd. Najib bin Tun Abdul Razak [Pekan]: Tidak ada, tidak ada.

Tuan Ma'mun bin Sulaiman [Kalabakan]: Sekolah daif.

Dato' Sri Mohd. Najib bin Tun Abdul Razak [Pekan]: Jangan campur, ini salah dari segi peraturan, salah. Saya hendak habiskan sebab ada 36 saat.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Ada 35 saat saja lagi.

Dato' Sri Mohd. Najib bin Tun Abdul Razak [Pekan]: Jadi saya hendak sebut bahawa kalau kita batalkan satu projek itu, kesannya *externalities* dia. Saya hendak beritahu ya Tuan Yang di-Pertua, ada seorang SME Cina Terengganu, dia mengadu pada saya. Dia sudah beli alatan landskap, dia dapat subkontrak untuk projek ECRL, dia sudah beli. Sekarang ini dia sudah macam bengang sudah. Dia tidak reti hendak buat apa sebab dia hendak kena bayar pembekal-pembekal. Bila kita batalkan projek, kesannya *all the way* sampai dekat bawah ini Tuan Yang di-Pertua. Amat, amat besar. Jadi itu sahaja Tuan Yang di-Pertua.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Terima kasih Ahli Yang Berhormat Pekan. Ahli-ahli Yang Berhormat, masa telah...

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Gaji Kelantan. Gaji Kelantan tidak jawab lagi. Hendak bagi semua tahu ini.

Dato' Sri Mohd. Najib bin Tun Abdul Razak [Pekan]: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Tohmahan ini dibuat kepada PAS dan *diquote* kenyataan Perdana Menteri dahulu. Sebab itu kita bangkit. Biar semua orang tahu, kalau betul, betullah. Kita tidak pertahan siapa-siapa.

Dato' Sri Mohd. Najib bin Tun Abdul Razak [Pekan]: Jangan menidakkan. Kerajaan Negeri Kelantan ada kemampuan bayar gaji. Cuma *detailnya* saya tidak dapat tahu, saya tidak ingat sebab saya tidak sangka akan timbul. Tapi Menteri Kewangan lah jawab.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Ya, dia akan menjawab.

Dato' Sri Mohd. Najib bin Tun Abdul Razak [Pekan]: Jawab betul, jawab dengan tepat dengan fakta.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Terima kasih Yang Berhormat Pekan.

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Masalahnya dia buat tuduhan.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Ahli-ahli Yang Berhormat, jam telah tepat pukul 1.00 petang. Kita berhenti rehat dan disambung oleh Yang Berhormat Tuanan selepas ini. *[Dewan riuh]*

[Mesyuarat dtempohkan pada pukul 1.00 tengah hari]

[Mesyuarat disambung semula pada pukul 2.30 petang]

[Tuan Yang di-Pertua mempengerusikan Mesyuarat]

■1430

Tuan Yang di-Pertua: Saya menjemput Yang Berhormat Tuanan.

2.32 ptg.

Datuk Seri Panglima Madius Tangau [Tuaran]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua di atas peluang untuk membahaskan usul meluluskan Kajian Separuh Penggal, Rancangan Malaysia Kesebelas. Terlebih dahulu saya ingin bagi pihak rakyat di kawasan Parlimen Tuaran dan juga Sabah ucapan setinggi-tinggi penghargaan, ucapan terima kasih di atas keutamaan-keutamaan dan pengenalan perkara baharu yang diperkenalkan dalam Kajian Separuh Penggal, Rancangan Malaysia Kesebelas iaitu untuk tahun 2016 hingga tahun 2020 yang dibentangkan oleh Yang Amat Berhormat Perdana Menteri sewaktu pembentangan Usul Kajian Separuh Penggal Rancangan Malaysia Kesebelas.

Saya melihat banyak penekanan-penekanan khusus yang diberikan untuk rakyat Sabah dan Sarawak dalam Kajian Separuh Penggal. Saya juga turut mengucapkan syabas kepada komitmen Yang Amat Berhormat Perdana Menteri untuk menambah baik dan memperkukuh agenda pembangunan negara berasaskan prinsip pertumbuhan dengan ekuiti ke arah mencapai status negara maju dan inklusif selaras dengan aspirasi Wawasan 2020.

Yang Amat Berhormat Perdana Menteri berkali-kali menegaskan pembangunan inklusif serta pengagihan kekayaan yang lebih seimbang di dalam agenda pembangunan pada kali ini.

Saya berharap dengan semangat inklusif ini, Kerajaan Persekutuan Malaysia akan berusaha sebaik mungkin untuk memastikan pembangunan di tanah besar Malaysia atau *mainland* Malaysia iaitu Sabah dan Sarawak dirancakkan dan diperhebat lagi.

Saya juga mengalu-alukan komitmen Yang Amat Berhormat Perdana Menteri bahawa jurang pembangunan wilayah dalam erti kata yang sebenar pada kali ini akan dapat diatasi dan seterusnya akan memberi sumbangan ke arah pembinaan bangsa Malaysia yang kita cita-citakan.

Saya yakin, semangat bangsa Malaysia perlu diperkukuhkan. Ini bermakna tidak wujud lagi nanti jurang pendapatan yang terlalu besar dan terlalu lebar di antara miskin dan kaya, di antara wilayah serta antara kaum dan suku kaum yang lain. Tidak harus ada golongan yang merasakan mereka terpinggir daripada arus perdana pembangunan.

Tuan Yang di-Pertua, memang sudah sekian lama rakyat Sabah menuntut agar setiap janji-janji dan jaminan yang telah diberikan semasa pembentukan Malaysia tahun 1993 bahawa pembangunan di negeri Sabah akan dilaksanakan seperti mana apa yang terdapat di Semenanjung. Akhirnya, saya berharap ini dapat direalisasikan kerana setakat ini pembangunan di Sabah memang masih jauh lagi di belakang. Sebagai contoh Tuan Yang di-Pertua, dari segi KDNK per kapita di negeri Sabah pencapaian setakat ini hanyalah lebih kurang RM20,000 berbanding dengan RM40,000 untuk Malaysia dan pada keseluruhannya.

Ini dengan jelas bahawa jurang perbezaan itu begitu besar. Kalau kita tengok dari segi perindustrian, sumbangan sub sektor pembuatan bagi seluruh Malaysia melebihi 40 peratus. Akan tetapi bagi negeri Sabah hanyalah lebih kurang 7.5 peratus.

Tuan Yang di-Pertua, merujuk kepada penekanan-penekanan baharu khususnya untuk rakyat Sabah yang menurut Perdana Menteri menjanjikan untuk memperkasakan

kumpulan minoriti yang saya yakin Yang Amat Berhormat Perdana Menteri merujuk kepada masyarakat minoriti di Sabah dan Sarawak termasuklah juga Orang Asli di Semenanjung.

Antara inisiatif yang akan dilaksanakan termasuk penawaran lebih banyak program dan peluang pendidikan, latihan kemahiran dan keusahawanan. So, saya bagi pihak rakyat Sabah ingin mengucapkan berbilang-bilang terima kasih di atas komitmen ini. Saya berharap ia benar-benar dapat dilaksanakan seperti yang diharap-harapkan.

Namun Tuan Yang di-Pertua, saya ingin menarik perhatian Kerajaan Persekutuan Malaysia terhadap dua perkara yang saya kira sangat penting. Pertama ialah sebarang usaha yang melibatkan pemerikasaan rakyat Sabah dan seharusnya diseluruhkan oleh Kerajaan Negeri Sabah.

Sebagai contoh, peruntukan untuk pendidikan seharusnya disalurkan melalui Kementerian Pendidikan dan Inovasi Sabah dan latihan keusahawanan serta pembangunan industri kecil dan sederhana boleh disalurkan melalui Kementerian Perdagangan dan Industri Sabah. Ini kerana saya percaya Kerajaan Negeri Sabah lebih memahami mengenai konteks dan keperluan rakyat Sabah itu sendiri.

Kedua ialah apabila Yang Amat Berhormat Perdana Menteri menyentuh mengenai kaum minoriti, saya percaya Yang Amat Berhormat Perdana Menteri merujuk kepada masyarakat Orang Asal Sabah iaitu yang terdiri daripada masyarakat Pasok Momogun yang sebenarnya merupakan anak negeri Sabah.

Saya sangat hairan bagaimana masyarakat negeri Sabah ini boleh menjadi kaum minoriti di dalam negeri Sabah yang dahulunya sebenarnya adalah majoriti dan sekarang tiba-tiba jadi minoriti.

Saya ingin menyentuh tentang statistik serta bancian data penduduk Sabah yang saya rasa sangat meragukan. Ini kerana menurut data bancian penduduk di Sabah, kita melihat pertambahan jumlah penduduk yang sangat menghairankan. Jumlah penduduk di Sabah pada tahun 1960 ialah seramai 648,692 orang dan apabila ia dibanci pada tahun 2000, jumlah penduduk Sabah meningkat kepada 2,603,485 orang iaitu peningkatan sebanyak 301 peratus.

Ini berbanding dengan jumlah penduduk di Sarawak yang hanya mencatat pertambahan sebanyak 106 peratus untuk tempoh yang sama. Sangat menghairankan kerana demografi Sabah dan Sarawak agak sama. Selain itu, saya juga ingin menarik perhatian tentang pertambahan penduduk yang dikategorikan sebagai bumiputera di Sabah. Peningkatan yang lebih menghairankan jumlah penduduk yang dikategorikan sebagai bumiputera di Sabah pada tahun 1960 ialah seramai 309,833 orang dan berbanding dengan tahun 2000 jumlah penduduk yang dikategorikan sebagai Bumiputera di Sabah ialah seramai 1,601,300. Peningkatan sebanyak 417 peratus.

■1440

Dengan lain perkataan, satu pasangan yang berkahwin pada tahun 1960 akan menghasilkan zuriat seramai 834 orang dalam jangka masa 40 tahun. Bayangkan betapa suburnya rakyat Sabah ini, sungguh luar biasa. Apabila difokuskan mengikut suku kaum, kaum Kadazan Dusun dan Murut menunjukkan peningkatan sebanyak 236 peratus. Kaum Bajau dan Iranun menunjukkan peningkatan sebanyak 475 peratus. Kaum Bumiputera lain menunjukkan peningkatan sebanyak 385 peratus dan yang paling menakjubkan, kaum Bumiputera Melayu di Sabah menunjukkan peningkatan sebanyak 18,350 peratus. Ini lagi lebih menakjubkan.

Pasangan yang berkahwin pada tahun 1960 telah menghasilkan 36,700 zuriat dalam tempoh masa 40 tahun sahaja sedangkan kadar kelahiran di Sabah hanya 13.7 peratus. Kesemua data ini boleh diperolehi di dalam Laporan Suruhanjaya Siasatan Diraja RCI mengenai pendatang asing tanpa izin di Sabah yang sudah pun dibentangkan di Dewan yang mulia ini.

Sebab itu Tuan Yang di-Pertua, statistik kependudukan ataupun demografi Negeri Sabah yang ada dalam perangkaan pada hari ini sangat-sangat meragukan. Sebab itu penekanan dalam Kajian Separuh Penggal Rancangan Malaysia Kesebelas ini yang menekankan bahawa bantuan untuk Bumiputera atau Anak Negeri di Sabah harus kita lihat dengan baik dan bagi saya Tuan Yang di-Pertua, kita tidak boleh gunakan perkataan Bumiputera kalau di Sabah sebab perangkaannya diragui.

Harus kita tumpukan gunakan sahaja nama Anak Negeri Sabah. Saya ingin bertanya, adakah disebabkan oleh terdapat sesuatu *sources engineering* yang menyebabkan anak-anak negeri Sabah ini menjadi kaum-kaum minoriti sedangkan anak-anak negeri Sabah sepatutnya merupakan jumlah penduduk majoriti di Sabah atau ia merupakan kesilapan atau kecuai oleh pihak-pihak yang melakukan bancia ini?

Saya mencadangkan agar reformasi Jabatan Perangkaan dan Statistik dilakukan dan data-data yang sebenarnya perlu dibanci semula secara lebih terperinci, lebih kemas dan lebih berhati-hati atau apakah kemungkinan salah laku rasuah telah berlaku? Kalau ya, saya minta supaya satu siasatan polis dilakukan ke atas pihak yang terlibat di Jabatan Perangkaan dan Statistik dan pihak yang bertanggungjawab harus dihadapkan ke mahkamah atau pihak pengadilan jika sekiranya ada manipulasi data-data kependudukan negeri Sabah ini.

Selain itu, saya sentiasa menyatakan perlunya menarik balik Kad-kad Pengenalan Malaysia di Sabah dan Kad-kad Pengenalan Malaysia khas untuk rakyat Sabah diberikan kepada mereka yang layak mengikut Perlembagaan dan undang-undang Malaysia. Saya mempunyai bukti kajian yang komprehensif bahawa sebanyak 80 peratus daripada pendatang asing tanpa izin di Sabah yang mendapat dokumen dan pengenalan ini termasuk Kad Pengenalan Malaysia adalah melalui kaedah jenayah dan rasuah. Saya berharap atas semangat Malaysia Baharu dan atas komitmen Kerajaan Persekutuan Malaysia untuk mereformasi tadbir urus ke arah meningkatkan ketelusan dan kecekapan perkhidmatan awam, apa yang saya nyatakan tadi dapat dilaksanakan.

Saya berharap cadangan-cadangan RCI mengenai masalah pendatang tanpa izin di Sabah dapat dilaksanakan dan kita bersama-sama mengatasi masalah pendatang asing tanpa izin di Sabah secara tuntas. Saya turut bersetuju dan menyokong komitmen keutamaan yang diberikan oleh Yang Amat Berhormat Perdana Menteri untuk menambah baik tadbir urus pada semua peringkat termasuk mempertingkatkan mekanisme semak dan imbang ataupun *check and balance*, memperkenalkan semula Akta Perkhidmatan Parlimen 1963 ataupun *Parliamentary Services Act*, meningkatkan hubungan Kerajaan Persekutuan...

Tuan Awang Husaini bin Sahari [Putatan]: Lualu.

Datuk Seri Panglima Madius Tangau [Tuaran]: ...Kerajaan negeri dan kerajaan tempatan atas semangat federalisma. Penambahbaikan sistem pilihan raya...

Tuan Awang Husaini bin Sahari [Putatan]: Pohon, pohon mencelah.

Datuk Seri Panglima Madius Tangau [Tuaran]: Yang Berhormat Putatan, silakan.

Tuan Awang Husaini bin Sahari [Putatan]: Ya. Yang Berhormat Tuaran.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Putatan. Ya, silakan.

Tuan Awang Husaini bin Sahari [Putatan]: Ya, terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Sebelum itu, saya ingin mengalu-alukan rombongan dari Parlimen Bukit Mertajam yang berada di galeri. [*Tepuk*] Selamat datang. Ya, teruskan.

Tuan Awang Husaini bin Sahari [Putatan]: Yang Berhormat Tuaran, kerajaan yang lalu telah menubuhkan Suruhanjaya Diraja mengenai pendatang tanpa izin di Sabah. Ramai orang berpendapat suruhanjaya ini telah tidak menjalankan fungsinya sepertimana yang diharapkan oleh rakyat Sabah. Mohon komen Yang Berhormat Tuaran tentang hal ini.

Datuk Seri Panglima Madius Tangau [Tuaran]: Suruhanjaya telah menjalankan tugas dan laporan seperti mana yang saya nyatakan tadi sudah pun selesai dan sudah pun dibentangkan di Dewan yang mulia ini dan sudah pun diterima oleh pihak Parlimen. Persoalan yang ada di hadapan kita ialah soal pelaksanaan ke atas semua cadangan dan rekomendasi yang telah termuat dalam laporan RCI tersebut. Jadi yang kita tuntut pada hari ini ialah pelaksanaan semua cadangan. Setakat hari ini, tidak ada satu pun rekomendasi atau cadangan dalam laporan itu dilaksanakan. Jadi itu yang kita tuntut.

Tuan Yang di-Pertua, saya menyokong penuh kesemua inisiatif yang saya sebutkan tadi, reformasi yang akan diperkenalkan dalam Kajian Separuh Penggal Rancangan Malaysia Kesebelas ini.

Seterusnya saya ingin minta Kerajaan Persekutuan Malaysia untuk melaksanakan Artikel 8 Perjanjian Persekutuan Malaysia dan merujuk kepada Bab 3 Laporan Jawatankuasa Antara Kerajaan (IGC) Perenggan 19 Badan Perundangan Persekutuan sub perenggan II

yang menyatakan, '*nisbah kerusi di dalam Dewan Rakyat tidak boleh dikurangkan kecuali dengan sebab memberikan kerusi-kerusi baru kepada mana-mana negeri baru sewaktu tujuh tahun selepas Hari Malaysia tanpa persetujuan kerajaan mana-mana negeri terbabit iaitu Sabah dan Sarawak dan ia tertakluk kepada Artikel 159(3) Perlembagaan Persekutuan Malaysia yang menyatakan sesuatu rang undang-undang bagi membuat apa-apa pindaan kepada Perlembagaan boleh dipinda apabila disokong dengan undi sebanyak tidak kurang daripada dua pertiga daripada jumlah bilangan Ahli Majlis Parlimen itu*'.

Dengan erti lain, jumlah kerusi Parlimen di Sabah dan Sarawak seharusnya tidak kurang daripada satu pertiga daripada jumlah keseluruhan kerusi Parlimen Persekutuan Malaysia. Parlimen Persekutuan Malaysia yang pertama pada tahun 1963 mempunyai 159 ahli, Malaya seramai 104 orang Ahli Parlimen. Singapura seramai 15 orang Ahli Parlimen. Sarawak seramai 24 orang Ahli Parlimen, Sabah seramai 16 orang Ahli Parlimen.

Jumlah Ahli Parlimen Singapura, Sarawak dan Sabah ialah seramai 55 orang iaitu kira-kira 34.6 peratus keseluruhan jumlah Ahli Parlimen iaitu sedikit melebihi satu pertiga. Apabila Singapura keluar daripada Persekutuan Malaysia pada tahun 1965, jumlah nisbah Ahli Parlimen Sabah dan Sarawak dengan jumlah keseluruhan Ahli Parlimen menjadi kurang daripada satu pertiga iaitu hanya 27.8 peratus iaitu 40 ahli daripada keseluruhan 144 Ahli Parlimen.

Keadaan ini membolehkan Ahli-ahli Parlimen Semenanjung Malaysia atau di Malaya ini boleh bertindak meminda Perlembagaan Persekutuan Malaysia tanpa sokongan daripada Sabah dan Sarawak. Ini berlaku hanya pada tahun kedua penubuhan Persekutuan Malaysia. Keadaan menjadi lebih parah bagi Sabah dan Sarawak apabila Semenanjung Malaysia mendapat tambahan 10 orang Ahli Parlimen pada tahun 1972.

Nisbah semakin menurun iaitu hanya 26 peratus iaitu 40 Ahli Parlimen berbanding 154 jumlah Ahli Parlimen keseluruhannya. Hari ini, Sabah, Sarawak dan Labuan sekalipun hanya mempunyai 57 Ahli Parlimen daripada keseluruhan 222 Ahli Parlimen iaitu hanya 25.7 peratus. Jadi kurang daripada satu pertiga. Saya mencadangkan agar pertambahan sebanyak 26 lagi kerusi Parlimen untuk Sabah dan Sarawak yang seterusnya menambah kerusi di Sabah dan Sarawak serta Labuan kepada 82 kerusi iaitu tepat satu pertiga daripada keseluruhan jumlah kerusi Parlimen seluruh Malaysia.

■1450

Tuan Yang di-Pertua, awal tadi saya telah menyatakan bahawa keluasan tanah Sabah dan Sarawak ini sebenarnya lebih kurang 60 peratus daripada keseluruhan tanah Malaysia. Iaitu negeri Sarawak seluruh kawasannya ialah 124,000 kilometer persegi dan Sabah ialah 73,000 kilometer persegi. Semuanya lebih kurang 200 lebih kilometer persegi berbanding dengan Semenanjung yang hanya 131,000 kilometer persegi, iaitu 40 peratus daripada tanah seluruh Malaysia.

Sebab itu, dari segi peruntukannya, dari segi suaranya, dari segi undinya di Dewan Rakyat ini sepatutnya lah sudah tiba masanya kita kembali kepada di mana bilangan kerusi Sabah dan Sarawak itu hendaklah kita pertahankan kepada 35 peratus, dikembalikan daripada apa yang ada sekarang iaitu hanya 25.7 peratus. Saya percaya ia tidak akan menjadi masalah pada Parlimen ini untuk memberikan majoriti 2/3 untuk meluluskan persempadanan semula kawasan Parlimen. Ini kerana, masing-masing Ahli Parlimen mesti mahu melaksanakan kesaksamaan dan keadilan untuk Sabah dan Sarawak.

Saya memohon agar Suruhanjaya Pilihan Raya segera memulakan kajian persempadanan semula kawasan Parlimen di Sabah dan Sarawak dan dibentangkan untuk kelulusan Parlimen agar jumlah kerusi Parlimen Sabah dan Sarawak adalah sekurang-kurangnya 1/3 daripada jumlah keseluruhan kerusi Parlimen Persekutuan Malaysia.

Tuan Yang di-Pertua, saya juga ingin mengambil peluang ini untuk menyatakan beberapa perkara berkenaan dengan Sabah. Baru-baru ini apabila soalan berkenaan dengan keselamatan negeri Sabah, Yang Berhormat Menteri Pertahanan telah menyatakan bahawa keselamatan di Sabah sudah okey dan menyatakan pelancong pun mahu datang sudah, pelabur pun mahu datang sudah dan sebagainya.

Sebagai Timbalan Ketua Menteri negeri Sabah, saya menyatakan bahawa keadaannya ada setelah ada penculikan baru-baru ini sebenarnya keadaan keselamatan di Pantai Timur Sabah belum lagi terjamin. Malah, di Taman Perindustrian POIC Lahad Datu Tuan Yang di-Pertua, ada pelabur daripada Jepun yang sudah pun beroperasi di sana tetapi

sudah balik dan menutupkan pelaburan mereka, perusahaan mereka kerana pihak Kerajaan Jepun tidak menjamin keselamatan mereka. So, itu hal keselamatan negeri Sabah ini jangan diperlekehkan dan jangan sebarang cakap.

Saya mohon mencadangkan supaya untuk menokok tambah usaha untuk mempertahankan keselamatan di Pantai Timur Sabah yang dibuat oleh ESSCOM. Saya mohon supaya pangkalan tentera di Pantai Barat seterusnya daripada Lok Kawi dan sebagainya dipindahkan ke Pantai Timur untuk memperkukuhkan lagi keselamatan di Pantai Timur negeri Sabah.

Tuan Yang di-Pertua, ini adalah sangat-sangat penting sebab memang di Sabah ini kita mahu mempertingkatkan pelaburan dan memperkukuhkan lagi sektor perindustrian sebagai tunggak pertumbuhan ekonomi negeri Sabah. Ini kerana, setakat pada hari ini seperti mana yang saya katakan lebih awal tadi sumbangan subsektor pembuatan negeri Sabah hanya 7.5 peratus kepada KDNK dan ini terlalu rendah. Kalau kita mahu melihat Sabah mencapai status ekonomi maju dalam tahun 2020, kita kena melonjak sampai 35 peratus sumbangan subsektor pembuatan. Jika sekiranya hal keselamatan ini tidak dapat ditangani dan dapat diatasi, saya sangat-sangat risau bagaimana kita dapat membawa pelabur-pelabur ke Negeri Sabah.

Saya juga ingin mengambil peluang ini menyatakan bahawa beberapa projek yang telah diluluskan terutama sekali yang berkenaan dengan bekalan air, bekalan elektrik, berkenaan dengan peningkatan menaik taraf pelabuhan dan sebagainya. Tolonglah jangan dihentikan dan diteruskan.

Peruntukan sebanyak RM1 bilion yang sudah pun diluluskan untuk menaik taraf Pelabuhan Sepanggar hendaklah dilaksanakan dengan segera sebab dia sekarang *value management* sudah pun dibuat, hanya menunggu untuk melaksanakan, tolonglah laksanakan. Ini kerana, kita mahu supaya pelabuhan kita ini, logistik kita ini dapat dipertingkatkan sebagai salah satu daripada *enabler* untuk perindustrian negeri Sabah. Begitu juga dengan bekalan air, sama ada luar bandar atau untuk taman-taman perindustrian. Apa yang telah diluluskan, hendaklah dilaksanakan dengan cepat. Sebagai contoh, bekalan air bersih untuk kawasan saya di Parlimen Tuaran. Diluluskan lebih RM30 juta sebelum ini, sehingga hari ini belum lagi dilaksanakan. Saya berharap ia diteruskan.

Pada masa yang sama saya juga dapati ada beberapa projek yang sakit yang melibatkan sekolah-sekolah dan sebagainya. Contoh pembinaan SMK Nabal, ada juga beberapa sekolah yang mahu dinaik taraf yang telah menggunakan pembinaan sistem IBS dan tidak berjalan dengan baik. Projek sakit, saya berharap ia dapat diatasi dengan segera.

Tuan Yang di-Pertua, saya juga ingin mengambil peluang ini untuk menyatakan sedikit tentang pelajaran bahasa Kadazan Dusun yang sekian lama diajar. Kita bersyukur, berterima kasih kepada kerajaan kerana pada hari ini bahasa ini sudah pun diajar di peringkat universiti, sudah pun ditawarkan di peringkat ijazah dan sebagainya. Juga ada kerusi bahasa Kadazan-Dusun di UNIMAS dan sebagainya. Cumanya, saya mohon supaya pembelajaran dan pengajaran bahasa Kadazan-Dusun ini dapat diajar dalam waktu persekolahan dan bukan di luar jadual.

Saya juga memohon mencadangkan supaya kerajaan pastikan agar guru-guru yang terlibat hendaklah mencukupi dan peruntukan untuk tujuan dapat diberikan secara mencukupi. Pengajaran dari segi *content* mata pelajaran ini, tidak payah lagi diubah-ubah. Teruskan apa yang ada di sana dan yang diajar sekarang walaupun saya tahu ada pihak-pihak tertentu yang cuba mencadangkan itu ini. Akan tetapi, janganlah dikacau lagi apa yang sedang dilaksanakan oleh pihak Kementerian Pendidikan yang sudah pun berjalan dengan baik.

Akhir sekali Tuan Yang di-Pertua, sekali lagi saya mengucapkan tahniah kepada pihak kerajaan di atas reformasi. Beberapa cadangan dan keutamaan-keutamaan serta penekanan-penekanan dalam Rancangan Malaysia Ke-11 ini, mudah-mudahan semua urusan diberkati oleh Tuhan, dapat dijayakan, dapat dijalankan dan dilaksanakan dengan jayanya. Sekian dan terima kasih. Saya mohon menyokong.

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih Yang Berhormat Tuaran. Sekarang saya menjemput Yang Berhormat Rembau.

2.57 ptg.

Brig. Jen. Khairy Jamaluddin Abu Bakar [Rembau]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. *Bismillahir Rahmanir Rahim, Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh.* Saya mengucapkan terima kasih kerana diberi peluang untuk mengambil bahagian di dalam perbahasan Kajian Separuh Penggal Rancangan Malaysia Ke-11 yang telah dibentangkan oleh Yang Amat Berhormat Langkawi, Perdana Menteri pada 18 Oktober 2018. Pembentangan Kajian Separuh Penggal ini sangat-sangat penting. Bukan hanya sebagai satu rujukan untuk penggal yang kedua dalam Rancangan Malaysia Ke-11, tetapi yang penting adalah menjelaskan rekod bagi penggal yang pertama.

Seperti mana yang dibahaskan pagi tadi oleh Yang Berhormat Pekan, penjelasan rekod ini penting kerana ia memberi gambaran ekonomi negara kita yang telah diwariskan oleh kerajaan baharu daripada Pakatan Harapan. Rancangan Malaysia Ke-11 ini juga merupakan satu perancangan yang penting, supaya negara kita berada di hadapan. Kelok perubahan bukan hanya menjelang tahun 2020, tetapi menjadi asas untuk puluhan tahun yang akan datang disebabkan berlakunya pelbagai pembaharuan dan perubahan dan gangguan, *distraction* yang tidak dapat kita jangka untuk 20 hingga 30 tahun yang akan datang.

Saya juga ingin bangkitkan nanti dalam perbahasan, bahawa sasaran untuk Rancangan Malaysia Ke-11 ini seperti mana yang disebut tadi oleh Yang Berhormat Pekan adalah satu perkara yang sedang diusahakan ataupun *work in progress*, dengan izin. Akan tetapi, *work in progress* ini yang telah diletakkan oleh Kerajaan Barisan Nasional sebelum ini menjadi semakin sukar untuk dicapai memandangkan keadaan ekonomi yang *stagnant* dan juga ketidaktentuan politik yang kita melihat pada hari ini. Dalam beberapa tempoh sebelum pilihan raya yang lepas, rakyat dimomokkan bahawa negara kita hampir muflis. Kerajaan pada waktu itu telah gagal mengemudi ekonomi dan kewangan negara dengan baik.

■1500

Namun, pembentangan Laporan Kajian Separuh Penggal setebal 400 muka surat yang dikeluarkan ini menyatakan perkara yang sebaliknya. Secara tidak langsung laporan ini membuktikan bahawa keadaan ekonomi negara kita disahkan dalam dokumen kerajaan hari ini sendiri iaitu keadaan ekonomi yang kukuh.

Rancangan Malaysia Ke-11 dibentangkan pada tahun 2015 dan pada masa itu merupakan rancangan pembangunan lima tahun terakhir ke arah kita merealisasikan matlamat negara mencapai Wawasan 2020. *Alhamdulillah*, kajian telah menunjukkan bahawa pertumbuhan ekonomi dan kedudukan kewangan kerajaan adalah kukuh seperti mana yang telah kita telah wariskan.

Pertumbuhan dalam tempoh masa 2016 – 2017 adalah pada kadar 5.1 peratus iaitu berada di dalam lingkungan sasaran, tidak keluar daripada sasaran lima hingga enam peratus. Rekod pertumbuhan KDNK yang dicatatkan pada tahun lalu juga adalah lebih tinggi berbanding dengan sasaran ramalan yang dibuat oleh agensi– bukan di tempatan tetapi Bank Dunia, Tabung Kewangan Antarabangsa (IMF) dan sebagainya. Purata kadar inflasi sepanjang dua tahun yang lepas iaitu 2.9 peratus terkawal, sedikit tinggi berbanding sasaran Rancangan Malaysia Ke-11 tetapi masih terkawal pada 2.9 peratus.

Dari segi pengangguran, kajian yang dibentangkan menunjukkan bahawa rekod rasmi pengangguran yang dicatatkan adalah pada kadar 3.4 peratus yang mengikut definisi oleh Pertubuhan Kerjasama dan Pembangunan Ekonomi (OECD), mana-mana kadar pengangguran di bawah empat peratus daripada jumlah tenaga buruh dianggap sebagai guna tenaga penuh ataupun *full employment*.

Defisit fiskal mencatatkan penambahbaikan apabila berkurang daripada 3.2 peratus kepada tiga peratus daripada tahun 2015 hingga 2017 dan juga paras hutang negara yang dibangkitkan sudah pun terjawab dalam dokumen rasmi daripada kerajaan sendiri.

Ketika Rancangan Malaysia Ke-11 dibentangkan pada tahun 2015, kerajaan membahagikan kepada tiga komponen utama iaitu strategi dan prospek ekonomi makro 2016-2020, enam teras strategik dan transformasi kepada perkhidmatan awam. Setiap komponen ini termasuk enam teras strategik yang telah digariskan mempunyai sasaran yang ditetapkan untuk dicapai sepanjang tempoh lima tahun pelaksanaan.

Menerusi enam teras strategik, terdapat 69 *outcome* terpilih ataupun KPI yang hendak dicapai sepanjang Rancangan Malaysia Ke-11 ini. Kita semak prestasi tempoh penggal yang pertama ataupun separuh penggal yang pertama. Daripada 69 *outcome* yang terpilih yang disasarkan, 11 daripadanya telah dicapai serta melepasi sasaran. Sebanyak 38 dalam perkembangan yang baik dan boleh dicapai menjelang tahun 2020. Manakala, 20 sahaja dilihat agak sukar untuk dicapai. Dengan kata lain, lebih 70 peratus daripada sasaran yang ditetapkan mencapai maksud serta objektif yang diharapkan.

Namun, kami di pihak Barisan Nasional juga mengakui bahawa ada kelemahan yang perlu diatasi. Oleh sebab itu, sejak dahulu lagi kajian separuh penggal ini dilaksanakan pada setiap RMK. Bukan ini sahaja tetapi setiap kali kita ada Rancangan Malaysia— untuk dinilai semula pencapaian serta prospek baharu yang wujud untuk baki tempoh tersebut. Apa yang saya hendak sebutkan di sini adalah asas yang telah ditinggalkan adalah sangat kukuh untuk memastikan bahawa sasaran dan juga *outcome* yang telah ditentukan dapat dicapai dalam tempoh masa baki Rancangan Malaysia Ke-11.

Akan tetapi, ini menjadi suatu perkara yang rumit kerana apa yang berlaku pada hari ini. Apa yang kita hendak melihat adalah bahawa segala kesinambungan dan seperti mana yang dibangkitkan oleh semua pembahas daripada Barisan Nasional, dokumen Kajian Separuh Penggal Rancangan Malaysia Ke-11 sebahagian besar adalah kesinambungan perancangan yang dibuat oleh Kerajaan Barisan Nasional. Ada sedikit sebanyak pembaharuan yang kita sokong dan kita raikan tetapi sebahagian besarnya adalah *continuation*, dengan izin, dasar-dasar jangka masa pendek, sederhana dan panjang yang diletakkan oleh kerajaan terdahulu.

Akan tetapi apa yang menjadi masalah dan kebimbangan, kekhuatiran kita pada hari ini adalah sama ada dalam tempoh yang baki ini, sasaran tersebut dapat dilaksanakan ataupun tidak. Saya bangkitkan perkara ini sebab untuk kita mencapai sebahagian besar daripada matlamat dan sasaran pembangunan yang terkandung dalam Rancangan Malaysia Kesebelas, adalah sangat penting untuk kita ada landasan makroekonomi yang kukuh.

Apa yang berlaku, Tuan Yang di-Pertua, sejak 9 Mei adalah penting untuk kita bahaskan memandangkan masa depan ekonomi negara bergantung kepada respons polisi kerajaan yang ada pada hari ini. Saya risau kalau sekiranya respons itu tidak tepat, maka *trajectory*, dengan izin, yang telah ditetapkan oleh kerajaan dahulu tidak dapat dicapai.

Beberapa sasaran Rancangan Malaysia Ke-11 telah mula diubah. Antaranya kerajaan merendahkan unjuran pertumbuhan ekonomi setiap tahun daripada lima hingga enam peratus kepada 4.5 hingga lima peratus. *Growth is affected*. Selain itu, defisit kerajaan yang bakal dinaikkan sehingga tiga peratus pada tahun 2020 berbanding dengan *surplus* yang diramalkan oleh kerajaan sebelum ini.

Bank Dunia juga telah menurunkan ramalan kadar pertumbuhan ekonomi negara kepada 4.9 peratus bagi tahun 2018, 4.7 peratus untuk tahun 2019 dan 4.6 peratus pada tahun 2020. Hal ini disebabkan oleh pembatalan projek, prospek pelaburan dan perdagangan yang lebih rendah. Bank Dunia juga melaporkan penyusutan signifikan rizab mata wang asing yang kini adalah USD103 bilion berbanding USD104.7 bilion pada bulan Jun 2018.

Ini perkara yang meruncing sebab sekiranya kita tidak dapat melihat kepada keadaan makro ekonomi yang bertambah, yang menjamin pertumbuhan, maka tidak akan ada pengagihan. *Growth needs to happen before you distribute*, dengan izin.

Pertumbuhan ekonomi bagi suku kedua tahun 2018 perlahan kepada 4.5 peratus berbanding 5.4 peratus pada suku pertama tahun 2018 dan 5.8 peratus pada suku kedua tahun 2017. Pertumbuhan sektor pertanian dan perlombongan mencatatkan pertumbuhan negatif pada suku kedua tahun 2018, manakala sektor pembuatan dan pembinaan mencatatkan pertumbuhan lebih perlahan dan sektor perkhidmatan kekal tidak berubah berbanding suku pertama tahun 2018. Ini semua *macroeconomic indicator* yang menunjukkan bahawa *we are stuck in, possibly, reversed*.

Pertumbuhan yang lebih perlahan ini disebabkan pembentukan modal tetap kasar, *gross fixed capital formation* ataupun pelaburan oleh kerajaan yang menguncup 9.8 peratus pada suku kedua tahun 2018 dan pertumbuhan eksport yang meningkat hanya sedikit iaitu sebanyak dua peratus sahaja berbanding pertumbuhan dua digit tahun sebelumnya. Jadi, eksport telah perlahan dengan begitu ketara sekali.

Kadar pertumbuhan import yang lebih tinggi berbanding eksport menyebabkan lebihan dagangan atau *trade surplus* kita menjunam 41.1 peratus pada Jun 2018 dan 83.7 peratus pada Ogos 2018. Lebihan dagangan pada bulan Ogos 2018 adalah yang paling rendah sejak beberapa tahun iaitu RM1.6 bilion sahaja. *Trade position* kita, dengan izin, semakin merosot. Eksport minyak mentah kelapa sawit CPO jatuh 13 peratus daripada 5.15 juta tan metrik Jun-Ogos 2017 kepada 4.46 juta tan metrik Jun-Ogos 2018.

Dan ini apa yang telah berlaku. Ramalan untuk bulan-bulan yang akan datang, kita dapat melihat daripada—kalau kita hendak tengok apa yang akan berlaku pada hujung tahun ini berdasarkan prestasi Penunjuk Ekonomi Malaysia – Indeks Pelopor Serentak dan Susulan bagi Julai 2018, nilai jualan pembuatan terus perlahan pada kadar kosong peratus bulan Mei, 0.4 peratus pada Jun dan 0.4 peratus Julai. Bilangan unit kediaman yang diluluskan pembinaan juga menurun 0.3 peratus, 0.6 peratus, 0.1 peratus. Bilangan projek pelaburan baharu yang diluluskan jatuh 0.4 peratus, 0.3 peratus dan 0.5 peratus.

Pelaburan langsung asing (FDI) menjunam pada suku kedua tahun 2018 dengan jumlah aliran masuk bersih RM2.8 bilion berbanding RM12 bilion pada suku pertama tahun 2018. FDI dalam bidang pembuatan mencatatkan aliran keluar bersih berjumlah RM3.2 bilion pada suku kedua tahun 2018 berbanding aliran masuk bersih RM8.3 bilion pada suku pertama.

■1510

Pelaburan portfolio dalam pasaran saham dan bon mencatatkan aliran keluar sebesar RM38.3 bilion berbanding RM2.6 bilion pada suku pertama 2018. Aliran keluar pada suku kedua 2018 adalah aliran keluar terbesar daripada pasaran kewangan Malaysia sejak 2008 dan perkara ini saya sahkan dengan beberapa *fund managers* yang saya jumpa mengatakan bahawa mereka tidak minat langsung untuk melabur dalam pasaran saham, pasaran kewangan ataupun *capital market* Malaysia.

Pegangan pelabur asing dalam di dalam sekuriti kerajaan ataupun bon kerajaan menurun daripada RM2,011 bilion kepada RM184 bilion pada September 2018. Penurunan empat bulan berturut-turut sejak Jun 2018. Tidak ada sesiapa yang hendak pegang bon Malaysia. Bilangan pengangguran meningkat daripada 504 ribu orang pada Mei 2018 kepada 525 ribu orang pada Ogos 2018. Ini Tuan Yang di-Pertua, antara indikator yang sangat meruncing dan membimbangkan.

Datu Seri Haji Ahmad bin Haji Maslan [Pontian]: Boleh mencelah?

Brig. Jen. Khairy Jamaluddin Abu Bakar [Rembau]: Sila.

Datu Seri Haji Ahmad bin Haji Maslan [Pontian]: Yang Berhormat Arau.

Brig. Jen. Khairy Jamaluddin Abu Bakar [Rembau]: Yang Berhormat Arau kah? Rembau.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Rembau.

Datu Seri Haji Ahmad bin Haji Maslan [Pontian]: Yang Berhormat Rembau. Teringat Yang Berhormat Arau. Saya bertanya soalan kepada Menteri Kewangan sebelum ini kenapa berlaku pengaliran pelabur asing dalam pasaran saham dan pasaran bon. Menteri Kewangan menjawab segala-galanya kerana faktor luaran dan beliau tidak ada sedikit pun menceritakan tentang faktor dalaman. Apa pandangan Yang Berhormat Rembau tentang faktor dalaman yang menyebabkan keluar mereka ini?

Brig. Jen. Khairy Jamaluddin Abu Bakar [Rembau]: Ya, sudah pasti kita tidak nafikan bahawa dari segi aliran pelaburan ini bergantung pada faktor dalaman dan luaran. Saya tidak menyatakan bahawa seratus peratusnya faktor dalaman atau faktor luaran. Akan tetapi kita harus juga tidak menafikan bahawa soal faktor dalaman itu sangat penting. Bila saya cakap dengan *fund managers* yang melabur dalam pasaran *equity*, pasaran saham di Malaysia. Mereka kata mereka tidak hendak datang ke sini disebabkan ketidaktentuan politik, ketidaktentuan dasar hala tuju ekonomi dan sebagainya. Itu bukan luaran. Itu tidak ada kaitan dengan apa yang berlaku antara Amerika Syarikat, China, Timur Tengah dan sebagainya.

Akan tetapi itu berlaku di sini. Itu membawa saya kepada *point* yang kedua iaitu kita tidak dapat melihat jalan keluar bukan hanya dalam konteks dalaman tetapi juga dalam konteks apa yang sedang berlaku. Perang dunia antara Amerika dan China. Ketidaktentuan yang sedang berlaku di Timur Tengah. Apa yang akan berlaku selepas hubungan antara

Amerika Syarikat dan mungkin Arab Saudi selepas ini semakin renggang akan memberi kesan kepada geopolitik dunia yang akan memberi kesan kepada keadaan ekonomi dunia.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Minta laluan.

Brig. Jen. Khairy Jamaluddin Abu Bakar [Rembau]: Tidak apa Yang Berhormat Jelutong. Sekejap ya. Keadaan ringgit yang lemah, eksport Malaysia tidak dapat keuntungan daripada perkara tersebut. Semasa krisis ekonomi global yang memberi kesan kepada Malaysia pada 2009-2010 satu langkah pemulihan dibuat oleh kerajaan dalam bentuk pakej rangsangan fizikal. Kita mempunyai hala tuju untuk keluar dari pada keadaan tersebut. Akan tetapi keadaan hari ini yang *self-inflicted* seolah-olah tidak ada satu jalan keluar yang dapat kita atasi.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Minta laluan Yang Berhormat. *Before you go to another topic.*

Brig. Jen. Khairy Jamaluddin Abu Bakar [Rembau]: Cepat ya.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Terima kasih Yang Berhormat. Bolehkah Yang Berhormat memberi penjelasan kalau benar bahawa pelabur-pelabur asing ini juga tidak mahu datang kerana isu pengambilan rasuah. Permintaan rasuah oleh pihak-pihak tertentu daripada kerajaan terdahulu yang meminta pembayaran itu sebelum projek-projek dilaksanakan. Terima kasih.

Brig. Jen. Khairy Jamaluddin Abu Bakar [Rembau]: Kalau itu logiknya, patut selepas Pakatan Harapan hendak ambil balik, mereka datang dengan begitu ramai sekali. *[Dewan riuh] They are not here. I mean this is a fact.* Saya bentangkan fakta, bukan saya buat cerita ini semua.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Akan tetapi...

Brig. Jen. Khairy Jamaluddin Abu Bakar [Rembau]: Tidak apa Yang Berhormat Jelutong.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Saya hendak balas sahaja.

Brig. Jen. Khairy Jamaluddin Abu Bakar [Rembau]: Tidak apalah. Duduk.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Saya akan balas.

Tuan Yang di-Pertua: Tidak diberi laluan Yang Berhormat Jelutong. Duduk dahulu.

Brig. Jen. Khairy Jamaluddin Abu Bakar [Rembau]: Saya sudah jawab, terima kasih. Jadi ini hanya daripada ufuk atau pun horizon jangka masa pendek. Belum lagi kita sentuh soal jangka masa panjang. Sebelum pilihan raya yang lepas, kita telah meletakkan landasan bukan hanya untuk baki tempoh Rancangan Malaysia Kesebelas. Kita juga melihat bahawa perubahan yang sedang berlaku dalam dunia sangat-sangat besar.

Oleh sebab itu antara tugas dan tanggungjawab kerajaan lepas yang saya juga terlibat adalah bagaimana kita hendak membuat perubahan bermula daripada sekarang, bukan hanya untuk kita mencapai wawasan 2020. Akan tetapi ufuk ataupun horizon pemandangan yang lebih jauh lagi supaya kita kalis masa hadapan. *Future-proof the country* untuk memastikan bahawa 30 tahun yang akan datang kita mulakan sekarang. Antara lain, 65% daripada pekerjaan yang akan di isi oleh pelajar-pelajar yang berada di sekolah rendah pada hari ini tidak wujud pada hari ini. *The jobs don't even exist* dengan izin, Tuan Yang di-Pertua sebab perubahan dan juga gangguan yang akan berlaku tidak dapat dijangkakan.

Jadi bagaimana kita hendak pastikan bahawa kita tidak hanya melihat kepada sistem pendidikan yang 3M sahaja, membaca, mengira dan menulis. Akan tetapi kita tambah lagi satu iaitu pengaturcaraan, *coding* di sekolah yang kita melihat sebagai satu usaha yang sangat-sangat penting untuk dibawa dalam kajian separuh penggal.

Kedua, dari segi pekerjaan untuk masa depan, 40 peratus daripada pekerjaan hari ini berisiko tinggi untuk diganti dengan *artificial intelligence*, dengan robotik dan sebagainya. Bagaimana kedudukan kita selain daripada satu, dua muka surat berkenaan dengan Revolusi Industri 4.0. Tidak ada satu usaha untuk lihat kepada ufuk yang lebih jauh untuk kita sediakan negara kita dalam kajian separuh penggal ini. Kita tidak melihat kepada usaha yang serius...

Tuan Noor Amin bin Ahmad [Kangar]: Mohon mencelah.

Brig. Jen. Khairy Jamaluddin Abu Bakar [Rembau]: Sekejap. Kita tidak lihat kepada usaha yang serius dari segi penuaan masyarakat kita. Tadi Timbalan Menteri telah sebut bahawa pada tahun 2030...

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Yang Berhormat Rembau.

Brig. Jen. Khairy Jamaluddin Abu Bakar [Rembau]: Masa terhad. Saya hendak sebut habis.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Saya hendak tanya berkenaan dengan isu rasuah dalam Kementerian Belia dan Sukan.

Tuan Yang di-Pertua: Tidak diberi laluan. Minta duduk dulu.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Boleh Yang Berhormat beri penjelasan? Rasuah yang berlaku, ketirisan yang berlaku dalam Kementerian Belia dan Sukan.

Brig. Jen. Khairy Jamaluddin Abu Bakar [Rembau]: Dari segi...

Tuan Yang di-Pertua: Kita ikut peraturan mesyuarat. Kedua belah pihak mesti akur pada peraturan mesyuarat. Ya, silakan.

Brig. Jen. Khairy Jamaluddin Abu Bakar [Rembau]: Dari segi penjanaan tenaga. Dari segi penuaan masyarakat. Minta maaf tadi ya. Disebut bahawa masyarakat kita akan menjadi *aging society* pada tahun 2030. Tahun 2035, rakyat Malaysia yang berusia 65 ke atas lebih ramai daripada rakyat Malaysia 15 ke bawah. Kali pertama dalam sejarah negara kita.

Tuan Noor Amin bin Ahmad [Kangar]: Boleh mencelah ya?

Brig. Jen. Khairy Jamaluddin Abu Bakar [Rembau]: Dalam usaha ini tidak cukup untuk kita mengakui bahawa penuaan masyarakat itu akan berlaku. Akan tetapi mana...

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat minta mencelah.

Tuan Noor Amin bin Ahmad [Kangar]: Sikit, berkaitan tadi.

Brig. Jen. Khairy Jamaluddin Abu Bakar [Rembau]: Tidak apa, saya hendak teruskan sebab ada sepuluh minit sahaja. Minta maaf Yang Berhormat Kangar. *Next time* ya. Minta maaf.

Tuan Noor Amin bin Ahmad [Kangar]: Sikit saja.

Brig. Jen. Khairy Jamaluddin Abu Bakar [Rembau]: Maaf.

Tuan Yang di-Pertua: Peraturan mesyuarat, tidak diberi pencelahan, duduk.

Brig. Jen. Khairy Jamaluddin Abu Bakar [Rembau]: Di manakah rancangan kita jangka masa panjang? Kalau negara jiran kita Singapura sebagai contoh, sudah mula satu perancangan sepuluh tahun untuk mereka *retrofit* pengangkutan awam mereka supaya lebih mesra kepada golongan warga emas kerana mereka sudah mengakui bahawa penuaan masyarakat itu akan berlaku. Kita hanya akan kata bahawa *it's going to happen by 2030*.

Tidak ada usaha untuk melihat dalam kajian separuh penggal ini bahawa ini adalah keperluan yang mendesak yang perlu kita mula daripada sekarang. Dari segi *renewable energy*, kita ada satu sasaran yang tinggi. Akan tetapi tidak ada usaha untuk kita realisasikan soal penjanaan, sektor penjanaan. Masih lagi kalau kita hendak sediakan *renewable energy* (RE). Sama ada dengan solar, dengan *biomass* dan sebagainya. Masih lagi kuota. Akan tetapi kita tidak berani pecahkan monopoli yang ada. Walaupun dimulakan oleh kerajaan yang lepas penjanaan yang menggunakan *fossil fuel*.

Tuan Yang di-Pertua, ini antara perkara-perkara yang saya bangkitkan sebab walaupun kita setuju dengan sebahagian besar daripada apa yang dibentangkan dalam Kajian Separuh Penggal Rancangan Malaysia Kesebelas memandangkan ia adalah kesinambungan. Akan tetapi ufuk ataupun horizon pemandangan kita mesti lebih jauh. Ini sebenarnya satu peluang keemasan bagi kerajaan untuk menentukan bahawa kita mampu berdepan dengan segala gangguan, *disruption* yang akan datang, 20 tahun hingga 30 tahun yang akan datang sebab perancangan kita...

Tuan Noor Amin bin Ahmad [Kangar]: Mohon sikit.

Brig. Jen. Khairy Jamaluddin Abu Bakar [Rembau]: Yang Berhormat Kangar, minta maaf. Saya banyak lagi ini.

Tuan Yang di-Pertua: Duduk lah Yang Berhormat.

Brig. Jen. Khairy Jamaluddin Abu Bakar [Rembau]: Sebab sekarang ini dia punya *economic cycle* bukan lima tahun saja. Kalau sekiranya kita tidak mampu untuk letakkan asas maka kita tidak akan dapat berjaya untuk mengharungi cabaran untuk masa depan yang akan datang.

Tuan Yang di-Pertua, dalam lapan minit ini saya akan cuba *speed* kan. Antara masalah utama ekonomi yang dihadapi negara ialah masalah ketidakseimbangan dalam pelbagai bentuk. Antara jurang yang menjadi tumpuan selama ini adalah jurang pendapatan, *income disparity* dengan izin. Dalam kajian yang baru saja dikeluarkan oleh Khazanah Research Institute, ada disebut bahawa dari tahun 1989 hingga 2004 jurang ini kekal *stagnant*.

Maksudnya tidak ada usaha untuk mengurangkan jurang pendapatan antara tahun 1989 hingga 2004. Maksudnya model ekonomi yang diguna pakai pada tempoh tersebut tidak memberi kesan kepada isu pengagihan ataupun *distribution* yang boleh mengurangkan jurang pendapatan antara yang tinggi dan juga yang rendah. Data menunjukkan bahawa hanya selepas itu, pada tahun 2007 ukuran jurang pendapatan iaitu *Gini coefficient* mula menurun.

■1520

Maksudnya, model ekonomi telah diubah untuk menjaga mereka yang berpendapatan rendah. Ini bermula dengan penekanan yang diberi kepada pembangunan wilayah yang lebih seimbang melalui antara lain koridor ekonomi wilayah. Dulu ia berkisar kepada Lembah Klang sahaja ataupun kebanyakan di Lembah Klang yang mencatat pelaburan RM107 bilion dalam tempoh separuh penggal pertama Rancangan Malaysia Ke-11 ataupun hampir separuh daripada sasaran keseluruhan.

Sekarang kita tidak hanya merujuk kepada jurang pendapatan tetapi juga jurang kekayaan dan peluang. *It's not just about income and equality*, dengan izin, tetapi *wealth disparity, disparity and opportunities*, dengan izin. Dalam hal ini, bukan hanya BR1M tetapi pelbagai inisiatif yang disasarkan untuk golongan B40 dalam tempoh separuh penggal pertama Rancangan Malaysia Ke-11 telah membantu. Saya ucapkan tahniah kepada kerajaan kerana teruskan fokus kepada B40. B40 ini menjadi asas kepada Rancangan Malaysia Ke-11 yang menjadi satu kumpulan yang disasarkan oleh kerajaan sebelum ini.

Terutamanya, saya juga merujuk kepada kejayaan dalam memperkukuh komuniti ekonomi bumiputera, memberi impak yang sangat tinggi apabila kita sebut tentang mobiliti sosial dan usaha untuk mengurangkan jurang. Tumpuan tidak hanya patut diberi kepada pegangan ekuiti yang merupakan sasaran sempit yang tidak menggambarkan sepenuhnya kemajuan ekonomi Bumiputera. Jadi, saya minta kerajaan jangan hanya melihat dan *obsess* kepada pegangan korporat ekuiti sahaja sebab itu adalah ukuran sempit. Kita harus melihat dengan lebih menyeluruh lagi.

Contohnya kerajaan dahulu yang melihat faktor bumiputera ataupun pencapaian bumiputera dengan konteks yang lebih luas. Memperkasa modal insan bumiputera, Yayasan Peneraju Pendidikan Bumiputera, Program Peneraju Profesional, meramaikan golongan bumiputera dalam sektor kewangan dengan kelayakan seperti ACCA, *Chartered Financial Analyst* (CFA) dan sebagainya. Pegangan hartanah melalui dana amanah hartanah Bumiputera di bawah pelaburan Hartanah Berhad, pendekatan *carve out* dan *compete* dalam projek-projek besar seperti Pan Borneo dan MRT.

Pendedahan keusahawanan untuk orang muda melalui Program TUBE yang disahkan, yang diiktiraf oleh Yang Berhormat Timbalan Menteri pada pagi tadi. Fokus ini mesti diteruskan oleh kerajaan yang baharu, membina atas asas kukuh yang telah ditinggalkan oleh Kerajaan Barisan Nasional.

Dengan lima minit yang akhir ini Tuan Yang di-Pertua, saya ingin membuat beberapa cadangan untuk menambah baik apa yang kita telah melihat pembentangan Rancangan Malaysia Kajian Separuh Penggal. Pertamanya adalah golongan wanita. Kita akui bahawa kita harus meningkatkan lagi penyertaan golongan wanita dalam *workforce*.

Jadi, penekanan perlu dibuat kepada usaha untuk kita ada *flexible work arrangement* untuk wanita.

Kita memperluaskan insentif cukai kepada 24 bulan bagi wanita yang nak kembali semula ke pasaran pekerja selepas mereka keluar, selepas mereka mengandung dan sebagainya. Kita pastikan bahawa tempat kerja itu selamat, cepat menggubal Akta Gangguan Seksual untuk melindungi mangsa, ini perancangan yang mula daripada lepas. Menubuhkan 'Mahkamah Khas Perkahwinan, Hadhanah dan Nafkah' bermula dari Wilayah Persekutuan, ini juga janji Barisan Nasional sebelum ini, pembuat dasar. Menjamin sekurang-kurangnya 30 peratus keanggotaan Dewan Negara disandang wanita kerana *Appointed Chamber*, dengan izin, Tuan Yang di-Pertua.

Dalam konteks perumahan, perumahan adalah isu *supply* yang tidak cukup tetapi satu lagi isu adalah pembiayaan untuk beli rumah. Menubuhkan sebuah bank khas bagi menguruskan pinjaman perumahan mampu milik dan perumahan kos rendah yang berharga RM300,000 ke bawah untuk memastikan bahawa pinjaman itu dapat diberikan kepada mereka. Penjana pekerjaan apabila tidak ada projek-projek besar, maka janji untuk mewujudkan satu juta pekerjaan, janji Manifesto Pakatan Harapan, kita janji tiga juta mungkin sukar untuk dicapai.

Jadi, buat satu *sorting* mekanisme, di mana dapat dipadankan antara mereka yang keluar daripada universiti dan juga kekosongan kerja yang ada menggunakan teknologi yang terkini. Memperluaskan lagi peluang pekerjaan untuk golongan OKU, ada ramai yang boleh kerja, yang mampu kerja tetapi tidak disalurkan kepada produktif ekonomi sebab tidak ada peluang. Jadi, menambah insentif cukai kepada syarikat yang mengambil orang kelainan upaya sebagai pekerja. Kita nak melihat supaya kerajaan dapat direkayasa, *fully digitalized* untuk memastikan bahawa kita dapat *automate* sebahagian besar daripada tugas-tugas pentadbiran dalam kerajaan. Dalam jangka masa panjang, kita dapat *redeploy* perkhidmatan awam kita kepada sektor-sektor yang memerlukan pegawai-pegawai dan juga kakitangan.

Kita melihat dengan serius soal *cost of living* ataupun sara hidup. Antara masalahnya adalah masalah hutang kredit kad, menurunkan had maksimum, kadar faedah dan caj lewat bayar kredit kad yang membelenggu sebahagian besar daripada rakyat kita. Meningkatkan kesejahteraan pekerja yang berpendapatan RM2,500 ke bawah, syarikat berkaitan kerajaan (GLC) dan sebagainya, melalui peluasan perlindungan insurans, pertambahan manfaat kesihatan, kenaikan elaun kos sara hidup. Kita mula dulu dengan GLC supaya kita memberi tekanan kepada sektor swasta yang lain untuk mereka menjaga pekerja mereka.

Dari segi modal insan, Tuan Yang di-Pertua. Memahirkan lima juta pelajar sekolah dengan kemahiran mengatur cara Revolusi Industri 4.0, memadankan pelajar universiti dan bakal majikan di bawah SL1M. Saya sebutkan tadi supaya tidak ada jurang di antara mereka yang keluar daripada universiti dan juga *demand* ataupun kerja-kerja yang ada. Kita tahu semua kekosongan, padankan. Kita sudah mula buat dalam Kerajaan Barisan Nasional tapi tidak sempat untuk dihabiskan. [*Dewan riuh*] Ya, memang betul, memang betul. Menambah jumlah subjek dalam Program Dwibahasa (DLP). Saya sangat setuju dan sokong sekiranya kita memperluaskan lagi Program DLP ini. Oleh kerana bagi saya, inilah pilihan yang kita bagi kepada sekolah, kepada ibu bapa, kepada guru untuk memastikan bahawa mereka dapat pengajaran dalam bahasa yang mereka pilih ataupun subjek yang mereka pilih.

Jadi Tuan Yang di-Pertua, ini antara cadangan untuk memperkukuh dan memperkemaskan lagi kajian separuh penggal. Sebahagian besar daripada kajian separuh penggal, kita boleh terima. *Institutional reform* banyak benda yang telah pun kita cadangkan, ada juga benda yang diperkenalkan oleh kerajaan, kita tidak nafikan. Mana kita melihat adalah bagus, kita sokong. Kita nak melihat perekrutannya Parlimen berlaku dengan segera, soal kewujudan jawatankuasa terpilih dan sebagainya disegerakan.

Terima kasih kepada Tuan Yang di-Pertua yang menjemput saya dalam perbincangan baru-baru ini untuk bagaimana kita dapat menegerakan reformasi institusi Parlimen dengan segera, itu kita akui. Akan tetapi kebimbangan saya, saya ulangi sebelum saya tamatkan ucapan saya ialah pertamanya, asas permulaan penggal yang kedua Rancangan Malaysia Ke-11 terjejas kerana keadaan mikro ekonomi *indicator* yang sangat-sangat meruncing. Ini bukan saya reka, ini adalah kebenaran fakta. Fakta ini bukan hanya masalah luaran tetapi adalah *self-inflicted*. Kedua, apabila kita buat kajian separuh penggal ini, jangan kita hilang peluang, terlepas peluang dengan kita tidak melihat kepada perkembangan yang akan berlaku untuk 10-20 tahun yang akan datang.

Ini adalah dokumen perancangan, ini berbeza dengan belanjawan. Belanjawan adalah perbelanjaan untuk satu tahun yang akan datang. Ini adalah dokumen perancangan, kita perlu melihat dengan lebih jauh. Sekiranya kita tidak tahu, kita perlu membuat ramalan sekarang supaya kita dapat buat kajian, apakah perubahan besar yang akan berlaku untuk 10-20 tahun akan datang. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih Yang Berhormat Rembau. Seterusnya, pembahas dari kanan saya. Mengikut senarai, pembahas seterusnya ialah dari Hulu Langat. Ya, Yang Berhormat Hulu Langat tidak akan berbahas hari ini. Jadi, saya menjemput Yang Berhormat Johor Bahru, bersedia? Tidak bersedia juga? Boleh?

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir [Johor Bahru]: Boleh, boleh, boleh.

Tuan Yang di-Pertua: Kalau tidak bersedia, saya bagi Bebas iaitu Yang Berhormat Limbang.

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir [Johor Bahru]: Tidak apa Tuan Yang di-Pertua, saya ambil peluang ini.

Tuan Yang di-Pertua: Silakan.

3.28 ptg.

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir [Johor Bahru]: Saya mulakan dengan segala pujian bagi Allah yang terus menerus memberikan kenikmatan kepada kita semua di bumi bertuah Malaysia ini. Jadi, terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Dalam kita mengesap kemakmuran dan keamanan negara ini, rakyat Malaysia telah membuat pilihan untuk memberi lonjakan politik baharu pada 9 Mei yang lepas, agar negara ini kita dapat bina semula dan meletakkan rakyat sebagai teras pembangunan ekonomi dan sosial.

Alhamdulillah, pembentangan Kajian Separuh Penggal RMKe-11 oleh Yang Amat Berhormat Langkawi mengambil kira aspirasi dan juga matlamat perjuangan Pakatan Harapan yang kini telah disemat melalui enam tonggak utama. Kalau kita teliti buku Laporan KSP ini, memang hampir semua perkara disentuh, malah dibuat secara holistik dan merupakan kombinasi antara kerajaan terdahulu dan juga kerajaan baharu. Jadi, kita kena akui sumbangan-sumbangan kawan-kawan kita yang sebelah sana [*Dewan tepuk*] yang mana seperti yang disebut daripada pagi oleh Yang Berhormat Pekan, Yang Berhormat Rembau dan sebagainya seolah-olah ini dokumen yang kita semua boleh terima.

■1530

Jadi *alhamdulillah* kematangan politik itu makin nampak, malah banyak isu-isu yang dibangkitkan saya setuju dalam soal Akta Perkhidmatan Parlimen 1963 semalam daripada pihak pembangkang bahas kita pun dengar dengan teliti. Soal makro dari segi ekonominya pun ada dibangkitkan yang mana bagi saya itu adalah pandangan yang sihat tetapi untuk hari ini saya ingin menarik perhatian Dewan yang mulia ini terhadap golongan anak muda yang mana dalam ucapan Yang Amat Berhormat Langkawi memang disebut secara jelas, secara khusus pengiktirafan bahawa potensi anak muda ini lah yang akan menjadi pemacu masa depan negara. Dengan keberanian suara anak muda ini lah cetusan gelombang reformasi akhirnya sampai ke Putrajaya. Itu hakikatnya.

Jadi, ucapan saya, saya dedikasikan kepada anak muda dan mengambil kira aspek berikut iaitu tonggak yang kedua, kita sebut soal memperkukuh pembangunan inklusif dan kesejahteraan rakyat. Tonggak keempat kita ada sebut berkenaan dengan memperkasa modal insan dan tonggak yang keenam kita sebut soal memperkukuh pertumbuhan ekonomi. Jadi, saya garapkan perkara ini kepada tiga penumpuan iaitu anak muda berwawasan, anak muda bermaruah dan berkomuniti dan juga anak muda berintegriti.

Anak muda berwawasan bagi saya untuk kita lahirkan generasi baru ini kita perlu jamin masa depan mereka yang lebih cerah dan penuh peluang dari segi kehidupan, pendidikan dan pendapatan sebab KSP ini juga lah peluang untuk kita rungkai, susun balik, perancangan kita dalam tempoh tiga tahun ini, kita kena ingatkan anak-anak muda bahawa kita jangan semata-mata mendambakan kekayaan sebagai motif kehidupan.

Sebaliknya, cita-cita mereka perlu ditanam dari awal dan meletakkan kebolehan membawa perubahan dan juga kebaikan dalam masyarakat itu sebagai teras semangat

kejayaan. Kita kena pastikan juga bahawa sebagai permulaan akses pendidikan itu kena disediakan tanpa mengira kaum, kemampuan keluarga mahupun lokasi yang mana pihak pembangkang bila serang soal makro mereka gagal menjawab dalam soal macam mana bajet pendidikan sebelum ini dipotong. Jadi, saya harap kepada pihak kerajaan, minggu depan biarlah bajet itu seimbang dan memberi penekanan kepada soal rakyat dan juga anak muda.

Saya ambil satu contoh bila sebut dalam soal akses pendidikan ini, saya sempat duduk berbincang dengan Pengarah Pendidikan Daerah Johor Bahru dan pasukan beliau. Kami teliti soal pencapaian dan didapati yang kita percaya ada hubung kait antara pencapaian keseluruhan sekolah dengan juga prestasi kehadiran pelajar. Kita kena akui bahawa ini masih berlaku dalam masyarakat kita. Faktor kelemahan kehadiran adalah lebih rumit dan memerlukan pemahaman terhadap punca kenapa mereka ini ponteng sekolah sebelum kita dapat runtkaikan perkara ini. Sekarang dah hendak masuk hujung tahun, masing-masing akan berlumba-lumba hendak buat kerja amal, kerja kebajikan terutamanya melalui program *Community Service Responsibility* (CSR).

Saya hendak kemukakan cadangan kepada agensi-agensi kerajaan, kementerian, syarikat-syarikat swasta, pertubuhan atau pun mana-mana individu untuk luangkan sedikit masa kaji, bincang dengan kanak-kanak ini supaya sumbangan kita ini dapat benar-benar bagi peningkatan pencapaian dan juga meningkatkan kehadiran mereka ke sekolah. Ini kerana kalau kita berbincang saya lihat kita dapat membantu dalam soal aspek pengangkutan, pemakanan mahupun bimbingan lebih daripada sekadar memberi beg dan baju sekolah.

Hujung tahun ini lah peluang kita ambil dan lihat dari segi yang lebih holistik. Kalau kita lihat dalam soal pendidikan tinggi, saya ucapkan tahniah kepada kerajaan yang terus memberikan komitmen untuk menghapuskan AUKU. Akan tetapi kita jangan ulang kesilapan kerajaan UMNO Barisan Nasional. Kononnya hendak hapuskan ISA kemudiannya datang pula SOSMA, POTA yang lebih mencengkam rakyat.

Seorang Ahli: Betul, betul, betul, betul, betul.

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir [Johor Bahru]: Jadi, kita kena beri kepercayaan kepada anak muda untuk buat pilihan yang terbaik. Sebenarnya maklumat dah ada dekat luar sana, hendak sekat macam mana pun mereka akan dapat maklumat yang sebenar. Jadi, sebenarnya yang kita perlu bagi kepada anak muda ini adalah latihan macam mana mereka hendak proses maklumat tersebut.

Jadi, jangan sekat kebebasan, beri mereka ruang supaya mereka menimba pengalaman dan membina keyakinan jati diri dan kreativiti.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Minta laluan Yang Berhormat. Sikit sahaja, saya tidak akan ganggu.

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir [Johor Bahru]: Silakan Yang Berhormat Jelutong.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Untuk makluman Dewan yang mulia ini, masa Kerajaan Barisan Nasional memerintah, melepaskan belon kuning pun menjadi kesalahan. Nyanyi lagu GST pun dituduh di mahkamah. Itu lah UMNO, Barisan Nasional dulu. Kuku besi ketika mereka memerintah.

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir [Johor Bahru]: Yang Berhormat Arau hendak jawab kah Yang Berhormat Arau? Tidak apa Yang Berhormat Arau.

Tuan Yang di-Pertua: Tidak payah jawab lah saya ingat, kita teruskan. Sila.

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir [Johor Bahru]: Okey. Jadi betul dalam soal ini kita tidak boleh mencengkam rakyat yang mana kepada kawan-kawan...

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim [Arau]: Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir [Johor Bahru]: Oh, hendak jawab.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim [Arau]: Bukan hendak jawab, penjelasan.

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir [Johor Bahru]: Okey, boleh.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim [Arau]: Sudi kah kiranya Yang Berhormat - Yang Berhormat sekalian jangan menyebut lagi perkataan tersebut. Nanti saya ulang balik sejarah, jadi tidak bagus. Saya baru beli buku sejarah tadi dan saya tengok sejarah itu terbukti. Jadi, Yang Berhormat Jelutong saya dah berjanji dengan Tuan Yang di-Pertua saya tidak akan ulang walaupun itu sejarah, saya tidak akan ulang. Akan tetapi Yang Berhormat masih mengulang perkataan UMNO, Barisan Nasional kita akan ulang apa yang DAP buat pada tahun 1969.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Apa, apa. Teruskan, teruskan.

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir [Johor Bahru]: Tidak apa Yang Berhormat Jelutong, tidak apa Yang Berhormat Jelutong. Yang mana saya memang dalam soal kepada kawan-kawan Ahli Parlimen, rakyat di luar sana memerhati kita dalam konteks anak muda ini jangan pandang rendah kepada mereka kerana selepas ini mereka yang berusia 18 tahun dan 19 tahun yang akan menentukan siapa memimpin negara ini.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Betul, betul, betul, betul, betul. [Tepuk]

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir [Johor Bahru]: Jadi, kematangan politik ini perlu dibentuk dari awal. Harapan kita supaya anak muda ini dapat bersaing di peringkat antarabangsa. Selain kita berikan autonomi kepada universiti, warga pendidik juga perlu ada daya saing dan keberanian berdepan dengan anak muda yang lebih kritis dan jujur. Bila mereka bersifat terbuka ini pandangan ini selalunya lebih *honest* atau pun lebih penuh dengan kejujuran.

Jadi, selain dalam soal anak muda mahasiswa, saya setuju dengan penekanan yang diberikan akhir-akhir ini dalam soal pendidikan dan latihan teknikal dan vokasional atau pun TVET. Namun TVET pula jangan lah dianggap hanya sebagai pilihan yang kedua. Selain kemahiran teknikal mereka juga perlu mahir dalam soal pengurusan dan keusahawanan. Perlu juga ada latihan susulan dan juga desakan sihat supaya gaji mereka itu lebih setimpal dan mereka boleh terus menimba ilmu di samping mencari rezeki.

Seperti yang dikemukakan oleh kawan-kawan sebelum ini, kita kena iktiraf TVET ini malah wajar diberikan kepada mereka ini perlepasan atau pun kelonggaran dari segi kos untuk menyambung pelajaran di peringkat yang lebih tinggi seperti ijazah dan sebagainya. Sebagai ingatan lagi, kita perlu memberi penekanan kepada mereka bahawa kepuasan sesebuah kejayaan itu perlu berlandaskan kemajuan dan pencapaian.

Selain kerjaya, program usahawan anak muda ini kena perkemaskan. Memang banyak program yang diumumkan sebelum ini tetapi bentuk bantuan ini sepatutnya bukan sahaja daripada soal modal tetapi juga prasarana, bimbingan dan akses kepada pasaran luar. Kita jangan sekadar menanam mentaliti untuk mencari kekayaan semata-mata. Saya ulang lagi sekali sebab soal anak muda ini kita kena didik mereka supaya nilai dari segi kejayaan tersebut.

■1540

Dalam usahawan muda yang kita lahirkan ini, biarlah mereka ini untuk menjadi pencetus inovasi yang memudahkan kehidupan rakyat dan memberi nilai positif kepada masyarakat.

Seterusnya dalam soal anak muda bermaruah dan berkomuniti. Apabila kita bagi mereka wawasan bersandarkan kepada peluang dan juga untuk mencari kejayaan, kita akan dapat bentuk anak muda yang bermaruah dan berkomuniti. Maruah anak muda ini tercetus apabila mereka dapat berdiri sendiri dan mempunyai kehidupan yang selamat, bahagia dan juga selesa. Jadi dalam pengumuman Yang Amat Berhormat Langkawi ada disebut dalam soal rumah mampu milik yang mana kerajaan memberi komitmen untuk membina 200,000 buah rumah dalam tempoh sehingga 2020.

Pihak pembangkang juga mengatakan bahawa ini merupakan kesinambungan dasar sebelum ini. Tiada masalah kalau dasar itu baik kita boleh teruskan namun kita kena pastikan ada ruang untuk anak muda sama-sama memiliki rumah ini. Pembinaan biarlah mengikut keperluan dan kemampuan. Agihan itu biarlah telus dan mencapai sasaran, bukannya diagihkan kepada kumpulan tertentu sahaja. Jadi kita angkat keluarga-keluarga

muda ini agar rumah menjadi tempat tinggal yang selamat tetapi juga sebagai jaminan masa depan mereka.

Tuan Yang di-Pertua, dalam soal maruah dan berkomuniti anak muda ini, saya juga berkesempatan dan berpeluang untuk bertemu dengan kumpulan-kumpulan anak muda dari seluruh negara dalam tempoh dua, tiga bulan ini. Setiap daripada mereka mempunyai pandangan, pemikiran, penilaian yang berbeza. Anak muda ini sangat kompleks, maksudnya macam-macam kecenderungan tetapi dari segi nilai-nilai yang berkaitan dengan hidup berkomuniti ini ada kesamaannya.

Pertama, anak muda mahukan kehidupan yang lebih inklusif sama ada dari segi kepimpinan, dasar dan program. *Alhamdulillah* hari ini kita lihat ramai Ahli-ahli Parlimen yang diangkat terdiri daripada golongan anak muda daripada kedua-dua belah pihak. Dari segi dasar dan program, kita kena pastikan bahawa kerajaan tidak hanya memenuhi cita rasa kumpulan tertentu sahaja. Sebaliknya kita perlu cipta ruang yang pelbagai untuk mereka menyelami minat serta kreativiti dan kita hanya berperanan sebagai memudahkan cara dan mewujudkan semangat kerjasama dan bertolak ansur.

Dalam sudut aktiviti dan kemudahan riadah, kesukanan mahupun hobi, perlu berkonsepkan mesra orang ramai, boleh dinikmati golongan orang muda dan biarlah perbelanjaannya secara berhemah. Pagi tadi dalam sesi soal jawab disebut sekolah itu biarlah dibina mengikut keperluan bukannya di *design* untuk buat keuntungan. Jadi saya yakin kita bukan mahukan *political mileage* tetapi kita perlu buka ruang kepada anak muda untuk sama-sama berperanan dalam masyarakat. Mereka tidak minta banyak, cuma kita kena pastikan penglibatan mereka ini bukan sekadar daripada atas ke bawah dengan izin *top-down approach* tetapi juga kita angkat daripada peringkat akar umbi. Mereka ini tidak cerewet tetapi tanggungjawab kita sebagai sebuah kerajaan yang baharu, kita kena pastikan aktiviti anak muda ini sampai ke kumpulan sasaran.

Masuk kepada soal anak muda berintegriti. Kalau kita lihat bagi tempoh tahun 2013 sehingga Mei yang lepas, sebanyak 2,238 orang ataupun 52.2 peratus pesalah laku rasuah adalah daripada golongan belia. Ini sangat-sangat membimbangkan yang mana ia telah sampai kepada satu situasi yang serius dan perlu diberikan perhatian oleh semua pihak. Jadi sebab itu saya sebut daripada awal ucapan saya tadi, kita jangan tanam hanya kehidupan ini soal mencari kekayaan tetapi kita kena tanamkan nilai-nilai dan juga integriti daripada awal. Jadi kita dalam soal integriti ini, kita kena berterus-terang jangan hendak berselindung. Pertama, kalau untuk mereka ada integriti kita kena pastikan soal wawasannya, soal maruahnya terjamin. Maksudnya dari segi hendak meneruskan kehidupan itu, mereka boleh hidup, tidak perlu terjebak dengan aktiviti yang melanggar peraturan. Kedua, kita kena pastikan soal pencegahan ini dibuat daripada awal.

Pertama, pendedahan perlu dibuat dari awal agar mereka dapat membezakan antara integriti dengan penyalahgunaan kuasa, pecah amanah, rasuah dan penyelewengan. Nilai yang paling utama dalam soal ini, kita kena ingatkan anak-anak muda tiada jalan pintas untuk berjaya. Maksudnya kejayaan itu dicapai hasil usaha dan juga kerja yang bersungguh-sungguh. Jadi saya menyambut baik usaha agensi-agensi kerajaan yang memberi pendedahan awal di peringkat sekolah dan juga universiti yang mana ada kelab SPRM nya, yang mana ada kempen-kempen yang dibuat tetapi juga kita perlu serapkan topik rasuah ini, topik melawan penyelewengan ini dalam mata pelajaran seperti Pendidikan Agama, Moral ataupun Kewarganegaraan. Kalau kita baca Rukun Negara, kepercayaan kepada Tuhan, kalau diolah secara baik kita tahu kalau kita percaya Tuhan, kita tidak akan mencuri wang rakyat. Kalau kita percaya kepada Tuhan, kita tidak akan seleweng ataupun pecah amanah.

Jadi, pembentukan budaya yang sihat ini perlu diterap dari awal. Perkara yang kedua bagi saya, anak muda ini selalunya akan melihat contoh di luar sana. Jadi kepada teman-teman Ahli Parlimen sebagai pemimpin kita perlu tunjuk teladan yang baik. Anak muda akan menyahut seruan Yang Amat Berhormat Langkawi minggu lepas yang sebut, "*anak muda kena tolak rasuah dengan sekeras-kerasnya*". Mereka yang ada bukti ataupun terlibat, terjebak dengan salah guna kuasa ini memang wajar dihadapkan ke mahkamah tanpa mengira kedudukan ataupun darjat. [*Tepuk*] Ini bukan sahaja pengajaran kepada kami anak-anak muda tetapi juga peringatan kepada kawan-kawan Pakatan Harapan. Sekarang kita boleh mendabik dada bahawa kerajaan baharu ini lebih telus dan juga sebagai contoh kita semua telah isytiharkan harta yang mana kawan-kawan Ahli Parlimen perlu pastikan bahawa dijadikan sebagai satu dasar untuk semua mereka yang ingin menjadi wakil rakyat untuk isytiharkan harta secara terbuka.

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Yang Berhormat, minta laluan.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer A/L Rajaji [Jelutong]: Terima kasih, saya minta dulu Tuan Yang di-Pertua. Apakah pendapat Yang Berhormat Johor Bahru kalau kita lontarkan cabaran kepada Yang Berhormat di sebelah sana? Adakah mereka semua di Barisan Nasional itu berani untuk mengisytiharkan harta mereka? Saya lontarkan cabaran, saya cabar. *[Dewan riuh]*

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir [Johor Bahru]: Saya mohon masukkan dalam sebahagian daripada ucapan saya.

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Yang Berhormat Johor Bahru, saya minta laluan tadi. Tuan Yang di-Pertua bagi pada saya, lepas itu *bulldozed by the* Yang Berhormat Jelutong.

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir [Johor Bahru]: Okey Yang Berhormat Pendang, boleh-boleh.

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Terima kasih Yang Berhormat Jelutong, tidak apalah. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Pendang menyokong Yang Berhormat Jelutong?

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Saya tidak menyokong tetapi dia kena ingat lain kali Speaker lebih berkuasa daripada siapa di dalam Parlimen ini.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer A/L Rajaji [Jelutong]: Saya juga mencabar di sebelah sana kalau boleh berani isytiharkan harta. Saya cabar Yang Berhormat Pendang sekali.

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Ini sekarang saya hendak sentuh, ini saya hendak sentuh isu inilah. Okey terima kasih Yang Berhormat Jelutong kerana mencabar saya. Saya pantang dicabar. *[Ketawa] [Tepuk]*

Okey, untuk maklumat Yang Berhormat Johor Bahru dan berkenaan dengan isu yang dibangkitkan supaya *declaration of asset* kita tadi ini dengan izin kepada *public* melibatkan semua Ahli Parlimen.

■1550

Adakah itu jaminan bahawa kita bersih? Bagaimana dengan anak isteri kita yang kita pindahkan harta-harta kita kepada mereka? Oleh sebab, sebelum— Sebagai contoh, sayalah contohnya, Tuan Yang di-Pertua, saya sebelum menjadi wakil rakyat, saya adalah petani biasa. Akan tetapi, apabila saya sudah menjadi Ahli Parlimen, anak-anak saya berkereta besar, mempunyai syarikat-syarikat yang besar, mempunyai syarikat petroleum dan sebagainya. Sedangkan, sebelum saya menjadi petani, anak-anak saya tidak adapun. Jadi, yang ini ada kilang arak lagi.

Tuan Su Keong Siong [Kampar]: Sudah jelas lah, tidak ada kilang petrol lah.

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Ada lagi contoh. Tadi, saya mahu minta adakah jaminan. Jadi, sekarang insya-Allah kami bersetuju untuk mengisytiharkan harta...

Tuan Su Keong Siong [Kampar]: Yang Berhormat Pendang pergi isi lah. Sudah cukup, tidak ada *relate* betul.

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: ...atas nama kami. Bagaimana juga dengan anak isteri kita dan juga keluarga-keluarga kita? Mungkin itu sebagai satu *proxy* yang kita bina untuk hendak menyebabkan kita kelihatan bersih tetapi tidak bersih pun. Sila, jelaskan.

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir [Johor Bahru]: Okey, baik. Terima kasih kepada Yang Berhormat Pendang, sahabat saya. Esok, saya akan serahkan borang tersebut kepada Yang Berhormat Pendang... *[Tepuk]*

Dato' Jalaluddin bin Alias [Jelebu]: Yang Berhormat Johor Bahru? Boleh sekejap, Yang Berhormat Johor Bahru?

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir [Johor Bahru]: ...Untuk diisi dan menunjukkan komitmen... *[Ketawa]*

Dato' Jalaluddin bin Alias [Jelevu]: Yang Berhormat Johor Bahru?

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir [Johor Bahru]: ...yang mana untuk peringkat Ahli Parlimen kerajaan bukan sekadar Ahli Parlimen, tetapi kaum keluarga, isteri kena isytiharkan harta.

Beberapa Ahli: Isteri dan keluarga sekali.

Dato' Jalaluddin bin Alias [Jelevu]: Yang Berhormat Johor Bahru?

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir [Johor Bahru]: Baik.

Tuan Karupaiya a/l Mutusami [Padang Serai]: Keempat-empat isteri sekali.

Dato' Jalaluddin bin Alias [Jelevu]: Boleh sekejap Yang Berhormat Johor Bahru?

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir [Johor Bahru]: Tinggal tujuh minit, saya habiskan.

Beberapa Ahli: Isteri-isteri...

Tuan Yang di-Pertua: Ya, silakan Yang Berhormat Johor Bahru.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Semua isteri kena isytiharkan. *[Dewan Ketawa]*

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir [Johor Bahru]: Jadi, dalam soal rasuah ini juga, kita kena tanamkan kepada kawan-kawan, anak muda, bahawa kita kena bekerja keras tiada jalan pintas. Jadi, ada juga usaha-usaha yang mana kita ingat dengan kita membuat kerja amal kebaikan, kebajikan ataupun membantu rakyat itu adalah sebagai lesen untuk mencuri.

Sebenarnya, pandangan saya, benda itulah yang memesongkan semangat anak muda supaya kalau betul yang benar-benar adalah kita berjaya atas titik peluh kita sendiri. Akan tetapi, bukan dengan menggunakan alasan mengaburi mata orang ramai kononnya buat kerja amal jariah tetapi harta dan juga wang rakyat ini kita sapu semua.

Seorang Ahli: Betul. Ada akal, tidak ada bukti.

Tuan Haji Ahmad Amzad bin Mohamed @ Hashim [Kuala Terengganu]: Kuala Terengganu.

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir [Johor Bahru]: Jadi, perkara yang ketiga...

Seorang Ahli: Tidak masuk akal...

Tuan Haji Ahmad Amzad bin Mohamed @ Hashim [Kuala Terengganu]: Mohon pencelahan...

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir [Johor Bahru]: Tinggal lima minit Yang Berhormat Kuala Terengganu.

Tuan Haji Ahmad Amzad bin Mohamed @ Hashim [Kuala Terengganu]: Sekejap sahaja.

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir [Johor Bahru]: Saya mahu habiskan.

Tuan Yang di-Pertua: Tidak diberikan. Duduk dulu Yang Berhormat Kuala Terengganu. Ya, silakan.

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir [Johor Bahru]: Jadi, perkara yang ketiga dalam soal melawan rasuah ini saya sambut baik langkah untuk kita pinda Akta Perlindungan Pemberi Maklumat 2010. Akta ini sepatutnya diletakkan lebih tinggi berbanding dengan undang-undang yang lain. Apa yang berlaku sekarang ini, selalunya apabila pemberi maklumat membawa maklumat tersebut jika didapati melanggar undang-undang yang lain, pemberi maklumat itu tiada perlindungan. Jadi, dalam soal meminda akta ini, perlu diangkat supaya akta ini terletak lebih tinggi daripada akta-akta yang lain seperti dalam soal SOSMA dan sebagainya.

Kita kena yakinkan kepada anak muda bahawa tindakan untuk mencegah penyelewengan ini bukan sahaja sebagai satu tindakan yang betul tetapi juga diberikan

penghargaan oleh masyarakat bukannya untuk dihukum ataupun berdepan dengan risiko tanpa kumpulan sokongan. Keempat, apabila SPRM diletakkan di bawah parlimen, saya cadangkan agar ada satu jawatankuasa yang dianggotai oleh kedua-dua belah pihak untuk meneliti dan memantau dari segi pelaksanaan dan tanggungjawab mereka. Seterusnya, kita kena pastikan laporan penuh diserahkan kepada parlimen secara berkala.

Sebagai penutup...

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim [Arau]: Mohon penjelasan. Penjelasan.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Arau minta pencelahan.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim [Arau]: Sikit sahaja.

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir [Johor Bahru]: Tidak apa Yang Berhormat Arau, saya nak...

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim [Arau]: Sikit sahaja. Sikit sahaja. Ini Yang Berhormat Johor Bahru penting untuk orang muda.

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir [Johor Bahru]: Nanti Yang Berhormat Kuala Terengganu marah nanti.

Tuan Yang di-Pertua: Tidak diberikan.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim [Arau]: Ini untuk orang muda sebab Yang Berhormat Johor Bahru tidak menyokong. Ada satu cadangan daripada Yang Amat Berhormat Perdana Menteri iaitu berhubung dengan satu akta untuk mengisytiharkan pembiayaan politik. Yang Berhormat Johor Bahru tidak sebut tadi. Itu orang muda kena tahu. Dulu kita cadangkan akta ini tetapi pembangkang menolak. Jadi, apakah Yang Berhormat Johor Bahru mahu sokong cadangan yang dibuat oleh Yang Amat Berhormat Perdana Menteri supaya kita mengisytiharkan pembiayaan politik. Oleh sebab, kita tahu bahawa DAP banyak dapat sumbangan politik daripada pelbagai pihak.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Yang Berhormat Arau, itu subahat.

Tuan Su Keong Siong [Kampar]: Palsu! Itu palsu!

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Itu tuduhan palsu!

Tuan Su Keong Siong [Kampar]: Barisan Nasional yang dapat banyak sumbangan daripada 1MDB. Itu yang benar!

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Tidak ada 'Pak Arab' yang menderma kepada DAP. Ini semua wang sendiri yang kami guna.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim [Arau]: Tetapi kita nak...

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Bukan macam UMNO.

Tuan Su Keong Siong [Kampar]: Kita tahu 1MDB dibagi kepada...

Tuan Yang di-Pertua: Saya ingat, orang muda ingin menghabiskan hujah ya? Silakan.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim [Arau]: Ya, orang muda mahu habiskan hujah. Saya mahu tanya dekat orang-orang muda, adakah mahu menyokong Yang Amat Berhormat Perdana Menteri supaya akta ini diwujudkan, supaya sumbangan politik kita hendak tahu. Oleh sebab, mungkin ada sumbangan politik daripada wang haram dan sebagainya.

Mungkin daripada wang 'bawah tanah' dan lain-lain lagi. Jadi, DAP kena isytiharkan. Akan tetapi dahulu DAP menentang. Jadi, kenapa ya?

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Itu tidak betul Yang Berhormat Arau. Itu tuduhan.

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir [Johor Bahru]: Okey, terima kasih Yang Berhormat Arau. Dalam soal pembiayaan politik ini, memang perlu sampai ke tahap ketelusan itu diteliti semua. Di mana, maksudnya kalau kita lihat selepas pilihan raya selesai,

saya terkejut apabila macam UMNO cuba *claim* ataupun tuntutan balik wang yang dirampas daripada kondominium berkaitan dengan Dato' Sri Najib.

Beberapa Ahli: Betul. Betul. Betul.

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir [Johor Bahru]: Kalau betul-betul niat itu ada, sepatutnya benda ini tidak berlaku sudah. Cuma, saya pun bila lihat tadi Yang Berhormat Pekan berbahas terangkan macam mana soal pencapaian negara, bila masuk cerita 1MDB, yang lain pun diam seribu bahasalah.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Dia lari.

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir [Johor Bahru]: Apa yang saya lihat, memang kita tahu macam mana berlaku sekarang pula pihak sana kata, setiap wang yang telah dicuri itu kena ambil balik, kena cari sehingga luar negara untuk ambil balik. Kalau betul boleh telefon Putera Arab tersebut, cubalah *call* Jho Low untuk balik ke Malaysia. [*Tepuk*]

Seorang Ahli: Semua orang cari. Bagi, semua orang cari.

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir [Johor Bahru]: Cuma saya hendak tutup dan tinggal satu minit, sementara...

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim [Arau]: Yang Berhormat? Kami menyokong apa sahaja usaha untuk membetulkan kesalahan. Kami tidak terlibat. Akan tetapi, DAP kena sanggup isytiharkan daripada manakah dapat biaya politik...

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir [Johor Bahru]: Inilah masalahnya...

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim [Arau]: Daripada mana? Yang Berhormat Jelutong, daripada mana?

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir [Johor Bahru]: Ini masalahnya apabila...

Tuan Su Keong Siong [Kampar]: DAP sudah lama isytiharlah. Penang sudah buat lanjut tahun...

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Arau mencintai DAP. Teruskan.

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir [Johor Bahru]: Ini masalahnya apabila anak muda hendak...

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Yang Berhormat Arau suka sangat DAP, masuk sebelah sini lah. [*Tepuk Meja*]

Tuan Yang di-Pertua: Masa hendak habis sudah. Silakan.

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir [Johor Bahru]: Hendak habis sudah. So, ini masalahnya bila anak muda hendak jauh ke depan, orang lama dia buka cerita yang entah bukan-bukan lah. Cuma, kepada...

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim [Arau]: Orang lama tersebut adalah Yang Berhormat Jelutong. Parti lama orang baru. [*Ketawa*]

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir [Johor Bahru]: Akan tetapi iyalah. Saya minta izin saya hendak tutup satu minit ini tidak ada gangguan. Saya cuma minta dalam kita gembira—maksudnya dengan kawan-kawan daripada Pakatan Harapan memang rakyat di luar sana gembira ataupun ada *euphoria* terhadap kemenangan kita. Akan tetapi ia semakin berakhlak dan rakyat kini mahu melihatkan pelaksanaannya. Kita tidak boleh sekadar berpuas-hati dengan pendakwaan pimpinan yang lama sebagai pengajaran, akan tetapi kita kena bawa pembaharuan dan pendekatan yang baharu.

Anak muda terutamanya mempunyai pemikiran yang sangat kritikal yang mana tersirat dan tersurat dengan penuh kejujuran dan tidak terikat dengan kesetiaan politik membabi buta.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Betul.

Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir [Johor Bahru]: Maka gunakanlah peluang yang ada ini untuk teman-teman Pakatan Harapan dan juga pihak sana untuk pastikan negara kita di pimpin dan ditadbir dengan sebaik-baiknya. Maka dengan itu, saya

menyokong usul Kajian Separuh Penggal RMK11 yang dibentangkan oleh Yang Amat Berhormat Perdana Menteri. Sekian, terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih Yang Berhormat Johor Bahru. Saya ingin menjemput Yang Berhormat Limbang yang menunggu selama sehari untuk dipanggil. Jadi, silakan.

3.59 ptg.

Tuan Haji Hasbi bin Haji Habibollah [Limbang]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. *Bismillahir Rahmanir Rahim. Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh* dan salam sejahtera.

■1600

Saya juga ingin mengambil – mengucapkan terima kasih kepada Tuan Yang di-Pertua kerana memberi peluang kepada saya yang akhirnya untuk berbahas laporan Kajian Separuh Penggal RMKe-11 ini yang telah pun dibentangkan oleh Ahli Yang Berhormat Perdana Menteri kita.

Saya juga ingin mengambil kesempatan ini untuk mengucapkan terima kasih kepada Yang Amat Berhormat Perdana Menteri kerana telah menyatakan pengiktirafan beliau kepada Sarawak dan Sabah sebagai dengan izin, *equal partner* dalam Malaysia dan sudah pastinya pelaksanaan dan semangat pengiktirafan ini akan meresap dan diterapkan dalam semua peringkat badan-badan atau agensi-agensi di dalam negara *Federation of Malaysia* ini.

Kita juga mengalu-alukan penubuhan Jawatankuasa Pemandu bagi menyemak dan menyelaraskan Perjanjian Malaysia 1963 ini. Sudah pastinya semangat penerapan *equal partner* ini haruslah dimulai dengan representasi yang cukup dan sama sebagai *equal partner* dalam penubuhan jawatankuasa ini.

Seterusnya saya mengarah kepada Kajian Separuh Penggal ini. Memang betul sebagaimana yang disebut oleh Yang Berhormat Rembau, Kajian Separuh Penggal ini adalah perancangan kita untuk selama lima tahun. Ia berbeza dengan *yearly budget* kita seperti mana yang akan dibentangkan pada 2 November 2018 ini. Sudah pastinya saya akan menyentuh beberapa, terutamanya projek mega yang mempunyai dalam perancangan yang panjang dalam Rancangan Malaysia Kesebelas ini.

Tuan Yang di-Pertua, pada tahun 2017, kita di Limbang ini, lokasinya di utara Sarawak yang bersempadan dengan negara Brunei, pada kajian yang dibuat oleh Kerajaan Negeri Sarawak pada tahun 2017 sahaja, purata perbelanjaan rakyat negara jiran yang masuk ke negeri Sarawak khususnya dan Sabah ialah RM1,037.20. Kemasukan rakyat negara jiran ke negeri Sarawak dan juga seterusnya ke Sabah melalui sempadan-sempadan yang ada iaitu Sungai Tujoh di Miri dan juga di Tedungan Kuala Lurah, Limbang, di mana 60.9 peratus adalah membeli belah, 21.2 peratus adalah untuk percutian dan *leisure*.

Dalam tahun 2017 sahaja, 1,738,783 orang sahaja rakyat negara jiran telah pun merentasi sempadan di Sarawak dan seterusnya Sabah dan juga ke Kuching, Selatan. Ini jikalau dikira daripada segi perbelanjaan mereka dalam tahun 2017 sahaja, mereka berbelanja di negeri Sarawak sebanyak RM1,803,465,727.60, RM1.8 bilion. Kemasukan ini pada tahun 2017 adalah 1.7 juta lebih dan sebelum ini pun tahun 2016 1.3 juta, tahun 2015 1.5 juta. Permainan ini memang semua melintasi lebih daripada satu juta.

Jadi, dari sini kita melihat, pada tahun 2018 ini sahaja, Januari hingga Julai, sebanyak 770,561 orang penduduk negara jiran telah pun melintasi sempadan. Sama ada ke selatan ataupun ke utara. Ini telah pun memberi impak ekonomi kepada menjana ekonomi yang bernilai RM799,225,869. Itu baru setakat Julai dan *for sure insya-Allah* pada hujung tahun ini mungkin sudah pasti ia juga akan mencecah bilion.

Perkara ini tanpa kita sedari, betapa pentingnya hubungan antara negeri Sarawak, negara jiran kita Brunei Darussalam dan negeri Sabah. Bagaimana impak ekonomi ini kepada peniaga-peniaga kecil kita? Di Limbang, Lawas, Miri, kedai-kedai, *shopping mall* dan di Sabah, ianya mempunyai impak ekonomi yang tinggi.

Dari itulah apabila melihat keadaan ini daripada setahun ke setahun dan juga telah pun dimulakan pada kerajaan yang lepas iaitu pembinaan Pan Borneo. Kenapa? Ini lebih untuk melancarkan lagi mobiliti rakyat daripada Kuching sampai ke Sabah melalui juga negara jiran ini yang menikmati juga hasil perbelanjaan daripada rakyat negara jiran ini. Terus terang jikalau di tempat kita mungkin bagi kita di sini, itu kecil. Akan tetapi bagi kawasan tempat-tempat kecil seperti Limbang dan Lawas ini, ianya amat bermakna. Bukan sahaja petani-petani dan peniaga-peniaga, malahan yang tukang *repair* kereta pun dapat nikmatnya. Mereka me-*repair* kereta di Limbang, *repair* kereta di Miri dan *repair* kereta di Lawas yang lebih murah. Hendak beli KFC pun di Limbang, dia boleh beli dua, boleh beli tiga sekarang. Dua boleh bawa balik, satu makan di Limbang sebab *currency* mereka kuat pada masa ini.

Jadi, apabila melihat hal ini, kenapa Pan Borneo itu penting? Jadi saya tahu, difahamkan bahawa Pan Borneo kita yang ada sekarang, lebuhraya ini dibina yang sedang dilaksanakan daripada Lundu di Kuching sampai ke Miri. Fasa kedua, ianya Limbang dan Lawas. Seterusnya sampai ke Sabah dan ini yang ditangguhkan. Tidak mengapalah, tangguh dan saya berharap mudah-mudahan ianya akan dibina. *Whatever review* yang akan dilakukan oleh kerajaan sekarang, *review* harga kah dan sebagainya, tidak menjadi masalah.

Kita tahu Kementerian Kerja Raya yang juga Yang Berhormat Menteriya berasal daripada Sarawak telah pun menyuarakan untuk membina jalan alternatif. Sebagai latar belakang, jalan alternatif yang hendak dibina ini, kita tidak ada masalah, kita menyokongnya. Jikalau saya secara peribadi Tuan Yang di-Pertua, sayalah antara yang mula-mula sekali semasa di JKR dahulu yang membuat perancangan pada tahun 2000 di bawah Rancangan Malaysia Kelapan untuk membina jalan alternatif ini.

Ianya bukannya perkara yang tidak diusahakan, malahan pada penggal yang lepas ini pun saya tahu, sudah ada tender-tender perancangan untuk membina *connectivity* kepada jalan-jalan di kawasan di pergunungan ini. Jalan alternatif daripada Miri ke Bario, Lawas ke Bakalalan, Long Luping, Long Semadoh, Long Seridan, Kuala Baram, Ulu Baram. *We have no problem*, memang pun sepatutnya sebagai *connectivity* untuk di *upgrade* jalan-jalan yang ada kepada R3 ataupun R5.

Jadi di sini, cerita Pan Borneo ini, walaupun kita— perancangan kerajaan untuk membina jalan laluan alternatif untuk penduduk-penduduk kita di pergunungan, di pedalaman, itu harus dilakukan. *We have no problem with that*. Namun sebab itulah saya menyatakan kenapa dengan fakta-fakta, bukti-bukti bahawa betapa pentingnya Borneo ini harus diteruskan untuk fasa kedua ini. Impak ekonominya kepada rakyat di utara negeri Sarawak dan selatan Sabah. Sabah juga menikmati hal ini yang sebenarnya. Apatah lagi, pada masa ini kita tahu negara jiran dengan mereka sebuah negara kaya membuat jambatan melalui Teluk Brunei dan sebagainya.

■1610

Maka kerajaan kita sebelum ini, khususnya Kerajaan Negeri Sarawak, apabila melihat perubahan landskap di Teluk ini, di utara ini, di selatan Sabah khususnya di Limbang sendiri apabila mereka membuat jambatan yang terpanjang melalui Teluk Brunei, sebab itulah kita telah pun membina jambatan baharu juga untuk mendekatkan lagi perjalanan rakyat negara jiran yang banyak memberikan impak ekonomi yang tinggi untuk rakyat kita dengan membina sebuah jambatan yang dibiayai oleh kerajaan negeri di mana pada masa ini kalau dari Bandar Seri Begawan itu ke Limbang mencecah dalam 60 kilometer tetapi sekarang dengan terbinanya jambatan baharu ini di Bandar Limbang itu di mana itulah laluan Pan Borneo ini juga yang dirancang, akan memendekkan perjalanan hanya 15 hingga 20 kilometer sahaja. Sudah pastinya ini akan memberi impak ekonomi.

Jadi di sini saya merayu kepada kerajaan— tidak apa merayu— melihat betapa pentingnya jalan ini. Kita buat jalan di pedalaman itu, *highland*, *no problem*, yang dicadangkan oleh Menteri Kerja Raya tetapi Pan Borneo ini juga memberikan kesan ekonomi yang penting. Bukan hanya kita bercerita tentang infra tetapi apa yang dibuat itu sudah pastinya memberi impak sosioekonomi kepada rakyat setempat khususnya kita di negeri Sarawak dan juga di selatan Sabah.

Memang ada yang bercerita kalau kita lalu jalan ini banyak cap pasport dan sebagainya. Saya ingin nyatakan, dari Miri ke Limbang hanya 187 kilometer. Di situlah dengan jalan persekutuan yang ada ini lalunya ambulan bawa orang sakit, di sana jugalah jalan yang dikongsi bersama dengan negara jiran juga penduduk untuk pergi ke Sabah.

Segala-galanya jalan R5. Dan cap pasportnya kalau dari Miri, dari Sungai Tujoh sampai ke Sindumin, Merapok itu memang 10 cop.

Akan tetapi terus terang, saya ikhlas, kalau hendak guna jalan yang dicadangkan oleh Kementerian Kerja Raya itu sahaja tanpa mengambil kira untuk meneruskan pembinaan Pan Borneo Fasa 2 ini, terus terang, orang pasti akan rela lalu kalau ke Limbang sahaja dalam enam cop daripada hendak lalu, terus terang, Tuan Yang di-Pertua, akan mengambil masa empat, lima, enam jam. Sekarang ini dari Miri ke Limbang hanya tiga jam sebab oleh jaraknya. Sebab untuk melintasi, merentasi melalui sempadan negara Brunei pergi selatan untuk melintasi *the tip of Brunei*, dengan izin, itu sahaja sudah hampir 100 kilometer, kalau kita hendak ikut jalan itulah sebagai jalan pintas.

Saya yakin rakyat pun telah menyatakan, menyuarakan macam mana sekali pun, Yang Berhormat, kita tetap juga guna jalan yang ada sekarang. Memang pasti. Itu pendek, orang pun sudah terbiasa dengan lima cop, enam cap pasport ini, tidak jadi masalah bagi rakyat. Daripada jalan 400, 500, 600 kilometer untuk melintasi ini.

Jadi saya bukan apa, itu tidak jadi persoalan, memang rakyat kita hendak pergi ke pedalaman dia akan lalu lah ikut jalan alternatif tetapi kalau orang hanya hendak ke Miri bawa orang sakit dan sebagainya, sudah pasti akan melalui jalan yang sedia ada ini. Jadi sekiranya— saya difahamkan *the project is not scrapped* tetapi ditangguhkan. Jadi saya berharap sebagai Kajian Separuh Penggal Rancang Malaysia Ke-11, perkara ini haruslah diambil perhatian untuk melengkapkan jajaran Pan Borneo daripada Lundu sampai ke Kota Kinabalu. Ini bukan Sarawak sahaja sebenarnya, di Sabah pun ada laluan Pan Borneo juga, sebahagian daripadanya, untuk melengkapkan jajaran ini.

Saya berharap perkara ini janganlah direview balik juga dalam Kajian Separuh Penggal ini kerana ia adalah sesuatu projek yang mempunyai impak ekonomi yang tinggi kepada rakyat jelata. Yang di utara ini rata-ratanya petani, nelayan dan sebagainya, hasil mahsul daripada gunung, hasil mahsul daripada pedalaman rakyat bawa turun. Rakyat negara jiran yang datang membeli. Tidak rugi pun. Untuk penduduk-penduduk kita di luar bandar, inilah tempatnya pusatnya.

Jadi janganlah cerita pasport dan sebagainya itu menjadi sesuatu yang menghalang sebagai alasan untuk tidak meneruskan projek ini. Ada juga kita dengar alasan kononnya untuk tidak membuat projek ini meneruskan cerita *tinted glass*. *Tinted glass* ini memanglah kita hormatilah undang-undang negara orang. Di sana memang betul tidak ada *tinted glass* langsung, tidak boleh. Negara kita pun punya undang-undang— 70 peratus, 30 peratus, 50 peratus— untuk cermin kereta kita. Jadi, ia bukan menjadi alasan. Yang penting kita hormati undang-undang negara lain dan kita juga sepatutnya menghormati juga undang-undang kita sendiri. Ini yang disampaikan kepada kita. Betul juga, takkan kita suruh negara orang pula hendak *check* sama ada kita punya *tinted glass* ini layak tidak layak, boleh atau tidak boleh? Kitalah sendiri juga dulu memutuskan mematuhi undang-undang kita sendiri.

Keduanya, saya beralih juga sebagai dalam Rancangan Kajian Separuh Penggal ini. Sebab projek ini, berjalan dalam penggal ini juga. Malahan pada hujung penggal ke-10 Rancangan Malaysia Ke-10, fasa 1 siap, fasa 3 sudah siap, fasa 4 dalam pembinaan. Jadi Fasa 2 jalan Meritam – Telahak – Bong Abai – Pengkalan Rejab – Sungai Poyan ini saya hanya hendak beri peringatan lah, *just to remind* Kementerian KKLB, saya berharap dalam Kajian Rancangan Separuh Penggal ini tidak lupa untuk memastikan untuk menyiapkan fasa 2 yang sudah dua kali diselamatkan, kontraktor penyelamat pun terpaksa diselamatkan terbengkalai. Jadi saya harap supaya dalam Rancangan Kajian Separuh Penggal ini jangan lupa projek untuk menyiapkan fasa 2 jalan Meritam – Telahak – Bong Abai – Pengkalan Rejab – Sungai Poyan ini.

Ketiganya, Tuan Yang di-Pertua, saya menyentuh iaitu tentang GIATMARA. Di Limbang, sebelum ini pada penggal yang lepas, kerajaan negeri telah pun meluluskan tapak untuk GIATMARA baharu Limbang seluas 4.8 ekar. Pembayaran premium, saya difahamkan untuk tanah tapak GIATMARA dalam proses dilaksanakan oleh GIATMARA. Jadi saya juga ingin *just to remind* KKLB ataupun Kementerian Ekonomi, GIATMARA ini— antara dua ini, saya pun tidak pasti, GIATMARA bawah ekonomi ataupun KKLB— supaya mengambil kira dalam kajian ini untuk membina Kompleks GIATMARA tersebut.

Sekarang ini proses pembayaran premium tapak yang telah disediakan oleh kerajaan negeri dan saya minta supaya ditimbangan peruntukan untuk membuat GIATMARA. Pada masa ini, GIATMARA Limbang satu-satunya yang mengeluarkan

technicians yang kemahirannya dalam bidang *air conditioning*, bidang kimpalan dan sebagainya untuk kawasan utara dan pada masa ini menumpang sudah beberapa tahun, hampir sepuluh tahun sudah, di Jabatan Residen yang lama di Limbang.

Dan *alhamdulillah*, atas usaha desakan— bukan desakan— permohonan rayuan, *alhamdulillah*, kerajaan negeri juga melihat perkara ini begitu penting.

■1620

Jadi, saya harap kerajaan baharu kita ini di bawah Malaysia baharu ini, menteri baru, supaya jangan lupa dalam Kajian Separuh Penggal ini untuk mengambil kira ini juga adalah untuk generasi muda, anak-anak kita, orang-orang muda. Sebagai pilihan daripada akademik mereka yang lain, sebagai kemahiran mereka untuk menjadi usahawan-usahawan dan bekerja dalam industri *oil and gas* dan sebagainya.

[Timbalan Yang di-Pertua (Dato' Mohd Rashid Hasnon) mempengerusikan Mesyuarat]

Jadi, saya berharap perkara ini dapat diambil perhatian. Jadi rasanya Tuan Yang di-Pertua, itu sahaja yang saya hendak suarakan, mudah-mudahan semua yang saya minta ini kepada kerajaan untuk mengambil kira, perancangan yang panjang yang sebenarnya. Melihat ke depan betapa pentingnya, impaknya kepada ekonomi. Impak kepada anak-anak muda, generasi baru kita untuk melahirkan modal-modal insan berkemahiran ini dan juga untuk yang tadi, yang jalan tadi itu adalah jalan di luar bandar yang Meritam, Telahak dan Buangabai ini. Jadi saya minta sekali lagi, *just* mengingatkan supaya jangan tercicir daripada Kajian Separuh Penggal Rancangan Malaysia Kesebelas ini. Dengan ini saya mengucapkan terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Sekian, terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Terima kasih Yang Berhormat Limbang. Yang Berhormat Limbang sebut Kementerian Luar Bandar, disebut Kementerian Pembangunan Luar Bandar sekarang. Seterusnya saya ingin menjemput Yang Berhormat Jeli untuk memberikan perbahasan.

4.21 ptg.

Dato' Sri Mustapa bin Mohamed [Jeli]: *Bismillahir Rahmanir Rahim. Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh.* Terima kasih Tuan Yang di-Pertua kerana memberi peluang kepada kami berlima untuk menyertai perbahasan. Tuan Yang di-Pertua, Kajian Separuh Penggal Rancangan Malaysia Kesebelas ini satu pernyataan atau *statement* yang dinanti, ditunggu oleh rakyat Malaysia, sama ada kumpulan B40 ataupun orang kampung, orang bandar, korporat dan pegawai kerajaan. Jadi, memang dinanti-nantikan.

Satu lagi dokumen yang penting ialah bajet, kita sedia maklum *expectation* ataupun harapan adalah amat tinggi dan kita mendoakan bahawa sebahagian daripada harapan rakyat Malaysia walaupun tidak tercapai pada masa pembentangan Kajian Separuh Penggal, sebahagiannya akan tercapai. Rintihan rakyat akan dikemukakan kepada kerajaan dan kita mendoakan semoga ia akan diambil kira oleh kerajaan.

Saya memulakan ucapan dengan mengucapkan terima kasih kepada rakyat Jeli yang saya menjadi wakilnya kerana penghijrahan saya menjadi Ahli Parlimen Bebas diterima baik oleh mereka. *[Tepuk]* Terima kasih, *insya-Allah* saya akan terus berjuang demi mereka. Saya tidak akan meletakkan jawatan seperti didesak oleh beberapa pihak. Saya akan terus memperjuangkan kepentingan rakyat dalam Dewan ini dan juga di luar Dewan. *[Tepuk]* Terima kasih rakyat Jeli. Saya mulakan dengan hal-hal kampung sebelum pergi ke hal-hal bandar dan antarabangsa. Pertamanya...

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Yang Berhormat Jeli, sedikit sahaja. Saya hendak puji Yang Berhormat Jeli boleh tidak? Saya sudah bagi— kita mengalu-alukan tindakan Yang Berhormat Jeli meninggalkan Barisan Nasional. Kalau boleh saya menjemput bersebelahan bersama-sama dengan kami. Terima kasih.

Seorang Ahli: *[Berucap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Dato' Sri Mustapa bin Mohamed [Jeli]: Terima kasih, saya belum buat keputusan lagi. *Insyah-Allah* apabila dibuat keputusan, kita akan maklumkan kepada dunia. [Ketawa] Pertama, berkaitan dengan kesihatan. Saya mendengar beberapa Ahli Yang Berhormat bercakap berkaitan dengan kesihatan, hari pun ada soalan berkaitan dengan klinik komuniti ataupun Klinik 1Malaysia, satu inisiatif yang amat dialu-alukan oleh seluruh rakyat Malaysia.

Sebanyak 34 yang kita dimaklumkan oleh Menteri Kesihatan akan ditutup dan kita harap ini akan dikaji semula kerana kita tahu bagaimana besarnya kesan Klinik 1Malaysia ataupun klinik komuniti ini kepada rakyat, khususnya dalam keadaan mencabar ini di mana rakyat rasa terhimpit dan tertekan. Maka itu apabila ada Klinik 1Malaysia, klinik komuniti ini, mereka ada pilihan untuk menerima rawatan. Kalau tidak, mereka perlu ke klinik swasta yang seperti dimaklumkan oleh beberapa Ahli Yang Berhormat, kosnya tidak kurang daripada RM50 ke RM60. Ini daripada Yang Berhormat Lipis memaklumkan kita.

Jadi, di Jeli kita ada sebuah hospital dan tidak ada satu pakar pun. Jeli merupakan sebahagian daripada hospital kluster, mendapat pakar daripada Hospital Tanah Merah yang satu jam jaraknya, yang penting hari ini ialah untuk pakar kecemasan. Ini kerana Jeli terletak di sebelah Lebuhraya Timur Barat dan sering kali berlaku kemalangan ataupun *accident* dan terpaksa menunggu lama sebelum pakar sampai. Oleh itu, saya bagi pihak rakyat Jeli memohon supaya Kementerian Kesihatan menimbangkan dengan serius untuk memastikan ada beberapa pakar bermula dengan pakar dalam bidang kecemasan ataupun bidang kemalangan jalan raya.

Satu lagi perkara ialah berkaitan dengan pusat kesihatan daerah. Saya menulis surat kepada Yang Berhormat Menteri Kesihatan dan Yang Berhormat Menteri Kerja Raya pada 27 Ogos, merayu supaya diteruskan pembinaan pusat kesihatan daerah ini kerana Hospital Jeli ini terletak dalam satu kawasan empat hektar, mungkin kawasan hospital yang paling kecil dalam Malaysia. Ada kuarters, ada pejabat kesihatan, ada klinik kesihatan dan juga pergigian serta ada 400 petugas di kawasan yang kecil ini, maka pusat kesihatan daerah adalah diperlukan dan saya harap permohonan dan rayuan saya kepada Kementerian Kesihatan akan diberikan pertimbangan.

Sehubungan itu, saya mengalu-alukan jaminan Yang Amat Berhormat Perdana Menteri bahawa pembangunan wilayah akan diberikan perhatian dan bagi pihak rakan-rakan daripada Kelantan, saya ucapkan terima kasih, disebut tentang Lebuhraya Central Spine daripada Kota Bharu ke Kuala Krai, kita harap disegerakan. Kita difahamkan bahawa walaupun peruntukan telah disediakan, mungkin akan mengambil masa beberapa tahun sebelum dibina. Saya mengalu-alukan jaminan Perdana Menteri bahawa ia akan dibina. Ia memang ditunggu lama oleh rakyat Kelantan dan kita juga mengalu-alukan pengumuman untuk membina fakulti veterinar di Universiti Malaysia Kelantan.

Sehubungan ini, kita juga mengucapkan terima kasih kerana Hospital Kuala Krai, Ahli Parlimen nya ada di sini, di mana pada 1 September atau 2 September yang lalu telah dibuka secara rasminya, hospital pakar ada 45 orang pakar, 110 warga doktor pakar, ada hampir 1,000 kakitangan termasuk jururawat. Ini hospital baru yang canggih, terletak di kawasan 100 ekar dan kita mengucapkan terima kasih kepada kerajaan dahulu dan juga sekarang kerana telah menjadikannya sebagai satu realiti yang ditunggu lama oleh rakyat Kelantan. Hospital yang akan memberi perkhidmatan kepada penduduk di daerah ataupun kawasan Kelantan selatan.

Sehubungan ini, dalam konteks supaya negeri-negeri maju bersama, Perdana Menteri sebut enam negeri termasuk Kelantan, Terengganu, Sabah, Sarawak, Kedah dan Perlis. Kami mengalu-alukan kenyataan-kenyataan ini, seperti kita sedia maklum kerajaan telah menubuhkan beberapa, dengan izin *Regional Development Authorities*, Pihak Berkuasa Wilayah Pembangunan ada di Sabah, ada di Sarawak, Iskandar, ada Pantai Timur dan ada juga *Northern Corridor*. Ini adalah untuk mengimbangi pembangunan, kita sedia maklum Lembah Klang, kita sedia maklum Johor dan Pulau Pinang, ini antara kawasan-kawasan yang sudah pun pesat membangun.

Oleh yang demikian, saya mencadangkan supaya kerajaan terus memperkasakan kedudukan *Regional Development Authorities* ini untuk memastikan bahawa peluang-peluang pekerjaan dapat diwujudkan di kawasan-kawasan yang mundur pada hari ini. Tuan Yang di-Pertua, kita harap pembentangan belanjawan yang akan berlangsung pada 2 November akan datang memberi penekanan usaha-usaha untuk memastikan khususnya negeri-negeri yang kurang maju, Pantai Timur, Kelantan, Terengganu dan sebahagian

Pahang, Sabah, Sarawak, Perlis dan utara Kedah khususnya akan diberikan perhatian termasuklah dalam menarik pelaburan daripada luar...

Dr. Azman bin Ismail [Kuala Kedah]: Boleh mencelah sedikit?

Dato' Sri Mustapa bin Mohamed [Jeli]: Ya, sila.

Dr. Azman bin Ismail [Kuala Kedah]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, terima kasih Yang Berhormat Jeli. Saya tanya ini *out of curiosity*. Saya pernah di Kelantan pada tahun 85, tahun 87, hospital HUSM. Apa yang saya lihat ialah Kelantan mempunyai semangat *entrepreneurial* atau semangat keusahawanan yang sangat baik, itu ialah modal insan yang saya rasa patut diberikan perhatian khusus dan difikirkan bagaimana untuk ditingkatkan pencapaiannya.

Akan tetapi yang saya juga— itu satu soalan. Apakah yang disumbangkan Universiti Malaysia Kelantan ke arah itu? Satu lagi ialah saya rasa satu kejanggalan sedikit, penekanan terhadap sains veterinar di Kelantan. Ini kerana saya tidak nampak relevannya dalam konteks masyarakat Kelantan pada waktu ini. Terima kasih.

Dato' Sri Mustapa bin Mohamed [Jeli]: Terima kasih Yang Berhormat Kuala Kedah. Soalan pertama sokong Kelantan, yang kedua tidak sokong Kelantan. Sains veterinar ini Yang Berhormat Kuala Kedah, untuk makluman rakan-rakan saya daripada Kelantan akan mengesahkan, pusat ternakan lembu dan beberapa pengusaha di Kelantan merupakan pengusaha yang berjaya.

■1630

Yang Berhormat Kuala Kedah sebut tentang *entrepreneur spirit* tadi ialah antara contoh terbaik pengusaha-pengusaha lembu yang berjaya di Kelantan. Kami harap dengan adanya Fakulti Veterinar ini di Universiti Malaysia Kelantan akan membangunkan lagi industri penternakan di Kelantan. Oleh kerana Menteri Pertanian pun semalam menyebut bahawa kita punya SSL lembu ini cuma 25 peratus sahaja. Mengenai *entrepreneur spirit*, ini satu perkara Yang Berhormat sedia maklum, pernah tinggal di Kelantan, satu semangat yang ada pada kami rakyat Kelantan. Ramai anak Kelantan muda dan orang lama-lama yang berjaya bukan sahaja di Kelantan, malah di seluruh negara, Sabah dan Sarawak pun ada usahawan yang berjaya. Terima kasih Yang Berhormat Kuala Kedah.

Seterusnya, saya ingin merujuk kepada peralatan di hospital-hospital. Kita sedia maklum bahawa setiap Ahli Parlimen berada di sini untuk memohon pelbagai kemudahan. Umpamanya, satu alat *Pet Scan*, untuk kenal pasti sama ada seseorang itu mempunyai penyakit kanser ataupun tidak. Alat yang canggih saya difahamkan ia mahal. Cuma empat atau lima sahaja ada di Malaysia ini. Kalau tidak silap saya semuanya berada di Kuala Lumpur, Lembah Klang. Maka, saya harap sekurang-kurangnya satu akan diadakan di Sabah dan Sarawak dan juga Pantai Timur di Kelantan. Ini satu perkara diharap akan dapat diberikan perhatian.

Di Hospital Besar Kota Bharu ataupun HRPZ, saya dimaklumkan bahawa ada kekurangan *ventilator* di ICU. Ini ialah satu alat yang penting dan ICU ini satu tempat yang kita sedia maklum yang memerlukan rawatan— rakan saya Yang Berhormat Bagan Serai ini beritahu saya, memerlukan rawatan yang rapi. Oleh yang demikian, *ventilator* ini adalah satu alat yang penting. Ini contoh-contoh di mana kerajaan perlu beri perhatian untuk pastikan bahawa perkhidmatan kesihatan in terus dapat diperkasakan. Kita bangga di Malaysia, hasil pelaburan lebih 60 tahun, perkhidmatan kesihatan kita ataupun *accessibility* adalah antara yang terbaik di dunia. Kalau kita pergi ke kampung-kampung umpamanya, ada doktor, ada doktor gigi, ada perkhidmatan kesihatan yang begitu baik. Kita harap kerajaan akan terus memberikan perhatian kepada peralatan perubatan *Pet Scan* dan juga *ventilator* yang saya sebutkan tadi.

Tuan Yang di-Pertua, saya seterusnya bercakap tentang Orang Asli. Ini satu masalah yang besar dan yang penting. Kementerian Pembangunan Luar Bandar dan pihak-pihak lain yang bertanggungjawab, saya harap akan memberikan perhatian. Saya ada satu perkampungan Orang Asli, satu sahaja, ada 188 keluarga, 750 orang penduduk, tiga isu utama. Pertama pendidikan, yang kedua kesihatan dan yang ketiga ialah peluang-peluang ekonomi.

Pendidikan, tidak sampai separuh daripada tempat saya yang menamatkan Darjah 6 akan meneruskan pengajian ke Tingkatan 1. *Dropout rate*, dengan izin, adalah tinggi.

Darjah 6 sekarang ini ada cuma lapan atau sembilan orang pelajar sahaja walaupun jumlah pelajar 120 orang. Pendidikan ini satu perkara yang penting untuk membawa mereka keluar daripada kitaran kemiskinan ataupun *cycle of poverty* ini. Jadi, saya harap kerajaan akan mempunyai satu gagasan, satu dasar yang cukup *robust*, dasar yang mantap bagi memastikan bahawa Orang Asli ini diberikan perhatian.

Jadi, pendidikan adalah penting kerana tanpa pendidikan, mereka tidak akan ke mana-mana. Saya cukup maklum bahawa di beberapa kawasan, mungkin di Rompin ataupun kawasan-kawasan di Malaysia, tahap pendidikan Orang Asli ada yang telah pergi universiti tetapi tempat saya tidak ada seorang pun yang pergi universiti. Saya berharap kerajaan akan ada satu program yang mantap untuk memastikan pendidikan ini dapat diperkasakan. Ini dapat dilakukan bukan sahaja dengan kemudahan fizikal tetapi yang penting ialah juga kualiti guru.

Di Jeli ada Orang Asli, di Gua Musang ada Orang Asli dan mereka memerlukan pembelaan daripada kerajaan untuk memastikan mereka semua dapat diberikan pendidikan yang terbaik. Kalau boleh kita berikan pendidikan yang terbaik kepada masyarakat Melayu, Cina, India, kenapa tidak kita lakukan perkara yang sama kepada Orang Asli?

Kedua, Orang Asli ini berkaitan dengan kesihatan. Saya ucapkan terima kasih kerana melalui usaha saya, sekarang ini ada klinik, doktor sekali dua seminggu berada di klinik tersebut, ada jururawat tetapi ini penting kita tengok *life expectancy* mereka adalah mungkin 50 tahun. Umur 12 tahun atau 13 tahun sudah pun berkahwin, 40 tahun sudah pun jadi datuk ataupun *grandfather*, *grandmother*. Jadi, ini juga harus diberikan perhatian. Ketiga ialah peluang-peluang ekonomi. Di tempat saya, mereka mempunyai masalah apabila hutan-hutan kalau dahulunya kawasan rayau mereka luas, sekarang ini apabila hutan dibangunkan atau ada ladang rakyat, ada pembalakan, maka di kawasan di Gua Musang dan Jeli, mereka rasa terhimpit. Oleh yang demikian, saya harap kerajaan akan ada satu perancangan memastikan bahawa isu-isu kesihatan, isu-isu pendidikan, isu-isu peluang pekerjaan Orang Asli dapat diberikan perhatian.

Tuan Yang di-Pertua, petua seterusnya berkaitan dengan PKS. Ada rujukan dalam ucapan Yang Amat Berhormat Perdana Menteri kepada PKS. Kita sedia maklum bahawa PKS ini tulang belakang kepada mana-mana ekonomi seluruh dunia. Daripada segi GDP nya, daripada segi peluang pekerjaannya, dalam konteks *Malaysian export* nya, eksport tidak sampai 20 peratus datang daripada SME. Kalau *contribution* kepada KDNK, kira-kira 35 peratus sahaja, *employment* kira-kira 50 peratus, sekitar itu. Jadi, ini satu perkara yang penting. Dalam konteks ekonomi yang hari ini melalui satu keadaan yang perlahan, tadi Yang Berhormat Limbang ada sebut tentang kesan Pan Borneo Highway kepada SME. Maka, inilah betapa pentingnya SME. Kalau dalam konteks Limbang, hubungan yang baik dengan Brunei Darussalam itu telah memberi kesan yang cukup besar kepada PKS di Limbang, Sarawak dan di Miri. Maka, inilah antara sebabnya kenapa kerajaan perlu memperhebatkan usaha-usaha.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Penjelasan.

Dato' Sri Mustapa bin Mohamed [Jeli]: Saya ucapkan terima kasih kerana ada rujukan dalam Kajian Separuh Penggal dan kita ada satu perancangan sehingga tahun 2020.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Tuan Yang di-Pertua.

Dato' Sri Mustapa bin Mohamed [Jeli]: Saya ingin mencadangkan supaya diperkasakan ataupun *direvisit* pelan yang sudah diperkenalkan oleh kerajaan, memastikan bahawa tulang belakang ekonomi ini dapat diperkasakan supaya SME dapat benar-benar memainkan peranan untuk bumiputera dan juga rakyat negara kita.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Pasir Salak, Tuan Yang di-Pertua.

Dato' Sri Mustapa bin Mohamed [Jeli]: Sila.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Silakan Yang Berhormat Pasir Salak.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua dan juga Yang Berhormat Jeli. Saya telah menyenaraikan perkara-perkara yang Yang Berhormat Jeli sebutkan tadi merupakan apa Yang Berhormat harapkan daripada Kerajaan Pakatan Harapan. Adakah ini Klinik 1Malaysia untuk dinaiktarafkan, Hospital Jeli,

pusat kesihatan daerah, kemajuan Hospital Kota Bharu, adakah ini yang menyebabkan Yang Berhormat berhijrah? Saya fikir kalau mengikut kenyataan Yang Berhormat sebelum ini, ada lebih besar isu daripada ini. Bolehkah kita dengar?

Selain daripada itu, saya hendak mengingatkan Yang Berhormat dan bersetujukah Yang Berhormat, bahawa keadaan ekonomi Malaysia yang diwariskan oleh Kerajaan Barisan Nasional kepada Kerajaan Pakatan Harapan sebagai mana yang dibentangkan oleh Yang Berhormat Pekan pagi tadi, dengan fakta, dengan statistiknya yang menunjukkan ekonomi yang baik. Setujukah Yang Berhormat dalam perkara ini ataupun Yang Berhormat tidak bersetuju bahawa *we have failed*? Yang Berhormat sebagai salah seorang daripada yang bertanggungjawab membawa ekonomi Malaysia. Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Terima kasih Yang Berhormat Pasir Salak. Sila Yang Berhormat.

Dato' Sri Mustapa bin Mohamed [Jeli]: Terima kasih Yang Berhormat Pasir Salak. Saya- mungkin ini gangguan yang terakhirlah. Saya- masa tidak cukup sudah. Terima kasih Yang Berhormat Pasir Salak, sahabat kita semua Yang Berhormat Pasir Salak ini. Jadi, seperti yang disebutkan dalam dokumen RMKe-11 adalah benar. *Statistics do not lie*. Benar bahawa angka-angka tahun 2016, tahun 2017, kadar pertumbuhan kita menggalakkan dan adalah benar bahawa tahun ini, tahun depan berdasarkan kedudukan semasa dan unjuran kerajaan ada sedikit penurunan. Itu adalah perkara yang benar. Berkaitan dengan penghijrahan ini, saya berpendapat bahawa adalah lebih baik untuk saya membantu membela, saya bersama dengan Yang Berhormat Bagan Serai, membela rakyat di tempat saya, kawasan saya melalui keadaan saya sebagai Bebas pada hari ini. Terima kasih Yang Berhormat Pasir Salak.

SME sekali lagi. Jadi, ini penting. Saya beri satu- mungkin menyambung sedikit Yang Berhormat Pasir Salak tadi. Saya ada seorang usahawan dan juga Yang Berhormat Kuala Kedah, usahawan *hardware* yang paling berjaya di tempat saya. Dahulu dia punya *average sales* harian kira-kira RM20,000 satu hari. Maknanya, *turnover* dia sekitar RM12 juta, RM13 juta, RM15 juta setahun. SME lah dia, PKS ya.

■1640

Oleh kerana sekarang ini khususnya kontraktor-kontraktor kelas 'F', kalau dahulu mereka ada projek-projek untuk baiki jalan dan lain-lain amat berkurangan. Maka beliau mengadu kepada saya bahawa *business* dia telah menjadi perlahan. Perolehannya kira separuh. Kalau dahulu RM20,000 satu hari perolehan, *sales* nya. Sekarang ini kira-kira RM10,000. Maka itu mereka mengharapkan kerajaan ada satu pelan untuk memajukan PKS. Limbang kah, Jeli kah. Ini kerana rantaian PKS dengan ekonomi bawah ataupun *no economic effects* kalau ada pelancong umpamanya ataupun FDI, pelaburan yang besar.

Ataupun infrastruktur projek sama ada jalan dan lain-lain. Ini akan memberi kesan yang amat positif kepada PKS. So, oleh itu saya harap kerajaan akan *revisit*, melihat semula pelan yang ada hari ini, membangunkan PKS yang telah diperkenalkan dua tahun lalu. Berakhir tahun 2020 dalam konteks untuk melonjakkan PKS eksport umpamanya. Kira-kira 20 peratus sahaja penyertaan bumiputera, berapa sangat dalam PKS. GDP cuma 35 peratus *employment* begitulah.

Jadi, pada hari ini kita harap kerajaan akan melihat kepada umpamanya ekonomi digital yang perlu diperkasakan. Memang ada kemajuan dalam hal ini dan kita harap melalui MIDA, MATRADE, SME Corp dan juga MDEC. Sudah pasti kita harap usaha-usaha untuk memajukan *digital economy* melalui Alibaba yang diperkenalkan setahun lalu akan terus diperkasakan.

Tuan Yang di-Pertua, saya juga ingin merujuk kepada beberapa industri yang penting. Kalau lihat pada *tourism*, pelancongan. Kalau tidak silap saya kerajaan ada menganggarkan *tourist arrivals* tahun ini mungkin 30 juta. Itulah sekitar 30 juta. Kita sedia maklum betapa pentingnya industri ini. Bermula dengan AirAsia, MAS, Firefly, Malindo, naik bas, naik teksi, pergi restoran, pergi Pulau Langkawi, Pulau Perhentian, Kelantan, Sabah, Sarawak ya. Jadi, industri yang penting menyumbang kira-kira 13 hingga 14 peratus kepada GDP dan merupakan salah satu sektor yang menyumbang besar kepada pendapatan tukaran asing negara ataupun Forex. Jadi industri ini harus diperkasakan. Ahli Yang Berhormat banyak yang menyuarakan perkara ini dan adalah penting. Ini kerana kita mempunyai banyak daya tarikan di seluruh negara.

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Yang Berhormat Jeli.

Dato' Sri Mustapa bin Mohamed [Jeli]: Maka kita harap kerajaan beri perhatian kerana kesan industri ini cukup besar kepada negara.

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Yang Berhormat Jeli, minta laluan.

Dato' Sri Mustapa bin Mohamed [Jeli]: Negara-negara seperti Thailand umpamanya dan Bali dan lain-lain, kita lihat lebih terkehadapan. Jadi saya harap peruntukan yang secukupnya diberikan kepada sektor ini untuk mempromosikan sektor pelancongan. Ini juga akan memberi kesan kepada PKS. Khususnya yang *consumer related industries*, termasuklah beli-belah. Kalau tengok di Johor umpamanya, *tourists* daripada *Singapore*, Pulau Pinang dan Kelantan serta tempat-tempat lain. Kalau ramai *tourists* bukan sahaja industri pengangkutan tetapi juga industri *retail* juga akan mendapat faedah dan ini akan menyediakan peluang pekerjaan kepada orang-orang kita. Terakhirlah Yang Berhormat Pendang kerana saya masa tidak banyak, sila.

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, terima kasih Yang Berhormat Jeli. Sikit sahaja saya hendak sentuh berkenaan dengan *rubber industry* tadi ini yang mana penyumbang kepada GDP negara. Bagaimana dengan perancangan yang telah di rancang oleh Kerajaan Negeri Kedah yang telah masuk dalam *master plan* untuk *Rubber City* di Padang Terap? Kebetulan Yang Amat Berhormat Menteri Besar Kedah pun sudah masuk. Jadi hendak dapat penjelasan setakat mana kita punya perancangan untuk kita hendak *initiate*, dengan izin *Rubber City* di Daerah Padang Terap yang mana boleh menjadi *catalyst* kepada seluruh penoreh getah dalam Malaysia ini. Minta penjelasan.

Dato' Sri Mustapa bin Mohamed [Jeli]: Itu tidak ada banyak kaitan dengan pelancongan, saya bercakap tentang pelancongan. Yang Amat Berhormat Menteri Besar sedia maklum perkara ini. Mungkin Menteri berkenaan, Menteri Hal Ehwal Ekonomi boleh menjawab. Setahu saya ada kemajuan dan saya yakin orang Padang Terap, Kuala Nerang amat mengharapkan. Semoga inisiatif ini yang sudah pun mungkin usianya 15 hingga 20 tahun. Tanah sudah ada, sudah lama tetapi belum lagi bergerak atas hal-hal yang orang Kedah sedia maklum.

Jadi ini juga penting, *Rubber City* penting dalam usaha untuk pembangunan wilayah tadi. Kita bercakap tentang enam buah negeri yang disebut dalam ucapan oleh Yang Amat Berhormat Perdana Menteri, Kelantan, Terengganu termasuklah Kedah. Maka apabila dibangunkan *Rubber City*, sudah pasti akan memberikan peluang pekerjaan dan perniagaan. Ini juga akan menggerakkan PKS. Apabila adanya *Rubber City*, pelabur daripada luar negara dan dalam negara di kawasan Kuala Nerang ini, maka ini akan membangunkan PKS.

Satu lagi industri ialah industri *construction* ataupun pembinaan. Sumbangan kepada KDNK cuma 34 peratus tetapi rangkaian cukup besar. Lebih 100 industri bukan sahaja besi keluli, *sales*, *hardware* dan lain-lain, cukup besar peranannya. Jadi, kita berharap keadaan yang agak lembap sekarang ini pasaran hartanah khususnya dengan pembinaan rumah-rumah mampu milik. Kita harapkan kerajaan akan memperkasa dan menambah bilangan rumah mampu milik yang diperlukan oleh rakyat akan dibina dalam tempoh terdekat ini akan menggerakkan industri pembinaan yang kesannya kepada ekonomi negara cukup besar.

Jadi, ini contoh dua sektor yang penting untuk membangunkan PKS. Seperti yang saya sebutkan tadi, saya harap kerajaan akan lihat semula pelan yang telah dirangka dalam usaha untuk memastikan bahawa tulang belakang negara ini termasuklah agenda bumiputera dan juga bukan bumiputera yang memerlukan bantuan hendaklah dibangunkan secara inklusif.

Tuan Yang di-Pertua, seterusnya saya ingin menyentuh sedikit hal-hal berkaitan dengan *trade war tension* di antara Amerika dengan negara China. Kita telah dimaklumkan bahawa ditubuhkan *task force* di MITI dan *task force* ini sedang memantau mengikut jawapan yang saya terima, memantau kesannya. Ada *Interdepartmental Committee* sedang melihat perkara ini. Apa yang penting sekarang ini kita hendak lihat usaha-usaha lebih konkrit, yang lebih jitu untuk menggalakkan pelaburan yang dikatakan ASEAN dan Malaysia mungkin akan mendapat tempias positif daripada masalah yang dihadapi di antara Amerika dengan China. Mengikut Jack Ma Alibaba, perkara ini akan berlarutan. Maknanya *tension* ini *tariff retaliation* ini akan berlarutan 10 hingga 20 tahun mengikut Jack Ma. Jadi, maknanya ini bukan satu

perkara yang *short-term*. Oleh yang demikian, kita harus ada strategi. Saya harap *task force* ini akan melihat secara khusus pelabur-pelabur yang boleh ditarik.

Saya difahamkan ada sebuah syarikat daripada Pahang yang membuat *baby cot*, yang merupakan salah satu terbesar di dunia menggunakan *rubber wood*. Sudah pun mendapat tempas daripada *trade war* ini di mana *orders* daripada seluruh dunia meningkat dengan ketara. Kalau dahulu banyak keperluan dibeli daripada negara China, maka syarikat ini sedang mengalami peningkatan dalam tempahan dan mungkin banyak lagi.

Akan tetapi yang kita mahu ialah *intensive knowledge* yang ada di Cyberjaya, MDEC umpamanya, *shared service centres* seperti mana skop *international level Standard Chartered* umpamanya, HSBC dan beberapa syarikat lain yang menyediakan ribuan peluang pekerjaan anak muda kita. Jadi, saya harap kerajaan akan memberi tumpuan yang lebih kepada kerja-kerja yang berkualiti, yang membolehkan ratusan ribu— lebih 100,000 anak muda kita.

Kita sedia maklum bahawa *youth unemployment* begitu tinggi 11 hingga 12 peratus berbanding dengan 3.5 peratus *overall unemployment* di Malaysia ini. Dengan adanya peluang pekerjaan yang bertambah apabila kita menarik lebih banyak lagi pelaburan berkualiti, ini akan memberi peluang pekerjaan kepada anak muda kita.

Seterusnya Tuan Yang di-Pertua, saya sokong usaha-usaha untuk mengukuhkan kedudukan kewangan. Kita perlu memastikan bahawa pembangunan kita ini lestari, *sustainable*. Sama ada *environment* Pulau Bukit Kukus kah, Cameron Highlands kah, lojing mana-mana tempat dalam negara kita. Kita harap kita akan tingkatkan *enforcement*. Sehubungan itu juga, kalau kita mahu *environment* yang lestari maka fiskal juga kita mahu lestari. Kita tidak mahu hutang kita melambung tinggi, sudah pasti. Kita harap walaupun kita ambil tindakan-tindakan yang tegas untuk mengawal hutang. Kita harap ini tidak akan menjejaskan pertumbuhan negara.

Saya sedia maklum bahawa adalah sukar untuk mencari titik ataupun *fine balance* antara *fiscal consideration* dengan kedudukan ekonomi negara. Ini kerana apa pun kerajaan masih memainkan peranan penting. Kira-kira 25 peratus daripada KDNK negara disumbang oleh sektor kerajaan, *public investment* dengan *public consumption*. Besarnya peranan kerajaan. Maka itu apabila kerajaan menguncup, perbelanjaannya ada kesan kepada negara. Maka itu, saya harap kerajaan akan mencari *balance* yang terbaik untuk pastikan bahawa negara akan terus berkembang termasuklah pembangunan PKS.

Tuan Yang di-Pertua, saya harap cadangan untuk mengenal pasti beberapa petunjuk baharu ataupun *indicators* bagi mengukur pembangunan yang sebenarnya.

■1650

Saya baca surat khabar semalam, UKM ada satu seminar. Mereka bercakap tentang *progress index*. Kemajuan yang tidak bersandarkan semata-mata kepada GDP, GDP per kapita. Saya harap kita menghalusi perkara ini khususnya di peringkat mikro. Kampung umpamanya. Kita lihat kepada *family* atau keluarga. Keadaan keluarga macam mana, yang cacat, yang OKU, yang tidak sekolah. Ini boleh kita lakukan melalui JKK. Kita ada sistem JKK di kampung. Jadi kalau kita ada satu *database* yang mantap, maka kita boleh tahu di setiap kampung itu siapa yang memerlukan bantuan. Dengan itu kita dapat mengukur tahap kemajuan.

Jadi kalau kita lihat dari segi kadar pertumbuhan empat, lima peratus, ia tidak memberi banyak makna kepada orang kampung ataupun orang bandar yang menghadapi banyak masalah. Jadi saya harap *indicator* ini akan segera dikenal pasti dan kita gunakan petunjuk-petunjuk ini untuk mengukur kemajuan sebenarnya dalam negara kita.

Tuan Yang di-Pertua, saya sekali lagi ucapkan terima kasih kerana diberi peluang oleh Tuan Yang di-Pertua untuk bercakap pada petang ini. Saya harap belanjawan yang akan dibentangkan beberapa hari lagi akan memberi gambaran lebih jelas kepada kita hala tuju dasar ekonomi dan satu *balance* yang sukar— saya tahu, antara *fiscal consideration*, *budget deficit* dengan keperluan untuk menggerakkan pertumbuhan ekonomi. Saya harap satu titik yang munasabah akan ditemui untuk pastikan bahawa ekonomi kita akan terus berkembang dan PKS dan rakyat Malaysia akan terus menikmati keadaan hidup yang baik. Terima kasih. *Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh*.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Terima kasih Yang Berhormat Jeli kerana *on time*. Seterusnya saya ingin menjemput Yang Berhormat Kuala Terengganu, pembahas yang ke-20. Dipersilakan Yang Berhormat.

4.52 ptg.

Tuan Haji Ahmad Amzad bin Mohamed @ Hashim [Kuala Terengganu]: *Bismillahir Rahmanir Rahim. Assalamualaikum* dan salam sejahtera. Tuan Yang di-Pertua, pertama sekali saya mengucapkan terima kasih kerana diberi sama peluang pada hari ini untuk membahaskan berkaitan dengan Kajian Separuh Penggal Rancangan Malaysia Ke-11 (2016–2020). Saya akan memanfaatkan kesempatan ini dengan membahaskan di dalam penekanan kepada beberapa tonggak yang utama seperti memperkukuhkan *inclusivity* ke arah masyarakat yang saksama dan tonggak yang ketiga iaitu meningkatkan kesejahteraan rakyat.

Perbahasan saya juga akan memberi perhatian kepada isu berkait dengan pembangunan wilayah yang seimbang bagi menggalakkan pertumbuhan yang saksama dan meningkatkan kesejahteraan rakyat khususnya di negeri-negeri di Pantai Timur Semenanjung seperti Terengganu dan juga Kelantan serta Pahang. Pada masa yang sama, saya akan turut menekankan kepada pendekatan pembangunan *inclusive* yang tidak seharusnya meninggalkan keperluan, kepentingan yang berkait dengan masyarakat beragama Islam.

Perkara pertama yang saya ingin sentuh ialah kepentingan untuk kita merancang pertumbuhan ekonomi di Pantai Timur dengan merencanakan peranan pelabuhan-pelabuhan yang ada di sebelah Pantai Timur. Pada hari ini, di dalam apa yang disebut sebagai Dasar Pandang ke Timur yang telah dipelopori oleh Perdana Menteri, Tun Mahathir sejak dahulu dan juga sekarang sama ada pandang ke Jepun ataupun dari negara China, hakikat yang ada pada hari ini, sebahagian besar daripada eksport dan import negara kita berkait di dalam pelbagai sektor baik barangan berkait dengan perindustrian ataupun berkait dengan pembinaan, banyak melibatkan barangan dari China. Banyak barangan dari Jepun dibawa masuk ke dalam Malaysia. Begitu juga eksport daripada negara kita.

Dari segi geografi, kedudukan Pantai Timur adalah lebih dekat sebenarnya ke China ataupun ke Jepun. Jadi membingungkan kita mengapa kita tidak mengambil manfaat di dalam keadaan kita menyedari negeri-negeri di sebelah Pantai Timur ini ketinggalan. Mengapa tidak dirancang pertumbuhan ekonomi di negeri-negeri Pantai Timur dengan menjadikan negeri-negeri di Pantai Timur sebagai pintu masuk bagi barangan import dan eksport daripada negara-negara yang disebutkan tadi sama ada dari China, dari Jepun, dari Hong Kong, dari Taiwan dan sebagainya.

Sebagai sebuah negeri yang dikelilingi laut misalnya negeri Terengganu yang mempunyai garis pantai yang paling panjang di Semenanjung Malaysia, Pantai Timur memerlukan pelbagai infrastruktur yang baik bagi membangunkan industri berkait dengan terutama sekali maritim. Operasi pelabuhan, pembinaan dan baik pulih kapal pencarian serta pengeluaran minyak dan gas pesisir yang merupakan aktiviti yang sinonim kepada negeri seperti Terengganu dan Kelantan.

Dengan memperkenalkan dasar ini, pendekatan cara bersepadu terhadap jaringan jalan raya dan infrastruktur akan diperlukan sekiranya ekonomi dapat ditingkatkan dengan kerancangan pelabuhan yang merangsang pembangunan industri dan sebagainya, sudah tentu tidak akan timbul lagi isu seperti ECRL tidak lagi relevan kerana sudah tentu akan mewujudkan permintaan sekiranya ada kerancangan perdagangan, aktiviti yang menjadi ruang ekonomi di sebelah Pantai Timur.

Kita pada hari ini merasa agak kecewa. Bukan merasa agak kecewa tetapi merasa sangat kecewa kerana bayangan-bayangan yang diberi seolah-olah ECRL ini bakal—walaupun disebut pada hari ini ditangguhkan atau digantung tetapi hakikatnya membayangkan seolah-olah akan dibatalkan, sedangkan inilah merupakan harapan bagi negeri-negeri sebelah Pantai Timur untuk melihat satu projek mega yang betul-betul boleh menjadi pencetus, menjadi pemangkin kepada pembangunan ekonomi di sebelah Pantai Timur.

Kita memerhatikan selama ini bagaimana di negeri-negeri misalnya minta maaf seperti di Johor, ada Rapid Petroleum melibatkan pelaburan kerajaan bernilai hingga hampir

RM100 bilion. Di sebelah wilayah tengah misalnya MRT, LRT dan kemudian ada lagi HSR dan sebagainya melibatkan puluhan bilion manakala di negeri seperti Kelantan dan Terengganu baru sahaja kita mula bercita-cita untuk melihat angin baharu pembangunan di sebelah Pantai Timur, tiba-tiba dibatalkan. Ini adalah satu kekecewaan yang sangat besar kepada kami di sebelah Pantai Timur.

Maka kerana itu kita mengharapkan supaya dapat dilihat sedikit sebanyak inisiatif di pihak kerajaan yang ada sekarang ini di dalam memperkatakan tentang pembangunan yang saksama, pembangunan wilayah yang seimbang. Apa yang seimbangnya apabila projek-projek mega di tempat lain semua diteruskan? Nampak inisiatifnya dari segi nak buat juga sekalipun dengan pelbagai, dengan kaedah dikurangkan harga dan sebagainya. Bila tiba ERCL, diberi bayangan seolah-olah akan dibatalkan.

Jadi kerana itu saya tertarik dengan apa yang telah disebut tadi oleh Yang Berhormat Pekan. Tolong jangan melihat semata-mata *feasibility* dari sudut untung rugi projek berkenaan sahaja. Lihat sama nilai limpahan berkait dengan pembangunan sekeliling yang akan diheret bersama dengan projek yang berkenaan. Cuba jadikan ia satu pembangunan yang bersepadu supaya negeri seperti Kelantan dan Terengganu khususnya tidak lagi terpinggir daripada arus pembangunan.

Hari ini pelabuhan bukan lagi sekadar entiti di mana kapal singgah, di mana kapal kargo dipunggah serta penumpang belayar dan berlabuh seperti mana dahulu. Ia kini telah muncul sebagai antara prasarana yang kritikal sebagai pemangkin pembangunan sesebuah ekonomi serta memainkan peranan yang amat penting di dalam membangunkan kesejahteraan ekonomi masyarakat dan sekelilingnya. Pelabuhan dan perkhidmatan sokongan serta aktiviti perniagaan dan ekonomi yang dijana olehnya menyediakan pekerjaan kepada ratusan ribu pekerja di negara di mana tempat ia bertapak.

■1700

Sebagai contohnya, pada hari ini terdapat permintaan yang besar terhadap produk-produk halal, produk-produk makanan halal daripada negara Malaysia. Sekarang ini kita bercakap tentang Olimpik Jepun yang akan berlangsung tahun 2020 dan difahamkan sekarang ini masyarakat Cina semakin terbuka ingin merasai cita rasa baru yang datang dari Asia Tenggara. Apa kata kalau misalnya negeri Terengganu dan negeri Kelantan dijadikan hab di mana penghantaran eksport dan import bagi produk-produk halal ini dijalankan melalui pelabuhan-pelabuhan di negeri-negeri ini.

Tuan Yang di-Pertua, saya ingin menyentuh sedikit tentang industri pertahanan. Baru-baru ini di dalam soal jawab di Parlimen ada berkait dengan Majlis Industri Pertahanan. Sebelum ini, Kerajaan Persekutuan telah membelanjakan jumlah yang besar untuk Industri Pertahanan Laut melalui pembinaan kapal-kapal baru yang diberikan kepada syarikat Boustead. Saya pernah bertanya, berapa jumlah kontrak yang telah diberikan kepada Boustead Naval Shipyard di Lumut sejak daripada dia ada.

Dijawab oleh Menteri, jumlah kontrak yang telah diberi kepada syarikat ini adalah sebanyak RM18 bilion semua sekali. Bayangkan bagaimana untuk keseluruhan industri pertahanan laut yang ada di seluruh negara, RM18 bilion diletakkan di satu tempat sahaja manakala industri yang sama, yang berada di wilayah yang lain, di Wilayah Pantai Timur, Wilayah Sabah dan Sarawak seolah-olah diabaikan. Sehingga apa yang berlaku pada hari ini Tuan Yang di-Pertua, keadaan di mana di dalam keadaan kita membina kapal-kapal perang yang lebih besar, kapal *offshore patrol vessel* ini, *new generation* yang dulu, 90 meter lebih. Kemudian yang terbaru RM9 bilion lebih nilainya dan pelbagai lagi kapal yang bersaiz lebih besar disebut sebagai *offshore*.

Yang mana bila kita sebut sebagai *offshore*, luar pesisir biasanya orang mengaitkan dengan laut lepas, laut yang luas yang mana penempatan kapal-kapal ini di tempatkan di Laut China Selatan, di Kuantan, Markas Wilayah Laut Satu ataupun di Sabah, ataupun di Sarawak tetapi dibina di Lumut. Apabila ditempatkan di Kuantan, apabila berlaku sebarang masalah berkait dengan selenggaraan, kemalangan dan sebagainya, di sepanjang Wilayah Pantai Timur tidak ada satu pun pusat selenggaraan di mana kapal-kapal ini boleh diperbaiki. Apa yang boleh dibuat adalah kapal ini dibawa melalui Singapura pergi ke Johor ataupun pergi ke Johor di MMHE yang mana telah pun diketahui limbungan yang berkenaan sendiri sudah terlalu sibuk dengan kapal-kapal MISC dan sebagainya. Dibawa ke Lumut, dibawa Klang, dibawa termasuk juga ke Pulau Pinang.

Jadi ini adalah satu perkara yang perlu diperhatikan. Sedangkan konsep pertahanan bukanlah hanya pada kedaulatan negara dan nyawa, akan tetapi juga pada sumber ekonomi seperti petroleum dan gas yang letaknya di Laut China Selatan sama ada di Sabah atau di Sarawak atau di Terengganu, Perairan Kelantan dan Terengganu yang memberi sumbangan di dalam jumlah yang besar kepada ekonomi negara.

Modal insan berkemahiran membolehkan Industri Maritim Malaysia mengendalikan jumlah dagangan yang lebih besar secara cekap dan pada kos yang kompetitif. Saya ingin memaklumkan pada hari ini, dari segi industri pembinaan dan pembaikan kapal khususnya bagi di Pantai Timur, Terengganu dan Kelantan, bila kita bercakap tentang penguasaan kaum Bumiputera di dalam satu-satu industri, *alhamdulillah* pada ketika ini di Terengganu dan di Kelantan, industri pembinaan kapal ini majoritinya melibatkan orang-orang Melayu, orang-orang Bumiputera yang sekarang ini berada di dalam keadaan yang sangat ketidakpastian oleh beberapa dasar yang telah dibuat oleh kerajaan terdahulu yang termasuk memberi hak apa yang disebut sebagai *first right of refusal* kepada Boustead sebelum ini. Saya tak pasti sama ada akan diteruskan lagi ataupun tidak oleh kerajaan yang ada sekarang.

Tuan Yang di-Pertua, seterusnya saya ingin menyebut sedikit— walaupun sedikit tetapi perkara yang besar. Berkait dengan apa yang disebut sekali lagi tentang janji-janji berkait dengan pembayaran royalti petroleum. Kerajaan perlu menyediakan agihan hasil minyak dan gas secara yang wajar mengikut undang-undang, perjanjian, akta yang telah sedia ada bagi memastikan kedamaian dan kemakmuran masyarakat.

Saya mengharapkan kerajaan yang ada pada hari ini, Kerajaan Pakatan Harapan yang satu ketika dahulu pernah melaungkan soal kesaksamaan, keadilan malah saya pernah terlibat di dalam perjuangan royalti (R) sebelum Pilihan Raya Ke-13 dahulu dan termasuk Pilihan Raya Ke-14. Kita pernah bawa pada waktu itu Ahli Parlimen Port Dickson sekali pada waktu itu, Ahli Parlimen Port Dickson sekarang tandatangan plak menyokong pembayaran royalti sampai 20 peratus. Ditandatangani pada ketika itu termasuk di Kelantan, akan tetapi apa yang berlaku pada hari ini sangat menimbulkan persoalan.

Saya mengharapkan supaya tidak berlaku *double standard* di dalam pembahagian hak royalti kerana kita ada perjanjian yang sama. Saya ingin meminta penjelasan, Petronas telah menyatakan bahawa dia telah pun membayar royalti kepada Terengganu, Kelantan, Sabah dan Sarawak tetapi gambaran yang diberikan pada ketika ini, yang tersebar dan menjadi keluh kesah di kalangan rakyat khususnya di Terengganu dan di Kelantan. Di Sabah dan Sarawak mendapat bayaran penuh. Perjanjian yang sama, perjuangan yang sama. Apa yang dijanjikan selama ini kesaksamaan tetapi Terengganu tidak menerima sepenuhnya. Kelantan tidak menerima langsung setakat ini.

Sebaliknya tindakan sebeginilah yang mencabul amalan federalisme yang ada terkandung di dalam dokumen ucapan Yang Amat Berhormat Perdana Menteri baru-baru ini. Sedangkan di dalam Perkara 1(2) Perlembagaan Persekutuan, perkara ini tidak sepatutnya berlaku.

Puan Hajah Siti Zailah binti Mohd Yusoff [Rantau Panjang]: [Bangun] Mohon laluan.

Tuan Haji Ahmad Amzad bin Mohamed @ Hashim [Kuala Terengganu]: Ha! Tak dengar. Ha! Sila.

Puan Hajah Siti Zailah binti Mohd Yusoff [Rantau Panjang]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, terima kasih Yang Berhormat. Saya tertarik dengan apa yang telah dibahaskan oleh Yang Berhormat tentang hak royalti yang sepatutnya diberi kepada negeri-negeri yang berhak. Negeri Kelantan, Terengganu, Sabah dan Sarawak di antara negeri pengeluar minyak. Sepatutnya negeri ini mempunyai hasil yang lumayan tetapi kalau kita tengok apa yang berlaku dalam negara kita hari ini, keempat-empat negeri ini dikategorikan dalam negeri yang miskin. Kenapa berlaku demikian? Kerana hak rakyat tidak dikembalikan kepada rakyat.

Kenapa dinafikan hak? Kami rakyat Kelantan tidak akan reda walaupun satu sen, hak royalti rakyat Kelantan tidak dibayar. Pemimpin-pemimpin yang mengkhianati janji kepada rakyat bukan setakat bertanggungjawab di dunia tetapi akan bertanggungjawab sampai ke akhirat.

Saya minta pandangan Yang Berhormat. Apa komen Yang Berhormat tentang janji PH untuk memberi royalti dan saya ingat lagi dalam Dewan ini Perdana Menteri menjawab,

dalam soalan saya di Dewan ini bahawa janji PM akan tunaikan janji untuk memberi royalti kepada Kelantan tetapi sampai hari ini tidak ada apa-apa sebagaimana yang dijanjikan. Apa komen Yang Berhormat?

Tuan Haji Ahmad Amzad bin Mohamed @ Hashim [Kuala Terengganu]: Ya, saya sangat kecewa sebab kita berada di dalam Parlimen. Kita mendengar jawapan daripada Perdana Menteri, kita mendengar jawapan daripada Menteri Hal Ehwal Ekonomi dan kita mendengar jawapan daripada Menteri Kewangan. Tiba-tiba apa yang berlaku adalah sebaliknya. Jadi, ini adalah sesuatu yang tidak sepatutnya berlaku. Saya cuba kalau boleh tidak mahu mempolitikkan perkara ini. Kita berada dalam keadaan, di dalam kerajaan sekarang ini kita mahu memberi kerjasama sepenuhnya kepada kerajaan yang ada sekarang untuk menjayakan apa yang disebut Rancangan Malaysia Ke-11 ini dan sebagainya.

Akan tetapi bermulalah dengan cara yang baik. Janganlah mengulangi apa yang pernah kita perjuangkan, kita tentang selama ini. Hanya kerana perbezaan politik, maka perkara ini tidak sepatutnya timbul.

Saya ingin mengingatkan kerajaan, cukup-cukuplah mahu membawa sentimen bahawa kerajaan negeri gagal memberi pembangunan kecuali melalui Kerajaan Pusat.

■1710

Kerajaan negeri mahu bawa pembangunan tetapi kadang-kadang dalam keadaan seperti mana yang berlaku sekarang, di mana di dalam belanjawan kita telah mengambil kira penerimaan dari segi royalti dan sebagainya. Kerajaan yang ada sekarang ini kerajaan baru, kerajaan yang sudah menjanjikan kepada rakyat akan memulangkan royalti. Elok-elok kita buat perkiraan, tiba-tiba segala-galanya tertangguh dek kerana oleh tidak bayar royalti sebagaimana dijanjikan. Ini tidak sepatutnya berlaku. Pembangunan negeri yang tergendala, projek-projek pembangunan yang terpaksa ditangguhkan. Ini kerana mendahulukan perkara yang lebih penting, datang daripada tindakan yang seolah-olah dendam politik dan khianat yang berulang seperti mana yang kita dakwakan sebelum ini kepada kerajaan yang memerintah sebelum ini.

Kita mengharapkan supaya ini janganlah diulangi sebab kita tidak tahu hari ini atau esok kita boleh berkawan dengan siapa, kita boleh lawan dengan siapa. Jika wang ini diselenggarakan dengan betul, dengan baik ia boleh digunakan untuk projek pembangunan yang betul-betul menguntungkan. Golongan miskin dan sederhana di Terengganu masih ramai yang perlu dibantu.

Sepanjang pemerintahan PAS di Terengganu pada tahun 1999, kerajaan negeri menunaikan janji, melaksanakan dasar-dasar...

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Minta penjelasan Yang Berhormat, Jelutong.

Tuan Haji Ahmad Amzad bin Mohamed @ Hashim [Kuala Terengganu]: Sila.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Terima kasih. Cuma saya ingin menegaskan di sini bahawa kita perlu bersabar tentang isu royalti ini. Biarlah kerajaan yang baru menyelesaikan masalah hutang yang dihadapi yang disebabkan oleh kerajaan yang lalu sebelum kita bincangkan royalti.

Saya yakin bahawa janji-janji dalam manifesto itu akan ditunaikan. Saya tidak menjawab bagi pihak Yang Berhormat Langkawi atau Yang Berhormat Menteri Kewangan atau pun Yang Berhormat Menteri Hal Ehwal Ekonomi. Akan tetapi saya cuma ingin mempertahankan bahawa janji yang dibuat dalam manifesto itu akan dilaksanakan. Cuma masalahnya adalah kerajaan sekarang menghadapi beban hutang yang disebabkan oleh Kerajaan Barisan Nasional yang di mana perkara itu patut ditangani dahulu, akan diberi perhatian. Isu royalti kita akan dilaksanakan.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Yang Berhormat Tanjong, Yang Berhormat Tanjong. *Point taken. You* siapa hendak jawab itu?

Tuan Haji Ahmad Amzad bin Mohamed @ Hashim [Kuala Terengganu]: *Point taken.*

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: *This is the last, about* isu yang membebankan kita sekarang adalah 1MDB. Hutang yang disebabkan oleh 1MDB yang disebabkan oleh UMNO dan Barisan Nasional dahulu.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: *Who are you? Who are you?*

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Okey baik Yang Berhormat Jelutong, terima kasih. Sila.

Tuan Haji Ahmad Amzad bin Mohamed @ Hashim [Kuala Terengganu]: Ya, terima kasih Yang Berhormat Jelutong. Sekarang seperti mana saya maklumkan tadi kita dapat tahu Petronas telah membayar wang royalti ini. Wang ini adalah wang royalti. Adakah mahu diberitahu bahawa Kerajaan Pakatan Harapan sekarang ini menggunakan wang royalti milik negeri-negeri bagi tujuan lain? Itu yang tidak betul.

Tuan Ahmad Fadhli bin Shaari [Pasir Mas]: Minta laluan Yang Berhormat Kuala Terengganu. Terima kasih. Setuju kah Yang Berhormat Kuala Terengganu bahawa kerajaan dilihat sengaja untuk melengah-lengahkan bayaran royalti kepada negeri Kelantan memandangkan Kelantan ini telah dipimpin oleh parti PAS. Ini kerana kita dapat maklumat bahawa royalti kepada Sabah dan Sarawak telah pun dibayar dan kepada Terengganu pun sebahagiannya telah dibayar. Terima kasih.

Tuan Haji Ahmad Amzad bin Mohamed @ Hashim [Kuala Terengganu]: Tuan Yang di-Pertua. Saya minta izin untuk saya teruskan dengan perbincangan.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Sila, Yang Berhormat Kuala Terengganu, teruskan.

Tuan Haji Ahmad Amzad bin Mohamed @ Hashim [Kuala Terengganu]: Sepanjang pemerintahan PAS di Terengganu pada tahun 1999, kita telah melaksanakan apa yang dijanjikan. Kita rasanya antara kerajaan yang melaksanakan janji untuk menghapuskan tol, kita batalkan tol, memansuhkan cukai kediaman, menambah bantuan pendidikan bagi pendaftaran universiti, menaikkan kadar bantuan kepada golongan miskin, memberi cuti dua hari seminggu, cuti bersalin tiga bulan, menubuhkan Suruhanjaya Hisbah. Saya mengucapkan tahniah kepada Perdana Menteri yang telah mengumumkan penubuhan *ombudsman* di dalam ucapan baru-baru ini. Itu saya ucap tahniah.

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Minta sedikit Yang Berhormat Kuala Terengganu. Minta laluan sekejap, sedikit.

Tuan Haji Ahmad Amzad bin Mohamed @ Hashim [Kuala Terengganu]: Saya ada tujuh minit, pendek ya.

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Okey.

Tuan Haji Ahmad Amzad bin Mohamed @ Hashim [Kuala Terengganu]: Okey. Adakah Kerajaan Pusat sebenarnya lebih— tidak mengapa yang ini saya tidak payah sebutlah.

Tuan Yang di-Pertua, dalam masa yang sama, berkait dengan permasalahan sosial yang berlaku di dalam negara kita, masalah berkait dengan jenayah dan berkait dengan kesejahteraan rakyat, berkait dengan penguatkuasaan hukuman-hukuman sebagai pencegahan jenayah. Untuk meningkatkan kesejahteraan rakyat, pelaksanaan program pencegahan jenayah sangatlah diperlukan untuk mewujudkan persekitaran hidup yang lebih aman dan selamat. Komitmen Kerajaan Negeri Terengganu dan Kelantan yang berusaha mencegah jenayah yang berada di bawah ruang lingkup negeri seperti melaksanakan hukuman sebatan syariah, kami minta supaya disokong oleh Kerajaan Persekutuan.

Pada hari ini, kami mendapat maklumat dari segi perbandingan kadar indeks jenayah di Terengganu, dibentangkan baru kelmarin menunjukkan penurunan untuk tahun ini di dalam jumlah yang begitu drastik sekali iaitu 30 peratus penurunan yang sudah tentulah berkait dengan usaha pelbagai pihak. Kita tidak kata usaha Terengganu sahaja. Akan tetapi ada sesuatu yang mana sekiranya Kerajaan Pusat boleh memberi sokongan kepada kita, *insya-Allah* akan mencapai kejayaan yang lebih baik lagi.

Oleh kerana itu, kita mendesak, saya mendesak kajian yang menyeluruh perlu dilakukan terhadap hasrat Menteri di Jabatan Perdana Menteri, Menteri Undang-undang yang bercadang untuk menghapuskan semua hukuman mati bagi setiap kesalahan jenayah dan menggantikannya dengan hukuman penjara 30 tahun, jika benar kerajaan berhasrat mahu meningkatkan kesejahteraan rakyat dari segi aspek perlindungan keselamatan. Kita minta kaji. Buat kajian secara menyeluruh. Jangan tergesa-gesa.

Kerajaan tidak boleh secara membuta tuli mengikut trend kerana semua negara lain sudah buat macam itu dan kecenderungan di seluruh dunia yang mahu menghapuskan pelaksanaan hukuman mati tanpa mempertimbangkan dengan cermat mengenai situasi dan keperluan yang ada di dalam Malaysia ini. Kajian perlu dilakukan terlebih dahulu untuk menilai sejauh mana alternatif hukuman ini lebih berkesan di dalam membendung jenayah berbanding dengan hukuman di negara-negara yang telah memansuhkan hukuman mati. Saya juga ingin menyeru...

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Yang Berhormat, sedikit. Saya hendak tanya penjelasan sahaja. Kita lihat bahawa tentang hukuman mati ini, apakah pendapat Yang Berhormat tentang kesalahan-kesalahan gejala rasuah, hukuman yang patut dikenakan kepada pesalah-pesalah yang melakukan kesalahan rasuah terutamanya kalau mereka merupakan Ahli Parlimen dan Menteri-menteri. Apakah hukuman yang patut dikenakan untuk kita mengurangkan gejala rasuah. Terima kasih.

Tuan Haji Ahmad Amzad bin Mohamed @ Hashim [Kuala Terengganu]: Saya rasa ini perlu dibuat kajian seperti mana yang saya sebut tadi, kajian yang menyeluruh oleh pihak Menteri yang bertanggungjawab.

Saya juga ingin menyeru kepada semua Ahli Parlimen yang beragama Islam, tidak kira daripada parti mana pun untuk menjadi *frontliner* yang mempertahankan tentang undang-undang syariah apabila...

Tuan Shahrizukir bin Abd Kadir [Setiu]: Yang Berhormat Kuala Terengganu, minta laluan jiran sebelah.

Tuan Haji Ahmad Amzad bin Mohamed @ Hashim [Kuala Terengganu]: Tiga minit sahaja. Tiga minit sahaja.

Tuan Shahrizukir bin Abd Kadir [Setiu]: Jiran sebelah saja. Sedikit sahaja, satu minit.

Tuan Haji Ahmad Amzad bin Mohamed @ Hashim [Kuala Terengganu]: Saya tidak boleh bagi laluan. Saya ada tiga minit sahaja. Nanti saya tidak sempat hendak buat penutup.

Tuan Shahrizukir bin Abd Kadir [Setiu]: Yang Berhormat Jelutong, *special*.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Minta Yang Berhormat Setiu duduk. Bagi Yang Berhormat Kuala Terengganu teruskan. Ada tiga minit lagi.

Tuan Haji Ahmad Amzad bin Mohamed @ Hashim [Kuala Terengganu]: Jika diamati hala tuju dan landasan yang ingin dibawa kerajaan selepas Kajian Separuh Penggal, RMKe-11 ini saya berpendapat, pertama sekali, ia adalah dasar yang baik. Ia adalah pembentangan yang baik. Akan tetapi tidak lebih daripada jika dibandingkan dengan yang sebelum ini, sama sahaja. Sebelum ini pun bawa perkara yang sama juga, sama sahaja. Ia baik, dulu baik, sekarang ini oleh kerana ia adalah perkara yang sama, maka baiklah.

Cuma dari segi pelaksanaan, kita harap pelaksanaannya betul-betul seperti mana royalti tadi. Atas kertas kata macam itu, tiba-tiba pelaksanaan macam tidak betul. Jadi harap supaya seperti mana tadi disebut berkait dengan kes rasuah. Bermula dengan baik, dapat diperhatikan oleh anak-anak muda langkah pengisytiharan harta dan sebagainya. Akan tetapi dalam masa yang sama anak-anak muda juga memperhatikan bagaimana ada Menteri yang digugurkan tuduhan sehingga menimbulkan pandangan daripada bekas Ketua Hakim Negara. Bimbang, takut apa yang berlaku diperhatikan oleh masyarakat dunia seolah-olah kebenaran itu adalah milik mereka yang berkuasa. Ini adalah satu masalah. Jadi apabila kita berkuasa, kita betul. Jadi tidak boleh. *Rules of law* mesti ditegakkan. Jadi itulah sahaja perbincangan saya—okey, saya bagi ruang dua minit.

■1720

Tuan Shahrizukir bin Abd Kadir [Setiu]: Terima kasih Yang Berhormat Kuala Terengganu.

Tuan Haji Ahmad Amzad bin Mohamed @ Hashim [Kuala Terengganu]: [Ketawa] Saya ada dua minit lagi.

Tuan Shahrizukir bin Abd Kadir [Setiu]: Yang Berhormat Kuala Terengganu ada sebut tentang hukum syariah tadi. Saya hendak tanya pandangan Yang Berhormat

Kuala Terengganu. Selepas Kerajaan Negeri Terengganu melaksanakan hukuman sebat baru-baru ini, ada negeri-negeri lain yang bersetuju untuk melaksanakan di negeri masing-masing, antaranya negeri Pahang. Akan tetapi, ia semacam tidak diberi galakan oleh kerajaan. Apa pandangan?

Tuan Haji Ahmad Amzad bin Mohamed @ Hashim [Kuala Terengganu]: Hukuman itu dilaksanakan di Mahkamah Tinggi Syariah Kuala Terengganu. Saya sebagai Ahli Parlimen Kuala Terengganu, saya hadir duduk di depan sekali tengok dan dihadiri sama oleh wakil daripada Majlis Peguam Terengganu. Majlis Peguam Terengganu beritahu saya, dia hadir kerana untuk dapat maklumat tentang tohmahan hukuman ini kejam, zalim dan sebagainya. Apa yang berlaku tidak seperti mana yang ditohmah.

Sehingga apabila ditanya oleh pemberita kepada wakil daripada Majlis Peguam Terengganu, dia menjawab, "*Selama ini saya dengar hukuman ini zalim. Bila saya hadir, elok dan bagus.*" Jadi, sudah tentu ini adalah sesuatu yang pada saya perlu dipertimbangkan oleh Menteri yang berkenaan. Sebab, ini ialah suatu perkara yang diterima secara demokrasi oleh rakyat di Terengganu yang mahu melihat supaya peranan undang-undang syariah diperkasakan di dalam menjaga kesejahteraan rakyat di Terengganu.

Jadi, itu saja ucapan saya, *[Disampuk]* 15 saat sahaja, tidak sempat. Jadi saya tutup perbincangan saya. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Terima kasih Yang Berhormat Kuala Terengganu. Yang Berhormat Pendang ada dalam senarai, tidak apa. Seterusnya saya ingin menjemput Yang Berhormat Jelevu.

5.32 ptg.

Dato' Jalaluddin bin Alias [Jelevu]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. *Bismillahir Rahmanir Rahim.* Sebelum itu, saya hendak mengucapkan terima kasih kerana saya belum sempat lagi hendak ucap terima kasih kepada pengundi-pengundi saya di Jelevu kerana dalam bahas saya yang pertama hari itu masa singkat, Tuan Yang di-Pertua. Saya hendak secara rasminya rakamkan di dalam Dewan yang mulia ini ucapan penghargaan dan terima kasih kepada seluruh pengundi dan rakyat di Jelevu kerana memberikan amanah kepada saya sebagai Ahli Parlimen bagi sesi ini. *Insyaa-Allah*, Jelevu akan kekal sebagai Ahli Parlimen UMNO Barisan Nasional. *[Tepuk]*

Tuan Yang di-Pertua, saya hendak memulakan perbincangan Kajian Separuh Penggal pada petang ini untuk menyatakan bahawa sememangnya ini adalah merupakan kali pertama dalam sejarah Malaysia di mana Rancangan Malaysia yang dirangka ataupun rancangan RMK yang dirangka pada awalnya oleh kerajaan yang lain dan disemak oleh kerajaan yang lain pada separuh masa yang kedua. Saya melihat perkara ini daripada satu sudut yang positif, yakni kerana kita semua percaya bahawa kita berada di kerusi sama ada kerajaan dan bukan kerajaan, sudah pastinya akan melakukan yang terbaik untuk rakyat. Ini adalah merupakan *mauduk* kepada sesebuah kerajaan untuk memberikan perjuangan dan memberikan satu khidmat yang terbaik untuk rakyat.

Jadi RMKe-11 ini, Tuan Yang di-Pertua, adalah merupakan rancangan di mana rakyat mendapat manfaat daripada kedua-dua kerajaan iaitu kerajaan yang merangka dan kerajaan yang mengkaji semula separuh penggal yang kedua ini.

Saya melihat Kajian Separuh Penggal yang kedua ini adalah merupakan satu peluang kepada kerajaan yang baharu untuk melihat dari segi *inner circle*, yakni apa yang dilakukan oleh Kerajaan Barisan Nasional terdahulu dalam menguruskan tadbir negara. Mereka sekarang ini sudah mempunyai peluang dan ruang, akses dan juga segala bentuk kuasa untuk membantu rakyat seperti yang dilaksanakan oleh Kerajaan Barisan Nasional.

Jika kita lihat, Tuan Yang di-Pertua, daripada laporan KSP ini, adakah dakwaan yang dilemparkan kepada Kerajaan Barisan Nasional terdahulu adalah sesuatu tuduhan yang benar? Pakatan Harapan berulang kali menyebut bahawa Barisan Nasional gagal mentadbir negara dengan baik. Disebut Barisan Nasional tidak pandai untuk menguruskan ekonomi dan dalam masa yang tidak putus-putus, mereka mengatakan bahawa hutang negara meningkat dan negara yang semakin maju ini adalah merupakan negara yang bakal bankrap di bawah pentadbiran kerajaan yang terdahulu.

Saya ingin tegaskan bahawa apabila keluarnya dokumen rasmi ini, maka saya boleh katakan dengan perasaan yang sangat bangga bahawa Barisan Nasional telah cuba yang terbaik untuk memacu negara ke satu tahap yang lebih tinggi daripada keadaan sebelumnya. KSP ini adalah antara bukti terawal yang boleh ditunjukkan kepada rakyat sekali gus menafikan segala tuduhan jahat kepada kerajaan yang terdahulu.

Saya masih ingat, Tuan Yang di-Pertua, beberapa tahun dahulu lebih-lebih lagi ketika kempen PRU yang ke-14, pihak pembangkang yang ketika itu, yang sekarang ini sudah diberi mandat sebagai pihak kerajaan, mengemukakan dan memberikan pelbagai tuduhan dan fitnah yang ditanamkan kepada rakyat sehingga rakyat percaya dan benci kepada Barisan Nasional dan kita telah tidak diberi mandat sekali lagi pada PRU yang lepas.

Akan tetapi, sekarang ini apabila mereka yang melakukan pendekatan fitnah, melakukan pendekatan yang pelbagai untuk menanam rasa benci rakyat kepada kerajaan, sudah berkuasa, tidak lagi boleh menggunakan kaedah yang sama. Sindrom dan budaya memanipulasi rakyat untuk kepentingan politik dan peribadi mesti dihentikan serta-merta.

Sebagai contoh, Tuan Yang di-Pertua, masalah hutang negara, walaupun telah disebut oleh ramai rakan-rakan daripada Ahli Parlimen yang lain, masalah hutang negara RM1 trilion yang sering disebut dan diucapkan oleh pemimpin Pakatan Harapan termasuk ketika Yang Amat Berhormat Perdana Menteri membentangkan laporan KSP pada hari pertama hari itu, ini adalah merupakan satu tuduhan yang terbukti salah ataupun terbukti fitnah kepada masyarakat dan rakyat.

Dalam laporan— Yang Berhormat Pekan sudah sebut, saya ulang lagi sekali— tertulis jelas negara hanya mempunyai hutang RM686.8 bilion pada tahun 2017 ataupun 50.8 peratus daripada KDNK negara. Saya tidak tahu di mana datangnya angka RM1 trilion, Tuan Yang di-Pertua. Saya sebut kerana saya hendak mohon penjelasan daripada pihak kerajaan. Perbezaan RM400 bilion adalah merupakan satu perbezaan yang sangat besar dan ini adalah penting untuk dijelaskan semula supaya keyakinan pelabur luar terhadap negara kita tidak terus terhakis yang boleh mengakibatkan satu keadaan yang tidak sihat di kalangan masyarakat.

Tuan Yang di-Pertua, logik akal, kalau hutang yang semakin menurun— kalau mengikut laporan daripada dokumen yang dibentangkan, peratusan hutang negara berbanding dengan KDNK negara, ia menurun sebanyak dua tahun berturut-turut. Pada tahun 2015 turun 54.5 peratus dan pada tahun 2016 turun 52.7 peratus dan turun kepada 50.8 peratus. Kalau ini berlaku, bermakna ini adalah merupakan satu bukti kepada Kerajaan Barisan Nasional dalam menguruskan negara dan juga tuduhan daripada Pakatan Harapan ini adalah merupakan satu tuduhan populis untuk mendapatkan sokongan daripada rakyat.

Kerajaan hari ini harus ingat bahawa mereka adalah merupakan kerajaan. Sebagai Ahli Parlimen di kalangan pembangkang hari ini, tentunya saya ataupun rakyat di Jelevu juga mengharapkan sesuatu pendekatan yang *miracle*, dengan izin, sesuatu tindakan yang luar biasa untuk...

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Minta laluan, Yang Berhormat Jelevu.

Dato' Jalaluddin bin Alias [Jelevu]: Tuan Yang di-Pertua, minta saya habiskan dulu. Yang Berhormat Jelutong, boleh? Dia macam *handphone*, Yang Berhormat Jelutong. Kalau ada dua tiga panggilan yang kita tidak kenal, kita *bar line* itu. Jadi sekarang saya *bar line* Yang Berhormat Jelutong dulu lah. [Ketawa]

■1730

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Saya hanya hendak penjelasan, kalau...

Dato' Jalaluddin bin Alias [Jelevu]: Tidak, itu nanti saya bagi, boleh tidak?

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Boleh.

Dato' Jalaluddin bin Alias [Jelevu]: Okey.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Kalau berani itu adalah tuduhan, saya hendak jelas.

Dato' Jalaluddin bin Alias [Jelevu]: *Sure*, saya akan bagi laluan kepada Yang Berhormat Jelutong. Bagi saya habis sekejap. Saya hendak bagi tahu Tuan Yang di-Pertua bahawa sekarang ini tentunya kita mahu melihat bahawa kerajaan sekarang mempunyai satu pendekatan yang *miracle*, satu pendekatan yang tentunya lebih baik, kalau kata boleh buat yang lebih baik daripada Barisan Nasional. Kita tidak mahu – kerana mereka sudah menjadi sebuah kerajaan yang sedang mendapat mandat daripada rakyat ataupun daripada masyarakat.

Kita tidak mahu tidak sudah-sudah kita *keep on blame, blame and blame*, menyalahkan UMNO, Barisan Nasional, menyalahkan Kerajaan Barisan Nasional, menyalahkan segala bentuk pendekatan yang telah beri perkhidmatan kepada rakyat sejak 61 tahun yang lalu. Saya sokong apa yang disebut oleh Yang Berhormat Arau, 61 tahun Barisan Nasional memerintah negara dan hampir lebih daripada tiga suku pentadbiran 61 tahun Barisan Nasional adalah di bawah kepimpinan Yang Amat Berhormat Langkawi, adalah di bawah kepimpinan Yang Berhormat Port Dickson, adalah di bawah kepimpinan Yang Berhormat Pagoh umpamanya dan pelbagai pemimpin yang menjadi kerajaan sekarang.

Jadi kerana itu kita kena *stop* dengan izin, *stop* menyalahkan atau *blame game* ini. *Start* untuk memulakan kerja, *do your work, serve the people* dan saya harapan supaya ini akan mendapatkan satu perubahan total untuk masa depan yang lebih baik. Tuan Yang di-Pertua, saya hendak pergi masuk kepada pembelaan terhadap golongan B40 ini.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Yang Berhormat.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Ada celahan.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Isu tuduhan.

Dato' Jalaluddin bin Alias [Jelevu]: Okey, sila.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Saya hendak dapatkan penjelasan Yang Berhormat. Kalaupun benar perkara-perkara ini adalah perkara-perkara yang dituduh, yang difitnahkan oleh Pakatan Harapan, apakah ulasan Yang Berhormat berkenaan dengan perkara-perkara yang berlaku yang telah didedahkan oleh *Department of Justice* di Amerika Syarikat mengenai skandal 1MDB yang juga secara tidak langsung menyebabkan Kerajaan Barisan Nasional dan UMNO kalah dalam pilihan raya.

Dato' Jalaluddin bin Alias [Jelevu]: Okey, Yang Berhormat Jelutong.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Bolehkah Yang Berhormat beri penjelasan?

Dato' Jalaluddin bin Alias [Jelevu]: Ya, *sure*. Saya sebenarnya sebelum Yang Berhormat Jelutong minta laluan Tuan Yang di-Pertua, saya sudah tahu apa Yang Berhormat Jelutong hendak cakap. Daripada mula saya masuk Dewan ini Tuan Yang di-Pertua, saya kenal Yang Berhormat Jelutong dalam Dewan. Mula dia, Yang Berhormat Jelutong buka mulut saja saya sudah tahu apa dia hendak cakap. Dia buka mulut saja saya sudah tahu dia menipu sudah, Tuan Yang di-Pertua. Menipu sudah! Saya hendak bagi tahu Yang Berhormat Jelutong bahawa...

Beberapa Ahli: [Berucap tanpa menggunakan pembesar suara]

Dato' Jalaluddin bin Alias [Jelevu]: Tidak, nanti, nantilah dulu. Saya hendak bagi tahu Yang Berhormat Jelutong, saya berfikir...

Tuan Su Keong Siong [Kampar]: Apa tipu? Jelaskan apa yang tipu.

Dato' Jalaluddin bin Alias [Jelevu]: Yang Berhormat Jelutong ya?

Seorang Ahli: Duduklah.

Dato' Jalaluddin bin Alias [Jelevu]: Saya hendak bagi tahu Yang Berhormat Jelutong bahawa apa yang berlaku dalam kerajaan sama ada dulu dan sekarang, yang salah tetap salah. Kita ada undang-undang. Biarkan proses undang-undang berjalan. Kita jangan letakkan kesalahan dan kita uar-uarkan di peringkat akar umbi. Kita bawa...

Puan Kasthuriraani a/p Patto [Batu Kawan]: Yang Berhormat Jelevu tidak boleh kata Yang Berhormat Jelutong mengatakan mengeluarkan kenyataan yang menipu.

Dato' Jalaluddin bin Alias [Jelevu]: Nantilah saya cakap. Ini masalah kerajaan pembangkang sekarang Tuan Yang di-Pertua.

Puan Kasthuriraani a/p Patto [Batu Kawan]: Itu *unparliamentary*. Tuan Yang di-Pertua, *he has to retract. Menipu is a strong statement.*

Dato' Jalaluddin bin Alias [Jelevu]: *Let* Tuan Yang di-Pertua *decide*. Ini masalah kerajaan pembangkang.

Tuan Su Keong Siong [Kampar]: Yang Berhormat Jelevu mana boleh tuduh Yang Berhormat Jelutong menipu. Apa dasar?

Puan Kasthuriraani a/p Patto [Batu Kawan]: *Cannot use the word menipu. You yourself know. This is the decorum of the Dewan Rakyat. [Dewan riuh]*

Dato' Jalaluddin bin Alias [Jelevu]: Ini *floor* saya. Biarlah saya bercakap dulu.

Puan Kasthuriraani a/p Patto [Batu Kawan]: *How can you say menipu?*

Dato' Jalaluddin bin Alias [Jelevu]: Ini masalah kerajaan pembangkang. Fasal apa saya kata kerajaan pembangkang...

Puan Kasthuriraani a/p Patto [Batu Kawan]: Guna perkataan menipu bukan masalah pembangkang sekarang.

Dato' Jalaluddin bin Alias [Jelevu]: *Kerana you people react as an opposition.*

Tuan Sivakumar Varatharaju Naidu [Batu Gajah]: Apa itu kerajaan pembangkang? Kerajaan itu kerajaanlah. Pembangkang itu pembangkang.

Dato' Jalaluddin bin Alias [Jelevu]: Itulah. Tengok...

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: *You all* ini, kalau kata kita... *[Berucap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Beberapa Ahli: *[Berucap tanpa menggunakan pembesar suara] [Dewan riuh]*

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Minta semua duduk. Ini sesi...

Beberapa Ahli: *[Berucap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Saya minta Yang Berhormat Jelevu teruskan.

Dato' Jalaluddin bin Alias [Jelevu]: Boleh saya teruskan. Sekejap.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Tuan Yang di-Pertua.

Dato' Jalaluddin bin Alias [Jelevu]: Yang Berhormat Jelutong, *fair*. Sekejap.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Yang Berhormat Jelevu...

Dato' Jalaluddin bin Alias [Jelevu]: *No, let me speed up my...*

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Tuan Yang di-Pertua, dengan izin. Tuan Yang di-Pertua, kenyataan penyamun, perompak, penyangak itu tidak dikeluarkan terhadap semua. Hanya dikeluarkan terhadap Yang Berhormat Pekan.

Dato' Jalaluddin bin Alias [Jelevu]: *Okay, fair, fair.* Sudah, okey.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Ada, saya sudah baca.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Yang Berhormat Langkawi kata penyamun, perompak, pencuri, penyangak ialah Yang Berhormat Pekan. Bukan terhadap semua.

Dato' Jalaluddin bin Alias [Jelevu]: Tuan Yang di-Pertua, boleh saya teruskan Tuan Yang di-Pertua?

*[Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Nga Kor Ming) **mempengerusikan Mesyuarat**]*

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Akan tetapi Yang Berhormat Jelebu tidak jelaskan tentang kenyataan DOJ.

Dato' Jalaluddin bin Alias [Jelebu]: Pembelaan terhadap golongan B40 ini haruslah...

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Kenyataan DOJ Amerika Syarikat yang mengatakan bahawa ada global kleptokrasi.

Dato' Jalaluddin bin Alias [Jelebu]: Yang Berhormat Jelutong, bagilah saya *chance* sedikit. Yang Berhormat Jelutong, *okay, thank you*. Nanti saya *bar you* punya *line* nanti. Pembelaan kepada golongan B40 ini haruslah dijadikan sebagai satu *priority* kepada kerajaan kerana golongan ini adalah merupakan yang sering mendapat perhatian daripada kerajaan terdahulu.

Saya hendak bawa satu cadangan kepada Dewan, kepada pihak kerajaan bahawa definisi B40, M40 dan T20 ini untuk kita kaji semula kerana kali terakhir mengikut perangkaan, kali terakhir ianya dipinda adalah pada tahun 2016. Dengan keadaan kos sara hidup sekarang saya mencadangkan kepada pihak kerajaan supaya definisi B40, M40 dan T20 ini dapat kita kaji semula. B40, 2014 ialah 2,629, tahun 2016 ialah 3,000 dan kita kaji, saya mencadangkan supaya definisi B40 ini dinaikkan kepada RM4,000, M40 dinaikkan kepada RM4,000 ke RM8,000 dan T20 dinaikkan kepada RM15,000.

Saya melihat ini kerana kos sara hidup dan keadaan ekonomi negara melibatkan tanggungjawab, tanggungan kepada B40 dalam pelbagai keadaan *environment* ataupun lokaliti tempat tinggal mereka memerlukan pembelaan yang lebih daripada pihak kerajaan.

Tuan Yang di-Pertua, saya hendak sebut bahawa mengapa fi nelayan ini sangat penting kerana banyak bantuan kerajaan seperti subsidi perumahan umpamanya, bantuan persekolahan dan lain-lain bantuan yang kita beri kepada B40 tetapi M40 ini juga sering kali tertinggal daripada pemerhatian kerajaan untuk kita turut bantu.

Tuan Yang di-Pertua, saya masuk kepada bab yang lain. Setelah lima bulan kerajaan baharu ataupun meneruskan pentadbiran pemerintahan. Saya hendak sebut di Dewan yang mulia, perkara pertama yang mendatangkan masalah kepada rakyat ialah pemansuhan dan pembatalan segala projek yang berkaitan dengan rakyat. Saya hendak ucap terima kasih kepada kerajaan kerana status beberapa projek di dalam kawasan saya masih tidak tentu. Saya tanya kepada pegawai daerah, saya tanya kepada pelbagai *authority person*, mereka mengatakan tidak ada status tertentu secara rasmi tetapi projek tidak berjalan.

Saya hendak bagi tahu, Jelebu ini Dewan yang mulia ini, Jelebu ini adalah merupakan satu tempat yang boleh meningkat ataupun boleh maju ke hadapan dalam proses atau dalam masa yang singkat dan boleh menyelesaikan banyak masalah. Jalan pintas Gagu ke Broga yang boleh memendekkan perjalanan daripada satu jam ke 40 minit telah tergantung walaupun proses pembiayaan ataupun pembayaran pampasan tanah ini seharusnya bermula pada tahun ini. Kemudian Tuan Yang di-Pertua, Dewan orang ramai yang diluluskan oleh Yang Berhormat Pekan sebelum ini yang nilainya cuma RM5 juta, tanah sudah ada dan inilah antara dewan yang ditunggu oleh masyarakat luar bandar seperti kawasan saya. Kosnya RM5 juta saja pun mempunyai satu status yang tidak pasti.

Saya hendak sebut juga, dulu saya perjuangkan sejak sekian lama, kali pertama saya berada di Dewan Rakyat sebagai Ahli Dewan Undangan Negeri seperti Yang Berhormat Jelutong, kita bawa projek untuk rakyat. Saya minta kompleks sukan, anak-anak muda. Yang Berhormat Johor Bahru tadi cakap kita hendak bawa anak muda, kita hendak perjuangkan anak muda, saya bawa kompleks sukan kerana kalau kompleks sukan ini ada mungkin atlet-atlet negara lahir daripada Jelebu. Yang Berhormat Rembau telah bersetuju meluluskan kompleks sukan RM8 juta, pun tertangguh pada hari ini. Saya hendak minta tolong sangat, saya rayu kepada kerajaan supaya projek-projek yang melibatkan masyarakat di Jelebu ini dapat kita teruskan.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Sikit Yang Berhormat. Boleh?

Dato' Jalaluddin bin Alias [Jelebu]: Ya.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Masalah projek *stop*, berhentikan dan juga bayaran juga tidak dibuat kepada kontraktor. Adakah Yang Berhormat

sedar semua pembayaran, semua kontrak ini, seorang yang menentukan. *A very powerful man*, Menteri Kewangan. Semua kementerian kena pergi Kementerian, tanya JKR, tanya itu, tanya ini. *What's going on? One man?* Terima kasih.

Dato' Jalaluddin bin Alias [Jelebu]: Terima kasih.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Minta penjelasan. Saya minta penjelasan. Apakah yang cuba dimaksudkan oleh Yang Berhormat Pasir Salak?

Dato' Jalaluddin bin Alias [Jelebu]: Yang Berhormat Jelutong, okey? Boleh saya teruskan?

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Yang Berhormat Pasir Salak, apa yang dimaksudkan?

Dato' Jalaluddin bin Alias [Jelebu]: Boleh saya teruskan?

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Tidak faham?

■1740

Dato' Jalaluddin bin Alias [Jelebu]: Boleh saya teruskan?

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Ini sebenarnya Yang Berhormat Jelutong ini, fasal apa tanya ini? *You sekolah lagi...*

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Yang Berhormat Pasir Salak yang tidak faham.

Dato' Jalaluddin bin Alias [Jelebu]: Tak, tak. Ini *floor* saya. Tengok Yang Berhormat Pasir Salak dengan Yang Berhormat Jelutong, Tuan Yang di-Pertua. Tengok dia sudah dua-dua pula. Kacau betul ini.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: *[Ketawa]*

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Yang Berhormat Jelutong, hendak tanya, tanya kepada Yang Berhormat Jelebu.

Dato' Jalaluddin bin Alias [Jelebu]: Tanyalah pada saya. Ini jadi masalah. Saya boleh jawab tetapi sudah tanya pada Yang Berhormat Pasir Salak, saya tidak hendak jawablah. *[Dewan riuh]* Tuan Yang di-Pertua, saya hendak sambung sedikit lagi. Satu sekolah Tamil di kawasan saya, sekarang ini sekolah asal itu, sekolah Tamil itu saya ingat sudah puluh tahun. Kita dapat projek buat sekolah Tamil dengan kos hampir RM1 juta, 80 peratus *complete*, siap dan sekarang sudah tertangguh. Oleh kerana mengikut daripada kontraktor yang berkenaan kerana *payment* tidak dapat.

Jadi, saya hendak minta pihak kementerian tolong semak balik. Satu lagi sekolah, Sekolah Menengah Jenis Kebangsaan Lui Barat, Tuan Yang di-Pertua. Sudah terlibat dalam kebakaran hampir 8 bulan. Ketika itu Barisan Nasional mentadbir negara dan terbakar asrama ini. Saya dapat peruntukan khas daripada Yang Berhormat Padang Terap, lulus RM600,000 untuk *repair* serta-merta. Sampai hari ini tidak buat. Ini untuk masyarakat dan anak-anak, ini untuk orang ramai. Kenapa mesti ini mendapat...

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Yang Berhormat, saya boleh jawab mengapa tidak dapat duit. Saya boleh jawab.

Dato' Jalaluddin bin Alias [Jelebu]: Tidak apa, nanti Yang Berhormat Jelutong, saya tidak tanya Yang Berhormat Jelutong.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Duit itu guna untuk bayar hutang 1MDB.

Dato' Jalaluddin bin Alias [Jelebu]: Saya tidak tanya Yang Berhormat Jelutong, Yang Berhormat Jelutong tidak perlu jawab.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Duit itu guna untuk bayar hutang 1MDB, sebab itu tidak dapat. Tanya Yang Berhormat Pekan, saya tahu, saya boleh jawab.

Dato' Jalaluddin bin Alias [Jelebu]: Saya hendak mencadangkan kepada pihak kerajaan bahawa saya hendak cadang hari itu Yang Berhormat Bagan, Menteri Kewangan ada sebut, *instead of* kalau dia kata dia batal ECRL, batal HSR, mungkin dia lebih suka duit

itu digunakan untuk *spine road* dan sebagainya. Saya hendak masuk *registered Jelebu interest*, dengan izin. Hendak masuk daripada Jelebu pergi ke Kuala Lumpur ambil masa 1 jam 45 minit dengan *speeding* yang ditangkap oleh AES.

Kalau *speeding* biasa 2 jam 20 minit. Akan tetapi kalau *dual carriageway* daripada Jelebu, kawasan Yang Berhormat Seremban, kawasan Yang Berhormat Menteri Pengangkutan. Daripada Chennah kalau buat *dual carriageway* dinaiktarafkan, setengah jam, Tuan Yang di-Pertua, setengah jam. Saya hendak minta supaya *Jelebu Outer Ring Road* ini dapat diberi perhatian oleh kerajaan. Oleh kerana ia banyak menyelesaikan masalah trafik, penyuraian trafik daripada Bera, daripada Kelantan. Orang Kelantan hendak pergi Kuala Lumpur *jammed* dekat Karak, lalu Jelebu. Kalau siap jalan ini, 40 minit daripada Jelebu sudah sampai di Pusat Bandar Kuala Lumpur.

Jadi, ini adalah merupakan antara perkara yang harus diberi perhatian oleh kerajaan dan saya mohon supaya dapat perhatian. Tuan Yang di-Pertua, akhir sekali saya hendak masuk kepada FELDA. FELDA ini Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Pekan sudah sebut. Walaupun Yang Berhormat Pekan sebut secara ringkas, saya hendak sebut kawasan saya kawasan FELDA. Kawasan dalam Dewan Rakyat ini ada 54 ke 57 kerusi FELDA, 54 kerusi FELDA sama ada Barisan Nasional, sama ada Pas, sama ada Pakatan Harapan atau apa pun tetapi perjuangan kita untuk membela masyarakat FELDA sekarang mestilah satu suara dan mestilah merupakan satu gerakan.

Oleh kerana masyarakat peneroka FELDA sekarang sangat memerlukan perhatian dan tindakan kerajaan. Tuan Yang di-Pertua, saya mendapat pelbagai mesej, pelbagai pesanan kepada saya oleh golongan peneroka. Bahawa sekarang ini masyarakat FELDA, yang mereka terima, yang menjadikan masalah kepada mereka adalah kerana harga komoditi, harga sawit. Tuan Yang di-Pertua, kalau kita tengok harga sawit sekarang daripada bulan Januari RM530 per tan, sekarang ini Oktober RM380 dan ini adalah pendapatan mereka secara *total*.

Seorang peneroka Tuan Yang di-Pertua, 8 tan setiap peneroka *at average*, ada 5 tan, ada 6 tan. Bila mereka dapat 8 tan, tahu berapa pendapatan *nett* mereka? RM890. Mana mungkin mereka boleh *survive* dengan keluarga yang begitu besar dengan pendapatan yang sebegitu rupa. Itu pun kalau setelah tolak BK, tolak bayaran hutang dan sebagainya, ada kalanya mereka sekarang *zero income*. Tidak ada sebarang pendapatan apabila ditolak pelbagai hutang dan sebagainya.

Oleh kerana itu Tuan Yang di-Pertua, saya hendak cadang harga rendah, keadaan ekonomi dan juga keperluan yang tidak diperoleh oleh peneroka seperti dahulu. Saya hendak minta pihak kerajaan supaya dapat memberikan perhatian khusus bagi golongan peneroka ini dapat meneruskan kehidupan mereka dalam apa jua bentuk sekalipun sama ada bentuk penyelesaian jangka pendek ataupun bentuk penyelesaian jangka panjang. Akan tetapi yang penting, golongan ini mestilah untuk kita bela.

Dato' Seri Dr. Santhara [Segamat]: Boleh mencelah, Yang Berhormat?

Dato' Jalaluddin bin Alias [Jelebu]: Sila. Sekejap ya, sekejap.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Yang Berhormat Segamat, sila.

Dato' Seri Dr. Santhara [Segamat]: Terima kasih. Adakah Yang Berhormat bersetuju pada masa harganya tinggi dan keuntungannya banyak tetapi keuntungan itu sepatutnya digunakan untuk melebihi pendapatan warga FELDA tetapi malangnya banyak pelaburan yang telah dilakukan di luar skop, khususnya di luar negara dan telah menyebabkan banyak kerugian sehingga hari ini. Itu merupakan satu punca yang lebih besar yang telah menyebabkan kerajaan yang lepas mahupun kerajaan yang sekarang ini tidak mempunyai wang yang mencukupi untuk menolong warga FELDA ini. *[Tepuk]* Sejauh mana Yang Berhormat bersetuju?

Dato' Jalaluddin bin Alias [Jelebu]: Ya. Yang Berhormat Segamat, *in whatever reason*, peneroka tidak tahu. Apa yang penting, saya hendak beritahu, FELDA, *this has nothing to do with the profit-oriented business*. Betul, setiap perniagaan memerlukan keuntungan untuk kita bagi semula kepada golongan peneroka. Akan tetapi janganlah tertumpu kepada *profit-oriented business*, dengan izin, semata-mata. Kita harus fikir soal *social-oriented business* kerana rakyat sekarang sudah tunggu. Peneroka FELDA sudah tunggu, pengundi saya sudah ada...

Dato' Seri Dr. Santhara [Segamat]: *[Bangun]*

Dato' Jalaluddin bin Alias [Jelevu]: Nanti Yang Berhormat, boleh saya- Sekejap Yang Berhormat, ada masa saya bagi, *no problem. Mafi musykila*. Saya hendak beritahu, saya ada 12 kawasan FELDA. Dalam keadaan Ahli Parlimen pembangkang sekarang, *it is not easy for me to serve them*, dengan izin. Akan tetapi saya boleh bawa suara mereka. Salah satu punca harga sawit jatuh, itu masalah komoditi. Akan tetapi sampai pula kepada hasil yang semakin kurang. Ulut bungkus ini Tuan Yang di-Pertua, merupakan satu barah kepada penyakit kelapa sawit yang semakin serius sekarang. Bukan sahaja di Jelevu ada ulut bungkus, ulut bungkus ada di Tanjung Malim, ulut bungkus ada di mana-mana kawasan FELDA.

Akan tetapi Pengerusi FELDA, saya mendapat maklum, mencadangkan supaya tutup sawit, tutup getah, tanam buluh. Saya hendak beritahu, sebelum kita buat sesuatu cadangan, kita harus kaji dahulu sama ada cadangan kita itu adalah cadangan yang boleh mendatangkan kemudaratatan ataupun cadangan yang boleh mendatangkan hasil. Saya hendak cadang kepada pihak kerajaan supaya satu jawatankuasa khas dilantik oleh FELDA untuk meneliti, mengkaji dan menyelesaikan segala isu yang berkaitan dengan peneroka, termasuk isu ulut bungkus yang saya sebut tadi.

Tuan Yang di-Pertua, perkara yang kedua berkaitan dengan generasi kedua FELDA adalah isu perumahan. Yang Amat Berhormat Langkawi ada sebut perumahan, kita hendak bina...

Dato' Seri Dr. Santhara [Segamat]: Yang Berhormat, boleh mencelah.

Dato' Jalaluddin bin Alias [Jelevu]: Sekejap, sekejap, boleh bagi saya habiskan perumahan, *few minutes*. Sabarlah dahulu Yang Berhormat Segamat. Saya hendak sebut hal perumahan ini. Hal perumahan ini Tuan Yang di-Pertua, memang menjadi satu idaman kepada semua lapisan golongan masyarakat. Kita hendak buat 200,000, kerajaan menyasarkan 600,000 ketika Barisan Nasional, 600,000 tidak silap saya. Sekarang Kerajaan Pakatan Harapan menyasarkan 200,000. Sekarang ini Tuan Yang di-Pertua, projek perumahan generasi kedua FELDA terbengkalai, ada 1-2 tempat terbengkalai.

Whatever reason, sebelum Yang Berhormat Jelutong sebut, saya sebut dahulu, *whatever reason*. Salah kontraktor *terminate*. Akan tetapi peneroka mesti dapat terus pembelaan. Rumah yang sudah siap, bagilah kepada golongan generasi kedua. *Alhamdulillah*, saya hendak ucapkan terima kasih kepada FELDA kerana masih lagi belum mengambil tindakan kepada rumah generasi kedua FELDA Pasung 1. Sekarang kawasan itu sudah mendapat CCC dan saya harap penyelesaian *total* kepada pemilik generasi kedua FELDA Pasoh 1 dapat kita selesaikan.

Rumah generasi kedua FELCRA Lakai di Jelevu, 168 unit sudah diluluskan, tanah sudah tolak sudah. Setahun sebelum *election*, satu tahun setengah sebelum *election* tanah sudah tolak sudah dan saya minta status ini juga dapat kita teruskan. Untuk menyelesaikan masalah ini, saya hendak cadang kepada kerajaan supaya FELDA saya sebut tadi, *nothing to do with the business* ataupun *profit-oriented, more to the social-oriented*, dengan izin. Saya hendak minta FELDA supaya dapat meluaskan peluang generasi kedua ini untuk mendapatkan peluang bagi membina rumah. Kita bagi tanah di FELDA dengan bantuan pembinaan rumah melalui agensi Majlis Perumahan Negara yang dicadangkan oleh pihak kerajaan. Sila, Yang Berhormat Segamat.

■1750

Dato' Seri Dr. Santhara [Segamat]: Terima kasih. Itulah semangat setia kawan antara bangsa Johor dengan negeri, kita dekat. Yang Berhormat, tadi Yang Berhormat ada menyatakan bahawa perniagaan itu hanya tidak berasaskan keuntungan tetapi juga tanggungjawab sosial. Akan tetapi kalau hanya kepada tanggungjawab sosial kalau bukan *profitability*, mengapa FGV itu disenaraikan? Bila FGV itu disenaraikan, ia ada tiga.

Satu, adalah untuk mengambil dana daripada luar ataupun pemegang saham yang sedia ada untuk menjual. Ketiganya, bila kita sudah ambil duit daripada luar, maka perlu beri balik keuntungan. Biasanya 30 persen 40 persen. Maka apabila sesuatu syarikat itu di senarai di Bursa, maka ia adalah bersifat keuntungan. Itu yang saya tidak faham mengapa Menteri Kewangan yang dulu, dia tidak fikir sebagaimana Yang Berhormat berfikir. Patut kah atau tidak patut buat dulu. Mohon penjelasan.

Dato' Jalaluddin bin Alias [Jelebu]: Terima kasih Yang Berhormat Segamat. Saya hendak sebut, memang setiap perniagaan kita hendak ada keuntungan. Akan tetapi Kerajaan Barisan Nasional apa juga bentuk perniagaan yang dilakukan dalam apa jua syarikat GLC, *government-linked company* atau apa pun syarikat adalah untuk memberi pulangan semula kepada rakyat. Itu fasal golongan peneroka mendapat bantuan tahunan. Peneroka mendapat bantuan hari raya. Peneroka mendapat bantuan kalau pendapatan RM1,500 ke bawah dia tidak potong. Sekarang peneroka tidak ada langsung pendapatan. Ini fasalnya. Saya hendak bagi tahu.

Dato' Seri Dr. Santhara [Segamat]: Hutang tetap hutang juga. Maknanya hutang itu masih ada.

Dato' Jalaluddin bin Alias [Jelebu]: Ya. Saya hendak bagi tahu kepada Yang Berhormat Segamat dan juga kepada rakan-rakan bahawa pelbagai tindakan penyelesaian jangka pendek, jangka panjang kita buat. Saya minta supaya kalau itu adalah merupakan tindakan yang tidak mendatangkan manfaat kepada peneroka, kepada FELDA, kita hendak tengok pelan jangka panjang, jangka pendek yang dilakukan oleh kerajaan untuk golongan peneroka. Jangan peneroka *suffer* sampai lima bulan sekarang. Kita tunggu apa keputusan kerajaan.

Akhirnya, Tuan Yang di-Pertua. Akhirnya bagi saya tutup sekejap. Yang Amat Berhormat Langkawi bagi tahu tempoh Perdana Menteri dua penggal. Yang Amat Berhormat Perdana Menteri bagi tahu tempoh Menteri Besar, dua penggal. Saya hendak cadang RMK ini *instead of five years*, kita buat tiga tahun cukup lah. Kalau Menteri Besar sudah dua penggal, kalau Perdana Menteri dua penggal, kita buat tiga tahun kerana pergerakan ekonomi negara sekarang sangat pantas dan cepat. Sangat laju. Jadi kita mungkin dalam percaturan pertama itu tidak menepati kehendak rakyat pada ketika dan tahun berkenaan. Saya mencadangkan supaya kita mendapat satu pendekatan baru untuk kita kaji balik mungkin *instead of five years* kemungkinan kita buat.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Yang Berhormat Jelebu, masa sudah tamat.

Dato' Jalaluddin bin Alias [Jelebu]: Jelebu mohon menyokong. Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Terima kasih. Akhirnya menyokong juga. Ahli-ahli Yang Berhormat, setakat petang ini seramai 20 Ahli-ahli Yang Berhormat telah mengambil bahagian dalam perbahasan ini. Mengikut senarai yang saya ada, masih ada lagi 12 orang Ahli Yang Berhormat ingin berbahas pada petang ini. Oleh sebab itu, demi memberikan peluang dan ruang yang secukupnya kepada semua Ahli-ahli Yang Berhormat untuk berbahas. Mulai saat sekarang ini saya hadkan masa perbahasan kepada 20 minit. Sekarang saya menjemput Yang Berhormat Batang Sadong. Sila.

5.53 ptg.

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri [Batang Sadong]: Terima kasih, Tuan Yang di-Pertua. *Bismillahir Rahmanir Rahim. Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh.* Tuan Yang di-Pertua, saya mengucapkan terima kasih di atas peluang yang diberi. Saya sebenarnya amat tertarik dengan beberapa kenyataan Yang Amat Berhormat Perdana Menteri semasa membentang Kajian Separuh Penggal pada 18 Oktober minggu yang lepas. Di antara perkara yang saya perlu beri penekanan menyentuh perhubungan negeri Sarawak dengan Kerajaan Persekutuan di bawah Perlembagaan Persekutuan, di bawah Perjanjian Malaysia 1963 dan *Intergovernmental Committee Report*.

Tuan Yang di-Pertua, kerajaan yang ada merupakan kerajaan untuk semua rakyat. Apabila kita telah dipilih, kita lah pemimpin untuk semua rakyat. Tidak kira bangsa, agama dan untuk semua negeri. Maka sebab itulah pembangunan infrastruktur negeri Sarawak sentiasa menjadi tumpuan rakyat. Tidak kira sama ada sebelum ini di bawah Kerajaan Barisan Nasional dan sekarang ini di bawah Kerajaan PH.

Sebelum peralihan kuasa dari Barisan Nasional kepada Pakatan Harapan, satu Jawatankuasa Pemandu (*devolution of power*) telah ditubuhkan pada tahun 2016. Peranan jawatankuasa adalah untuk mengkaji kuasa-kuasa negeri Sarawak yang terhakis di bawah Perlembagaan Persekutuan mahupun di bawah Perjanjian Malaysia 63 ataupun MA63 yang biasa disebutkan. Sepanjang penubuhan Jawatankuasa Pemandu, saya guna perkataan

pendek itu DOP iaitu *devolution of power* dengan izin. Jawatankuasa Teknikal terdiri daripada pegawai-pegawai, pakar undang-undang dan kewangan dari Sarawak, dari Sabah dan juga dari Kerajaan Persekutuan telah menjalankan tugas kajian serta pengiraan dari aspek perundangan dan juga kewangan melibatkan kerajaan negeri dan Persekutuan tertakluk kepada peruntukan undang-undang berkaitan dan peraturan kerajaan.

Keseluruhan Mesyuarat Jawatankuasa Teknikal dan Jawatankuasa Pemandu diadakan sebelum pilihan raya sebanyak tujuh kali. Di antara resolusi yang dicapai dalam Jawatankuasa Teknikal yang pertama sekali iaitu mengenai semakan kewangan di bawah artikel 112D dengan izin.

Kedua ialah untuk memasukkan dalam semakan kewangan artikel 112D itu perkara berhubung duti import dan duti eksais berkenaan dengan produk petroleum.

Ketiga, tanggungjawab kewangan Persekutuan untuk perbelanjaan di bawah senarai bersama ataupun *concurrent list*. Banyak lagi, Tuan Yang di-Pertua. Akan tetapi bagi menjimatkan masa saya tidak menyentuh semuanya secara terperinci.

Oleh itu Tuan Yang di-Pertua, adalah menjadi harapan kami kepada Kerajaan Pakatan Harapan agar memenuhi hasrat penandatanganan MA63 itu untuk menyemak semula geran khas untuk Sarawak dan Sabah. Cuba bayangkan berapa banyaknya peruntukan yang diberi kepada Sarawak khusus untuk membangunkan negeri. Bayangkan negeri yang mengeluarkan hasil minyak ketinggalan dari segi pembangunan infrastruktur.

Tuan Yang di-Pertua, sungguh sedih sekali. Kerajaan Persekutuan diberi amanah untuk menjaga Sarawak dan Sabah dengan seadil-adilnya. Akan tetapi Sarawak masih jauh ketinggalan. Malah negeri-negeri di Semenanjung menikmati kemudahan yang jauh lebih baik daripada negeri Sarawak dan juga negeri Sabah. Malah mereka lebih maju dan membangun.

Tuan Yang di-Pertua...

Dr. Kelvin Yii Lee Wuen [Bandar Kuching]: Boleh minta penjelasan sedikit?

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri [Batang Sadong]: Saya baru, masih dalam peringkat mukadimah.

Dr. Kelvin Yii Lee Wuen [Bandar Kuching]: Saya cuma nak minta penjelasan.

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri [Batang Sadong]: Boleh bagi saya satu peringkat lagi, selepas satu *paragraph*, then I give you, dengan izin.

Dr. Kelvin Yii Lee Wuen [Bandar Kuching]: Okey, terima kasih.

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri [Batang Sadong]: Tuan Yang di-Pertua, Yang Amat Berhormat Perdana Menteri sendiri mengakui akan mengembalikan apa yang terhakis dari Sarawak dan Sabah. Kami di Sarawak amat mengalu-alukan pendapat beliau. Saya hendak menyatakan di sini bahawa tidak susah untuk mengembalikan hak yang terhakis tersebut. Patuhi sahaja lah apa yang termaktub di dalam Perlembagaan Persekutuan yang tidak dipatuhi selama ini. Saya ambil sedikit contoh seperti iaitu semakan geran khas di bawah artikel 112D dan perkara-perkara yang diputuskan oleh Jawatankuasa Teknikal. Saya memberi peluang kepada Yang Berhormat.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Sila Yang Berhormat Bandar Kuching.

Dr. Kelvin Yii Lee Wuen [Bandar Kuching]: Terima kasih Yang Berhormat. Saya cuma hendak tanya penjelasan. Tadi Yang Berhormat telah bercakap bahawa pembangunan negeri Sarawak sekarang jauh ketinggalan dengan Semenanjung. Akan tetapi Kerajaan Barisan Nasional telah memerintah di Sarawak selama sudah 55 tahun dan pembangunan ini bukan masalah yang *acute*, yang baru berlaku tetapi masalah yang kronik. Apa yang terjadi? Kenapa sekarang baru bersuara? Kenapa pada masa dulu pada zaman Barisan Nasional tidak bersuara? Sekian, terima kasih.

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri [Batang Sadong]: Terima kasih Yang Berhormat. Saya hendak menunggu soalan itu kerana apabila saya menjadi Menteri yang bertanggungjawab dalam hal undang-undang dan juga apabila saya dipilih dan dilantik menjadi *co-chairman* kepada Jawatankuasa *Steering Committee*. Kami sudah pun berbincang. Tadi saya sebut mengenai *Technical Committee*, dan juga *Steering Committee*

dan kami sudah hampir ke situ. Saya akan sentuh beberapa perkara yang telah kami lakukan dan sebenarnya kalaulah BN menang hari itu, barulah nampak lagi yang banyak telah kita lakukan.

Cuma Yang Berhormat kena tahu bahawa BN yang ada pada masa itu 61 tahun ya. Yang Berhormat pun tahu. Akan tetapi kami berada di dalam pemerintahan BN dan kita sudah ada Perdana Menteri kali ini ialah ketujuh. Perdana Menteri kali ini pun pernah menjadi pemimpin pada masa itu. Kenapa tidak tanya dia? Kenapa tidak tanya dia?

Dr. Kelvin Yii Lee Wuen [Bandar Kuching]: Kenapa tak, tak...

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri [Batang Sadong]: Yang Berhormat, saya hendak menjimatkan 20 minit ini. Kalau ada masa saya bagi. Saya suka hendak berdebat dengan Yang Berhormat. Terima kasih.

■1800

Tuan Yang di-Pertua, merujuk kepada Artikel 112D Perlembagaan Persekutuan, di bawah Perkara 112C(1)(a) Perlembagaan Persekutuan – Kerajaan Negeri Sabah dan Sarawak diperuntukkan pemberian khas tahunan yang bertujuan meningkatkan tahap pembangunan di kedua-dua negeri ini supaya seimbang dengan kemajuan pembangunan di negeri-negeri lain di Semenanjung Malaysia. Pemberian khas ini diberikan sejak penubuhan Malaysia iaitu sejak tahun 1964.

Dalam tempoh tersebut pindaan kali pertama dan terakhir telah dibuat pada tahun 1969 dengan kadar pemberian khas yang diterima oleh kerajaan negeri bagi tahun-tahun 1969, 1970, 1971, 1972 dan 1973 adalah sejumlah RM12 juta bagi 1969, RM12.9 juta bagi tahun 1970, RM13.9 juta bagi tahun 1971, RM14.9 juta untuk tahun 1972 dan RM16 juta masing-masingnya untuk tahun 1973. Jadi sejak pindaan ini Tuan Yang di-Pertua, jumlah pemberian kepada negeri Sarawak adalah RM16 juta setahun. Jumlah pemberian khas yang telah diterima oleh negeri Sarawak bagi tempoh 1964 hingga 2008 adalah sebanyak RM673.608 juta.

Kajian semula pemberian khas ini adalah selaras dengan Perkara 112D Perlembagaan Persekutuan. Kadar pemberian khas sejumlah RM16 juta ini telah diguna pakai lebih kurang 35 tahun yang lalu sejak tahun 1973. Dalam tempoh yang begitu lama Tuan Yang di-Pertua, kadar sejumlah RM16 juta ini adalah tidak lagi realistik kerana perbezaan nilai yang begitu ketara disebabkan oleh faktor inflasi yang mana kadar RM16 juta pada tahun 1973 adalah jauh lebih besar nilainya berbanding kadar yang sama pada masa kini.

Tuan Yang di-Pertua, pemberian khas yang bertujuan membantu kerajaan negeri dalam membiayai kos perkhidmatannya tidak pernah berubah sedangkan kos operasi dan kos pembiayaan projek-projek pembangunan di negeri ini telah meningkat saban tahun. Menurut rekod perbelanjaan kerajaan negeri iaitu perbelanjaan mengurus dan pembangunan telah meningkat daripada hanya RM199 juta dalam tahun 1974 kepada RM4 bilion pada tahun 2008 iaitu peningkatan sebanyak RM3.8 bilion atau 1,910 peratus. Kos perkhidmatan di negeri Sarawak yang amat tinggi antara lain disebabkan oleh faktor-faktor pertama iaitu keluasan negeri yang begitu besar iaitu 124,450 kilometer persegi bersamaan dengan 40 peratus keluasan Malaysia.

Kedua ialah bentuk muka bumi Sarawak yang terbahagi kepada tiga kawasan iaitu kawasan persisiran berpaya, kawasan luar bandar yang sempit dan berbukit-bukau dan kawasan pedalaman yang bergunung-ganang. Ketiga ialah taburan penduduk yang berselerak yang mana 50 peratus penduduk mendiami kawasan bandar dan baki 50 peratus lagi mendiami kawasan luar bandar. Faktor-faktor di atas menyukarkan usaha-usaha membawa pembangunan ke serata pelosok negeri Sarawak kerana melibatkan kos perbelanjaan yang amat besar, sumber-sumber yang banyak dan memakan masa yang panjang.

Di samping faktor geografi Tuan Yang di-Pertua, perbelanjaan bagi perkhidmatan kerajaan negeri juga akan terus meningkat disebabkan oleh keperluan penduduk Sarawak kepada infrastruktur yang lebih baik, penyediaan kemudahan asas yang lebih menyeluruh dan sempurna seperti bekalan air terutamanya di luar bandar dan penyediaan lebih banyak pembangunan di bandar dan sub bandar bagi mengimbangi tahap pembangunan di negeri ini yang masih jauh ketinggalan berbanding negeri-negeri lain di Semenanjung Malaysia. Penduduk Sarawak yang berjumlah kira-kira 2.5 juta mempunyai harapan yang tinggi agar

mereka sama-sama dapat menikmati arus pembangunan yang lebih pesat dan baik seperti mana yang dikecapi oleh penduduk di Semenanjung Malaysia.

Tuan Yang di-Pertua, suka saya juga menarik perhatian Dewan yang mulia ini bahawa hasrat Sarawak, *North Borneo* atau Sabah pada ketika itu, Singapura sehingga 1965 telah meninggalkan Malaysia untuk menjadi bebas dan negeri-negeri di bawah Persekutuan Tanah Melayu telah menandatangani MA63 dengan niat yang tulus dan ikhlas demi memberi perlindungan dan hak kepada negeri-negeri yang menandatangani perjanjian.

Tuan Yang di-Pertua, saya difahamkan bahawa satu Jawatankuasa Pemandu telah ditubuhkan oleh Kerajaan Persekutuan baru-baru ini dengan tujuan untuk menyemak dan menyelaraskan Perjanjian 1963 dan seramai 17 orang ahli di dalam Jawatankuasa Pemandu hanya dua wakil dari negeri Sarawak, saya menyebut negeri Sarawak walaupun ada seorang lagi iaitu Menteri dari Sarawak berada dalam Kerajaan Persekutuan.

Di mana dua wakil dari Sarawak ialah Yang Amat Berhormat Ketua Menteri dan Peguam Negeri. Daripada 17 orang hanya dua orang wakil Sarawak. Di manakah keadilannya di sini? Saya berharap agar perkara ini disemak semula demi berlaku adil kepada rakyat negeri Sarawak. Saya juga ingin menyentuh mengenai *concurrent list* iaitu Senarai Bersama di bawah Jadual Kesembilan Perlembagaan Persekutuan, sebagai sebuah Kerajaan Persekutuan ia mempunyai tanggungjawab bersama ke atas perbelanjaan negeri. Misalnya seperti kesihatan, pelajaran, sukan, *labour* dengan izin perkhidmatan awam negeri di bawah Artikel 112 Perlembagaan Persekutuan.

Tuan Yang di-Pertua, selesai sahaja Pilihan Raya Umum ke-14 kesemua projek yang telah lulus dan yang sudah ada peruntukannya dibatalkan oleh Kerajaan Persekutuan. Kesemuanya projek-projek daripada projek jalan raya, sekolah, perparitan, bekalan air dan elektrik, stadium, dewan masyarakat, padang futsal dan banyak lagi. Kesemuanya adalah untuk rakyat, untuk membangunkan kawasan kami terutama sekali kawasan luar bandar. Di manakah tanggungjawab bersama di bawah undang-undang yang tertinggi di negara yang tercinta ini? Di manakah keadilan yang dihasratkan oleh penandatangan Perjanjian MA63? Rujuk balik kepada *Inter-Governmental Committee Report*, di mana segala yang baik telah dibincangkan oleh semua pihak demi melindungi hak istimewa orang-orang Sarawak dan Sabah termasuk Yang Berhormat tadi bertanya saya terutama sekali dalam hak beragama, bahasa, pelajaran, ekonomi, budaya, pentadbiran negeri dan sebagainya.

Sarawak berhak untuk menuntut kesemua ini kerana Sarawak berada di bawah Kerajaan Persekutuan bernama Malaysia yang telah ditubuhkan bersama dengan *North Borneo*, Singapura dan Persekutuan Negeri Tanah Melayu. Tuan Yang di-Pertua, saya menyatakan bahawa Sarawak berhak menuntut kesemua ini kerana Sarawak merupakan negeri pengeluar minyak yang paling tinggi dan menghasilkan dana yang paling banyak untuk negara. Maka kami menuntut agar Kerajaan Persekutuan berlaku adil kepada kami untuk memberikan peruntukan yang seimbang dengan keperluan rakyat negeri Sarawak.

Untuk lebih efektif lagi salah seorang daripada Menteri yang bertanggungjawab dalam hal luar bandar saya nak menyatakan di sini haruslah datang dari Sarawak mahupun dari Sabah supaya mereka memahami keadaan keperluan kawasan luar bandar di Sarawak dan boleh membantu untuk mempercepatkan pembangunan di luar bandar. Saya rasa ini satu permintaan yang adil Tuan Yang di-Pertua. Tuan Yang di-Pertua, menyentuh mengenai tanggungjawab bersama di bawah senarai kesembilan, kesihatan adalah tanggungjawab Kerajaan Persekutuan dan kerajaan negeri.

Di Dewan yang mulia ini saya nak mohon komitmen daripada Kementerian Kesihatan untuk membenarkan pegawai perubatan dan lain-lain pegawai untuk bersama kami pergi ke rumah-rumah orang yang memerlukan dalam Program 'Ziarah Kamek'. Sebelum peralihan kuasa kami bersama pegawai-pegawai perubatan sering kali pergi ziarah dari rumah ke rumah untuk ziarah orang sakit, orang susah yang menghadapi masalah untuk pergi ke klinik atau hospital atas sebab-sebab yang hanya kami memahaminya, jauh betul mereka dari bandar.

■1810

Akan tetapi setelah PH mengambil alih, pegawai-pegawai dari klinik dan hospital tidak lagi berani mengikuti kami. Demi menjaga kesihatan penduduk, demi menjaga kebajikan mereka yang tidak berkemampuan dan demi berlaku adil kepada Negeri Sarawak. Saya mohon komitmen daripada kementerian supaya membenarkan pegawai-pegawai ini mengikuti program ziarah kami di Parlimen Batang Sadong.

Tuan Yang di-Pertua, kami sangat optimis tentang hasrat Kerajaan Persekutuan untuk membina Artikel 1(2) berhubung mengembalikan Sarawak kepada status asalnya dan bukan sebagai salah sebuah negeri dalam Malaysia. Namun, dengan pindaan tersebut ia tidak mencukupi Tuan Yang di-Pertua, kuasa autonomi dan juga sumber menjana pendapatan atau pun dengan izin, *source of generating income* juga perlu diperluaskan bagi merealisasikan status rakan sekutu atau dengan izin *equal partner* dalam negara. Contohnya *import duty* dan *excise duty on petroleum products* dengan izin ya iaitu *item one, part five of Tenth Schedules Federal Constitution*.

Semakan kewangan perlu dilakukan bagi membolehkan satu perintah boleh dilaksanakan di bawah Artikel 112D(5)(8) untuk membolehkan kerajaan negeri menguatkuasakan apa sahaja sumber penjana pendapatan baru dari Kerajaan Persekutuan. Ini kerana defisit atau sebarang *shortfall* dengan izin di antara jumlah yang mungkin diterima di bawah item perolehan dan amaun diterima daripada mana-mana harus di ambil kira dan dibayar kepada kerajaan negeri.

Tuan Yang di-Pertua, memang saya sedar banyak lagi perkara yang perlu saya nyatakan di sini namun kekangan masa saya berhenti di sini. Mohon Kerajaan Persekutuan melaksanakan segala yang disentuh tadi dengan mematuhi peruntukan di bawah Perlembagaan Persekutuan (MA63) dan *Inter-governmental Committee Report*. Saya sering menyatakan kami bukan hendak meminta lebih, kami meminta apa yang menjadi hak kepada kami orang Sarawak. Jadi, saya harap rakan-rakan di sana pun menyokong. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Dr. Kelvin Yii Lee Wuen [Bandar Kuching]: Boleh minta— boleh saya.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Enjin sudah tutup.

Dr. Kelvin Yii Lee Wuen [Bandar Kuching]: Boleh?

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri [Batang Sadong]: Okey, ada masa lagi boleh. Saya bagi peluang.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Bas sudah sampai.

Dr. Kelvin Yii Lee Wuen [Bandar Kuching]: Sudah sampai kah?

Tuan Awang Husaini bin Sahari [Putatan]: Sabah.

Dr. Kelvin Yii Lee Wuen [Bandar Kuching]: Cuma.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Benar. Okey, Yang Berhormat Bandar Kuching sedikit.

Tuan Awang Husaini bin Sahari [Putatan]: Sabah.

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri [Batang Sadong]: Masih ada tempoh sedikit lagi. Okey, *be quick*.

Dr. Kelvin Yii Lee Wuen [Bandar Kuching]: Saya cuma hendak tanya, macam satu *discussion* lah. Memang saya tidak mempertikaikan bahawa peruntukan yang di bagi kepada Sarawak untuk tahun ini, bukan sahaja tahun ini, semua tahun tidak cukup.

Akan tetapi satu soalan yang kita harus tanya apakah yang telah Kerajaan Negeri Sarawak gunakan dengan peruntukan yang telah ada? Adakah— *is it responsible* cukup untuk setiap warga orang Sarawak dan adakah *development* itu seimbang dengan...?

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri [Batang Sadong]: Terima kasih Yang Berhormat kerana menanyakan soalan tersebut. Izinkan saya Tuan Yang di-Pertua, kerana sebelum ini kita di bawah Kerajaan Barisan Nasional, kita banyak mengharapkan oleh kerana ada *concurrent list* tersebut, kita mengharapkan peruntukan banyak daripada Semenanjung iaitu daripada Persekutuan. Maka, itulah yang kita gunakan terutama sekali untuk air, untuk luar bandar.

Akan tetapi memang ia tidak mencukupi. Cuba bayangkan berapa ratus? *We are one hundred and forty over square kilometre* dengan izin. Itu tidak mencukupi banyaknya hutang, itu pun kerajaan negeri banyak menggunakan kewangan negeri sendiri. Saya mengharapkan pada kali ini Yang Berhormat tunggu pada 5 hari bulan, Yang Amat Berhormat Ketua Menteri Sarawak akan membentangkan bajet. Kita lihat bagaimana kerajaan negeri menggunakan peruntukan kerajaan negeri sendiri. Kita tunggu bersama. Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Okey, terima kasih Yang Berhormat Batang Sadong. Petang ini saya benarkan lebih suara wanita. Selepas Yang Berhormat Batang Sadong, saya jemput Yang Berhormat Batu Kawan. Selepas Yang Berhormat Batu Kawan, Yang Berhormat Kuala Kangsar. Sila.

6.14 ptg.

Puan Kasthuriraani a/p Patto [Batu Kawan]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua di atas peluang Batu Kawan membahas Laporan Kajian Separuh Penggal Rancangan Malaysia Ke-11 dari tempoh 2016 hingga 2020.

Tuan Yang di-Pertua, saya mengucapkan setinggi-tinggi penghargaan di atas keberanian semua rakyat Malaysia yang telah keluar dengan harapan yang tinggi untuk satu perubahan tunggak pimpinan di negara ini selepas dihukum satu rejim kleptokrasi dan dengan keberanian itulah termakbul doa kalian untuk pucuk pimpinan yang baharu di bawah Pakatan Harapan yang menjunjung prinsip demokrasi keadilan, amanah dan berceracak semangat bersatu padu untuk menggulingkan satu rejim zalim setelah 60 tahun bermaharajalela di tanah air ini.

Tuan Yang di-Pertua, saya berterima kasih kepada Kerajaan Pakatan Harapan yang memberikan nafas baru kepada Laporan Kajian Separuh Penggal Rancangan Malaysia Ke-11 ini di mana hampir semua kalau tidak pun sebahagian besar lapisan masyarakat diberikan peluang untuk didengari mahupun semua sektor di Malaysia di wakili.

Tuan Yang di-Pertua, pada masa negara Malaysia memperbaharui tatatertib cara kerja untuk mencapai aspirasi menjadi Harimau Asia. Maka, kepentingan perlu diberikan kepada satu isu yang dekat dengan hati saya dan amat penting iaitu untuk memastikan anak-anak kita menikmati pendidikan yang baik, perkhidmatan kesihatan yang optimum dan seterusnya perlindungan di sisi undang-undang daripada ancaman pemangsa.

Dengan ini saya ingin cadangkan agar kanak-kanak yang masih lagi menunggu taraf kewarganegaraan diberikan kewarganegaraan itu secepat mungkin menggunakan berlandaskan semua lunas undang-undang yang sedia ada. Semua ini dapat dijamin sekiranya kewarganegaraan diberikan bagi kanak-kanak ini. Terlalu ramai kanak-kanak yang tersangkut dengan kerenah birokrasi sesetengah pegawai-pegawai dalam pemprosesan permohonan kewarganegaraan mereka.

Walaupun Timbalan Menteri Pendidikan, Yang Berhormat Kulai baru-baru ini menyatakan bahawa kanak-kanak tidak lagi perlu menghadapi seribu satu halangan untuk menerima pendidikan di sekolah kerajaan. Maka, biasanya isu teknikal atau tiada isu pun yang digunakan sebagai alasan untuk tidak membenarkan kanak-kanak ini masuk sekolah untuk menerima pendidikan atau pun pegawai-pegawai yang masih menunggu *green light* daripada pihak atasan.

Tuan Yang di-Pertua, saya berharap dengan garis panduan di mana kanak-kanak hanya perlu menunjukkan sijil kelahiran, dokumen pengambilan anak angkat serta perintah mahkamah akan berpeluang untuk menerima pendidikan yang bagus dan secara rasmi di negara kita, diikuti oleh pegawai-pegawai dan juga sekolah-sekolah di Malaysia. Sekiranya kanak-kanak yang tidak bertaraf warganegara, maka surat pengesahan daripada pemimpin komuniti serta wakil rakyat boleh diterima pakai oleh pihak sekolah untuk membenarkan kanak-kanak ini mendaftar dan memulakan alam persekolahan mereka.

Tuan Yang di-Pertua, saya berharap arahan ini atau garis panduan ini akan dikuatkuasakan mulai tahun 2019 dan kita tidak akan membaca lagi berita kanak-kanak yang dinafikan hak mereka untuk menerima pendidikan memandangkan negara Malaysia merupakan negara yang telah menandatangani dan meratifikasi konvensyen mengenai hak kanak-kanak yang kini menjadi tanggungjawab Kerajaan Pakatan Harapan yang mempunyai moral *obligation* yang tinggi.

Tuan Yang di-Pertua, pada masa yang sama saya ingin mencadangkan di sini agar Kementerian Pendidikan memberi kepentingan untuk meminda yang sedia ada untuk memastikan dan membolehkan kanak-kanak yang berumur dari umur 13 hingga 17 tahun untuk meneruskan pendidikan mereka seperti undang-undang yang sedia ada yang menetapkan kanak-kanak mesti dan wajib menerima pendidikan dari umur 7 tahun sehingga 12 tahun.

Sekiranya kementerian dapat meminda undang-undang ini untuk memastikan kanak-kanak wajib bersekolah sehingga umur 17 tahun, maka secara langsung atau tidak langsung isu perkahwinan kanak-kanak sedikit sebanyak juga dapat ditangani kerana kanak-kanak yang berada di sekolah tidak kiralah lelaki atau perempuan tidak akan rasa digalakkan untuk berkahwin. Juga peluang untuk menimba ilmu mengenai kesihatan reproduktif dan pendidikan seks ada di sekolah tersebut.

Dalam nafas yang sama ingin saya mengucapkan syabas dan tahniah di atas komitmen Kerajaan Pakatan Harapan di atas usaha untuk menaikkan had umur perkahwinan ke 18 tahun. Saya mohon agar ia nya ditetapkan pada umur 18 tahun tanpa apa-apa pengecualian.

Tuan Yang di-Pertua, mengikut jawapan yang diberikan Kementerian Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat semalam, statistik kajian penduduk dan keluarga Malaysia kelima yang dijalankan oleh LPPKN pada tahun 2015 turut mendapati pengetahuan mengenai aspek seksualiti dan kesihatan reproduktif masih lagi rendah dalam kalangan remaja di Malaysia.

Berdasarkan kajian *National Health and Morbidity Survey 2017* dengan izin oleh KKM dalam kalangan remaja pernah mengadakan hubungan seks, hanya 10 peratus menyatakan pernah menggunakan kaedah kontraseptif bagi mencegah kehamilan. Maka, adakah Kementerian Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat bersama dengan Kementerian Pendidikan akan mengubah sukatan pelajaran supaya pendidikan seks dan kesihatan reproduktif dimasukkan dalam sukatan pelajaran yang sedia ada.

Saya mengesyorkan ini di atas kes yang terbaru di mana seorang gadis yang berumur 18 tahun yang melahirkan anak di dalam tandas rumahnya, akhirnya kita kehilangan kedua-dua ibu dan bayi kerana si ibu tidak berani atau takut untuk tampil ke hadapan untuk memaklumkan keadaan sebenar apa yang telah terjadi kepada dia dan badannya, *to her and her body*, dengan izin.

■1820

Ini disebabkan reaksi atau stigma atau persepsi masyarakat terhadap anak gadis kita yang hamil yang belum berkahwin atau bernikah. Selalunya lelaki terlepas dari stigma menanggung tanggungjawab terutama sekali yang di luar nikah atau yang belum berkahwin di atas sebab-sebab yang jelas iaitu unsur fisiologi dan paras rupa. Dengan izin Tuan Yang di-Pertua, *'when a girl becomes pregnant, the whole world knows based on the bump that she has to carry for nine months but when a man impregnates her, he walks away free and no action is taken on him'*.

Seorang gadis yang hamil tanpa berkahwin selalunya akan dicemuh dan dipandang serong oleh masyarakat sejagat kerana ini merupakan satu isu yang dijadikan sensitif. Saya ingin mencadangkan lebih banyak *halfway homes* ditubuhkan untuk membantu remaja yang mengandung supaya mereka kekal dalam alam persekolahan dan tidak tercicir. Adalah tanggungjawab kita untuk memastikan anak-anak kita kekal dalam alam persekolahan tanpa hilang peluang untuk menjadi graduan sekolah walaupun mereka hamil.

Sudah tiba masanya Kerajaan Pakatan Harapan menggunakan semua *avenue* yang sedia ada, siaran televisyen, radio, poster di semua tandas awam, di R&R, rumah-rumah ibadat, stesen bas, 7Eleven, *hypermarket*, sekolah, universiti, iklan di hentian bas, stesen kereta api, panggung wayang, tempat awam juga lapangan terbang untuk memastikan bahawa mesej bantuan ada di luar sana, dengan izin *there is help out there* disampaikan kepada semua anak-anak gadis kita dan juga anak-anak muda lelaki kita supaya mereka bertanggungjawab dan menggunakan *contraceptive* ataupun *they learn about their sexual reproductive health and will know where to go for help*. Jadi kita sedikit sebanyak dapat mengurangkan insiden ataupun kes-kes pembuangan bayi.

Saya faham bulan Oktober dan November ini negara Malaysia akan melihat peningkatan dalam penemuan bayi-bayi sama ada mati ataupun hidup. Mereka ini digelar *Valentine babies* di atas mungkin apa-apa yang dilakukan oleh anak-anak muda pada bulan Januari, bulan Februari tahun demi tahun. *So we will see a rise and increase and a number of babies being dumped but this is not just a phenomenon of Valentine babies, this is something that we need to look for the next generation to come.*

Tuan Yang di-Pertua, semalam seorang gadis berumur 22 tahun di Terengganu telah menggugurkan anak kandungannya selepas membeli sepuluh pil keguguran bernilai

RM600 daripada internet. Bayi tersebut meninggal dunia dan ibunya membawa mayat bayi ke balai polis untuk membuat laporan polis dan untuk anaknya dikebumikan. Si ibu akan disiasat di bawah seksyen 15 Kanun Keseksaan atau kesalahan hendak mengelakkan anak dilahirkan hidup atau hendak menyebabkan ia mati selepas dilahirkan. Di mana perginya si lelaki yang menghamilkannya? Di mana keadilan di sini apabila satu pihak sahaja diambil tindakan dan pihak yang lain terlepas begitu sahaja.

Pada masa yang sama, saya juga ingin memohon agar Kementerian Komunikasi dan Multimedia memantau penjualan ubat-ubat seperti ini yang dibeli oleh si ibu untuk membantu menggugurkan kandungannya serta ubat-ubatan yang lain yang kononnya akan membantu untuk memperbaiki kecacatan kononnya yang ada pada diri mereka, krim-krim pelbagai dan suplemen-suplemen yang saya sendiri bersyak wasangka akan kredibiliti portal-portal ini.

Tuan Yang di-Pertua, di Parlimen Batu Kawan yang merangkumi DUN Prai, DUN Bukit Tengah dan DUN Bukit Tambun mempunyai jaluran jalan raya di bawah bidang kuasa Kerajaan Pusat dan kerajaan negeri yang sudah bertahun-tahun tidak diperbaiki.

Tuan Ahmad Fadhli bin Shaari [Pasir Mas]: Yang Berhormat Batu Kawan, saya minta laluan.

Puan P. Kasthuriraani A/P Patto [Batu Kawan]: Sedikit, okey sila.

Tuan Ahmad Fadhli bin Shaari [Pasir Mas]: Sebab saya nampak Yang Berhormat Batu Kawan dah mula pindah tajuk tadi. Saya ingin bertanya tentang seks di kalangan remaja. *Instead of* kita memulakan ataupun kita berkempen supaya mereka menggunakan kondom, apakah Yang Berhormat Batu Kawan bersetuju bahawa kita berkempen supaya remaja-remaja bawah umur ini menjauhi hubungan seks di luar nikah atau di dalam Islam kita sebut sebagai zina. Terima kasih.

Puan P. Kasthuriraani A/P Patto [Batu Kawan]: Terima kasih Yang Berhormat Pasir Mas, saya setuju dengan cadangan Yang Berhormat Pasir Mas tetapi remaja ini kita beritahu mereka macam mana pun, sikap untuk mengambil tahu atau *you know the inquisitive feeling of youth is there*. Akan tetapi saya bersetuju, *I think at all cost*, kita kena memasukkan sukatan pelajaran pendidikan seks dan *sexual reproductive health* untuk mengajar anak-anak kita bahayanya *what happens with good touch and bad touch and also sexual transmitted disease*. Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua, saya bersambung. Sebagai contoh jalan raya P149 jarak 2.2 kilometer masih lagi belum diperbaiki dan ianya salah satu jalan tunjang daripada Tol PLUS Exit Bukit Tambun, simpang empat Batu Kawan memasuki jalan Bukit Tambun ke arah Bandar Tasik Mutiara. Saya membangkitkan isu ini kerana daripada Rancangan Malaysia Kesembilan hinggalah Rancangan Malaysia Kesebelas, jalan tersebut masih belum lagi diperbaiki. Dari tahun 2015 hingga 2017, sebanyak RM4 juta telah dipohon kepada Kementerian Kerja Raya di bawah Kerajaan Barisan Nasional untuk kerja-kerja menaik taraf jalan. Namun hanya RM220 ribu diperuntukkan untuk 400 meter jalan tersebut diperbaiki.

Soalan saya kepada Kementerian Kerja Raya. Apakah status penambahbaikan jalan tersebut yang di *carry forward* daripada RMKe-9 sehinggalah RMKe-11 dan ke mana perginya peruntukan yang diluluskan oleh Kerajaan Barisan Nasional sebelum ini bagi penambahbaikan jalan tersebut?. Saya mohon agar kerja-kerja penambahbaikan jalan tersebut dan semua Jalan Persekutuan di DUN Perai, Bukit Tengah dan Bukit Tambun akan segera diperbaiki dan diperbaharui secepat mungkin. Jalan Paboi juga merupakan salah satu projek pelebaran dari RMKe-9 sehinggalah RMKe-11 dan saya mohon apakah status pelebaran jalan tersebut.

Tuan Yang di-Pertua, Batu Kawan sebagai satu bandar satelit dan kedua-dua Parlimen Batu Kawan dan Nibong Tebal di Seberang Perai Selatan akan melihat ke peningkatan penduduk seramai 200,000 orang yang menghuni di sana dalam dua tahun lagi. Namun sebilangan besar pesakit terpaksa mendapat perkhidmatan perubatan dari satu Hospital Daerah Sungai Bakap yang kecil, sempit dan tidak mempunyai perkhidmatan yang sepenuhnya dan optimum. Kerajaan Barisan Nasional sebelum ini menyatakan hasrat untuk menaik taraf hospital daerah tersebut. Hospital tersebut dibina pada tahun 1893 dan daripada menaik taraf hospital tersebut, saya ingin mencadangkan agar sebuah hospital baru dibina di Batu Kawan sebagai satu polisi kerajaan di mana Kerajaan Pakatan Harapan memberi kepentingan kepada perkhidmatan perubatan dan kesihatan masyarakat nya.

Saya berharap pihak kerajaan akan mempertimbangkan permohonan saya ini yang juga mewakili pengundi saya dan pengundi Nibong Tebal untuk menikmati kualiti perkhidmatan perubatan yang baik di kawasan Seberang Perai Selatan memandangkan sudah ada dua hospital di Seberang Perai Tengah iaitu Hospital Bukit Mertajam dan Hospital Seberang Jaya. Maka sudah tiba masanya untuk kementerian memperuntukkan sedikit peruntukan untuk membina hospital baru di Batu Kawan. Kalau hendak hospital tersebut bolehlah dinamakan selepas Menteri Kesihatan juga.

Tuan Yang di-Pertua, saya ingin bawa Dewan ini ke satu lagi isu iaitu penambahbaikan mesin dan *apparatus* seperti mesin *CT scan* dan *MRI* yang sudah tiba masanya perlu dinaiktarafkan bukan sahaja di hospital-hospital di Pulau Pinang tetapi di seluruh negara. Sebagai satu polisi kerajaan yang menitikberatkan dan mengambil berat kesihatan rakyat, saya rasa *this is basic* Tuan Yang di-Pertua *to ensure that our CT scan and MRI machines are working in its optimum condition and we have enough in all our hospitals and all of them are working well and not infected with virus.*

Tuan Yang di-Pertua, saya ada tiga lagi isu yang ingin saya bangkitkan di sini. Ia adalah isu yang berkaitan dengan kes bunuh diri. Kita lihat dalam beberapa bulan ini terutama sekali awal bulan ini, kita menerima dan membaca satu berita mengenai tiga ahli keluarga, ayah, ibu dan anak yang telah membunuh diri. Mereka telah terjun ke dalam sungai di Perlis di atas masalah kewangan dan kos sara hidup yang tinggi. Jadi saya ingin membawa perhatian Dewan yang mulia ini kepada isu tekanan jiwa bukan sahaja di negeri Perlis, maka hari demi hari kita membaca mangsa-mangsa tekanan jiwa yang tidak dapat mengharungi masalah tersebut dan mengambil keputusan untuk mengakhiri nyawa mereka.

Jambatan Pulau Pinang I, Jambatan Pulau Pinang II dari bulan Mei sehinggalah sekarang hampir lebih daripada sembilan orang telah mencuba untuk membunuh diri dan sebahagian besar daripada itu mereka telah mati. Ia merentasi Melayu, Cina, India, pelajar universiti, yang menganggur, seorang ahli perniagaan, seorang yang bekerja di pejabat, *they come from various backgrounds* dengan izin Tuan Yang di-Pertua. Jadi ianya adalah satu isu yang dihadapi oleh semua lapisan masyarakat. Jadi saya minta di sini yang berkaitan dengan isu kewangan, saya difahamkan dan saya tahu bahawa satu pindaan telah dibuat tahun lepas oleh Kerajaan BN terhadap *The Bankruptcy Act*.

Akan tetapi memandangkan ianya bukan *retrospective*, 300,000 orang yang disenaraikan sebagai *bankruptcy cases* tidak dapat menikmati kebaikan daripada pindaan Rang Undang-undang *Bankruptcy Act* tersebut. Jadi saya minta di sini Kerajaan Baharu Pakatan Harapan untuk *review* kembali apa yang boleh dilakukan oleh satu kerajaan untuk membantu golongan ini yang disenaraikan sebagai *bankruptcy cases*.

■1830

Saya membawa isu ini sebab kita lihat di negara Kanada ada jangka masa tiga tahun. *If you are a bankrupt in Canada, after three years, your name is off the bankruptcy list. If you are in England, one year your name is on the bankruptcy list, after that the list is removed.* Jadi nama-nama yang tersenarai dalam senarai bankrap ini selepas satu tahun di UK, tiga tahun di Kanada, akan dikeluarkan. Dan jiran kita negara Singapura telah meminda undang-undang mereka untuk memastikan bahawa tiga tahun nama anda akan tersenarai dalam seorang yang bankrap, selepas itu nama anda akan terkeluar daripada semua portal-portal rasmi kerajaan. *So you are actually enabling the person to start a fresh.*

Seorang pesalah dalam penjara pun kalau tingkah lakunya baik, kerajaan akan memberikan *leniency*, kelonggaran untuk melepaskan dia lebih awal lagi daripada tempoh masa hukuman penjaranya. Akan tetapi *if you are bankrupt, it is like a death sentence on your head. You have to live until you clear it with your creditors.*

Jadi saya harap kerajaan dapat mengikat dua-dua isu ini. *The amendments to the bankruptcy laws, we need new better laws, it is outdated*, Tuan Yang di-Pertua, *to the rise in commit suicide cases in our country.*

Dan juga saya ingin mencadangkan di sini, sama ada kementerian bersetuju, *to put the suicide issue as a national agenda issue in the country.* Kita perlu pelihat isu membunuh diri sebagai satu agenda nasional supaya *cross ministry* kita boleh membawa pendekatan yang lebih baik. Satu bantuan yang boleh diberikan, pengiklanan sebagai contoh. *As we see baru-baru ini, ramai yang cuba untuk membunuh diri daripada terjun daripada jambatan.*

Jadi saya ingin cadangkan di sini *perhaps* iklan-iklan *BeFriends* boleh diletakkan, nombor-nombor *contact BeFriends* boleh diletakkan atas jambatan-jambatan di seluruh negara. *We can have a toll-free contact numbers on those bridges, you know, or phone booths with toll-free numbers of BeFriends* untuk mereka buat panggilan terakhirlah sekiranya mereka masih lagi ragu mahu bunuh diri atau tidak. *We need to do all this publicity. And also signboards on the highway*, semua lebuhraya di negara kita, kerajaan boleh mengambil alih beberapa papan tanda dan menguar-uarkan, mengiklankan nombor *contact BeFriends* atau NGO-NGO lain yang dapat membantu untuk memberi kaunseling supaya kita dapat mengurangkan kes bunuh diri ini.

Dua lagi isu iaitu '*sexual harassment bill*' and '*stalking bill*'. Tuan Yang di-Pertua, Julai ini kita telah mendapat berita bahawa seorang doktor telah melakukan kesalahan gangguan seksual terhadap *housemen* dan doktor-doktor di sebuah hospital di Malaysia. Kedua adalah di ASWARA, di mana pegawai kanan Akademi Seni Budaya dan Warisan Kebangsaan (ASWARA) juga baru-baru ini diarah membayar RM80,000 ganti rugi selepas disaman oleh seorang wanita yang dikatakan mangsa gangguan seksual. Baru-baru ini pada 17 Oktober, dua pelajar daripada AIMST telah membuat laporan polis mengatakan mereka menjadi mangsa gangguan seksual seorang pensyarah daripada universiti tersebut.

Saya difahamkan kementerian mengatakan biar universiti membuat siasatan dalaman. Saya faham ia adalah prosedur tetapi memandangkan kedua-dua pelajar ini telah membuat laporan polis, jadi sekarang polis perlu mengambil tindakan untuk menjalankan siasatan tanpa rasa takut, *without fear or favour*, supaya ia mengukuhkan kes kita sebagai Wakil Rakyat di Dewan yang mulia ini untuk memastikan satu rang undang-undang gangguan seksual akan dibentangkan di Dewan yang mulia ini, dibahas dan diluluskan supaya anak-anak kita sama ada yang masih belajar di universiti, yang kerja di hospital dilindungi oleh undang-undang ini.

Akhir kata, dua poin lagi, Tuan Yang di-Pertua, adalah hukuman gantung sampai mati dan Akta Hasutan. Sebagai sebuah negara Malaysia baharu, saya berpendapat Kerajaan Pakatan Harapan harus tanpa melengahkan masa memansuhkan hukuman Akta Hasutan ini— 1948, tahun ia mula digunakan. Jadi *I think it is an archaic law, it is time for it to go. There is no place for a sedition law in a new Malaysia.*

Kedua, saya ingin cadangkan— mengikut jawapan Menteri di Jabatan Perdana Menteri, pada 10 Oktober bahawa Kerajaan Pakatan Harapan akan memansuhkan hukuman gantung sampai mati. Saya faham reaksi daripada masyarakat, saya bersetuju dengan hujahan yang diberikan oleh rakan-rakan pembangkang dan juga kerajaan tetapi saya ingin cadangkan, *at least for the first step*, untuk memastikan tiada penyalahgunaan sistem kehakiman di negara kita bahawa semua hukuman gantung untuk *Dangerous Drugs Act* (DDA) di bawah seksyen 39B dimansuhkan. Sebab, hari ini ada lebih 1,000 rakyat Malaysia dan warganegara asing yang dijatuhkan hukuman mati dan 900 daripada mereka ini adalah untuk *drug related offences*. So, *I like to propose to the Minister here for a start and it's a positive start and a courageous start, to abolish the death sentence for drug related offences under 39B.*

Dengan ini, Tuan Yang di-Pertua, saya menyokong laporan ini. Sekian, terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Terima kasih Yang Berhormat Batu Kawan. Sekarang, seperti yang dijanjikan, saya jemput Yang Berhormat Kuala Kangsar.

6.35 ptg.

Datin Mastura binti Mohd Yazid [Kuala Kangsar]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. *Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh.*

Pada pukul 4 petang 18 Oktober 2018, saya teruja menunggu pembentangan Kajian Separuh Penggal ini. Saya ingin melihat satu perubahan sikap kerajaan ini. Mungkin juga sebagai seorang Ahli Parlimen mewakili rakyat Kuala Kangsar, saya mahu yang terbaik untuk rakyat saya.

Ia adalah juga satu peluang setelah Manifesto Pakatan Harapan yang menemui kegagalan memenuhi janji-janji kepada rakyat. Mungkin juga janji-janji Pakatan Harapan pada pilihan raya itu tidak realistik sebab Pakatan Harapan tidak pernah mentadbir sebagai

Kerajaan Pusat dan ia telah menghampakan harapan rakyat dan membebankan sebahagian besar rakyat di setiap peringkat strata masyarakat.

Rakyat yang telah menganugerahkan sebuah kerajaan kepada Pakatan Harapan—ia adalah sebuah hadiah yang tidak ternilai harganya—memberi kuasa dan penentu untung nasib rakyat untuk lima tahun akan datang. Namun, kerajaan tidak mengambil kesempatan sepenuhnya dari Kajian Separuh Penggal ini untuk membuat satu anjakan paradigma yang jelas tetapi lebih selesa dengan menyandarkan kegagalan memenuhi harapan kepada pembangkang.

Tuan Yang di-Pertua, dalam masa yang sama, saya juga berterima kasih kepada Yang Amat Berhormat Langkawi kerana menerima dan mengakui dan mengesahkan di Dewan yang mulia ini bahawa KDNK negara berkembang berikutan permintaan swasta yang kukuh. Malaysia terletak di dalam kumpulan 25 peratus persen teratas daripada 217 negara dan hanya 21 peratus lagi jurang pendapatan bagi melepasi status negara berpendapatan menengah tinggi. Pertumbuhan antara yang terbaik di rantau ini. Ini berlaku semasa Yang Berhormat Pekan menjadi Perdana Menteri memacu ekonomi negara berdaulat bersama-sama barisan Kabinet yang berkebolehan.

Tuan Yang di-Pertua, Kajian Separuh Penggal ini, dari pemerhatian saya, tidak jauh misi dan visinya dari dua tahun yang terdahulu. Yang pasti, Kerajaan Pakatan Harapan mempunyai satu keyakinan dengan usaha-usaha Kerajaan Barisan Nasional sebelum ini. Saya juga mengalu-alukan beberapa inisiatif baharu yang akan diperkenalkan bagi menambah baik usaha terdahulu seperti penubuhan ombudsman, mewujudkan indeks perpaduan nasional, Akta Perkhidmatan Parlimen 1963, mewujudkan Pusat Kawalan dan Pencegahan Penyakit Kebangsaan. Tahniah Yang Berhormat Langkawi.

Tuan Yang di-Pertua, ingin saya mengajak rakan-rakan Ahli Parlimen pembangkang dan juga kerajaan, saya mohon supaya kita betul-betul menghayati erti kata kebenaran sejujur-jujurnya. *It's time, 'to call a spade a spade'*, dengan izin. Kita tidak mungkin berjaya sekiranya kita membina negara ini di atas sikap tidak menerima kenyataan dan fakta dan sentiasa berlegar di ruang sempit politik persepsi semata-mata. Ini soal membina negara, rakan-rakan semua.

Tuan Yang di-Pertua, sememangnya pentadbiran sebelum ini tidaklah seratus peratus sempurna tetapi rata-rata rakyat sadar mereka telah menerima nikmat dan manfaat berdasarkan kemampuan dan pacuan ekonomi yang mengambil kira realiti keadaan semasa dan kehendak rakyat secara holistik dan lestari. Tuduhan-tuduhan yang belum terbukti dan pemimpin-pemimpin Barisan Nasional yang dihukum di dalam gelanggang media bukanlah satu masa depan Malaysia baharu yang diidamkan oleh semua rakyat.

Tuan Yang di-Pertua, saya secara peribadi akan menyokong dasar-dasar dan *affirmative action* kerajaan ini sekiranya ia betul-betul membantu rakyat dan *blame game* kerajaan lama diberhentikan sebagai alasan kerana ketidakefisienannya pentadbiran semasa. Apakah kesudahan bentuk kerajaan yang mengamalkan sikap sebegini? Rakyat mahukan *separation of powers*, dengan izin, di antara badan kehakiman, eksekutif dan legislatif di dalam pentadbiran ini betul-betul dipraktikkan dan ditadbir urus dengan baik.

■1840

Kita perlukan seorang Peguam Negara yang menghormati Perlembagaan negara yang sedia termaktub mengenai bahasa Melayu sebagai bahasa rasmi. Rakyat memerlukan *rule of law* dengan izin, diangkat setulus-tulusnya dan pendakwaan berpilih dihentikan serta-merta. Saya sebagai Ahli Parlimen perlu ketetapan *bipartisan* dengan izin ke arah *reform* di Parlimen dibuat secara serius dan institusi-institusi seperti Raja-raja Melayu sebagai ketua agama Islam di hormati dan tidak dikotak-katikan di atas kepentingan politik. Saya perlu yakin kesusahan orang kampung dari luar bandar dibela.

Dahulu ramai menerima BR1M sebagai usaha membantu dan saranan kerajaan ini meminta mereka berdikari dengan merudumnya harga getah dan sawit. Ianya tidak mungkin berlaku dalam masa terdekat ini.

Membuang pekerja sewenang-wenangnya tanpa memikirkan nasib dan perut keluarga dan masa depan mereka semata-mata ketidaksesuaian pembahagian kontrak yang tidak langsung ada kena mengena dengan pekerja yang semata-mata ikhlas mencari rezeki dan mengharapkan gajinya mencukupi untuk menjaga keluarga dan dapat menghantar sedikit sara hidup kepada keluarga di kampung.

Kenapa didera dan dihukum rakyat luar bandar dan kampung yang tidak berdosa, bantuan untuk nelayan diberhentikan, musim tengkujuh terpaksa dilalui tanpa bantuan dengan pembatalan projek-projek kecil seperti bantuan baik pulih rumah di kawasan saya iaitu di Kuala Kangsar yang usang ketika ianya hujan. Saya amat merasa tertekan dan sedih memikirkan nasib untung rakyat saya di Kuala Kangsar ketika itu.

Tuan Yang di-Pertua, di dalam Kajian Separuh Penggal ini, saya harap kerajaan ini mengambil kira Perkara 153 Perlembagaan Persekutuan di dalam segala tindakan keputusan yang dibuat. Perkara 153 adalah dasar dan semangat antara kita pelbagai kaum, ketika kita telah berjanji di antara kita untuk memerdekakan negara ini. Sekiranya sebelah pihak memungkirkan janji yang telah termaktub di dalam perlembagaan ini dengan tindakan-tindakan dan pendekatan-pendekatan kerajaan yang mirip menolak Perkara 153 yang sepatutnya tidak berlaku kerana ia hanya boleh dihapuskan dengan perkenan Raja-raja Melayu. Maka saya pasti rakyat masyarakat Melayu tidak kira ideologi politik dan aliran akan bangkit menentangnya. Sama ada di dalam Dewan ini atau di luar Dewan ini kerana ia akan menyebabkan ketidakstabilan politik di dalam negara tercinta.

Tuan Yang di-Pertua, tidak lama lagi pada 8 November 2018, akan berlaku satu persidangan menyemak semula negara-negara di bawah bangsa-bangsa bersatu, sama ada mereka mengikut atau tidak hak asasi manusia dikendalikan oleh UNHCR. COMANGO pernah mendesak dan saya tahu ada di antara kita di dalam Dewan yang mulia ini adalah ahli-ahli kepada COMANGO yang sudah pasti mahukan kejayaan agenda yang telah begitu lama diperjuangkan.

Saya faham, saya mohon Ahli-ahli Parlimen yang berpegang teguh dengan ajaran Islam dan agama-agama lain dan adat ketimuran kita jangan sesekali menghalalkan zina, kesamarataan gender, mengiktiraf LGBT, bebas untuk murtad bagi yang beragama Islam. Di dalam Rancangan Malaysia Kesebelas ini pastikan perpaduan kaum dan pemurnian agama dan adat ketimuran serta toleransi beragama yang termaktub di dalam Perlembagaan dipastikan selamat dan dilindungi dari bentuk-bentuk perjuangan kuasa-kuasa dunia yang menyimpang dari cara kita dan yang menghancurkan. Terlalu berani akhir-akhir ini Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Menteri Agama dimohon supaya bertegas dengan penularan kefahaman yang jelas menyimpang dari pegangan *al-Sunnah wa al-Jemaah* yang menjadi pegangan masyarakat Islam di Malaysia.

Tuan Yang di-Pertua, izinkan saya menegur mengenai setiap pengumuman Menteri-menteri haruslah lebih bertanggungjawab dan mengambil kira hanya fakta, tidak terburu-buru dan sekiranya tidak berpihak kepada kerajaan, maka kerajaan harus mencari jalan keluar demi kepentingan rakyat. Misalannya cukai-cukai baru yang mungkin hendak diperkenalkan akan hanya membebankan pengguna dan peniaga. Tidak ada cara lain kah? Seperti merancakkan industri dan pendapatan negara dalam bermacam-macam bentuk, mengambil kekuatan dan daya saing rakyat di peringkat domestik dan antarabangsa.

Tuan Yang di-Pertua, saya juga bertanya, apa pula pengurangan perbelanjaan untuk tahun 2019 dan 2020. Dengan langkah berjimat cermat kerajaan, ada perkara-perkara wajib keperluan rakyat, Tuan Yang di-Pertua. Berjimat-cermat itu tidak boleh diguna pakai terutama sekali soal kebajikan rakyat dan pembinaan warga muda. *Food, shelters and clothing* dengan izin, tiga perkara yang wajib, ia akan menimbulkan keresahan rakyat jikalau tidak diurus dengan baik.

Tuan Yang di-Pertua, terma *shared prosperity* dengan izin yang digunakan oleh Yang Amat Berhormat Langkawi, indah ungkapan itu, saya amat alu-alukan kerana ianya harus mengikut keupayaan sektor-sektor masyarakat sama ada mengikut peringkat seperti jurang antara T20, B40 dan M40. Akan tetapi bagi saya lebih lagi dalam hal-hal *shared prosperity* ini keadilan *cake economy* antara kaum adalah sangat penting, supaya ia menimbulkan kesaksamaan ketika saingan perniagaan berlaku, bukan *on a levelled playing field*, dengan izin.

Saya mohon Kementerian Hal Ehwal Ekonomi gariskan secara holistik bagaimanakah kekayaan dan kejayaan ekonomi kaum lain dan sektor-sektor masyarakat lain dapat dikongsi secara bersama supaya kaum bumiputera tidak mempunyai jurang yang terlalu lebar dengan kaum lain. Seharusnya resolusi-resolusi seperti ini menjadi teras daripada 63 resolusi Kongres Masa Depan Bumiputera yang baru-baru ini diadakan. Bagi saya golongan muda bumiputera harus diberi keutamaan untuk peluang-peluang seperti ini supaya lebih mendapat daya saing yang mampan dan berani.

Tuan Yang di-Pertua, saya ingin mengambil kesempatan ini untuk mengucapkan terima kasih kepada semua kakitangan awam yang telah berusaha begitu giat sekali bagi memastikan transformasi oleh Kerajaan Barisan Nasional berjaya ketika ia dilaksanakan. Saya tidak bersetuju dengan kerajaan yang menyatakan bahawa pentadbiran awam negara telah rosak, mungkin ada perkara-perkara yang perlu dipertingkatkan tetapi tidak adil kepada kakitangan awam yang dilabelkan sebagai rosak.

Di dalam masa yang sama, menukar ganti pemimpin-pemimpin yang kritikal, seperti institusi kehakiman, Jabatan Peguam Negara dan Suruhanjaya Pilihan Raya Malaysia tidak semestinya menjadi ukuran *total* kepada usaha reformasi sesuatu institusi. Apa yang lebih penting adalah standard dan keberhasilan yang jelas mengangkat lunas-lunas keadilan dan yang menepati lunas-lunas masyarakat sejagat.

Saya mohon supaya juga proses mediasi diwajibkan di dalam semua kes-kes mitigasi untuk menyelesaikan kes-kes litigasi yang ada di peringkat nasional. Oleh sebab sekarang kita nampak kejayaannya, hampir 57.63 peratus telah berjaya diselesaikan melalui mediasi setakat September 2018. Sekarang ianya merupakan arahan-arahan tetapi saya mohon supaya ia menjadi taraf wajib di peringkat mahkamah. Tuan Yang di-Pertua, aktiviti pelancongan adalah dekat dengan orang-orang Kuala Kangsar.

Puan Maria Chin binti Abdullah [Petaling Jaya]: Boleh saya bertanya soalan?

Datin Mastura binti Mohd Yazid [Kuala Kangsar]: Saya ada tujuh minit sahaja Yang Berhormat, minta maaf. *Thank you.*

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Dia sudah minta maaf, teruskan.

Datin Mastura binti Mohd Yazid [Kuala Kangsar]: Saya mohon kerajaan mempergiatkan lagi industri pelancongan negara. Satu-satunya bidang ekonomi yang saya rasa tidak memerlukan terlalu banyak modal untuk menjana pendapatan negara adalah bidang pelancongan. Ini kerana aset negara yang sarat dengan kepelbagaian dan rakyat sebagai duta pelancongan kita yang semula jadi. Ada ruang yang perlu diperbaiki dan dipertingkatkan di dalam bidang pelancongan.

Pertamanya promosi, kraf tangan kita masih boleh dipromosikan di peringkat global dengan memastikan penggunaan item-item kraf tangan di setiap konvensyen dan *event* yang dibuat di Malaysia. Jadikan ini syarat wajib dan sebagai insentif kepada syarikat-syarikat *event management* yang membawa program-program *business tourism* dengan izin, yang sememangnya menjana lebih pulangan untuk negara daripada *leisure tourism*.

Ini juga akan memberi pulangan berganda yang besar kepada pengusaha-pengusaha kraf tangan di kampung-kampung dan luar bandar yang amat memerlukan pembelaan dan mungkin pupus sekiranya tidak dipromosikan secara berterusan. Misalannya di Kuala Kangsar, kita ada labu sayong dan hasil tekat. Impian saya, kedua-dua kraf tangan ini akan satu hari nanti menjadi *signature items* di gedung-gedung seperti *Harrods* di London dan *Bloomingdale's and Saks Fifth Avenue* di New York.

Tuan Yang di-Pertua, saya juga ingin mencadangkan supaya kita ambil kesempatan di atas kehebatan dan kemuliaan bandar-bandar diraja kita. Saya harap kementerian boleh mewujudkan satu kaedah di mana lawatan di bandar-bandar diraja atau *The Royal Trail* dengan izin, diadakan seperti Eropah di mana *Buckingham Palace* telah menjadi tumpuan dan tarikan pelancong yang amat berjaya.

Kita pula mempunyai lebih dari itu, hampir setiap negeri mempunyai bandar diraja dan persekitaran bandar diraja yang unik dengan peninggalan sejarah dan kemegahan institusi diraja kita. Saya pasti, akan menimbulkan satu tarikan yang luar biasa sekiranya ia diwujudkan. Makanan kita harus di promosi lagi di merata dunia supaya mendapat tempat sebagai *cuisine* dunia seperti makanan Korea dan juga makanan India.

■1850

Usaha kerajaan untuk mempromosikan ekopelancongan dan agropelancongan adalah baik dan amat saya alu-alukan. Tuan Yang di-Pertua, saya mengalu-alukan satu pelan tindakan bagi meningkatkan kesedaran masyarakat terhadap kesihatan mental. Kita harus mendidik masyarakat bahawa kesihatan mental adalah setara dengan kesihatan fizikal. Ramai yang malu untuk tampil ke hadapan dan menerima hakikat mereka mempunyai penyakit mental. Saya memohon kepada kementerian supaya menjemput personaliti-personaliti besar negara di kalangan artis-artis dan juga orang-orang kenamaan untuk sama-

sama membantu kempen kesedaran ini. Saya kagum melihat di Britain, kedua-dua Putera iaitu Raja Prince William dan Prince Harry bersama-sama melakukan kempen besar-besaran di United Kingdom mengenai kesedaran penyakit mental dan sekarang di merata Komanwel memupuk kesedaran terhadap penyakit mental dan kesihatan mental.

Media sosial ini juga harus juga dikawal supaya ia tidak menimbulkan kesan-kesan sampingan dalam usaha-usaha kita untuk *advocate* kesihatan mental ini. Kakitangan dan juga pakar-pakar yang berkaitan dengan sektor kesihatan mental harus juga dibela dan juga diperkasakan. Tuan Yang di-Pertua, di peringkat antarabangsa, saya mohon kepada Kementerian Luar Negeri dan juga Yang Amat Berhormat Langkawi supaya memulihkan hubungan negara kita dengan Kerajaan Arab Saudi. Kita harus menerima hakikat, negara Arab Saudi adalah sangat penting, terutama sekali bagi jemaah kita setiap tahun, termasuk ziarah dan umrah. Tindakan kerajaan membatalkan pembinaan *King Salman Centre for International Peace* (KSCIP) adalah satu tindakan yang tidak cermat dan tidak diplomatik. Ini telah menyebabkan kerenggangkan hubungan kedua-dua negara.

Saya mohon kepada Menteri di Jabatan Perdana Menteri, nyatakan berapakah kuota haji kita untuk tahun hadapan? Kita tidak mahu nasib yang sama menimpa kita seperti negara Qatar. Saya juga meminta supaya kegiatan-kegiatan khianat kepada negara sebelum PRU14 yang sebelum ini dilakukan secara berleluasa di pentas antarabangsa harus diberhentikan serta-merta. Sudah pasti kami di sebelah sini tidak akan melakukan kerja yang terkutuk ini. Akhir sekali, di bahagian antarabangsa, apakah rasional mewujudkan *Consultative Council on Foreign Policy* (CCFP).

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Minta penjelasan Yang Berhormat Kuala Kangsar.

Datin Mastura binti Mohd Yazid [Kuala Kangsar]: *Sorry, Yang Berhormat Jelutong, I have to finish off. Thank you.*

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Khianat macam mana?

Datin Mastura binti Mohd Yazid [Kuala Kangsar]: ...untuk membuat kerja Menteri. Tidakkah kita mempunyai cukup...

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Siapa yang khianat?

Datin Mastura binti Mohd Yazid [Kuala Kangsar]: *It's okay. I didn't mention anybody's name. Sorry.* Tidakkah kita mempunyai cukup pegawai-pegawai yang terlatih untuk melakukan tugas-tugas ini yang ternyata cemerlang sebelum Kerajaan Pakatan Harapan mentadbir? Saya merasa amat cemas mengenai pentingnya terlalu banyak penuliran simpati terhadap perjuangan Daish di kalangan pelajar-pelajar universiti kita. Kajian terkini oleh MyRISS oleh Doktor Mohd. Meza mengatakan seramai 42 peratus daripada pelajar-pelajar universiti terangkum dalam kategori ini. Saya mohon kepada kementerian, untuk memastikan keadaan ini terkawal dan dikurangkan. Akhir sekali dan saya anggap antara yang paling penting adalah usaha orang muda.

Masa depan negara terletak di bahu anak muda. Saya setuju sebahagian besar daripada ucapan Ahli Parlimen Johor Bahru berkaitan usaha menghebatkan orang muda kita. Saya mohon Menteri Belia dan Sukan supaya jangan hanya memberikan penekanan kepada sukan. Isu memperkasakan belia harus setara dengan penekanan yang diberi kepada bidang sukan. Antaranya, adalah ekonomi orang muda dan memupuk semangat patriotisme di kalangan belia dan yang paling penting memahami sistem negara serta Perlembagaan Negara yang ternyata tidak difahami sebahagian besar anak-anak muda dan belia kita. Sekiranya umur pengundi hendak diturunkan kepada umur 18 tahun, sudah pasti belia-belia negara mesti faham implikasi tanggungjawab ini.

Semudah-mudahnya prinsip-prinsip Rukun Negara harus dihayati. Kita hendakkan perpaduan kaum, kita hendakkan toleransi dan menghormati masyarakat majmuk. Kita perlu mula dari orang muda. Sistem nilai kita harus ikhlas di antara kita yang berbagai kaum, memberi dan menerima, menghormati dan toleransi. *It starts from home*, dengan izin. Maka, peranan kaum wanita sebagai *catalyst* dan pemangkin usaha ini amat dituntut. Dari rumah, sampai ke Dewan Parlimen ini, wanita perlu menjadi ejen yang berkesan secara *total*.

Saya mencadangkan setiap wanita Malaysia diberikan pendedahan secukupnya bagi membantu kita untuk memastikan setiap anak muda dapat mencapai tahap penghayatan misi negara ke arah kemakmuran dan toleransi berbagai kaum, agama dan budaya. Ini boleh

dibuat di setiap peringkat secara bermakna dengan membudayakan cara hidup ini. Sudah pasti wanita sebagai ibu setiap kelahiran dapat melakukannya dari awal pembelajaran hingga ke menara gading. Mohon kementerian mencari kaedah-kaedah tertentu yang berkesan yang mengambil kira kelebihannya. Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Terima kasih Yang Berhormat Kuala Kangsar. Seterusnya, saya menjemput Yang Berhormat Kalabakan untuk berbahas. Selepas itu, Yang Berhormat Pasir Gudang, Yang Berhormat Pendang dan Yang Berhormat Jelutong. Sila.

6.55 ptg.

Tuan Ma'mun bin Sulaiman [Kalabakan]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. *Bismillahir Rahmanir Rahim. Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh.* Salam sejahtera. *Alhamdulillah*, segala puji bagi Allah Yang Maha Berkuasa, Yang Maha Mendengar dan Maha Mengetahui. Sebagai permulaan, saya ingin mengajak Ahli-ahli Yang Berhormat di sini bersetuju dengan saya bahawa masa depan Malaysia, negara kita yang tercinta bergantung kepada pemimpin yang tidak korup. Setuju?

Beberapa Ahli: Setuju!

Tuan Ma'mun bin Sulaiman [Kalabakan]: *Alhamdulillah.* Selaku Ahli Parlimen Kalabakan dari bumi bertuah Sabah di bawah bayu, saya mengucapkan setinggi-tinggi ucapan tahniah kepada kerajaan baharu pimpinan Yang Amat Berhormat Tun Dr. Mahathir bin Mohamad, Perdana Menteri Malaysia untuk perancangan bidang keutamaan dan strategi dalam Kajian Separuh Penggal Rancangan Malaysia Ke-11 antara tahun 2016 sehingga tahun 2020. Dalam kita menuju kemuncak Wawasan 2020, saya sangat teruja dengan enam tunggak baru yang diperkenalkan untuk tempoh akhir Rancangan Malaysia Ke-11 antara tahun 2018 hingga tahun 2020.

Demi meningkatkan daya tahan asas ekonomi negara dan kesejahteraan rakyat yang berasaskan mereformasikan tadbir urus ke arah meningkatkan ketelusan dan kecekapan perkhidmatan awam, memperkukuhkan pembangunan *inclusive* dan kesejahteraan rakyat, menuju ke arah pembangunan wilayah yang seimbang, memperkasa modal insan, mempertingkatkan kemampanan alam sekitar melalui pertumbuhan hijau dan memperkukuhkan pertumbuhan ekonomi. Saya percaya agenda-agenda yang dinyatakan ini adalah penting untuk dilaksanakan secepat mungkin.

Namun, saya ingin menjurus dengan lebih mendalam kepada tonggak ketiga yang sangat diperlukan oleh rakyat Sabah yang sudah sekian lama bersabar untuk turut menanti menikmati arus pemodenan negara. Rakyat Sabah masih menanti jawapan terhadap erti kemerdekaan sebenar. Rakyat Sabah masih menanti jawapan terhadap persoalan bagaimana sebenarnya nikmat pembangunan yang sepatutnya dinikmati selepas 55 tahun merdeka. Tuan Yang di-Pertua, ketika rakyat di Semenanjung asyik bercerita mengenai pelaksanaan pelbagai projek mega melibatkan infrastruktur canggih seperti jambatan bengkok, ECRL, kita di Sabah masih lagi dibayangi lagu lama.

Kita masih lagi bercerita keperluan, kemudahan-kemudahan infrastruktur asas seperti jalan raya yang tidak sempurna, kekangan berkaitan bekalan air, kekangan bekalan elektrik sehingga masih ada kawasan yang bergantung kepada tenaga solar dan set penjana kuasa atau orang kampung saya namakan 'enjin lampu' sahaja. Kita juga masih berbicara mengenai isu kekurangan *facility* hospital dan klinik kesihatan. Belum lagi menyentuh perihal kekurangan peluang pekerjaan untuk anak-anak Sabah, serta masih dibelenggu dengan isu lambakan sekolah daif.

Ketika anak-anak sekolah di Semenanjung rata-ratanya selesa di bangunan konkrit, di Sabah pula masih banyak sekolah kayu yang belum dinaiktarafkan kepada bangunan konkrit. Persoalannya, kenapa Sabah masih belum maju berbanding dengan negeri lain? Adakah rakyat Sabah kurang rajin atau kurang bijak? Jawapannya tidak sama sekali. Walaupun anak-anak Sabah terpaksa bersekolah di sekolah-sekolah yang kurang sempurna dan daif, namun kita masih berjaya menghasilkan anak-anak yang bijak pandai dan mampu berdaya saing. Bukan hanya di peringkat nasional tetapi di peringkat antarabangsa. Adakah Sabah kekurangan hasil pendapatan? Perkara ini juga bukanlah faktor utama. Kita ada tanah yang subur dan luas. Malah, diguna pakai oleh syarikat-syarikat besar seperti FELDA, FELCRA, Sime Darby, IOI Group dan sebagainya untuk perladangan kelapa sawit.

Bagaimanapun, kita bimbang jika hasil yang begitu banyak tidak dikembalikan semula kepada Sabah secara adil dan saksama. Kita masih ingin tahu jika Sabah benar-benar menerima hak yang sewajarnya. Bahkan, isu royalti minyak untuk Sabah juga masih menjadi kisah yang belum selesai dan dimuktamadkan.

■1900

*[Timbalan Yang di-Pertua (Dato' Mohd Rashid Hasnon) **mempengerusikan Mesyuarat**]*

Kita minta Kerajaan Persekutuan membantu kerajaan negeri secara lebih agresif berbanding kerajaan terdahulu dalam usaha mengurangkan jurang pembangunan wilayah mundur di Sabah dengan segera. Kawasan saya sendiri di Parlimen Kalabakan adalah kawasan termundur dari segi pembangunan infrastrukturnya walaupun terdapat syarikat gergasi yang mengusahakan ladang-ladang besar di kawasan saya.

Parlimen Kalabakan terletak di kawasan sempadan negara, berjiran dengan Indonesia sekali gus menjadi cerminan terdekat untuk negara kita dari segi tahap pembangunan yang dikecapi negara berbanding dengan negara jiran. Kita harus sedar bahawa Kalabakan adalah pintu keluar masuk utama untuk negara kita di wilayah pantai timur Sabah dengan Indonesia.

Misalnya Pulau Sebatik yang terletak di kawasan Parlimen Kalabakan, pulau dua negara itulah jolokan Pulau Sebatik. Sebuah pulau yang unik yang dikongsi oleh dua buah negara dengan sempadan antarabangsa antara Malaysia - Indonesia susulan Konvensyen Inggeris - Belanda 1891. Keadaan di Sebatik sebenarnya cukup menyedihkan. Bayangkan selepas 55 tahun merdeka, Sebatik hanya memiliki sebuah klinik kesihatan yang terpaksa dikongsi oleh penduduk tempatan. Luas kawasan wilayah Sebatik Malaysia melibatkan kira-kira 204.7 kilometer persegi dan mempunyai 17 buah kampung.

Sebatik dianggarkan didiami oleh hampir 30 ribu orang penduduk di wilayah kita. Keadaan di Sebatik sebenarnya cukup menyedihkan. Bayangkan selepas 55 tahun merdeka hanya memiliki sebuah klinik kesihatan yang terpaksa dikongsi oleh penduduk setempat. Loji air yang ada di pulau ini juga masih gagal untuk menampung keperluan masyarakat pulau secara keseluruhannya. Bahkan sehingga kini masih belum ada jeti yang lengkap *facility* nya untuk dimanfaatkan oleh warga Sebatik. Malah ketiadaan balai bomba dan penyelamat di Sebatik juga cukup mengkusarkan khususnya jika berlaku insiden kebakaran.

Pada masa yang sama, kita juga ingin tahu perkembangan kerja-kerja pemasangan kabel dasar laut dari tanah besar Tawau ke Pulau Sebatik melibatkan kira-kira 13.8 kilometer bernilai lebih RM142 juta di bawah projek bekalan elektrik luar bandar. Sambungan talian kedua kabel dasar laut ke Pulau Sebatik di bawah Kementerian Kemajuan Luar Bandar, kita cadangkan supaya usaha penyediaan keperluan-keperluan asas di Pulau Sebatik bahkan di seluruh kawasan Parlimen Kalabakan dapat disegerakan.

Selaras dengan hasrat kerajaan untuk menggerakkan usaha pembangunan yang lebih saksama dan memastikan nikmat pembangunan lebih setara dapat diwujudkan. Antara projek-projek mendesak yang kita minta diberi keutamaan demi kesejahteraan rakyat adalah seperti berikut:

- (i) penambahbaikan jalan raya sejauh kira-kira 300 kilometer antara Tawau- Kalabakan - Sepulut;
- (ii) pembinaan jana kuasa elektrik di Kalabakan dengan kapasiti bekalan yang sesuai;
- (iii) pembinaan loji-loji air baru untuk menampung keperluan semasa;
- (iv) pembinaan jeti bersepadu di Pulau Sebatik;
- (v) pembinaan hospital baru di Kalabakan; dan
- (vi) pembinaan balai bomba dan penyelamat di Pulau Sebatik.

Saya berharap pembentukan Majlis Daerah Kalabakan dapat dilancarkan pada tahun 2019. Jangan ditangguhkan lagi, Kalabakan perlu pembangunan. Kalabakan juga harus disenaraikan sebagai antara pusat tumpuan pembangunan di Sabah. Saya percaya bahawa kawasan di Parlimen Kalabakan mempunyai potensi ekonomi yang tinggi jika semua keperluan infrastruktur yang diperlukan dapat disediakan dengan baik.

Kita juga menyambut baik inisiatif-inisiatif kerajaan baharu memberikan keutamaan dan penekanan terhadap usaha mewujudkan pembangunan seimbang di wilayah negeri membangun seperti di Sabah menerusi bidang keutamaan dan strategi Kajian Separuh Penggal Rancangan Malaysia Kesebelas. Saya mengucapkan terima kasih kerana inilah perkhabaran gembira dan menepati matlamat kerajaan baharu untuk memperjuangkan agenda di seluruh negara tanpa prejudis.

Saya juga ingin mencadangkan beberapa strategi yang patut diangkat. Strategi pertama untuk memperkukuhkan dan memperkemaskan perancangan pembangunan negeri dan wilayah, Kerajaan Persekutuan diminta lebih telus dalam pengagihan peruntukan pembangunan di wilayah luar bandar di mana selama ini ia tidak diberikan perhatian serius khususnya di kawasan luar bandar di Sabah. Kerajaan Persekutuan harus sedar keselamatan dan kesejahteraan rakyat akan lebih terjamin dengan adanya pengagihan peruntukan yang lebih adil dan saksama.

Dalam konteks Kalabakan adalah dimaklumkan Kerajaan Warisan telah menubuhkan daerah baru Kalabakan di mana selama 61 tahun, penduduk Kalabakan hidup menderita kerana ketiadaan akses urbanisasi yang lengkap. Daerah baru Kalabakan ini perlu disokong dengan sumber peruntukan dalam Bajet 2019, menggerakkan aktiviti ekonomi, sosial dan pentadbiran yang berkesan.

Strategi kedua memodenkan dan mempelbagaikan asas ekonomi. Sebagaimana kita sedar Revolusi Industri Keempat dunia dan perseteruan perdagangan dunia antara USA dan China turut memberi kesan kepada negara Malaysia. Selari dengan ucapan Yang Amat Berhormat Perdana Menteri, Tun Dr. Mahathir di Bali baru-baru ini, Kalabakan bersetuju supaya negara ini mencari sumber-sumber baru kepelbagaian ekonomi dengan tidak bergantung sepenuhnya kepada kelapa sawit sahaja. Proses *rebranding* ekonomi di luar bandar seperti Kalabakan memerlukan dukungan kuat kerajaan negeri dan Kerajaan Persekutuan khususnya peruntukan yang lebih besar kepada Sabah yang sama-sama menubuhkan Persekutuan Malaysia pada 16 September 1963. Kawasan Kalabakan sangat kurang menerima peruntukan pembangunan walaupun Kalabakan memiliki sumber hasil yang banyak seperti kayu balak, kelapa sawit dan sebagainya.

Strategi ketiga menggalakkan bandar yang berdaya saing. Selama 55 tahun dari 1963 hingga 2018, di pantai timur Sabah khususnya aktiviti ekonomi dan sosial hanya berpusat di bandar Tawau. Dengan adanya Kerajaan Warisan di Sabah, daerah Kalabakan terletak 100 kilometer dari bandar Tawau telah diumumkan sebagai pusat bandar yang baharu dengan nama daerah Kalabakan. Sebagai pusat pentadbiran baru adalah mustahil sekiranya daerah Kalabakan tidak dibangunkan dengan *facility* moden khususnya pusat pentadbiran, Majlis Daerah Kalabakan, sekolah, hospital, balai polis, jalan raya, balai bomba, kawasan industri, perbankan dan sebagainya.

Jika semua ini tidak dibangunkan, negara dan negeri akan kerugian kerana sudah pasti hasil mahsul di Kalabakan akan dijual di negara jiran yang lebih membangun daripada Kalabakan. Jika ini berlaku, kita khuatir negara kita akan berhadapan dengan berbagai-bagai risiko khususnya ancaman kepada keselamatan negara.

Strategi keempat memperkukuhkan kerjasama serantau ASEAN. Komuniti ASEAN merupakan entiti sosial dan politik yang penting di rantau Asia. Namun begitu kerjasama ASEAN dalam bidang ekonomi masih lagi tidak menampakkan kekuatan dalam bidang ekonomi sebagaimana komuniti EC di Eropah. Harus diingat bahawa Sabah khususnya di kawasan Kalabakan adalah pengeluar sawit yang terbesar dan berkualiti di negara kita. Oleh sebab sawit menghadapi persaingan sengit di negara-negara besar seperti USA dan Eropah, maka kerajaan perlu mengaktifkan semula kerjasama ekonomi di rantau ASEAN sebagaimana dahulunya, kita ada idea EAEC dan EAEG.

Kajian di barat menunjukkan potensi besar ekonomi selepas China dan India ialah negara-negara ASEAN. Oleh itu Kalabakan meminta Kerajaan Persekutuan melihat semula polisi ekonomi negara supaya menjadikan ASEAN sebagai pasaran baru. Dalam hal ini, sayugia dimaklumkan Kalabakan yang menjadi pintu masuk kepada perdagangan dengan

negara Indonesia dengan Filipina telah mengaktifkan semula perniagaan *barter trade* dengan jaminan keselamatan oleh pasukan keselamatan negara.

Strategi kelima, mempertingkatkan infrastruktur luar bandar. Kerajaan Pakatan Harapan dengan sokongan kuat daripada parti Warisan mahu mengubah persepsi rakyat bahawa sekiranya keadilan dan kesaksamaan diberikan, kawasan luar bandar seperti Kalabakan boleh dibangunkan ke tahap yang lebih baik. Malangnya selepas 55 tahun yang lalu, peruntukan yang tidak mencukupi telah menyebabkan Kalabakan mengalami nasib yang sungguh malang. Sebagai contoh jalan raya hanya dua hala berbanding empat atau enam hala di Semenanjung Malaysia itu pun dengan kualiti jalan yang buruk, berlubang di sana sini, bangunan sekolah kayu yang uzur bagaikan langit dengan bumi di Semenanjung Malaysia dan sebagainya.

Saya merayu kepada Yang Berhormat Menteri Kewangan supaya datang sendiri ke Kalabakan melihat dengan mata sendiri betapa teruk infrastruktur di kawasan Kalabakan. Lawatan ini sangat penting untuk meyakinkan rakyat bahawa Kerajaan Persekutuan tidak menganaktirikan rakyat di kawasan luar bandar Sabah.

Menambah baik hubungan kait antara bandar dan luar bandar. Terdapat banyak teori ekonomi di dunia namun begitu baik teori itu datangnya dari Barat atau Timur, Adam Smith atau Jack Ma, perkara utama yang diberi perhatian ialah jaringan bandar dan luar bandar. Pada zaman kolonial dahulu, penjajah mengeluarkan berjuta *pound sterling* untuk membangunkan jalan raya, jalan kereta api, pelabuhan termasuklah telegram, telefon dan pasukan polis Gurkha untuk memastikan aktiviti ekonomi yang berpusat di luar bandar boleh dihantar dengan selamat ke pelabuhan-pelabuhan di bandar.

■1910

Walaupun dunia sudah berubah, tetapi idea dan fundamentalnya ialah kesanggupan pemerintah mengadakan kemudahan asas itu. Ia bukan untuk kemajuan Kalabakan sahaja malah tempiasnya juga turut dinikmati oleh negeri dan negara kita kerana hasil balak yang berkualiti misalnya, masih ada di Kalabakan. Mewujudkan aktiviti ekonomi setempat di luar bandar.

Modul ekonomi luar bandar boleh mengambil contoh masyarakat Amish di Amerika Syarikat. Mereka mengusahakan tanaman jagung, perkampungan Amish seperti kereta kuda, sekolah kayu, kincir angin, rumput ternak dan barang-barang PKS seperti madu Amish, perkara-perkara berkaitan Amish dan sebagainya. Ia serupa juga dengan perniagaan madu. Pakaian kulit, karpet dan makanan tempatan di Turki di mana ia menjadi produk pelancongan antarabangsa.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Yang Berhormat Kalabakan, sikit sahaja saya hendak...

Tuan Ma'mun bin Sulaiman [Kalabakan]: Okey.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Hendak tambah berkenaan dengan keadaan sekolah. Untuk makluman Yang Berhormat Kalabakan, keadaan sekolah yang teruk bukan sahaja berlaku di Kalabakan tetapi di Jelutong pun banyak. Ada sebuah sekolah – banyak sekolah tetapi ada sebuah sekolah yang tidak ada kerusi dan meja yang mencukupi. Di mana permintaan telah dibuat kepada kerajaan yang dahulu, kementerian. Sehingga sekarang mereka masih lagi menunggu untuk bekalan kerusi dan meja untuk murid-murid. Di mana mereka telah minta saya untuk memberi sumbangan. Akan tetapi kita yakin bahawa dengan kerajaan yang baharu ini, perkara-perkara ini akan diatasi. Saya turut sokong kenyataan Yang Berhormat Kalabakan.

Tuan Ma'mun bin Sulaiman [Kalabakan]: Terima kasih Yang Berhormat Jelutong. Kalau di Jelutong hanya satu, kita ada 600 buah sekolah daif di Sabah. Sejumlah 600 buah sekolah daif di Sabah. Mungkin Timbalan Yang di-Pertua baru balik dari Sabah.

Tuan Noor Amin bin Ahmad [Kangar]: Yang Berhormat Kalabakan, saya masuk sikit.

Tuan Ma'mun bin Sulaiman [Kalabakan]: Sudah nampak Sabah dengan mata sendiri?

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Sudah. Kelmarin saya sudah tengok.

Tuan Ma'mun bin Sulaiman [Kalabakan]: Sudah tengok ya.

Tuan Noor Amin bin Ahmad [Kangar]: Yang Berhormat Kalabakan, saya masuk sikit boleh?

Tuan Ma'mun bin Sulaiman [Kalabakan]: Sila.

Tuan Noor Amin bin Ahmad [Kangar]: Yang Berhormat Kalabakan, tadi sebut fasal banyak sekolah daif. Tadi semasa perbincangan Yang Berhormat Rembau dia sebut tentang kepentingan jaga ekonomi, kerajaan terdahulu buat fiskal dan dasar fiskal yang bagus. Sebenarnya, dia lupa hendak ceritakan dahulu yang cantiknya atas kertas, dirancang bahawa defisit fiskal ini akan berkurangan. Tahun 2020 kononnya belanjawan berimbang. Akan tetapi dia lupa hendak nyatakan semasa pentadbiran Kerajaan Barisan Nasional dalam dua, tiga tahun terakhir peruntukan yang paling banyak dipotong adalah peruntukan dalam sektor kesihatan dan pendidikan. Betul tidak, Yang Berhormat Kalabakan?

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Sila, Yang Berhormat Kalabakan.

Tuan Ma'mun bin Sulaiman [Kalabakan]: Terima kasih, Yang Berhormat Kangar. Mungkin betul tetapi tidak sampai di Sabah. Jadi kita tidak nampak. Tidak nampak impaknya kepada Sabah sebab tidak ada pembaikan. Malahan sekolah-sekolah disuruh beli kertas A4 sendiri. Peruntukan sekolah, kertas A4.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Ya lah Yang Berhormat Kalabakan, saya minta sikit sahaja.

Tuan Ma'mun bin Sulaiman [Kalabakan]: Lagi?

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Sikit sahaja.

Tuan Ma'mun bin Sulaiman [Kalabakan]: Okey.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Ini mungkin sebab Yang Berhormat Kalabakan setuju mungkin wang itu digunakan bukan untuk beli perkakas-perkakas untuk sekolah tetapi untuk membeli *handbag* dan sebagainya. Mungkin ada wang itu digunakan ataupun benda-benda lain seperti cincin dan sebagainya. Itu adalah rungutan rakyat tetapi rakyat jelata telah lihat dan...

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Terima kasih, Yang Berhormat Jelutong.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]:...telah membuat keputusan memilih Pakatan Harapan. Setuju, Yang Berhormat Kalabakan? Keutamaan rakyat dipinggirkan, *handbag* dibeli.

Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong]: Itu Peraturan Mesyuarat 36(6) tahu, sangkaan jahat. Kena tarik balik ini, Yang Berhormat Jelutong. Oleh sebab sangkaan jahat itu. Mana ada sangkaan jahat boleh sampai ke arah tempat lain itu.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Saya minta Yang Berhormat Kalabakan, teruskan.

Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong]: Ini Tuan Yang di-Pertua. Tuan Yang di-Pertua, dia pergi Sabah sebab dia pergi berkempen. Bertanding ini, berkempen juga Tuan Yang di-Pertua.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Saya hendak lihat Kalabakan.

Tuan Ma'mun bin Sulaiman [Kalabakan]: Dahulu pada zaman BN, banyak pembangkang tidak boleh masuk Sabah. Sekarang sudah bebas masuk Sabah. Pembangkang di sana pun boleh masuk Sabah.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Boleh masuk juga.

Tuan Ma'mun bin Sulaiman [Kalabakan]: Kami tidak halang orang-orang pembangkang di sana masuk Sabah ya. Dahulu dihalang sampai tidak boleh...

Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong]: Ini sesama Bugis ini, boleh cakap Bugis juga ini, Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Ma'mun bin Sulaiman [Kalabakan]: Ya...

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Ada satu minit lagi Yang Berhormat Kalabakan...

Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong]: Boleh, Tuan Yang di-Pertua? Di sini boleh tidak dengan izin?

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: ...Sila.

Seorang Ahli: Akan tetapi Tuan Yang di-Pertua tidak beri laluan.

Tuan Ma'mun bin Sulaiman [Kalabakan]: Akan tetapi Yang Berhormat Parit Sulong Bugis Johor, saya Bugis Tawau. Tidak sama.

Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong]: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Tuan Ma'mun bin Sulaiman [Kalabakan]: Tidak sama, itu Bugis Enrekang. Saya Bugis Bone. *[Ketawa]* Okey, saya sambung,

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Sila, 50 saat sahaja.

Tuan Ma'mun bin Sulaiman [Kalabakan]: 50 saat habislah. Habis masa. Jadi, banyak lagi hendak bercakap tetapi apa boleh buat. Kita beri peluang kepada rakan-rakan yang lain. Mungkin dalam bajet nanti baru kita ulas lagi. *[Tepuk]* Jadi di sini saya Kalabakan mohon menyokong. Terima kasih.

Seorang Ahli: Boleh bah kalau kau.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Terima kasih, Yang Berhormat Kalabakan. Seterusnya saya ingin menjemput Yang Berhormat Pasir Gudang.

7.15 min.

Tuan Hassan bin Abdul Karim [Pasir Gudang]: *Bismillahir Rahmanir Rahim. Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh* dan salam sejahtera.

Tuan Yang di-Pertua, saya dengan rendah hati mohon membahaskan Kajian Separuh Penggal Rancangan Malaysia Kesebelas. Saya mengucapkan syabas kepada Yang Amat Berhormat Perdana Menteri dan Kerajaan Pakatan Harapan yang telah berjaya membentangkan Laporan Kajian Separuh Penggal Rancangan Malaysia Kesebelas pada 18 Oktober yang lalu. Dengan matlamat untuk berkongsi kekayaan dan kemakmuran di negara kita ini. Kerajaan baharu sekarang nampaknya menyedari bahawa pertumbuhan ekonomi sahaja tanpa pembahagian kekayaan yang adil telah menimbulkan jurang kaya miskin yang melebar dalam negara kita. Adalah satu pendekatan yang bersifat reformasi apabila kerajaan baharu cuba membetulkan kesilapan pentadbiran yang lama supaya tidak berterusan keadaan di mana yang kaya bertambah kaya manakala rakyat yang miskin bertambah miskin.

Saya menyokong usaha-usaha kerajaan untuk mengambil langkah-langkah mengurangkan jurang pendapatan yang tidak adil di kalangan rakyat. Saya memahami masalah yang dihadapi oleh kerajaan baharu sekarang untuk mencapai sasaran di bawah Rancangan Malaysia Kesebelas apabila ekonomi Malaysia tumbuh sekadar 4.5 peratus dan 5.5 peratus bagi tempoh 2018 hingga 2020. Negara dibebankan oleh hutang yang terpaksa dipikul sebanyak lebih RM1 trilion tinggalan warisan kerajaan yang lama.

Tuan Yang di-Pertua, tengah hari tadi Yang Berhormat Pekan dalam perbahasannya ada menyentuh tentang hutang negara. Di mana Yang Berhormat Pekan mempertikaikan dakwaan Yang Amat Berhormat Perdana Menteri di dalam ucapannya pada 18 Oktober yang lalu. Di mana Yang Berhormat Pekan menyatakan beliau mendapati bahawa di dalam dokumen Kajian Separuh Penggal ini tidak ada disebut hutang negara lebih RM1 trilion. Saya cuba bangun tadi untuk mempertahankan Yang Amat Berhormat Perdana Menteri dan Kerajaan Pakatan Harapan. Malangnya tidak diberi laluan oleh Yang Berhormat Pekan.

Seorang Ahli: Yang Berhormat Pekan tidak berani.

Tuan Hassan bin Abdul Karim [Pasir Gudang]: Bagaimanapun saya merujuk kepada teks bertulis Yang Amat Berhormat Perdana Menteri, Langkawi ada menyebut pada

awal ucapannya bahawa beban hutang negara itu melebihi RM1 trilion. Saya bersikap bersangka baik dan saya percaya tentang apa yang disebut oleh Perdana Menteri. Akan tetapi pada hari ini, Yang Berhormat Pekan mempertikaikannya.

Jadi, saya berharap apabila sampai waktu penggulangan nanti supaya Perdana Menteri atau sekurang-kurangnya Yang Berhormat Menteri Kewangan untuk menjawab *rebuttal* apa yang disebut oleh Yang Berhormat Pekan itu bahawa bebanan hutang negara ini tidak sampai RM1 trilion. Oleh sebab rakyat sudah diberitahu oleh kerajaan yang ada sekarang hutang begitu banyak. Jadi adalah munasabah kalau saya meminta supaya di Parlimen nanti dijelaskan betul-betul oleh Perdana Menteri dan kerajaan tentang beban hutang yang ditanggung oleh negara sekarang ini.

Dato' Sri Ismail Sabri bin Yaakob [Bera]: Yang Berhormat, boleh?

Tuan Hassan bin Abdul Karim [Pasir Gudang]: Ya, ya. Sila.

Dato' Sri Ismail Sabri bin Yaakob [Bera]: Terima kasih Yang Berhormat. Saya pun perlukan penjelasan. Kalau kita *refer* kepada *mid-term review* ini, buku besar ini. Buka muka surat 1-10 ada carta di situ.

■1920

Ditulis di sini iaitu *total Federal Government debt*, dengan izin, tahun 2017 berjumlah RM686.8 bilion. Boleh – saya pun perlukan penjelasan?

Tuan Hassan bin Abdul Karim [Pasir Gudang]: Atas permintaan daripada Yang Berhormat Bera. Ya, sama-sama kita mahukan iaitu realiti yang sebenar. Tuan Yang di-Pertua...

Tuan Chan Ming Kai [Alor Setar]: Minta laluan sedikit. Ya, Yang Berhormat Pasir Gudang.

Tuan Hassan bin Abdul Karim [Pasir Gudang]: Ya.

Tuan Chan Ming Kai [Alor Setar]: Saya rasa saya boleh ambil kesempatan ini untuk beri sedikit maklumat. Sebenarnya dalam sidang lepas, soalan ini sudah dibangkitkan. Kementerian pun ada jawab kerana kebanyakan hutang yang tidak ditunjukkan di sini adalah hutang yang ditanggung oleh GLC. Di mana sekiranya syarikat tersebut tidak mampu hendak bayar, kerajaan yang kena tanggung. Maka kita kena ambil kira walaupun ia tidak tunjuk dalam *chart* ini kerana ini adalah cara pembentangan akaun. Sedangkan sebenarnya dalam kementerian sebelum ini ada jawapan bahawa syarikat-syarikat termasuk juga 1MDB dan syarikat lain yang tanggung hutang yang cukup banyak dan akhirnya kerajaan terpaksa tanggung. Cuma daripada segi pembentangan akaun, ia tidak masuk dalam *chart* ini sahaja.

Tuan Noor Amin bin Ahmad [Kangar]: Boleh saya celah sedikit Yang Berhormat Pasir Gudang? Sedikit juga berkaitan dengan hal yang sama. Sebenarnya saya sudah sebut dalam perbahasan Titah Tuanku. Kalau dia rujuk kepada laporan-laporan ekonomi yang kerajaan dahulu bentangkan, dimasukkan dalam hutang sektor awam, jumlah yang dirangkumkan sekali. Sebenarnya kalau kita tengok dalam laporan ekonomi tahun 2017 sekali pun menunjukkan pada waktu itu, kadar hutang sektor awam sudah mencecah lebih daripada RM900 bilion. Maksudnya sudah menghampiri RM1 trilion pun pada waktu itu tetapi disebut sebagai hutang sektor awam. Jadi kena bezakan hutang negara, hutang kerajaan. Jadi, kita harap kita tidak bangkitkan lagi soal ini. Jawapan bertulis pun sudah ada diedarkan kepada semua Ahli Parlimen.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Pasir Gudang, teruskan.

Tuan Hassan bin Abdul Karim [Pasir Gudang]: Terima kasih kepada Yang Berhormat Alor Setar dan Yang Berhormat Kangar. Walau bagaimanapun, kerana perkara ini dibangkitkan oleh Yang Berhormat Pekan dan beliau bekas Perdana Menteri serta bekas Menteri Kewangan. Jadi saya rasa wajar untuk kita mendapat jawapan daripada Perdana Menteri dan Menteri Kewangan. Tidak ada apa yang hendak ...

Dato' Sri Ismail Sabri bin Yaakob [Bera]: Terima kasih Yang Berhormat sebab kedua-duanya bukan Menteri Kewangan ataupun Perdana Menteri. Jadi, biar Menteri jawablah.

Tuan Hassan bin Abdul Karim [Pasir Gudang]: Terima kasih. Seterusnya Tuan Yang di-Pertua, walaupun dalam keadaan kedudukan kewangan dan ekonomi yang sukar, namun sebagai kerajaan yang bertanggungjawab kepada kebajikan rakyat, saya mohon kerajaan supaya memastikan perbelanjaan kepada sektor-sektor penting mesti diteruskan dan jangan dipotong seperti sektor kesihatan, perubatan, pelajaran, pendidikan, perumahan rakyat kos rendah, perumahan mampu milik, latihan dan penyelidikan, rancangan pembasmian kemiskinan dan perlindungan alam sekitar.

Dalam hubungan ini, bersempena dengan Kajian Separuh Penggal ini, saya memohon kepada kerajaan supaya rancangan pembinaan Hospital Pasir Gudang yang saya dimaklumkan telah diluluskan dalam Rancangan Malaysia Kesebelas, dengan peruntukan belanjawan yang diberitahu sebanyak RM500 juta, sebanyak 500 katil Hospital Pasir Gudang itu dapat dibangunkan, dibina. Tapaknya pun sudah ada, Menteri Besar Johor pun sudah melawat kawasan tapak itu. Jadi saya berharap apabila belanjawan negara pada 2 November nanti dibentangkan, perincian tentang projek atau rancangan membina Hospital Pasir Gudang yang telah tertangguh sekian lama ini dapat direalisasikan.

Tuan Yang di-Pertua, saya menyentuh satu perkara yang lain. Dalam usaha pembahagian kekayaan yang lebih adil, saya berpendapat kerajaan perlu mengenakan cukai yang lebih tinggi kepada golongan kaya. Kerajaan menyebut kurang wang, ertinya perlu memperkenalkan cukai yang baharu dan sekiranya ini hendak dilaksanakan, saya percaya wajar kerajaan mengenakan cukai yang lebih tinggi kepada golongan kaya. Di sini izinkan saya menyatakan, saya membaca satu laporan daripada *Credit Suisse Global Wealth Databank 2018*, yang menyatakan bahawa di negara kita ini terdapat seramai 487 individu yang dipanggil *ultra rich*, paling kaya dengan pendapatan kekayaan mereka paling-paling tidak pendapatan mereka daripada RM207 *million* sehingga ada yang lebih daripada RM2 bilion. Maknanya kita lihat baguslah ada golongan kaya di negara kita ini tetapi golongan yang ini, yang kekayaan ini wajar menyumbang balik kepada negara kita. Maknanya kerajaan boleh memperkenalkan cukai-cukai yang munasabah. Ertinya kepada golongan yang bukan sahaja *super rich*, dengan izin tetapi *ultra rich*, kekayaan yang melampau-melampau.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Minta laluan Yang Berhormat. Hendak tanya pandangan Yang Berhormat tentang golongan *super rich* dan *ultra rich*. Kita lihat kebanyakan mereka ini adalah daripada sebelah sana [Merujuk kepada blok pembangkang] Yang Berhormat. *Super rich* dan *ultra rich*. Kebanyakannya semua Menteri Barisan Nasional, tidak kiralah UMNO, MCA, MIC. Kereta-kereta yang dibawa itu kereta-kereta yang semuanya mewah, semua duduk di rumah-rumah yang mewah. So saya hendak tanya Yang Berhormat, setujuakah kalau golongan mereka dikenakan *tax*, dengan izin, dikenakan cukai ataupun mereka sepatutnya mengisytiharkan harta untuk kita tahu berapakah harta yang mereka ada, telah kumpul selama 60 tahun memerintah ini?

Seorang Ahli: Setuju.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Bermula dengan Yang Berhormat Pekan dan Yang Berhormat Bagan Datuk. Terima kasih.

Tuan Hassan bin Abdul Karim [Pasir Gudang]: Saya bersetuju tetapi tidak semestinya di sebelah pembangkang sahaja. Kalau di pihak kerajaan pun ada yang *super rich*, sama-samalah kita cukaikan.

Sekarang saya hendak beralih kepada suatu perkara yang mustahak iaitu tentang gaji minimum. Perdana Menteri dalam ucapannya ketika membentangkan Kajian Separuh Penggal ini ada menyatakan, saya *quote*, "*Mulai 1 Januari 2019, gaji minimum bulanan diseragamkan kepada RM1,050 di seluruh negara*". Jadi, itu terkandung dalam dokumen rancangan Kajian Separuh Penggal ini.

Dalam hal ini, izinkan supaya tidak bersetuju dengan pendekatan kerajaan yang ada sekarang sebab saya melihat gaji RM1,050 sebulan ini terlalu rendah. Gaji minimum sebelum ini RM1,000, naik RM1,050. Maknanya naik RM50. Kalau dikaji secara purata dengan gaji sebanyak itu, satu jam hanya sekadar RM5. Kadang-kadang satu jam kerja dapat RM5, hendak beli sepinggan nasi dengan lauk ayam, dengan sayur, ada buah, ada air pun tidak dapat beli dengan wang RM5. Jadi terlalu rendah. Ada persepsi di kalangan kaum pekerja dan kesatuan sekerja yang menyatakan bahawa sejumlah RM1,050 itu adalah cadangan daripada pihak majikan. Jadi saya berharap kerajaan khususnya Menteri yang berkenaan supaya menjawab, menjelaskan ini apakah rasionalnya gaji yang ditawarkan, yang ditetapkan untuk gaji minimum itu sekadar RM1,050 sahaja sebulan.

Saya juga meminta dalam hubungan ini supaya Menteri Sumber Manusia mendedahkan kepada Parlimen ini, Laporan Jawatankuasa Teknikal Gaji Minimum di bawah Kementerian Sumber Manusia. Dalam semangat Kerajaan Baharu ini, yang menggalakkan ketelusan, transparensi, dedahkan sebenarnya kepada Parlimen ini bagaimana Kabinet mencapai jumlah seperti itu.

■1930

Kita dalam satu waktu, dalam Rancangan Separuh Penggal ini mahu mewujudkan, merapatkan jurang kaya dan miskin. Golongan yang berpendapatan rendah kita nak tingkatan pendapatan mereka. Akan tetapi dalam masa yang sama, gaji pekerja-pekerja ini, gaji minimum mereka, RM1,050 sahaja. Saya difahamkan Majlis Gaji mencadangkan jumlah yang lebih tinggi daripada yang ditetapkan oleh Kabinet. Bagi saya, maknanya, angka yang munasabah bagi gaji minimum ini ialah sebulan paling tidak RM1,500. Ini kerana gaji minimum ini adalah gaji asas untuk hidup bagi seorang pekerja itu. Makan minumannya, sewa rumah atau bayar keperluan-keperluannya. Maknanya mesti cukup untuk dia hidup. *Earning wages*. Maknanya dengan izin.

Jadi saya mohonlah kepada kerajaan supaya timbang semula, kaji semula dan saya difahamkan memorandum telah diserahkan oleh para pekerja, kesatuan, MTUC dan sebagainya kepada Menteri Sumber Manusia supaya sudilah kiranya kerajaan kaji semula gaji minimum ini. Kita mahu supaya negara kita ini tidak wujud, kita tengok tadi segelintir orang, *super rich*, *ultra-rich* yang menguasai kekayaan negara begitu banyak. Manakala kaum pekerja ini, berjuta-juta orang dengan gaji yang rendah. Ini tidak adil. Ini tidak adil dan saya percaya kepada kerajaan yang baru ini perlu insaf bahawa dalam Pilihan Raya Umum ke-14 baru-baru ini, kaum pekerjalah yang ramai menyokong Kerajaan Pakatan Harapan dalam pilihan raya sebab mereka melihat kerajaan sebelum ini kurang prihatin kepada nasib kaum pekerja. Jadi mereka inginkan satu perubahan.

Jadi, mereka menyokong dan sekarang kerajaan baru sudah terbentuk. Dalam manifesto telah dijanjikan gaji yang akan mencapai kepada jumlah RM1,500 tetapi apabila dibuat kajian Rancangan Separuh Penggal ini, Kabinet menetapkan RM1,050. Saya sendiri sebagai Ahli Parlimen yang menyokong kerajaan, di pihak kerajaan rasa kecewa dan minta perkara ini diberi perhatian.

Tuan Yang di-Pertua, satu perkara lagi dalam kajian Rancangan Separuh Penggal ini disebut iaitu dan ini tonggak yang ketiga. Pembangunan yang seimbang di kawasan-kawasan, di daerah-daerah ini termasuk di Sabah, Sarawak, negeri-negeri di Pantai Timur dan saya merasa tonggak yang ketiga ini sangat penting. Dalam hal ini, di hujung ucapan saya ini, saya menyeru iaitu saya berada di Pantai Barat, di selatan Semenanjung. Semuanya ada. Ada HSR nanti nak dibuat tetapi ditangguhkan. Berbagai-bagai. Di Pengerang, ada Rapid dan sebagainya seperti disebut oleh Yang Berhormat Kuala Terengganu tadi. Akan tetapi saya berharap di Sabah, di Sarawak mesti dibangunkan, *highway* Pan Borneo dan sebagainya.

Sekolah daif itu mesti diperbaiki tetapi di Semenanjung juga, di Pantai Timur saya berharap supaya ECRL. Saya pun sudah sebut dalam membahaskan Titah Duli Yang Maha Mulia Yang Di-Pertuan Agong supaya janganlah dibatalkan. Kalau nak ditangguhkan, dikaji, dirunding semula, kita boleh terimalah. Kalau HSR itu boleh ditangguhkan, jadi saya berharap ECRL itu kalau nak ditangguhkan tetapi untuk dikaji, ditimbang semula. Akan tetapi ia harus dilaksanakan juga, barulah adil. Di Sabah, Sarawak, Terengganu, Pahang, Kelantan, semua di negara kita ini maknanya pembangunan seperti rakitlah. Sama-sama. Air pasang, kita sama-sama naik. Susah sama susah, senang sama senang.

Jadi pada akhirnya Tuan Yang di-Pertua, walaupun terdapat kritikan saya di sana sini, tetapi pada keseluruhannya saya mengucapkan syabas kerana kerajaan baharu ini berjaya melahirkan satu dokumen yang menjadi kompas menunjukkan visi dan misi kita. Kita ada sasaran nak dituju. Dengan itu, dengan rendah hati saya menyokong ucapan dan juga rancangan Kajian Separuh Penggal ini. Sekian, terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Terima kasih Yang Berhormat Pasir Gudang. Seterusnya saya ingin menjemput Yang Berhormat Pendang dan selepas ini Yang Berhormat Jelutong dan diikuti oleh Yang Berhormat Jasin. Sila, Yang Berhormat Pendang.

7.35 mlm.

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: *Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh.* Salam sejahtera. Selamat petang dan selamat malam. Sebelum saya membahaskan ucapan saya, ingin saya menarik perhatian Tuan Yang di-Pertua berkenaan dengan kehadiran daripada pukul empat sampai sekarang. Saya sedang mengira satu kepala ke satu kepala. Paling banyak 38 orang tadi. *38 over 222, times 100.* Tidak sampai *20 percent*. Jadi ini saya nak menarik perhatian. Sebelum kita nak buat perubahan, nak merancang untuk kebaikan rakyat, untuk kesejahteraan rakyat, Parlimen ini pun kena berubah jugalah.

Tuan Yang di-Pertua kena ambil perhatian perkara ini supaya kita cari satu kaedah supaya mereka merasa bertanggungjawab. Yang tak *mai* pun dapat elaun serupa. *Mai* sat balik, elaun serupa. Yang kita dok daripada pagi sampai ke malam pun, elaun serupa. Yang ini nak kena tengok. Ini duit rakyat. Kalau ini pun kita tidak boleh nak beri kerjasama, komitmen rakyat di kawasan kita pilih masing-masing pun kita tidak boleh bagi kerjasama, macam mana kita nak buat perubahan, nak merancang untuk kebaikan rakyat di seluruh Malaysia. Kita sendiri pun tidak betul. Ini tengok ini. Ada rasa tanggungjawab kah ini? Tambah Yang Berhormat Menteri *sekoq* pun tidak ada. Timbalan Menteri ada seorang. Yang Berhormat Timbalan Menteri ada dua orang.

Seorang Ahli: Ada dua orang.

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Ada dua orang Timbalan Menteri. Saya sebut Yang Berhormat Menteri. *Sekoq* pun tidak ada. Akan tetapi bahasa saya, Kedah, *sekoq* itu seoranglah. Yang ini, ini. Menteri yang nak melaksanakan dasar-dasar yang kita bincang.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Yang Berhormat, Yang Berhormat. Yang Berhormat Pendang. Kalau nak kata pun janganlah kata *sekoq*.

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Ya, saya ubah. Saya tarik balik. Seorang.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Terima kasih. Terima kasih.

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Okey, terima kasih sahabat saya, Yang Berhormat Jelutong. Tolong betulkan. Kami ini bahasa Kedah ini, utara ini, *sekoq* itu cukup rapatlah. Cukup *close*. Jadi tidak rasa sangat tetapi kalau orang Johor dengar, orang Kuala Lumpur dengar, dia rasa macam satu bahasa kasar. Akan tetapi kalau orang belah utara, Penang, Kedah dan Perlis ini, dia cukup ada *close*. Salah satu hubungan yang sangat baik. Tidak rasa apa. Dia pun boleh bagi kita balik serupa itu juga. Jadi tidak apalah yang itu.

Jadi yang kita nak bincang ini benda besar. Dia panggil KSP, Kajian Separuh Penggal. RMKe-11. Sudah dua tahun setengah berlalu. Lagi dua tahun lebih kita akan melihat perancangan kerajaan yang disambung oleh Kerajaan Pakatan Harapan, sama ada nak sambung kah, nak potong kah, nak buat lain kah, yang itu kita sedang berbahaslah. Kalau ini komitmen yang ada pada semua Ahli Parlimen termasuk Menteri, yang seorang pun tidak tengok, macam mana kita nak berfikir untuk kita hendak membantu rakyat dalam keadaan sekarang ini yang sangat- Yalah, kempen, kempenlah. Tanggungjawab kita...

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Yang Berhormat Pendang, saya ingat Menteri-menteri ada urusan.

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Tidak, tidak, tidak. Tidak akan semua ada urusan sampai Timbalan Menteri. Dia Kabinet, dia Menteri sahaja. Timbalan Menteri tidak ada. *You* pun kena belajar juga ini sebelum *you* hendak jadi Menteri kah atau Timbalan Menteri. Walaupun *you*...

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Bukan, saya hanya nak jelaskan bahawa mereka ada urusan sendiri di luar. Urusan berkenaan kementerian itu. Masih melaksanakan tugas.

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Ya, tidak akanlah sampai pukul tujuh malam dok bincang bab kementerian lagi. Tidak sembahyang, tidak makan kah? Akan tetapi kita di sini, usul yang dibuat oleh pihak kerajaan tadi supaya dilanjutkan untuk kita beri tumpuan kepada kerajaan. Sudah empat minit. Sat lagi saya nak tumpu. Saya nak berleter sekejap sahaja bab ini supaya pihak Parlimen ambil dan cari kaedah yang sesuai untuk kita disiplinkan Ahli-ahli Parlimen termasuk Menteri.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Yang Berhormat Pendang, di sebelah sana pun semua dah lari balik.

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Saya tidak tuju kepada sana sahaja.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Tengok, tinggal Yang Berhormat Parit Sulong kawan saya seorang sahaja masih ada di sini. Semua sudah lari balik sudah.

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Yang Berhormat Jelutong, semua ini termasuk puak kami ini. Bukan kata belah sana sahaja. Tinggal tidak sampai *20 percent out of 222 Members of Parliament*. *Why do you think* lah you nak buat perancangan dekat kerajaan kalau macam ini punya komitmen? Okeylah saya nak balik kepada Kajian KSP yang diberi kepada saya. [Ketawa]

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Teruskan, Yang Berhormat Pendang. Teruskan.

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Okey, baik. Saya nak...

Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong]: Yang Berhormat Pendang.

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Ya?

Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong]: Boleh tak? Ini yang bawa usul itu pun tidak ada nak buat usul sampai pukul 8.30 malam pun tidak ada. Apa kata saya nak...

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Cukuplah, Yang Berhormat Parit Sulong. Biar Yang Berhormat Pendang bahas.

Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong]: Bukan, bukan. / nak cadangkan. / nak cadangkan.

Tuan Noor Amin bin Ahmad [Kangar]: Cuma 20 minit cukupkah ini? Cukupkah 20 minit?

■1940

Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong]: Saya hendak cadangkan supaya Yang Berhormat Pendang mungkin kita boleh minta Yang Berhormat Sungai Petani selaku Ketua *Whip* untuk menyampaikan kepada pihak kerajaan mengenai keseriusan perlunya berada di dalam Dewan. Apa pendapat Yang Berhormat Pendang?

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Okey, saya setuju yang itu. Sebab itu saya tidak tuju kepada pihak kerajaan dan juga pihak Ketua *Whip*. Saya tuju kepada pihak Tuan Yang di-Pertua. Mereka inilah yang akan mengawal dari segi polisi dan juga sistem dalam Parlimen ini yang diketuai oleh Tuan Yang di-Pertua. Jadi...

Tuan Shahrizukirnain bin Abd Kadir [Setiu]: Minta laluan, Yang Berhormat Pendang.

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Okey, baik. Saya balik kepada...

Tuan Shahrizukirnain bin Abd Kadir [Setiu]: Yang Berhormat Pendang.

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Ya.

Tuan Shahrizukirnain bin Abd Kadir [Setiu]: Minta laluan.

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Saya cadang tidak mahu bagi sudah tadi ini.

Tuan Shahrizukirnain bin Abd Kadir [Setiu]: Lambat lagi.

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Sebab saya ada 30 minit. Saya hendak bagi 10 minit, semua satu Dewan ini tanya. Tiba-tiba dia kurang *mai* 20 minit pun saya berilah. Sila. Pendek sahaja.

Tuan Shahrizukirnain bin Abd Kadir [Setiu]: Okey, Yang Berhormat Pendang. Tuan Yang di-Pertua, apa pandangan Yang Berhormat Pendang kalau lah saya cadangkan supaya setiap kali sidang, kerajaan mesti mewajibkan sama ada Menteri ataupun Timbalan Menteri mesti berada dalam Dewan?

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Yang itu masuk dalam sebahagian daripada ucapan Pendang, Tuan Yang di-Pertua. Okey, baiklah. Saya hendak menyentuh berkenaan dengan tujuh isu utama sebelum saya hendak pergi kepada pembangunan struktur ekonomi untuk merancang bagi pembangunan ekonomi negara.

Pertama, saya hendak menyentuh berkenaan kewibawaan institusi Parlimen yang saya sebut panjang lebar tadi, dengan menggubal semula Akta Perkhidmatan Parlimen 1963 iaitu autonomi yang telah dimansuhkan pada tahun 1992 dengan meletakkan pertanggungjawaban suruhanjaya seperti SPRM, SPR, SUHAKAM dan beberapa agensi lagi termasuk Jabatan Audit Negara dan Petronas kepada Parlimen termasuk beberapa penubuhan jawatankuasa khas rentas parti, efektif komiti selain daripada PAC seperti amalan di Britain dan Afrika Selatan. Maknanya yang ini dulu. Sedikit sebanyak tadi saya sentuh sudah berkenaan dengan amalan dalam sistem berparlimen ini. Termasuk disiplin Ahli-ahli Parlimen.

Keduanya, saya hendak minta— kita sedang menjalankan Perlembagaan Negara. Meluhurkan Perlembagaan Persekutuan dan mendaulatkan undang-undang pelantikan seperti Peguam Negara yang mesti diperakukan oleh Parlimen bagi mengelakkan kepentingan politik pihak tertentu dan menyahsentimen salah guna kuasa seperti dalam kes Dato' Najib Razak, kes Taib Mahmud, kes Shafie Apdal dan yang terbaru kes Mr. Lim Guan Eng. Saya tidak kata mereka salah atau betul tetapi...

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Yang Berhormat Pendang, tidak perlu sebut namalah.

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: *Dak, dak.* Saya bagi contoh.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Itu menyalahi peraturan, Yang Berhormat Pendang.

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Kes ini sudah berlaku.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Tidak. Itu, itu..

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: *No, no, no.* Nanti sekejap.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Saya minta Yang Berhormat Pendang jangan sebut namalah.

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Okey.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Sebut kawasan saja ya.

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Dia fasal kes ini penarikan kes tanpa bicara apabila dibawa oleh pihak berkuasa seperti SPRM dan polis untuk didakwa di mahkamah. Jadi, kes-kes ini ada menimbulkan persepsi daripada rakyat. Jadi, sebelum kes ini ditarik balik, biarlah dibicarakan di mahkamah. Itu saja.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Yang Berhormat Pendang, itu adalah bidang kuasa Peguam Negara. Peguam Negara setelah menerima representasi, telah membuat keputusan setelah melihat dokumen-dokumen dan sebagainya. Kalau isu adalah isu mahkamah, tidak boleh diperbahaskan dalam Dewan, Yang Berhormat Pendang.

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Tidak.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Menyalahi peraturan.

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Kita dalam Parlimen, kita berhak selagi tidak ada embargo daripada mahkamah ataupun oleh pihak Peguam Negara supaya kita tidak bincang. Jadi, kita boleh bincang. Saya hendak bagi sebagai contoh supaya tidak timbul perspektif negatif kepada rakyat yang tidak tahu undang-undang. *Lawyer* pun bukan dia pandai semua kes, sebab yang buat keputusan bukan *lawyer* tetapi hakim. Sebab itu kena ada dua-dua belah pihak untuk *interpret* undang-undang. Bila kita ada satu-satu kes, belah ini ada *lawyer*, belah ini ada *lawyer*, mengikut *interpret* masing-masing. Yang buat keputusan adalah hakim. Jadi, inilah teguran yang kita hendak buat. Kalau kita tidak boleh tegur langsung, teruklah. Okey, baik.

Saya hendak terus yang ketiga. Terima kasih Yang Berhormat Jelutong. Memdemokrasikan pilihan raya lebih adil khususnya dalam penyalahgunaan aset kerajaan seperti laporan Bersih dalam tiga siri pilihan raya kecil, penganugerahan peruntukan segera

oleh kementerian dan agensi kerajaan serta hak *accessibility* media kepada parti politik pembangkang. Selain itu, pendaftaran pemilih baharu sama ada dibuat secara automatik atau had umur daripada 21 tahun kepada 18 tahun.

Seterusnya, membebaskan sepenuhnya pengaruh politik dalam Suruhanjaya Pencegahan Rasuah Malaysia dengan mengukuhkan pentadbiran, memberi hak pendakwaan dan menilai semula Akta Suruhanjaya Pencegahan Rasuah 2009. Bagi memastikan keberkesanan pencegahan rasuah, dua akta berkaitan turut akan dikaji iaitu Akta Perlindungan Saksi 2009 dan Akta Perlindungan Pemberi Maklumat 2010. Ini kita perlu lihat bagaimana kita hendak buat perubahan dalam mentransformasikan Kajian Separuh Penggal RMKe-11.

Seterusnya barulah saya hendak menyentuh berkenaan dengan tanggungjawab. Apa yang saya bercakap ini untuk membina satu kerajaan yang berintegriti yang ada satu persepsi yang positif di kalangan semua rakyat bila kita *transparent* dalam semua hal amalan yang kita telah lakukan. Kerajaan Persekutuan— tinggal sembilan minit lagi. Saya hendak terus kepada— ada lagi tiga empat saya hendak sentuh berkenaan dengan penambah baikkan sistem urus tadbir negara.

Amalan perbelanjaan ketat juga dilakukan terutamanya perbelanjaan membangun iaitu daripada 15 peratus, perbelanjaan mengurus kekal melebihi 90 peratus daripada jumlah hasil. Kerajaan kurang berpeluang untuk mengurangkan peratusan perbelanjaan emolumen iaitu 36 peratus, tetapi lebih tertumpu kepada pengurangan perbelanjaan pemberian dan kenaikan tetap seperti subsidi dan pencen seperti pembayaran hutang sukar.

Seperti mana 1MDB, dia tentu ada aset. Tiba-tiba kerajaan *pi bayaq interest* dia RM1.98 bilion, *simply* bayar sebab itu hutang kerajaan. Tentulah aset-aset 1MDB lebih daripada RM50 bilion. Kita tidak mahu alasan hutang 1MDB menjadi penghalang untuk kita hendak melaksanakan projek-projek bagi menggerakkan pusingan *economic cycle* dalam negara ini.

1MDB RM50 bilion. Hutang negara RM686 bilion. Jadi takkan dengan RM50 bilion ini memberi kesan kepada keseluruhan pentadbiran negara? Ini yang kita hendak satu pembuktian, satu transparansi dalam pentadbiran negara. Ini silap sedikit, seperti Yang Berhormat Jelutong, "*Tidak boleh buat ini, 1MDB.*", "*Ini bayar hutang 1MDB, ini 1MDB.*"

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Yang Berhormat Pendang, Yang Berhormat Pendang. Untuk makluman Yang Berhormat Pendang, pengumuman oleh Menteri Kewangan baru-baru ini...

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Ya, ya.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: ...Bahawa kerajaan baharu terpaksa membayar faedah sahaja yang mencecah bilion-bilion.

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Okey, saya tahu. Saya ada lapan minit lagi.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Itu adalah kekangan yang menyebabkan kita tidak dapat melaksanakan beberapa perkara, Yang Berhormat Pendang.

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Okey, terima kasih Yang Berhormat Jelutong. RM1.9 bilion bayar *interest* sahaja, tentulah kerajaan ada *collateral* sebagai penjamin kepada 1MDB. Aset-aset 1MDB lebih daripada RM50 bilion. Jadi itu, *return back* itu sebagai ROI kepada kerajaan dan memang patutlah kerajaan bayar *interest* 1MDB. Sebab, orang-orang yang mentadbir dan mengurus 1MDB ini sudah dinyah-pergikan dan kerajaan mengambil alih menggantikan orang-orang yang perjalanan-perjalanan syarikat seterusnya. Saya juga— tak apalah yang itu. Jadi ini janganlah kita kaitkan perkara-perkara ini sehingga kita membantutkan pergerakan ekonomi negara disebabkan individu. Lecehlah. Buatlah *research* sedikit, mengajilah sedikit bab-bab ekonomi ini. Janganlah undang-undang saja.

Seterusnya saya hendak menyentuh berkenaan dengan hala tuju untuk perancangan membangunkan ekonomi negara. Kos sara hidup di antara isu utama dalam PRU ke-14. GST dan SST merupakan cukai kepenggunaan yang menyumbang kepada kenaikan harga barang. Namun, ia bukan satu-satunya faktor kepada kenaikan harga barang. Kerajaan Persekutuan disaran terus memantau pasaran di samping menguatkuasakan Akta Kawalan Harga dan Antipencatutan 2011. Kadar inflasi diunjurkan

sekitar 2.0 peratus hingga 3.0 peratus dalam tempoh 2018 sehingga 2020. Ini kadar inflasi yang dijangkakan.

Jadi, bukan sahaja kita ini terlalu bergantung dengan ekonomi China dan US. Demam US, kita rebah terguling sebab *foreign direct investment* kita tidak seimbang dengan DDI atau *domestic direct investment*. Kita hanya tumpu— bila dia tarik pelaburan keluar, bermakna kita lumpuh termasuk kejatuhan mata wang kerana pengaliran pelaburan telah ditarik keluar, dilabur di tempat lain. Termasuklah dengan *capital gains* mereka yang ada dilabur di dalam ini. Ini perlu diingat. Kena ingat, FDI dengan DDI ini kerajaan perlu seimbangkan. Tumpukan pembangunan usahawan kepada Kementerian Pembangunan Usahawan untuk membangunkan *domestic direct investment* ini. Kita bagi bantuan, bagi apa-apa peluang yang boleh bagi menggerakkan ekonomi dalam negara. Pelabur-pelabur dan usahawan-usahawan inilah yang menstabilkan dasar fiskal negara apabila berlaku penarikan keluar *foreign direct investment* ini.

■1950

Mereka ini tidak peduli. Oleh sebab itu kalau mereka datang ke Malaysia, bawa sekali dengan budaya. Dalam perjanjian hanya melabur, bukan hendak bawa *mai* budaya, buat pesta arak dan sebagainya, tidak. Kalau *depa* hendak buat yang itu, dalam perjanjian adakah tertulis? Tidak ada.

Jadi kita beritahu dekat mereka, kami orang Malaysia ini penuh disiplin. Kami tidak mahu huru-hara. Kita sudah tahu arak ini punca segala kejahatan, punca kepada kemaksiatan. Jadi kita tidak mahu benda ini, bawa *mai* duit, labur. Kami dapat kerja dan kami *transfer* teknologi kepada penduduk-penduduk rakyat negara kami dan kamu bawa baliklah budaya minum arak itu ke Jerman, Amerika, apa semua. Kami tidak mahu berkongsi yang itu.

Jadi kalau kita hendak melabur sehingga kita terpaksa melayan mereka hingga jadi huru-hara dalam negara kita ini, kena fikir baliklah kerajaan yang ada. Sebelum ini kita selamat, elok apa semua tetapi sebab kita hendak sangat pelaburan FDI ini menyebabkan negara kita dibawa masuk gejala kuning ini, gejala sosial yang sebelum ini tidak ada. Orang India, Cina pun hendak minum, minum di rumah tidak kisah. Itu hak mereka, kita tidak mahu sentuh. Akan tetapi agama mereka pun tidak bagi sebenarnya, tidak ada itu. Tambah pula Islam, lagi tidak boleh.

Akan tetapi kenapa kita semua pakat hendak sokong puak Jerman, Amerika, England ini supaya mereka bawa budaya mereka, hendak minum di negara kita, hendak buat pesta. Minum tidak apa. Boleh, pasal tidak ada halal haram bagi mereka. Akan tetapi ini, hendak buat pesta ini apa tujuan mereka kalau tidak selain daripada menyakitkan umat Islam ataupun penduduk dalam negara ini.

Keduanya, secara umum kadar pengangguran di unjur sehingga 3.5 peratus terutamanya golongan belia pada tahun 2020 berbanding dengan sasaran asal 2.8 peratus. Fokus kerajaan untuk meningkatkan jumlah pekerja mahir, berpengetahuan dan boleh mengadaptasi penggunaan teknologi yang tinggi. Ini yang kita hendak, *transfer* teknologi, automasi dan juga robotik.

Produktiviti buruh disasarkan berkembang pada kadar 2.9 peratus. Fokus meningkatkan pendapatan golongan B40 dan mengimbangi beban golongan muda terjejas M40 yang mana paras garis kemiskinan akan diteliti semula. Tumpuan utama isi rumah adalah jurang perbezaan pendapatan terus melebar antara kaya dan miskin, bandar dan luar bandar. Pekali Gini semasa ialah 0.399 dan diunjurkan menurun kepada 0.389. Begitu juga tentang masalah miskin bandar DM-Analytics, walaupun kadar kemiskinan menurun sebanyak 0.4 peratus tetapi tekanan inflasi lebih tinggi sekarang ini dalam bandar.

Saya hendak buat satu perbandingan KDNK empat negeri dalam Malaysia. Pertamanya, saya ambil Selangor dan Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur. Keduanya, saya ambil Kelantan dan Kedah. Ahli-ahli Yang Berhormat dengar elok-elok hasil analisa. Kalau tidak betul, sila bangkit bangkang saya.

KDNK per kapita bagi negeri Selangor dan Kuala Lumpur lebih tinggi daripada Kelantan dan Kedah. Peratus sektor yang menyumbang adalah sektor perkhidmatan ataupun sektor pembinaan juga pembuatan bagi dalam negeri Selangor. Namun, ini tidak bagi negeri Kelantan dan Kedah. Apakah sebab? Kenapa seperti ini tertumpu di Selangor dan di Kuala

Lumpur bagi tiga sektor ini sahaja? Ini kerajaan yang hendak buat perancangan baru KSP ini perlu melihat.

Kedua, Kelantan dan Kedah mempunyai peratus lebih tinggi di sektor pertanian berbanding dengan Selangor dan Kuala Lumpur. Apakah ini potensi untuk Kelantan dan Kedah? Dengan perancangan untuk membangunkan sektor pertanian yang moden dan produktif sebab kita tengok di Eropah seperti New Zealand dan juga Belanda ataupun Holland mereka tidak ada sangat industri tetapi mereka negara yang berfokus kepada *agriculture* dan mereka menjadi negara maju.

Ini pihak *master plan*, KSP RMKe-11 perlu melihat balik dari segi *agriculture*. Jangan ingat *agriculture* ini memundurkan negara. Kalau kita merancang dengan baik, melihat kepada sistem iklim, melihat kepada kualiti tanah *insya-Allah* kita boleh menjadikan *agriculture* ini sebagai satu modal, satu fiskal negara yang menstabilkan negara kalau FDI ini membuat onak apa sekalipun. Itu yang kedua.

Ketiga, peruntukan 2016-2017 untuk Selangor dan Kuala Lumpur menerima lebih tinggi daripada Kelantan dan Kedah. Kenapa keadaan ini berlaku? Ini persoalan-persoalan yang perlu dilihat untuk mereka menggubal balik KSP. Oleh sebab itu kita sebut Kajian Separuh Penggal Rancangan Malaysia...

Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong]: Yang Berhormat, sekejap, sedikit sahaja.

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Saya ada banyak lagi. Sila.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Ada lima saat sahaja lagi.

Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong]: Tadi Yang Berhormat ada menyatakan mengenai bagaimana boleh meningkatkan lagi potensi pertanian di Kelantan. *[Disampuk]* Sorry, minta maaf. Pasal tadi Yang Berhormat tadi maklumkan mengenai peningkatan boleh ada industri pertanian di Kelantan.

Akan tetapi saya juga, pada sayalah, saya hendak *support* apa Yang Berhormat nyatakan tadi tetapi saya rasa tambahan kepada apa Yang Berhormat nyatakan tadi adalah Kelantan juga boleh dijadikan sebagai satu hab halal dan yang mana benda itu telah terbukti antara eksport utama yang dibuat semula coklat yang disalut atas kurma adalah daripada Kelantan. Itu maklumat sebab saya pernah menjadi Pengerusi MATRADE dan kami melihat potensi itu memang banyak di Kelantan.

Jadi apa kata mungkin Yang Berhormat boleh cadangkan juga kepada kerajaan supaya bukan hanya pertanian tetapi buat juga hiliran, tambahan daripada pertanian itu sendiri. Terima kasih.

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Okey, terima kasih Yang Berhormat Parit Sulong. Masukkan dalam ucapan saya cadangan daripada Yang Berhormat Parit Sulong.

Last sekali, sedikit gulung. Habis dua minit, seminit. Saya hendak minta Kerajaan Kelantan supaya buat satu pembetulan kepada Kementerian Kewangan kerana mereka tidak ada duit dan minta duit kepada Kerajaan Persekutuan masa tidak ada duit hendak bayar gaji. Kalau ada sila faktakan sebab negeri yang duit banyak seperti Pulau Pinang pun apabila mari banjir teriak, merayu. Akan tetapi duit banyak, sepatutnya bolehlah merancang untuk buat tebatan banjir supaya tidak berlaku tetapi duit banyak pun tidak guna kalau tidak reti. *Wallahu 'alam*. Terima kasih.

Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong]: Itu Yang Berhormat Jelutong kena buat nota Yang Berhormat Jelutong. Buat nota itu.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Parit Sulong. Seterusnya saya jemput Yang Berhormat Jelutong.

7.57 mlm.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Saya akan respons kepada Yang Berhormat Pendang nanti.

Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong]: Ini bakal Menteri kah ini?

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Saya berterima kasih di atas peluang yang telah diberikan untuk turut serta dalam perbahasan. Pertamanya, saya rasa sungguh bertuah kerana menjadi seorang *backbencher* dalam gandingan pemimpin-pemimpin seperti Yang Berhormat Langkawi dan juga sekarang Yang Berhormat Port Dickson. Memang sungguh bertuah. *[Tepuk]* Saya rasa kita bertuah, rakyat Malaysia bertuah kerana dengan gandingan yang mantap ini seperti dalam *Hikayat Hang Tuah*, kita ada Hang Tuah dan Hang Jebat bersama-sama kita memperjuangkan nasib dan kebajikan rakyat Malaysia.

Pada masa yang sama, saya juga ingin selalunya memetik ungkapan kata Yang Berhormat Port Dickson yang digunakan dalam ceramah-ceramah. Pendekatan yang diambil oleh kerajaan kita sekarang adalah anak Melayu anak kita, anak Cina anak kita, anak India anak kita, anak Sabah Sarawak anak kita, anak Malaysia anak kita.

Saya di sini ingin ulas tentang beberapa perkara. Perkara pertama yang saya ingin sentuh adalah berkenaan dengan perkara-perkara yang saya rasa adalah perkara yang harus diberi perhatian terutamanya tentang kuasa autonomi Parlimen dan juga berkenaan dengan jawatankuasa yang akan memperakui pelantikan jawatan utama seperti dalam SPRM, Jabatan Audit Negara dan sebagainya.

Berkenaan SPRM, kita harus berterima kasih kerana pada masa sekarang mereka bebas untuk bertindak. Bukan seperti pemerintahan Barisan Nasional, UMNO dahulu di mana mereka dicengkam, di mana sejarah menunjukkan kalau Yang Berhormat Arau menyentuh tentang sejarah, saya ingin menyentuh tentang sejarah. Sejarah baru-baru ini, sejarah bukan 30 tahun, 40 tahun yang lalu. Sejarah baru-baru ini dua, tiga tahun yang lalu yang menunjukkan anggota SPRM, pegawai-pegawai SPRM ditangkap, diheret ke mahkamah dan di reman kerana menyiasat kes 1MDB.

■2000

Perkara-perkara itu tidak akan lagi berlaku. Pada zaman pemerintahan UMNO-Barisan Nasional seperti yang telah saya katakan tadi, melepaskan belon kuning pun kita ditangkap. Lukis kartun, kita ditangkap. Nyanyi lagu GST, kita kena tangkap. Ini adalah perkara-perkara zalim yang dilakukan oleh UMNO-Barisan Nasional pada satu ketika dahulu.

Tan Sri Haji Noh bin Haji Omar [Tanjong Karang]: *[Bangun]*

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Tidak terfikir mereka- Yang Berhormat Tanjong Karang, baru mula sahaja. Baru naik stim, baru nak panas ini. *[Ketawa]* Ya, ya sila.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Sila Yang Berhormat Tanjong Karang.

Tan Sri Haji Noh bin Haji Omar [Tanjong Karang]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Dia sebelum stim itu kena *slow* sikit, nanti dah stim tak boleh nak tahan dah. Saya tertarik Yang Berhormat kata sejarah SPRM ini. Adakah Yang Berhormat bersetuju, Yang Berhormat pun kira *lawyer* yang hebatlah. Saya ingat pun nak *engage* Yang Berhormatlah. Satu sejarah dalam SPRM ini, satu kes seperti kes Menteri Kewangan. Dah berjalan dah, 25 orang saksi telah dipanggil, tiba-tiba kerana kehebatan Yang Berhormat sebagai peguam bela, kes yang dah berjalan itu digugurkan. Kemudian pula kalau ikut kenyataan SPRM, waktu kes itu AG nak gugurkan, tidak dimaklumkan kepada SPRM. Jadi, hari itu jadi bulan terkejut. SPRM terkejut, Perdana Menteri terkejut. Jadi, ini kehebatan peguam bela ke ataupun kelemahan Peguam Negara ke ataupun kehebatan mana ini? Ini sejarah juga ini, sejarah. Tak pernah tengah berjalan, boleh berhenti.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Baik. Saya bagi penjelasan sikit, Yang Berhormat. Sebenarnya dalam kes tersebut, pihak-pihak yang mewakili orang-orang tertentu boleh membuat representasi. Perkara ini dibenarkan di sisi undang-undang. Setelah mengkaji representasi yang telah dihantar, Peguam Negara telah membuat keputusan untuk menarik balik kes tersebut. Akan tetapi hakim yang membuat keputusan bahawa adalah amat tidak adil selepas SPRM memanggil lebih kurang 20 orang saksi, tiba-tiba mereka ingin menarik balik kes. Keputusan melepaskan dan membebaskan Yang Berhormat Bagan adalah keputusan mahkamah dan ia adalah keputusan yang berasaskan kepada prinsip undang-undang, Yang Berhormat. Itu adalah penjelasan yang saya berikan.

Dalam kes ini, saya teruskan. Kita rujuk kepada beberapa perkara. Saya ingin menyentuh juga kepada beberapa perkara yang saya rasa perlu diberi perhatian. Pertama, kepada reformasi yang ingin kita lakukan. Reformasi meningkatkan integriti dan akauntabiliti. Saya masih ingin merujuk kepada satu kes yang telah berlaku di Malaysia, melibatkan seorang warganegara Mongolia, Altantuya. Kejadian ngeri ini walaupun telah dibicarakan di mahkamah, adalah sesuatu yang membawa malu kepada Malaysia di seluruh dunia. Bayangkan seorang warganegara Mongolia yang datang ke sini telah pun diculik, dibunuh, ditembak dan diletupkan dengan bom yang dibawa keluar daripada kononnya Angkatan Tentera Malaysia. Siapa yang menjadi dalang perkara ini? Saya ingin mengetahui.

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Yang Berhormat Jelutong, minta jalan sikit. Terima kasih sahabat, Yang Berhormat Jelutong. Kes ini, saya setuju dengan Yang Berhormat Jelutong tadi bila kes yang tragis ini dan sekarang ini pihak yang bangkitkan ini sudah menjadi kerajaan. Adakah kerajaan bercadang untuk nak membukakan balik kes yang berlaku? Kes Altantuya yang sangat hebat dalam perbicaraan negara. Kalau boleh kita bukakan balik, kita cari sampai ke lubang cacing siapa yang terlibat.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Terima kasih Yang Berhormat Pendang. Dalam perkara ini saya bersetuju, saya bersetuju bahawa kita perlu mencari dalang, orang yang sebenarnya bertanggungjawab. Oleh kerana daripada keterangan-keterangan yang telah dibentangkan di mahkamah, dua orang yang dituduh membunuh itu tidak mengenali Altantuya langsung. Mereka tidak ada sebarang motif. Adakah mereka melaksanakan perkara ini di atas arahan pihak-pihak tertentu? Kita ingin mengetahui. Itu adalah perkara pertama, kes pertama.

Kedua, kes Teoh Beng Hock. Sehingga ke hari ini kita tidak tahu bagaimana Teoh Beng Hock yang dibawa oleh pihak SPRM untuk disoal siasat tiba-tiba melayang daripada tingkat 10 atau 20, jatuh ke bawah sehingga meninggal dunia. Siapa yang menyebabkan kematian Teoh Beng Hock? Perkara-perkara ini harus disiasat, tidak boleh dibenarkan. Saya juga ingin menyentuh kejadian-kejadian, suspek-suspek yang ditangkap dan dibawa masuk ke lokap untuk disoal siasat, meninggal. Kematian dalam lokap. Tiap-tiap kali kita mendengar kes ini, pihak-pihak yang bertanggungjawab tidak dibawa ke muka pengadilan. So, saya bersetuju dengan pembentangan reformasi meningkatkan integriti dan akauntabiliti ini, bahawa perkara-perkara ini harus diberi perhatian.

Ada beberapa kes lagi yang saya ingin menyentuh. Di Malaysia sekarang kita lihat orang-orang, rakyat Malaysia tiba-tiba ghaib, hilang, diculik. Saya menyentuh tentang kes Ustaz *Amri Che Mat*, Pastor Raymond Koh. Bagaimana rakyat Malaysia yang tinggal di Malaysia tiba-tiba boleh hilang dan tidak ada sebarang penjelasan boleh diberikan oleh pihak-pihak yang berkuasa, termasuk kerajaan dahulu. Rakyat Malaysia yang tinggal di Malaysia ingin mengetahui siapakah yang bertanggungjawab di atas penculikan-penculikan ini.

Sehingga hari ini bayangkan, keluarga mereka masing-masing masih lagi menunggu mereka di rumah. Mengapa tidak perkara-perkara ini diberi penjelasan oleh kerajaan yang dahulu. Kita ingin mengetahui dan saya berharap dengan anjakan dan lonjakan meningkatkan integriti dan akauntabiliti, kita dapat memastikan bahawa perkara-perkara ini, di mana ianya semua berlaku di bawah rejim Barisan Nasional dan UMNO dahulu.

Kes pembunuhan Hussain Najadi. Bayangkan di Kuala Lumpur, dengan izin Tuan Yang di-Pertua, in broad daylight in Kuala Lumpur. Beliau merupakan Pengerusi Ambank, ditembak mati. Apakah penjelasan yang boleh diberikan oleh pihak-pihak seperti pihak berkuasa? Saya ingin mengetahui bagaimanakah kita boleh *memastikan bahawa perkara-perkara ini tidak berlaku di Malaysia kita sekarang?*

Tuan Su Keong Siong [Kampar]: [Bangun]

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Sila, Yang Berhormat Kampar.

Tuan Su Keong Siong [Kampar]: Yang Berhormat Jelutong, bersetujukah dengan saya, seperti mana kes-kes kematian dalam tahanan yang berlaku di Malaysia, ia dapat dicegah sekurang-kurangnya sekiranya kita ada penubuhan IPCMC dan telah pun dicadangkan pada tahun 2005.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Terima kasih Yang Berhormat Kampar. Saya bersetuju, saya bersetuju dan saya ingin menyentuh satu lagi perkara. Baru-baru ini kita dikejutkan dengan pendedahan yang dibuat oleh seorang hakim kanan, Hamid

Sultan Abu Backer. Yang Berhormat Kampar merupakan seorang peguam, saya pasti telah melihat liputan itu. Dalam satu *international law confrence*, persidangan antarabangsa di Kuala Lumpur bahawa ada seorang hakim kanan yang telah masuk campur dalam kes mendiang Karpal Singh di Mahkamah Rayuan yang dituduh atas kes hasutan. Kononnya hakim ini daripada Mahkamah Persekutuan telah memanggil hakim-hakim Mahkamah Rayuan, memberi arahan supaya Yang Berhormat Karpal tetap didapati bersalah di atas kesalahan tersebut.

Kita juga dikejutkan dengan pendedahan yang dibuat oleh seorang peguam, Haniff Khatri. Peguam yang selalu mewakili Yang Berhormat Langkawi, bahawa ada- perkara ini adalah perkara benar. Perkara benar bahawa terdapat penglibatan oleh seorang hakim kanan mengenai kes ini. Kita mendapati bahawa bidang kehakiman sepatutnya berkecuali, bidang kehakiman sepatutnya tidak masuk campur dalam isu-isu politik. Akan tetapi saya yakin bahawa perkara-perkara ini dapat diberi perhatian, perkara-perkara ini harus diberi perhatian. Saya perbetulkan. Pendedahan yang dibuat oleh Hakim Hamid Sultan Abu Backer ini adalah berkenaan dengan satu kes yang beliau mendengar. Kononnya Hakim Mahkamah Persekutuan telah memanggil beliau dan telah memberi teguran kepada beliau, kononnya kerana tidak berpuas hati dengan keputusan yang diberikan.

So, perkara-perkara ini adalah perkara-perkara yang begitu merunsingkan. Perkara-perkara yang sepatutnya tidak berlaku dalam bidang kehakiman. Saya bersetuju dengan Yang Berhormat Langkawi bahawa kita perlu meningkatkan integriti dan akauntabiliti di semua bidang. Bidang kehakiman, bidang...

■2010

Tuan Shahrizukir bin Abd Kadir [Setiu]: Yang Berhormat Jelutong, minta laluan.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Sila.

Tuan Shahrizukir bin Abd Kadir [Setiu]: Apakah Yang Berhormat Jelutong setuju kalau sekiranya kerajaan yang baru ini juga menyiasat penyelewengan ataupun apa yang dilakukan oleh Yang Amat Berhormat Langkawi sepanjang dia menjadi Perdana Menteri termasuk isu BMF, Memali dan lain-lain.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Untuk maklumat, saya beri penjelasan Yang Berhormat. Dalam sistem perundangan kita ada tempoh had masa, *time limit*. Selepas enam tahun sesuatu perkara itu tidak boleh disiasat atau diambil tindakan. Jadi dengan izin ia adalah *time bug* dan untuk makluman Yang Berhormat, saya rasa perkara-perkara sudah pun lama dan di sisi undang-undang memang tidak ada sebarang tindakan yang boleh diambil. Sekian.

Tan Sri Haji Noh bin Omar [Tanjong Karang]: Yang Berhormat Jelutong.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Yes.

Tan Sri Haji Noh bin Omar [Tanjong Karang]: Sikit saja sebab ini bagi saya mengelirukan Dewan. Saya peguam tapi sudah lama tidak *praktis lah*, tapi sekarang saya sudah hidupkan lesen saya balik. Yang Berhormat kata tidak ada *time limit*.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: *Time bug*.

Tan Sri Haji Noh bin Omar [Tanjong Karang]: Kalau saya tidak silap yang enam tahun itu *civil law*, not the *criminal law*. Adakah sekarang dah tukar undang-undang ini? Kalau *criminal law* pun ada *time limit*. Itu saya nak tanya. Apa yang disebut tadi ialah *criminal law*.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Perkara yang telah ditanya oleh Yang Berhormat daripada Setiu itu adalah berkenaan dengan prosiding sivil kerana ia adalah berkenaan dengan kes pemecatan hakim dan sebagainya. Betul Yang Berhormat? Kes apa itu?

Tuan Shahrizukir bin Abd Kadir [Setiu]: Saya sebut tadi. Memali, BMF. Tidak sebut pun undang-undang....

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: BMF dan Memali itu, okey Memali mungkin boleh disiasat tapi BMF skandal dan perkara-perkara lain memang ada *time limit*, ada had masa. Tidak boleh disentuh. Saya rasa memang dengan izin ia adalah *time*

bug. Tapi saya ingin sentuh di sini berbalik kepada isu-isu yang berbangkit iaitu di kawasan Parlimen Jelutong.

Saya ingin menyentuh sedikit tentang Jelutong. Banyak sangat keadaan struktur bangunan-bangunan Hospital Besar Pulau Pinang, sekolah-sekolah di Jelutong, balai polis dalam keadaan yang begitu teruk sekali. Saya difahamkan bahawa permintaan-permintaan oleh pihak sekolah-sekolah di kawasan Jelutong, pihak hospital bukan sahaja dari segi bangunan strukturnya tetapi untuk peralatan seperti kerusi roda, mesin x-ray, macam-macam permintaan telah dibuat sejak lebih kurang enam tahun yang lalu tetapi difahamkan bahawa mereka dimaklumkan memandangkan ketika itu Kerajaan Pakatan harapan memerintah di Pulau Pinang dan Kerajaan Persekutuan adalah Barisan Nasional UMNO, peruntukan itu tidak akan disalurkan.

Adakah ini cara pemerintahan Barisan Nasional UMNO dahulu? Semata-mata kerana rakyat di Pulau Pinang mengundi DAP dan Pakatan Harapan, rakyat di Pulau Pinang dihukum. Anggota polis pun sama, saya difahamkan keadaan Balai Polis Jelutong, IPD Timur Laut di Georgetown keadaannya teruk, banyak sangat peralatan yang diperlukan. Jadi saya minta kalau boleh perkara-perkara ini diberi perhatian dan khususnya saya harus berterima kasih kepada Yang Berhormat Menteri Dr. Xavier, *I'm not sure which kawasan he's from*. Yang Berhormat Kuala Langat yang telah baru-baru ini melawat kawasan Jelutong dan telah memberi komitmen akan menyelesaikan masalah banjir di Jelutong.

Saya difahamkan bahawa peruntukan dana akan dihantar dalam masa yang segera untuk menyelesaikan masalah banjir di Jelutong. Sila Yang Berhormat.

Tan Sri Haji Noh bin Omar [Tanjong Karang]: Terima kasih Yang Berhormat Jelutong. Saya hendak betulkan sedikit kenyataan. Kalau Yang Berhormat kata waktu Pulau Pinang di bawah PH, kita tidak tolong tidak betul. Saya dahulu Menteri KPKT. Waktu banjir besar, saya dengan sahabat saya Menteri Kewangan, masa itu Ketua Menteri Pulau Pinang. Saya turun bersama. Kementerian saya bagi bantuan punya main banyak kita bagi. Kita tidak ada pilih bulu pun. Hanya jadi bermakna janganlah buat tuduhan yang tidak tepat. Jangan tengok Jelutong sahaja. Tengok kawasan-kawasan yang lain. Saya Menteri Perumahan, saya lulus berapa banyak yang kita bantu. Jadi jangan buat tuduhan, satu. Hanya satu saya hendak tanya Yang Berhormat, cuba Yang Berhormat tengok apa yang berlaku dekat Pulau Pinang. Perancangan, dulu tanah runtuh di Tanjung Bungah kalau tidak silap saya, maut.

Baru-baru ini dua jambatan runtuh. Maut lagi. Bukit apa saya sudah lupa sudah. Itu zaman siapa. Zaman PH kah, zaman BN yang memerintah di Pulau Pinang. Jadi kalau orang hendak bina bangunan pun tidak berapa reti, yang hendak buat jambatan, jambatan runtuh, bangunan runtuh, ini jadi Menteri Kewangan saya tengok takut ekonomi pula runtuh nanti ini.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Yang Berhormat, saya rasa jangan lari daripada topik lah Yang Berhormat. Sedikit. Saya akan habiskan Yang Berhormat.

Tuan Shahrizukir bin Abd Kadir [Setiu]: Setiu, sedikit sahaja Yang Berhormat Jelutong.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Tidak ada masa, tidak ada masa.

Tuan Shahrizukir bin Abd Kadir [Setiu]: Sedikit sahaja Yang Berhormat Jelutong.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Masa ada dua minit lagi Yang Berhormat Jelutong.

Tuan Shahrizukir bin Abd Kadir [Setiu]: Kita kawan Yang Berhormat Jelutong.

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Yang Berhormat Jelutong.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Sila, saya bagi kepada Yang Berhormat Bukit Gelugor.

Tuan Shahrizukir bin Abd Kadir [Setiu]: Setiu tidak.

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Yang Berhormat Jelutong, berkenaan dengan banjir yang telah ditimbulkan. Saya dari Bukit Gelugor, iaitu jiran

kepada Jelutong. Kita pun ada mengalami banjir yang agak teruk di kawasan tersebut. *Now* di dalam banjir besar yang berlaku tahun lepas pada 4 November dan malam 4 November dan pagi 5 November tahun lepas iaitu banjir yang paling teruk. Kita dengar bekas Perdana Menteri pada masa itu Yang Berhormat Pekan bagi jaminan kita akan salurkan wang. Salurkan dana kepada Kerajaan Pulau Pinang untuk membaiki keadaan, memulih dan sebagainya. Adakah Yang Berhormat Jelutong tahu sama ada dana itu *ever came*? Mengikut pengetahuan saya tidak pernahlah. So itu bukannya itu satu perkara yang menunjukkan ketidakpedulian kerajaan dahulu, satu.

Berkenaan dengan *landslide* yang ditimbulkan. Ini di kawasan saya, Bukit Kukus itu di kawasan saya di Bukit Gelugor. Adakah Yang Berhormat Jelutong tahu sama ada setakat pengetahuan saya punca kejadian belum dikenal pasti. Jadi adakah kami dalam keadaan, *are we in* dengan izin Tuan Yang di-Pertua, *are we in a position to comment as to whether or not as to how this happened, why it happened and the causes. Are we in a position*, dengan izin Tuan Yang di-Pertua *to pass such judgement at this stage* dengan izin. Terima kasih.

Tan Sri Haji Noh bin Omar [Tanjong Karang]: Boleh saya sambung? *The same issue, the same issue, the same issue.*

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Yang Berhormat Tanjong Karang saya tidak ada masa lagi.

Tuan Shahrizukir bin Abd Kadir [Setiu]: Setiu sedikit.

Tan Sri Haji Noh bin Omar [Tanjong Karang]: Sedikit sahaja, sedikit sahaja.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Tuan Yang di-Pertua bagi saya *injury time*.

Tan Sri Haji Noh bin Omar [Tanjong Karang]: Sedikit sahaja. Yang Berhormat Gelugor sama isu. Isu yang sama.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Sedikit masa, baik.

Tan Sri Haji Noh bin Omar [Tanjong Karang]: Betul lah, yang dua yang baru ini mungkin Yang Berhormat kata belum lagi siasat. Saya ambil yang tanah runtuh Tanjung Bungah. Saya masa itu turun ambil laporan, menyiasat kerana kerajaan negeri tidak ikut arahan. Pengarah Pembangunan Negeri bawah Jabatan Perancangan masa itu tidak bersetuju buat, tetapi kerajaan negeri *bulldoze*. Itu tidak boleh dinafikan, laporan sudah siap. Yang ini belum siap laporan. Kalau yang dulu saya ada bukti, tidak mustahil dua ini pun perkara yang sama di mana kerajaan negeri main *bulldoze* saja, tidak ikut arahan. Tidak ikut perancangan asal daripada Jabatan Perancangan. Ini bukti saya ada bukti waktu tanah runtuh di Tanjung Bungah.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Terima kasih Yang Berhormat Tanjong Karang.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Terima kasih Yang Berhormat. Saya ingin bersetuju mengesahkan kenyataan Yang Berhormat Bukit Gelugor bahawa sehingga hari ini perkara itu masih lagi disiasat. Kita belum tahu lagi apa - malahan kejadian pertama pun penyiasatannya masih lagi berterusan, satu *commission of enquiry* di mana keputusan akan dicapai dan keputusan rasmi akan dibuat. Masih lagi sedang disiasat. Tidak ada sebarang keputusan. Malahan kejadian baru ini pun masih lagi disiasat.

Tan Sri Haji Noh bin Omar [Tanjong Karang]: Yang Berhormat.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Bagi saya habiskan dulu.

Tan Sri Haji Noh bin Omar [Tanjong Karang]: Kejadian yang mana Yang Berhormat? Tanjung Bungah?

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Yang Berhormat, Yang Berhormat.

Tan Sri Haji Noh bin Omar [Tanjong Karang]: *Problem* yang mana?

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Ya, kejadian pertama.

Tan Sri Haji Noh bin Omar [Tanjong Karang]: Di mana, kejadian Tanjung Bungah kah, kejadian yang baru?

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Kejadian Tanjung Bungah itu masih lagi disiasat oleh *commission of enquiry*.

Tan Sri Haji Noh bin Omar [Tanjong Karang]: Siapa yang tubuhkan?

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: ...dan kejadian baru ini masih juga disiasat.

Tan Sri Haji Noh bin Omar [Tanjong Karang]: Saya cakap yang Tanjung Bungah. Masa itu laporan saya dapat laporan terperinci, *in term of* mesyuarat.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Itu belum lagi keputusan *commission of enquiry* Yang Berhormat. Saya berbalik kepada isu perbincangan saya. Saya di sini ingin...

Tuan Shahrizukir bin Abd Kadir [Setiu]: Setiu sedikit, Yang Berhormat Jelutong.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Minta Yang Berhormat Jelutong habiskan.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Yang Berhormat Setiu. *Sorry*, Yang Berhormat Setiu.

Tuan Shahrizukir bin Abd Kadir [Setiu]: Sedikit saja.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Saya teruskan, saya ingin teruskan.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Jelutong, rumuskan dalam masa satu minit.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Dua minit Tuan Yang di-Pertua, dua minit sahaja saya akan rumuskan. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Dalam perkara ini saya sekali lagi ingin menyentuh bahawa dalam Kerajaan Pakatan Harapan yang baru saya yakin bahawa perkara-perkara kritikal seperti pendidikan, kesihatan, kebajikan akan diberi perhatian yang sewajarnya. Ini kerana sebelum ini pendidikan, kesihatan dan juga kebajikan terutamanya kebajikan warga emas telah diabaikan oleh Kerajaan Barisan Nasional, UMNO yang terdahulu kerana kita difahamkan bahawa isu-isu pendidikan seperti alat perkakas untuk sekolah, kemudahan-kemudahan sekolah, bangunan-bangunan yang telah rosak termasuk hospital, balai polis dan juga isu-isu berkenaan dengan kesihatan dan kebajikan telah pun diabaikan.

■2020

Jadi saya yakin bahawa dalam anjakan kerajaan yang baru, dalam inisiatif yang baru Kerajaan Pakatan Harapan akan terus melaksanakan apa yang diperlukan oleh rakyat dan akhir sekali saya ingin membuat teguran kepada pemandu-pemandu teksi yang baru-baru ini berlaku kurang sopan kepada Perdana Menteri kita semasa berbual dengan beliau di Langkawi.

Apa yang berlaku di Langkawi adalah satu perkara yang bersejarah. Tidak ada pernah sebelum ini Perdana Menteri, Barisan Nasional UMNO turun untuk berbincang tentang masalah mereka terutamanya pemandu-pemandu teksi. Saya menyelar sikap mereka yang kurang sopan yang mengeluarkan kenyataan-kenyataan yang biadab terhadap Perdana Menteri.

Sepatutnya kenyataan-kenyataan itu tidak dikeluarkan dan di sini saya minta kepada pemandu-pemandu teksi kalau mereka sedang menyaksikan perkara ini, kalau ada sebarang masalah sekalipun, saya difahamkan perkara-perkara ini boleh diperbincangkan. Kalau mereka datang berjumpa dengan menteri-menteri yang berkenaan, perkara-perkara ini boleh dibincangkan. Tidakkannlah sampai kita hendak ikut adab dan budaya pemimpin-pemimpin dari sebelah sana. Hendak mengeluarkan kenyataan-kenyataan yang kurang sopan terhadap Perdana Menteri. Kita tahu sebelum pilihan raya semua pemimpin-pemimpin UMNO pakai hentam Yang Berhormat Langkawi sahaja.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Jelutong.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: ...Mengeluarkan perkataan-perkataan. Akan tetapi hari ini kita lihat Yang Berhormat Arau, Yang Berhormat Padang Rengas juga Yang Berhormat Pasir Salak selalu memuji-muji Yang Berhormat Langkawi. Kita tahulah apa niat mereka yang sebenarnya.

Akan tetapi pada masa yang sama saya mengambil kesempatan ini untuk menyeru sekali ini kerajaan yang baru ini untuk melihat kepada perkara-perkara kritikal yang telah saya sentuh terutamanya berkenaan dengan integriti bidang kehakiman terutamanya tentang pelantikan hakim-hakim ke Mahkamah Rayuan dan Mahkamah Persekutuan. Terutamanya tentang pendedahan yang dibuat dalam kes Mendiang Yang Berhormat Karpal bahawa ada seorang Hakim Mahkamah Persekutuan yang telah masuk campur dalam keputusan Mendiang Yang Berhormat Karpal dalam kes hasutan yang telah diputuskan di Mahkamah Rayuan. Sekian Yang Berhormat, saya mohon menyokong.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Terima kasih, Yang Berhormat Jelutong dan saya jemput, mungkin yang terakhir untuk hari ini Yang Berhormat Jasin.

8.22 mlm.

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah [Jasin]: *Bismillahir Rahmanir Rahim. Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh.* Terima kasih, Tuan Yang di-Pertua memberi saya peluang. Kalau sampai pukul 8.30 nanti kalau tidak cukup masa saya mohon sambung esok. Boleh, Tuan Yang di-Pertua. Pertamanya saya ingin mengucapkan setinggi-tinggi tahniah dan penghargaan kepada Yang Amat Berhormat Perdana Menteri yang telah berjaya menyampaikan ataupun membentangkan KSP – Kajian Separuh Penggal dengan jelas dan mudah difahami.

Tambahan lagi dokumen ini telah dihiasi dengan infografik yang cantik. Akan tetapi ada kekurangan sedikit Tuan Yang di-Pertua iaitu kepada mereka yang kurang daya penglihatan kerana tulisannya tidak begitu terang. Kalau boleh kita hendak perkara ini dapat diatasi supaya semua orang boleh dapat membaca dan faham benar-benar apakah inti sari kerajaan pada ketika ini.

Sebelum saya turut membahaskan tentang KSP izinkan saya untuk merekodkan dalam Dewan yang mulia ini bahawa sebenarnya Kerajaan Pakatan Harapan telah mewarisi sebuah kerajaan tinggalan Barisan Nasional yang begitu megah dan mantap dalam banyak aspek.

Aspek pertamanya daripada segi PH telah mendapat sebuah negara yang aman, sebuah negara yang makmur, sebuah negara yang damai, tahap keamanan yang tinggi iaitu kita berada di kedudukan ke-29 di kalangan 163 buah negara, seperti mana yang telah diukur oleh *Global Peace Index 2016*.

Keduanya, Pakatan Harapan juga telah mewarisi sebuah kerajaan yang berjaya yang dimajukan oleh Barisan Nasional iaitu berada di tahap *upper middle income level*. Seperti mana yang telah diukur oleh Bank Dunia, nilai GDP nya kalau kita bermula sebanyak RM5 bilion pada tahun 1957. Sekarang ianya telah melonjak sebanyak RM1.3 trilion pada tahun 2017 dan pendapatan per kapita kita sebanyak RM41,093. Berdasarkan kepada *Human Development Index* tahun 2017, Malaysia pula berada pada tangga ke-57 di kalangan 189 buah negara iaitu kita berada pada tahap *Top 30 percent* dan digolongkan di bawah kategori *Very High Human Development*, dengan izin iaitu kita setara dengan negara-negara maju.

Ketiganya, bukan sahaja negara bertambah maju malah rakyat juga telah turut bertambah makmur. Antara buktinya ialah pendapatan rakyat telah meningkat daripada RM264.00 sebulan pada tahun 1970 kepada RM6,958.00 sebulan pada tahun 2016. Kadar kemiskinan telah juga kita berjaya basmi kan daripada tahap 49.3 peratus pada tahun 1970 kepada hampir sifar 0.4 peratus sahaja pada tahun 2016. Manakala kadar pengangguran hanya sebanyak 3.4 peratus dan kadar inflasi kita pada 2.9 peratus pada tahun 2017.

Keempatnya, negara juga kukuh dari segi pengurusan kewangannya, kutipan hasilnya terus meningkat. Pada tahun 2017 nilainya sebanyak RM225 bilion dan rizab kita sebanyak USD109 bilion pada 13 Mei 2018. Malangnya pada bulan ini Tuan Yang di-Pertua, pada 15 hari bulan kita hanya merekodkan sebanyak USD102 bilion sahaja tinggal.

Maknanya *shortfall of* USD7 bilion sahaja yang mana masing-masing kekal di bawah *threshold* sebanyak 55 peratus daripada nilai GDP kerana defisit kita sebanyak 3 peratus.

Apa yang kebimbangan kita pada ketika ini adalah impak *global economic*. Apa yang saya hendak sebut di sini, saya ingin mengambil perhatian bahawa masalah *economic global* yang cukup besar dan bakal memberi impak yang cukup ketara sekali pada ekonomi kita. Pada hari pertama sejak hari pertama Yang Berhormat Menteri Kewangan telah menggariskan usaha dan inisiatif untuk kita merencanakan pertumbuhan ekonomi kita.

Walau bagaimanapun, saya merasakan ianya tidak mencukupi dengan pertumbuhan ekonomi kita yang semakin perlahan. Malah ianya tidak akan mampu untuk mempertahankan dan juga melindungi diri kita daripada serangan taufan yang sudah pun melanda seluruh dunia dan Malaysia tidak akan terkecuali.

Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong]: Yang Berhormat, boleh tidak saya hendak tanya sedikit?

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah [Jasin]: Ya.

Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong]: Terima kasih. Tadi Yang Berhormat menyatakan bercakap mengenai ekonomi dan bagaimana keadaan ekonomi di Malaysia ini. Kita pun juga maklum bahawa Malaysia ini adalah satu negara dagang dan apabila kita berdagang negara utama yang pertama kita banyak berdagang adalah yang pertamanya ASEAN, keduanya adalah negara China, ketiganya Singapura dan keempatnya US.

Apa pandangan Yang Berhormat mengenai apabila kerajaan sekarang ini membatalkan beberapa projek yang berkaitan dengan China, adakah itu sedikit sebanyak memberi impak kepada dagangan keseluruhan antara Malaysia dengan Negara China mengambil kira Malaysia ini adalah negara dagang.

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah [Jasin]: Terima kasih, Yang Berhormat. Saya hendak sebut di sini saya tidak dapat mengulas. Akan tetapi apa yang saya hendak bawa perhatian Ahli-ahli Yang Berhormat apakah kita sedar bahawa dunia pada ketika ini daripada Argentina ke Afrika Selatan terus ke Turki bawa ke India, Indonesia dan juga China sedang mengalami kehancuran ekonomi kerana pertumbuhan kita yang perlahan dan juga ditambah pula di-*escalate* oleh perang perdagangan di antara USA dan juga China dan di antara USA dan juga EU yang telah diperburukkan lagi oleh *currency melt down*, dengan izin seperti mana yang dialami oleh 29 buah negara.

Saya hendak sebut di sini sedar atau tidak bahawa kita Malaysia sudah pun tergolong daripada negara yang turut diserang oleh taufan tersebut. Kesannya ialah pertumbuhan ekonomi kita semakin perlahan. Keduanya, kita lihat eksport dan FDI kita semakin menurun, selepas itu kejatuhan nilai Ringgit kita dan yang keempatnya adalah hutang isi rumah yang tertinggi di Asia. Ini telah diakibatkan oleh apabila kita memperkenalkan *tax holiday*. Semua orang beli kereta, pinjam duit, semua orang beli barang-barang import, kerana apa, pada ketika tersebut *tax holiday*. Akibatnya kita menjadi sebuah negara yang tergolong sebagai hutang isi rumah yang paling tertinggi di Asia.

Tuan Noor Amin bin Ahmad [Kangar]: Minta laluan, minta laluan.

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah [Jasin]: Justeru, saya hendak gulung sahaja, *last* sekali.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Gulungkan.

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah [Jasin]: Justeru, saya menghormati Tuan Yang di-Pertua, kalau boleh saya sambung esok. Terima kasih, Tuan Yang di-Pertua.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Esok baik. Ahli-ahli Yang Berhormat, jam telah menunjukkan 8.30 malam, Mesyuarat Dewan hari ini ditangguhkan sehingga jam 10.00 pagi hari Rabu, 24 Oktober 2018.

[Dewan ditangguhkan pada pukul 8.30 malam]